



วารสาร

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Journal of Humanities and Social Sciences

Songkhla Rajabhat University

ISSN 3027-6691 (Online)



บทความวิจัย

- ชมเปิงชิงกอรา : การแสดงพื้นบ้านสร้างสรรค์ที่สะท้อนประวัติศาสตร์เมืองสงขลา 1
กศนิยา คัญเกษ
- การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนาการ 19
วรมร วงศ์เครือสอน และไศรยา วัฒนศิริตพงษ์
- คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา 35
ตะวันทิพย์ เอร่าวัน, กัตพงษ์ คงคำ, นิราวรรณ ข่าเล็ก, วริศรา วงจันทร์, วไลดา บุญยิ่ง, ศุภกิตต์ เคียรอุ่น,
วิรัตน์ บุญเลิศ และเพ็ญนา จันทรแดง
- สหภาพในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง ที่บาด ของประเสริฐศักดิ์ บัฒมะริต 51
อุไรวรรณ สิงห์ทอง, รักมี ราชบุรี, ชุตินันท์ บุญทองดี, ภูมิศักดิ์ สักขร และวรัญญา พาสุ
- การพัฒนาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเกณฑ์ปกติของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีม
ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร 67
ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นพิษฐ์ พูลฤาเทว
- Gendered dispute resolution and property inheritance rights: the roles of widows and daughters
in Maasai customary practices in Tanzania 93
Naisiligaki Loisimaye and Le Ngoc Bich Ly
- การประยุกต์ใช้ FlexSim และการวางแผนคลังสินค้าอย่างเป็นระบบ (SLP) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในคลังสินค้าอุตสาหกรรม 111
กัญญารัตน์ ศรีม่วง และจิรวดี อินทกาญจน์
- แนวทางการพัฒนาก้าวหน้าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา นครพนม 128
เพชรอุไร เขมาต, เอกลักษณ์ เพ็ญสา และนพพร วรรณทอง
- การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น :
กรณีศึกษาบ้านไสเหนือ ตำบลนาหลวงเสน อำเภอกงสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช 145
เบญจพร จันทรโคตร และประทีป ไชยธาดา

บทความวิชาการ

- สถานศึกษายุคดิจิทัลกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการขับเคลื่อนงานอย่างมีประสิทธิภาพ 162
วรสล ศรีเทพ และสารินทร์ มงคลฤดี
- ความสัมพันธ์ระหว่างจิตธรรมพหุพหุภายในอุโบสถ วัดสุวรรณคีรี วัดเมฆนิมมาวาส จังหวัดสงขลา และวัดวัง
วัดวิหารนิมิก วัดสุนทราวาส จังหวัดพัทลุง 179
เบน เพรธรัตน์, สุระ พิริยะสงวนพงศ์ และเชษฐนิติภัทร พรหมชื่น
- การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสาน 197
พิรวัฒน์ เสงขรินทร์

ดำเนินการโดย : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
160 หมู่ที่ 4 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 9000
โทรศัพท์ : 0 7426 0262

ปี พ.ศ. 2569

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Journal of Humanities and Social Sciences, SKRU

วัตถุประสงค์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นวารสารเพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยอีกทั้งเป็นสื่อกลางแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการทั้งภายในมหาวิทยาลัย ระหว่างมหาวิทยาลัย คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจ และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางวิชาการแก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยในอนาคตต่อไป

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้จัดทำวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาขึ้นเพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ผลงานวิชาการ อีกทั้งเป็นสื่อกลางแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการทั้งภายใน และระหว่างมหาวิทยาลัย แก่คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อไป วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเปิดรับบทความที่ครอบคลุมเนื้อหาทางด้านสาขาวิชา ดังนี้

- มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- ศิลปกรรมศาสตร์
- วิทยาการจัดการ
- ครุศาสตร์

กระบวนการพิจารณาบทความ

บทความทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน จากหลากหลายสถาบัน และอยู่ในรูปแบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (Double-blind review)

ประเภทของบทความ

บทความวิจัย (Research article) และบทความวิชาการ (Academic article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์

ภาษาไทย

วาระการจัดพิมพ์

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาตีพิมพ์ เป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

เจ้าของวารสาร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

การติดต่อ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

160 หมู่ที่ 4 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง

อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90000

โทรศัพท์: 0 7426 0262

อีเมล : re.husoskru@gmail.com

เว็บไซต์ : <https://www.tci-thaijo.org/index.php/husoskru>

ประกาศลิขสิทธิ์

- ลิขสิทธิ์ของบทความเป็นของผู้เขียนและคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- ข้อมูลและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน โดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยหรือรับผิดชอบต่อข้อมูลและความคิดเห็นเหล่านั้น
- ผู้เขียนจะยินยอมให้บทความของตน ซึ่งได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ ฉบับออนไลน์ ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการภายใต้ขอบเขตของกฏลิขสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

เจ้าของ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการบริหารและพัฒนาหน่วยงาน

รองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิต

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและงบประมาณ

รองอธิการบดีฝ่ายยุทธศาสตร์การพัฒนานักศึกษาและคุณลักษณะบัณฑิต

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชพงษ์ ชีวาลัย

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.มุกฉินทร์

ผลกล้า

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.วิศรุตตา

ทองแกมแก้ว

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.บุษอริ

ยี่หมาะ

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

วิชาเอกการจัดการปกครองท้องถิ่น

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

E-mail: bukhoree2002@yahoo.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุระพรรณ จุลสุวรรณ์

อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

E-mail: surapan.ju@skru.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวุธ โกศล	คณะศิลปกรรมศาสตร์ และอาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้าน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา E-mail: chaiwut.ko@skru.ac.th
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรย์สมร ผลบุญ	อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา E-mail: jansamorn.ph@skru.ac.th
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสระ ทองสามสี	อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา E-mail: isara8391@gmail.com

กองบรรณาธิการภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา	อดีตนายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา E-mail: charas1953@outlook.com
ศาสตราจารย์วุฒิคุณ ดร.ยุโสภ บุญสุข	อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี E-mail: yusuf@pn.psu.ac.th
รองศาสตราจารย์ ดร.จรัส อติวิทยาภรณ์	ผู้อำนวยการหลักสูตรการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ E-mail: jarus_a@hu.ac.th
รองศาสตราจารย์ ดร.ประมาน เทพสงเคราะห์	คณบดีวิทยาลัยนานาชาติติดยะคริน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ E-mail: praman@tsu.go.th
รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิวิมล สุขบท	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ E-mail: sasiwemon.s@psu.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร.วาสนา บุญญาพิทักษ์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี	E-mail: wassana@hu.ac.th
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรพล เนื้อไม้หอม	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	E-mail: akkarapon2512@gmail.com
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง	อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	E-mail: ekkarin.s@psu.ac.th
รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์ ช้างบุญชู	ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	E-mail: seubpong.c@chula.ac.th
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพร ทองพะโชค	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ	E-mail: teeraporn@tsu.ac.th
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารดารัตน์ สุขสง่า	วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	E-mail: marndarath.su@ssru.ac.th
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัมลาศ เยาวะนิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี	E-mail: kamalas@vru.ac.th
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวัฒน์ สองเมือง	รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยฟาฏอนี	E-mail: jaruwat.s@ftu.ac.th

ฝ่ายจัดการ ประสานงานและเลขานุการกองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชพงษ์ ชัชวาลย์	
อาจารย์ ดร.โชติกา รติชลียกุล	
นางฐาณกร ชูจร	
นางสาวอังสนา แซ่ฮอ	
นางสาววนิดา ทะประสิทธิ์จิต	

ฝ่ายพิสูจน์อักษร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สร้อยสุดา	ไชยเหล็ก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิยกุล	จันทบูรณ์
อาจารย์ ดร.สลิลา	เพ็ชรทอง
อาจารย์สุกานดา	จันทวี
อาจารย์จิตติธิดา	สินรักษา
อาจารย์ตะวัน	รัตนประเสริฐ
อาจารย์อริศรา	สุขขวัญ
อาจารย์ณัฏฐ์จุฑา	ไชยสวัสดิ์
อาจารย์วรวรรณ	สุขใส

ฝ่ายจัดรูปเล่ม

อาจารย์โสภิตา	ขาวหนูนา
นายนิฟาเดล	นิเลาะ
นางสาวอังสนา	แซ่ฮอ

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดำเนินการเป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (ฉบับเดือนมกราคม - มิถุนายน 2569) บทความประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งในรูปแบบบทความวิจัย และบทความวิชาการ ทั้งหมด 12 เรื่อง อันประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 9 เรื่อง และบทความวิชาการ 3 เรื่อง ตามลำดับ ได้แก่ (1) เรื่อง ชัมเบ็งชิงกอร่า : การแสดงพื้นบ้านสร้างสรรค์ที่สะท้อนประวัติศาสตร์เมืองสงขลา (2) เรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนาการ (3) เรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา (4) เรื่อง สหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาคของประเสริฐศักดิ์ ปัทมะรัต (5) เรื่อง การพัฒนาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเกณฑ์ปกติของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร (6) เรื่อง Gendered dispute resolution and property inheritance rights: the roles of widows and daughters in Maasai customary practices in Tanzania (7) เรื่อง การประยุกต์ใช้ FlexSim และการวางแผนคลังสินค้าอย่างเป็นระบบ (SLP) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในคลังสินค้าอุตสาหกรรม (8) เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม (9) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น : กรณีศึกษาย่านไสเหนือ ตำบลนาหลวงเสน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดนครราชสีมา (10) เรื่อง สถานศึกษายุคดิจิทัลกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการขับเคลื่อนงานอย่างมีประสิทธิภาพ (11) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถวัดสุวรรณคีรี วัดมณีมาวาส จังหวัดสงขลา และวัดวัง วัดวิหารเบิก วัดสุนทรวาส จังหวัดพัทลุง และ (12) เรื่อง การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสาน

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ตระหนักถึงหน้าที่อันสำคัญในการคัดสรรบทความที่มีคุณภาพ และมีประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากทั้งผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยกลั่นกรองบทความและผู้อ่าน กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จึงขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

อาจารย์ ดร.มูจลินทร์ ผลกล้า

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

ซำเป้งซิงกอรา : การแสดงพื้นบ้านสร้างสรรค์ที่สะท้อนประวัติศาสตร์เมืองสงขลา.....1

Sampeng singora: the creative folk dance reflects the history of Songkhla province

ทัศนียา คัญทะชา

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRS
ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนาศาสตร์.....19

The development of learning management plan on analytical reading by the
PQRST reading process with coaching roles for matthayomsuksa 6 students at
Udon PattanaKarn school

วรมะธ วงศ์เครือสอน และศรียา วิมลสถิตพงษ์

คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา.....35

Quality of life of residents in Songkhla municipality, Songkhla province

ตะวันทิพย์ เอร่าวัน, ทัดพงศ์ คงคำ, นิราวรรณ ขำเล็ก, วริศรา วงจันทร์, วัลดา บุญยั้ง,
ศุภกิตต์ เคียร่อน, วิรัตน์ บุญเลิศ และเพ็ญภา จันทรวง

สหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด ของประเสริฐศักดิ์ ปัทมธิต.....51

Intertextuality in contemporary literature titled kibad by Prasertsak Padmarid

อุไรวรรณ สิงห์ทอง, รัศมี ราชบุรี, ชุตินันท์ บุญทองดี, ภูมิศักดิ์ ลักขระ และวรัญญา พาสุข

การพัฒนาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเกณฑ์ปกติของแบบวัดกรอบความคิด
แบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.....67

Development and validity of construct validity and norms of the team growth
mindset scale for government teachers and educational personnel in Bangkok

ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร พิบูลแก้ว

Gendered dispute resolution and property inheritance rights: the roles of widows
and daughters in Maasai customary practices in Tanzania.....93

Naisiligaki Loisimaye and Le Ngoc Bich Ly

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย (ต่อ)

หน้า

การประยุกต์ใช้ FlexSim และการวางแผนคลังสินค้าอย่างเป็นระบบ (SLP) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในคลังสินค้าอุตสาหกรรม.....111

Application of FlexSim and Systematic Layout Planning (SLP) to Enhance Supply
Chain Management Efficiency in Industrial Warehouses

กัญญารัตน์ ศรีม่วง และจิรวดี อินทกาญจน์

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม.....128

The 21st - century learning leadership development guidelines of administrators in
schools under the secondary educational service area office Nakhon Phanom

เพชรอุไร ชามาตร, เอกลักษณ์ เพียสา และนวพร วรรณทอง

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน เพื่อเสริมสร้าง
ธรรมาภิบาลท้องถิ่น : กรณีศึกษำบ้านไสเหนือ ตำบลนาหลวงเสน อำเภอทุงสง จังหวัด
นครศรีธรรมราช.....145

Developing a Public Participation Model for Community Resource Management to
Enhance Good Local Governance: A Case Study of Ban Sai Nuea, Na Luang Sen Subdistrict,
Thung Song District, Nakhon Si Thammarat

เบญจพร จันทรโคตร และประกิต ไชยธาดา

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิชาการ

สถานศึกษายุคดิจิทัลกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการขับเคลื่อนงานอย่างมีประสิทธิภาพ.....162

Educational Institutions in the Digital Era and the Use of Artificial Intelligence (AI) for
Driving Work Efficiency

วรพล ศรีเทพ และสารินทร์ มงคลฤดี

ความสัมพันธ์ระหว่างจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ วัดสุวรรณคีรี วัดมัชฌิมาวาส จังหวัด
สงขลา และวัดวัง วัดวิหารเบิก วัดสุนทราวาส จังหวัดพัทลุง.....179

The relationship between the mural paintings inside the ordination hall of wat
Suwankhiri, wat Matchimawat located in Songkhla province and wat wang, wat
wihanberk, wat sunthrawas located in Phatthalung

เชน เพชรรัตน์, สุระ ปิยะสงวนพงศ์ และเชษฐาธิ์ดิภัทร พรหมชิน

การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสาน.....197

Blended physical education learning management

พีรวัฒน์ ชลเจริญ

ซำเป้งซิงกอร่า : การแสดงพื้นบ้านสร้างสรรค์ที่สะท้อนประวัติศาสตร์เมืองสงขลา

Sampeng singora: the creative folk dance reflects the history of Songkhla province

ทัศนียา คัญทะชา¹

Thatsaniya Kantacha¹

Received date: February 19, 2025

Revised date: October 28, 2025

Accepted date: October 28, 2025

บทคัดย่อ

การสร้างสรรคซำเป้งซิงกอร่า มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านซำเป้งที่สะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมของเมืองสงขลาและเพื่อการพัฒนา สืบสานการแสดงพื้นบ้านซำเป้งให้ดำรงอยู่ได้ในประเทศไทย ดำเนินการสร้างสรรคโดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการสำรวจสัมภาษณ์ โดยมีผลการสร้างสรรค์ คือซำเป้งซิงกอร่า นำชื่อเมืองสงขลาเมื่อ พ.ศ. 2145 มาตั้งชื่อชุดแสดงใช้แนวคิดจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลา 3 ยุค ได้แก่ ยุคหัวเขาแดง แหลมสน และบ่อยาง นักแสดงผู้ชายเต้นคู่กับนักแสดงผู้หญิง จำนวน 3 คู่ กระบวนท่าเต้นนำท่าเต้นซำเป้งสกาปูชิเรดั้งเดิม 4 ท่ามาผสมผสานกับท่าเต้นที่สร้างสรรค์ใหม่ 6 ท่า คือ ท่าเรือ ท่าคลื่นทะเล ท่าสิงขร ท่าซุ่มบ่อเก้ง ท่ากำแพงเมือง และท่านางเงือก ประพันธ์ทำนองเพลงขึ้นใหม่ แต่งกายด้วยชุดตามวิถีวัฒนธรรมการแสดงมลายูที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของประเทศไทย ระยะเวลาในการแสดง 5.39 นาที

การสร้างสรรคซำเป้งซิงกอร่าครั้งนี้ถือเป็นครั้งแรกของการสร้างสรรค์ทั้งท่าเต้นและเพลงประกอบการแสดงขึ้นใหม่ โดยศิลปินในประเทศไทย ซึ่ง 36 ปีที่ผ่านมาใช้ท่าเต้นและบทเพลงจากประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซียมาโดยตลอด ดังนั้นซำเป้งซิงกอร่าจึงเป็นผลงานการแสดงพื้นบ้านที่สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังพัฒนาการแสดงพื้นบ้านซำเป้งให้เท่าทันกลุ่มประเทศที่มีวัฒนธรรมมลายูร่วมกันในอาเซียน

คำสำคัญ : ซำเป้งซิงกอร่า, ซาปิน, การแสดงพื้นบ้านสร้างสรรค์, อาเซียน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, E-mail: thatsaniya.ka@skru.ac.th (corresponding author)

Abstract

Sampeng is rooted in traditional Malay dance (Zapin). The goal of this project is to develop Sampeng Singora, a folk dance, to reflect the cultural identity of Songkhla Province and to ensure its preservation for future generations. Qualitative methods were employed through documentary research, field surveys, and interviews with local artists and cultural experts, which resulted in following findings: (1) Sampeng Singora is derived from the historical name of Songkhla City in 1602; (2) its concept is based on Songkhla City's three historical eras—Khao Daeng, Laem Son, and Bo Yang; (3) it features male dancers with three pairs of female dancers; (4) the movements integrate four traditional Sampeng Sekapur Sireh patterns with six newly created ones: Boat, Ocean Waves, Singkhon, Shum Bo Kheng, City Wall, and Mermaid; (5) an original melody was composed; (6) performers were dressed in Malayu-inspired costumes unique to Thai identity; and (7) the performance lasts 5 minutes and 39 seconds. Sampeng Singora is a significant historic moment in Thai performing arts, as Thai artists finally recreated both the dance and the music after 36 years of employing Malaysian and Indonesian dance and music versions. Thus, this project denotes Thailand's commitment and engagement in safeguarding Zapin folk performance as a shared Malaysian cultural heritage in the ASEAN community.

Keywords: Sampeng Singora, Zapin, folk dance, ASEAN

1. บทนำ

ซัมเป้งเป็นชื่อของการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ชนิดหนึ่งในประเทศไทย ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมมลายู และถือเป็นวัฒนธรรมการแสดงร่วมกัน 5 ประเทศอาเซียน ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน และไทย โดยมีชื่อเรียกที่เป็นสากล คือ ซาปิน (Zapin) ความเป็นมาของการแสดงซาปิน นักวิชาการชาวมาเลเซีย กล่าวว่า ช่วงศตวรรษที่ 13 พ่อค้าชาวอาหรับได้เข้ามาค้าขายและเผยแพร่ศาสนาอิสลาม บริเวณพื้นที่ช่องแคบมะละกา ประเทศมาเลเซีย ซึ่งนำการเต้นรำซาปินอาหรับมาเผยแพร่ ต่อมาวัฒนธรรมการเต้นรำอาหรับชนิดนี้มีการผสมผสานกับวัฒนธรรมมลายูพื้นถิ่นจนกลายเป็น ซาปินมลายู ซึ่งเป็นการพัฒนาจากการเต้นรำเพื่อประกอบพิธีกรรมของศาสนาอิสลามมาเป็นการเต้นรำเพื่อความบันเทิง จึงใช้ชื่อ ซาปิน ต่อมาความนิยมของการเต้นรำชนิดนี้แพร่กระจายไปทั่วในพื้นที่ของประเทศไทย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน และไทย (Md Nor, 2011)

ประเทศไทยเรียกการแสดงชนิดนี้ว่า ซัมเป็งซึ่งไม่สามารถค้นหาหลักฐานได้แน่ชัดว่าเพราะเหตุใดจึงไม่เรียกว่า ซาปิน บทความฉบับนี้จึงใช้คำว่า ซัมเป็ง เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของประเทศไทยไว้ ซัมเป็งแสดงครั้งแรกหน้าพระที่นั่ง พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อครั้งเสด็จแปรพระราชฐาน ณ พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ประมาณปี พ.ศ. 2527 นักแสดงจากจังหวัดนราธิวาส ซึ่งคณะกรรมการสมาคมอิสลามจัดถวาย ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2532 ศิลปินพื้นบ้านจากจังหวัดปัตตานีมีโอกาสได้ร่วมเต้นซัมเป็งกับสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ณ โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร (ก่อเกียรติ สุขธรรานนท์, 2563) ศิลปินพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี ดังภาพ



ภาพที่ 1 การแสดงซัมเป็ง ณ โรงละครแห่งชาติ เมื่อปี 2532

ที่มา : เซ็ง อาบู (2563)

การเต้นซัมเป็งในประเทศไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะ เต็มกันเป็นดอก หนึ่งดอกประกอบด้วย 4 คนผู้ชาย 2 คน ผู้หญิง 2 คน ทำเด่นหลักมีทั้งหมดจำนวน 7 ดอก คือ ดอกกราวง ดอกแดเงาะ ดอกโปรยดอกไม้ ดอกเกล็ดปลายาว ดอกเกล็ดปลาสั้น ดอกรองเง็ง และดอกกรัก เพลงที่นิยมเต้นเพลงสกาบูซิระซึ่งเป็นบทเพลงที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศมาเลเซีย บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีชนิดเดียวกับเพลงรองเง็ง ผู้ชายแต่งกายด้วยชุดสลิแวน ผู้หญิงแต่งกายด้วยชุดบานง ซัมเป็งได้รับความนิยมมากในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2527-2540 ในอดีตผู้ที่อนุรักษ์สืบสานการเต้นซัมเป็ง คือศิลปินนักเต้นรองเง็ง ปัจจุบันในประเทศไทยหาชมได้ยากเพราะขาดการส่งเสริมและพัฒนา

การพัฒนาและสร้างสรรค์การแสดงซัมเป็ง หรือซาปิน ใน 4 ประเทศทั้งมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และบรูไน มีการพัฒนาและสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่งเสริมโดยการจัดงานเทศกาล โครงการอบรม และจัดประกวดนอกจากนี้ยังบรรจุในหลักสูตร สถาบันการศึกษา เช่น หลักสูตรซาปิน 2013 (K.13) (Roza and Zulkifli, 2017) อีกประเด็นสำคัญการพัฒนาและสร้างสรรค์ซาปิน ของแต่ละพื้นที่เน้น

เอกลักษณ์ที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของตนเอง นิยมใช้ชื่อพื้นที่ตั้งชื่อ เช่น ซาปินซาลอ (Salor) มาจาก Kampong Salor (กัมปง ซาลอ) ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ของรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย (bin Harun, 2564)

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้สร้างสรรค์มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาและสร้างสรรค์การแสดงซิมเบ็งขึ้นใหม่ 1 เพลง เนื่องจากในประเทศไทยการแสดงซิมเบ็งไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเหมือนประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน โดยใช้แนวคิดจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลา 3 ยุค ได้แก่ ยุคหัวเขาแดง ยุคแหลมสน และยุคบ่อยาง ใช้ชื่อ ซิมเบ็งซิงกอร่า ซึ่งเป็นชื่อของเมืองสงขลาในอดีต เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมของเมืองสงขลา การพัฒนาและสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านซิมเบ็งครั้งนี้ถือเป็นการรักษาและสืบสานให้ซิมเบ็งยังคงอยู่ต่อไปในประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านซิมเบ็งที่สะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมของเมืองสงขลา

2.2 เพื่อการพัฒนาและสืบสานการแสดงพื้นบ้านซิมเบ็งให้ดำรงอยู่ได้ในประเทศไทย

3. การทบทวนวรรณกรรม

3.1 ซาปินการเดินรำพื้นบ้านในวัฒนธรรมมลายูจากช่องแคบมะละกา ประเทศมาเลเซียสู่การเต้นซิมเบ็งในภาคใต้ ประเทศไทย

ซาปินเป็นการเดินรำพื้นบ้านในวัฒนธรรมมลายู มีประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายและการเผยแพร่ศาสนาอิสลามในช่องแคบมะละกา ประเทศมาเลเซีย ช่วงศตวรรษที่ 13 ชาวอาหรับเดินทางเข้ามาทางช่องแคบมะละกา เพื่อทำการค้าขายและเผยแพร่ศาสนาอิสลาม จึงนำการเต้นซาฟฟิน (Zaffin) ซึ่งเป็นการเดินรำของผู้ชายเพื่อประกอบพิธีของศาสนาอิสลาม ลักษณะท่าเต้นเป็นใช้เท้าประสานกันไปมาเขียนเป็นตัวอักษรอาหรับ 14 ตัว ซึ่งชาวมลายูพื้นถิ่นเรียกว่า ซาปินอาหรับ ต่อมามีการพัฒนาโดยผสมผสานกับวัฒนธรรมมลายูมาเลย์ เรียกว่า ซาปินมลายู ท่าเต้นมีการพัฒนาและสร้างสรรค์จากธรรมชาติ เช่น การเคลื่อนไหวของนก ปลา ค้างคาว ลูกไก่ ไบไม้ ต้นไม้ เป็นต้น แม้ว่าสร้างสรรค์ผสมผสานจนเกิดเป็นการเต้นรำชนิดใหม่ แต่ยังคงสะท้อนวัฒนธรรมอาหรับ-อิสลามและวัฒนธรรมของมาเลย์อยู่ ซาปิน มีบทบาทเป็นการแสดงเพื่อความบันเทิง นิยมนำมาแสดงในประเพณีแต่งงาน หรือการเฉลิมฉลอง จึงแพร่กระจายไปทั่วคาบสมุทรมลายูและเกาะสุมาตราของอินโดนีเซีย ปัจจุบันการเดินรำพื้นบ้านชนิดนี้มีปรากฏในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน และภาคใต้ของประเทศไทย (Md Nor, 2011)

การเต้นซาปิน ได้แพร่กระจายเข้ามาในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ประเทศไทย ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีชายแดนติดกับรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย แต่ใช้ชื่อว่า ซิมเบ็ง โดยจังหวัดนราธิวาสได้จัดแสดงถวายพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง จนต่อมาสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัย

ลักษณะ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ทรงสนพระทัยจึงฝึกเต้นซมเป็งด้วย ซึ่งจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของการแสดง 1) สำเนียงและจังหวะของเพลงสะท้อนวัฒนธรรมอาหารับผสมมาเลย์ แตกต่างกันตรงที่ประเทศมาเลเซียใช้ กามูส มอรูวัสเป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรเลง แต่ประเทศไทยใช้ ไวโอลินแทนและบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีรองเง็ง 2) ลักษณะท่าเต้นประสานเท้ากันไปมาแตกต่างตรงที่ซมเป็งเตะเท้าก่อนหมุนตัว แต่ชาปินใช้การเตะเท้าก่อนหมุนตัว 3) นักเต้นใช้ผู้ชายเต้นคู่กับผู้หญิงเหมือนกัน 4) การแต่งกายผู้หญิงสวมชุดบานง ส่วนผู้ชายสวมชุดสลิแวน เป็นการแต่งกายในวิถีวัฒนธรรมมาเลย์เหมือนกัน 5) โอกาสที่ใช้แสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง งานเฉลิมฉลอง และงานแต่งงาน ซึ่งเหมือนกันกับประเทศมาเลเซีย (จรรยสมร ผลบุญ, 2558) ดังนั้นสรุปได้ว่าการเต้นชาปิน และการเต้นซมเป็ง เป็นการแสดงชนิดเดียวกัน ความแตกต่างขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมของแต่ละพื้นที่เท่านั้น

3.2 การสืบสานซมเป็งในสถาบันการศึกษา

การเต้นซมเป็งในสถาบันการศึกษา เริ่มจากรองศาสตราจารย์สมชาย พูลพิพัฒน์ อาจารย์สังกัดสาขา ศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้จัดโครงการอบรม การเต้นซมเป็งในสถาบันการศึกษาครั้งแรก มีนักศึกษา ครู ศิลปินรองเง็งมาร่วมอบรมจำนวนมาก จนส่งผลให้ การเต้นซมเป็งเป็นที่นิยมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย (จรรยสมร ผลบุญ, 2558) ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2547 ได้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเกิดผลกระทบทุก ด้าน ทั้งสังคม การเมือง วิถีชีวิต เป็นต้น ความหวาดระแวงของผู้คนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จึงไม่มีการ จัดงานเทศกาลต่าง ๆ ในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อศิลปิน ไม่มีเวทีแสดงซมเป็งจึงค่อย ๆ หายไป (ทิลฎา คงพัฒน์, 2555)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น หลักสูตรศิลปกรรมศาสตร บัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2561 ได้บรรจุเนื้อหาของซมเป็งไว้ในรายวิชา 2173249 การแสดงและเพลงพื้นบ้านภาคใต้ โดยมีคำอธิบายรายวิชา คือประวัติความเป็นมา องค์ประกอบ ของการแสดงด้านผู้แสดง เครื่องแต่งกาย เครื่องดนตรี เพลง วิธีการขับร้อง วิเคราะห์ความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิต ที่สะท้อนจากการแสดง และฝึกปฏิบัติวิธีการแสดงและเพลงพื้นบ้านภาคใต้ เช่น ดาระ ซมเปง สิละ ดีเกิร์ฮูลู ลิเกป่า มะโย่ง ดารีอีนา เพลงบอก เพลงตันหยง เพลงเรือแหลมโพธิ์ ฯลฯ (หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง, 2561) และหลักสูตรฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2566 บรรจุไว้ในรายวิชา 2172156 นาฏศิลป์พื้นเมือง 3 โดยมีคำอธิบาย คือ ประวัติ ประเภท พัฒนาการ องค์ประกอบการแสดง วิธีการเต้นรองเง็งปัตตานีและซมเป็ง (หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง, 2566) กระบวนการสืบสานซมเป็งในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ดำเนินการในรูปแบบ จัดการเรียนการสอน พัฒนาสร้างสรรค์ต่อยอด เผยแพร่การแสดงในงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เข้าร่วมการประกวด ทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง จึงกลายเป็นที่รู้จักในประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศสิงคโปร์

4. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

4.1 Composition and Choreography ทฤษฎีนี้กล่าวถึง นักออกแบบท่าเต้นต้องค้นหาสไตล์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวตนให้เจอ เพราะสไตล์การสร้างสรรค์สัมพันธ์กับการศึกษากระบวนการออกแบบองค์ประกอบการแสดง ได้แก่ แนวคิด รูปแบบการเต้น จังหวะเพลง การใช้พื้นที่ การออกแบบเครื่องแต่งกาย เป็นต้น ผลงานบ่งบอกถึงตัวตนของนักออกแบบ (Gonzales, 2004) ทฤษฎีนี้มีความสอดคล้องกับการสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านชุด ชัมเป้งชิงกอร่า เพราะการเต้นชัมเป้งมีเอกลักษณ์เฉพาะต้องศึกษาองค์ประกอบของการแสดงเชิงลึก ผู้สร้างสรรค์จึงศึกษาทั้งชัมเป้งของประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซียมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี จนค้นพบเอกลักษณ์เฉพาะด้านรูปแบบท่าเต้น จังหวะของเพลง การใช้พื้นที่ และการออกแบบเครื่องแต่งกาย จึงนำองค์ความรู้มาใช้ในการสร้างสรรค์ครั้งนี้

4.2 The creation of new folk dances for today's generation concept ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการสร้างสรรค์การเต้นรำพื้นบ้านรูปแบบใหม่สำหรับคนรุ่นปัจจุบัน ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยรักษาและพัฒนาให้การเต้นรำพื้นบ้านยังคงอยู่ได้ในยุคปัจจุบัน โดยกระบวนการนำท่าเต้นพื้นบ้านดั้งเดิมมาผสมผสานกับท่าเต้นที่สร้างสรรค์ใหม่ให้เข้ากับยุคสมัย ประพันธ์เพลงใหม่ พัฒนาการแต่งกายให้ทันสมัย แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น แนวคิดของการสร้างสรรค์อาจคัดเลือกมาจากประวัติศาสตร์บ้านเมือง อาชีพ วิถีชีวิต เป็นต้น (Lloyd, 2014) ทฤษฎีนี้มีความสอดคล้องกับการสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านชุด ชัมเป้งชิงกอร่า ประเด็นต้องการพัฒนาการเต้นชัมเป้งในประเทศไทยให้ทันสมัย

การสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านชุด ชัมเป้งชิงกอร่า เลือกใช้ทฤษฎีจากต่างประเทศทั้งสองทฤษฎีเนื่องจาก Joseph Gonzales และ Marcia L. Lloyd คิดค้นทฤษฎีเพื่อใช้กับการเต้นรำพื้นบ้านประเทศมาเลเซีย ได้แก่ ซาปิน อินัง โจเก็ต อัลลี ดังนั้นผู้สร้างสรรค์จึงเลือกใช้ทฤษฎีทั้งสองเพราะตรงกับการสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านชัมเป้งครั้งนี้

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Reserch) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคทฤษฎี ผู้สร้างสรรค์เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ สื่อและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เมืองสงขลา ประวัติชาปิน และทฤษฎีการสร้างสรรค์ เพื่อใช้ข้อมูลวิเคราะห์ประกอบการสร้างสรรค์

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้สร้างสรรค์คัดเลือกพื้นที่ที่เคยเป็นที่ตั้งของเมืองเก่าสงขลาทั้ง 3 ยุค ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอสิงหนครและอำเภอเมืองสงขลา โดยใช้วิธีเจาะจง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสำรวจ สังเกต และการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการสร้างสรรค์

5.3 การสร้างสรรค์ผลงานการแสดง ผู้สร้างสรรค์ใช้ทฤษฎี Composition and Choreography และ The creation of new folk dances for today's generation concept ประกอบการสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 กำหนดแนวคิดการแสดงจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลา 3 ยุค คือ ยุคเขาแดง ยุคแหลมสน และยุคบ่อยาง

5.3.2 กำหนดรูปแบบการแสดงเป็นการเต้นซำเป็งการแสดงพื้นบ้านภาคใต้

5.3.3 กำหนดนักแสดง โดยนักแสดงผู้ชาย-หญิงจำนวน 3 คู่ คุณสมบัติต้องมีต้องมีทักษะการเต้น ร้องเง้ปัตตานีฉบับท่านขุนจารุวิเศษศึกษาการและซำเป็งสภาปูชิเระได้

5.3.4 ออกแบบดนตรีและเพลงประกอบการแสดง ประพันธ์ทำนองเพลงขึ้นใหม่โดยกำหนดให้มีจังหวะ ซำเป็ง บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีชนิดเดียวกับวงร้องเง้ของประเทศไทย ความยาวของเพลงไม่เกิน 6 นาที

5.3.5 การออกแบบท่าเต้น นำท่าเต้นดั้งเดิมของซำเป็งสภาปูชิเระ 4 ท่า คือ ท่าเบสิค สไลด์แปด สไลด์สะบัดและท่าเกล็ดปลาขึ้นมาผสมผสานกับท่าเต้นที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่จากสัญลักษณ์ประวัติศาสตร์เมือง สงขลาทั้ง 3 ยุค ได้แก่ ยุคหัวเขาแดง ยุคแหลมสน และยุคบ่อยาง พร้อมทั้งออกแบบการแปรแถวให้สอดคล้อง กับลักษณะสถาปัตยกรรมจากที่นำมาสร้างสรรค์ท่าเต้น

5.3.6 การออกแบบเครื่องแต่งกาย กำหนดให้เป็นเครื่องแต่งกายตามวิถีวัฒนธรรมการแสดงมลายู เครื่องประดับ ใช้สร้อยคอ ต่างหู ปิ่นหลากหลายรูปแบบและดอกไม้ ยีตรูปแบบการตกแต่งตามเอกลักษณ์การแสดงวัฒนธรรมมลายูของประเทศไทยเป็นสำคัญ

5.3.7 ตรวจสอบคุณภาพผลงานวิจัยสร้างสรรค์ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 3 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่ม กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเต้นซำเป็ง 2 ท่าน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก เป็นผู้ที่มีการประสบการณ์ด้านการเต้นซำเป็งหรือสร้างสรรค์การเต้นซำเป็งไม่น้อยกว่า 10 ปี กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านดนตรี 1 ท่าน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านดนตรีร้องเง้และซำเป็ง และกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย 1 ท่าน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การ ออกแบบหรือตัดเย็บเครื่องแต่งกายร้องเง้และซำเป็งไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยมีผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์จากผู้เชี่ยวชาญ

ลำดับที่	Evaluation topic for the creative Dance of the Sampaeng Singora	ค่า คะแนน 100	ผู้เชี่ยวชาญ การเต้น ซำเป็งท่าน ที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ การเต้น ซำเป็งท่าน ที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ ด้านดนตรี ซำเป็ง	ผู้เชี่ยวชาญ ด้านออกแบบ เสื้อผ้าซำเป็ง
1	แนวคิดของการแสดง	20	19	18	20	20
2	ชื่อของการแสดง	10	9	8	10	9
3	การออกแบบท่าเต้น	20	19	16	20	20

ลำดับที่	Evaluation topic for the creative Dance of the Sampaeng Singora	ค่า คะแนน	ผู้เชี่ยวชาญ การเต้น ซัมเป้งท่า ที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ การเต้น ซัมเป้งท่า ที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ ด้านดนตรี ซัมเป้ง	ผู้เชี่ยวชาญ ด้านออกแบบ เสื้อผ้าซัมเป้ง
4	การออกแบบเครื่องแต่งกาย	20	17	15	19	16
5	การออกแบบเพลงแสดง	20	19	19	19	20
6	ระยะเวลาของการแสดง	10	9	8	9	8
คะแนนรวม		100	92	84	97	93

นอกจากนั้นผู้สร้างสรรค์ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ 1) ปรับปรุงท่าเคลื่อนไหวให้มีความหลากหลายรูปแบบ 2) ปรับปรุงท่ากำแพงเมืองให้มีท่าเต้นที่แข็งแรงเหมือนหินก้อนใหญ่ที่ซ้อนทับกัน 3) นักเต้นควรได้รับการฝึกฝนการแสดงออกเชิงบรรยายและการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อให้แน่ใจว่าการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์จะถูกถ่ายทอดโดยท่าเต้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

6. สรุปผลการวิจัย

ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ชุด ซัมเป้งซิงกอร่า มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านซัมเป้งที่สะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมของเมืองสงขลาและเพื่อการพัฒนา สืบสานการแสดงพื้นบ้านซัมเป้งให้ดำรงอยู่ได้ในประเทศไทย โดยมีผลการสร้างสรรค์ดังนี้

6.1 ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ชุด ซัมเป้งซิงกอร่า คำว่าซัมเป้ง หมายถึง การเต้นรำพื้นบ้านชนิดหนึ่งที่เป็นวัฒนธรรมมลายูร่วมกันใน 5 ประเทศอาเซียน ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ บรูไน และประเทศไทย คำว่า ซิงกอร่า หมายถึง ชื่อของเมืองสงขลาในอดีต ดังที่ สละ นาคบำรุง (2555) ได้กล่าวไว้ว่า “เมืองสงขลาปรากฏมีชื่อเสียงตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 21 โดยมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่บริเวณฝั่งหัวเขาแดง ดังมีหลักฐานจารึกอยู่ในจดหมายเหตุของชาวอาหรับปรากฏคำว่า สิงกูร หรือสิงขรา แต่บรรดาบรรพชนคนพื้นเมืองน่าจะออกเสียงคำเหล่านี้ว่า สิงขร หรือสิงขระ ซึ่งเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีว่า สิงขร หรือสิงคะ ที่แปลว่า ภูเขาหรือยอดเขา สอดคล้องกับที่ตั้งเมืองสงขลาในอดีตบริเวณฝั่งหัวเขาแดง ซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนภูเขา อีกทั้งยังมีหลักฐานปรากฏอยู่ในแผนที่ราชอาณาจักรสยาม โดยใช้ชื่อว่า ซิงกอร่า ซึ่งเขียนโดยนักบวชชาวฝรั่งเศสชื่อ บาทหลวงปลาซิด เดอ แซ็งต์ เอแลน ขณะเดินทางมายังกรุงสยาม เมื่อพุทธศักราช 2229” ดังนั้นจึงตั้งชื่อว่า “ซัมเป้งซิงกอร่า” จุดมุ่งหมายเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นสงขลาในอดีต โดยมีรายละเอียดของผลงานวิจัยสร้างสรรค์ดังนี้

6.1.1 แนวคิดของการแสดง นำมาจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลา 3 ยุค คือ ยุคหัวเขาแดง ยุคแหลมสน และยุคบ่อทราย โดยใช้สัญลักษณ์จากสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่หลงเหลือจาก

ประวัติศาสตร์เมืองสงขลาทั้ง 3 ยุค ดังที่ อภิชาติ ศักยพะชา (2564) ได้กล่าวว่า “ร่องรอยของสถาปัตยกรรมที่หลงเหลือในปัจจุบันสามารถสะท้อนถึงประวัติศาสตร์ของเมืองสงขลาได้ชัดเจนที่สุด ได้แก่ ป้อมเมืองสงขลาเก่า สถาปัตยกรรมยุคหัวเขาแดง ชุมบ่อเก้ง สถาปัตยกรรมยุคแหลมสน และกำแพงเมือง สถาปัตยกรรมยุคบ่อหยาง” ดังนั้นจึงนำมาเป็นแนวคิดหลักในการสร้างสรรค์ และนอกจากนั้นจังหวัดสงขลามีนโยบายพัฒนาเมืองเป็นเมืองมรดกโลก ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้แนวคิดนี้เพื่อใช้ศาสตร์ด้านนาฏศิลป์และการแสดงมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเมืองสงขลาสู่เมืองมรดกโลก

6.1.2 นักแสดง ชัมเป้งซิงกอร่าเลือกใช้ผู้ชายเต้นคู่กับผู้หญิง จำนวน 3 คู่ ซึ่งนักแสดงมีคุณสมบัติเฉพาะ คือ มีทักษะด้านการเต้นชัมเป้งสภาปูชิระได้ เนื่องจากเป็นการเต้นเฉพาะทางที่นักแสดงทุกคนต้องมียุทธ์ความรู้และทักษะเฉพาะทาง

6.1.3 เพลงประกอบการแสดง ประพันธ์ขึ้นใหม่ โดยคณะอัสลีมาลา ใช้ชื่อชัมเป้งซิงกอร่า จังหวะชัมเป้ง บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีชนิดเดียวกันกับวงรองเง็ง คือ ไวโอลิน แมนโดลิน แอคคอร์ดเดียน รำมะนาใหญ่ เก็นดิง ฆ้อง แซ็กเกอร์ ลาเบล มีความยาวของเพลง 5.39 นาที ดังตัวอย่างโน้ตเพลงต่อไปนี้

Violin Zapin Singora Ussaleemala

Copyright © Ussaleemala V.S.

ภาพที่ 2 โน้ตเพลงชัมเป้งซิงกอร่า

ที่มา : ก้องภพ สุขสวัสดิ์ (2566)

6.1.4 เครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ผู้ชายแต่งกายด้วยชุดสลิ้น และผู้หญิงแต่งกายด้วยชุดบานง ซึ่งเป็นการแต่งกายวิถีวัฒนธรรมมลายู เพิ่มเติมการตกแต่งให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ การเลือกใช้สีสันทนของเสื้อผ้ามาจากการตีความและสีที่ปรากฏจากสถาปัตยกรรมจากประวัติศาสตร์ เมืองสงขลาที่นำมาสร้างสรรค์ ได้แก่ สีนํ้าตาลตีความเป็นยุคเก่า สีทองตีความเป็นเมืองแห่งความรุ่งเรือง สีแดงตีความเป็นเมืองที่เจ้าเมืองเชื้อสายจีนปกครอง สีส้มตีความเป็นสีของอิฐดินสอที่ใช้สร้างกำแพงเมือง และสีฟ้าตีความเป็นเมืองติดทะเล ดังภาพ



ภาพที่ 3 เครื่องแต่งกายซุ้มเป็งชิงกอร่า

ที่มา : บันทึกภาพโดย ทศनिया คัญทะชา (2569)

6.1.5 กระบวนท่าเต้น ออกแบบโดยนำท่าเต้นซุ้มเป็งดั้งเดิมผสมผสานกับท่าเต้นที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ท่าดั้งเดิมที่ใช้มาจากซุ้มเป็งสภาปูชีระ จำนวน 4 ท่า ส่วนท่าเต้นที่สร้างสรรค์ใหม่ออกแบบจากลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมของมรดกวัฒนธรรมจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลา 3 ยุค จำนวน 6 ท่า ได้แก่ ท่าเรือ ท่าคลื่นทะเล ท่าสิงขร ท่าซุ้มบ่อเก้ง ท่ากำแพงเมือง และท่านางเจือก ดังตัวอย่างการออกแบบท่าเต้นดังนี้

1) ท่าสิงขร สร้างสรรค์จากป้อมหมายเลข 9 ป้อมปืนที่มีบังใบ สถาปัตยกรรมที่ถือเป็นมรดกวัฒนธรรมจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลายุคหัวเขาแดง ท่านี้อาศัยการสื่อสารถึงการตั้งเมืองสงขลาฝั่งหัวเขาแดง ยุคหัวเขาแดง ดังภาพ



ภาพที่ 4 ท่าสิงขร

ที่มา : บันทึกภาพโดย ทศनिया คัญทะชา (2569)

2) ทำซุ้มบ่อแก่ง สร้างสรรค์จากซุ้มบ่อแก่ง หรือซุ้มประตูบ่อแก่งสถาปัตยกรรมที่ถือเป็นมรดกวัฒนธรรมจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลาในยุคแหลมสน ทานี้ต้องการสื่อสารสารถึงสัญลักษณ์ของซุ้มป้อมปราการเมืองสงขลาแหลมสน ยุคแหลมสน ดังภาพ



ภาพที่ 5 ทำซุ้มบ่อแก่ง

ที่มา : บันทึกภาพโดย ทศนียา คัญทะชา (2569)

3) ทำกำแพงเมือง สร้างสรรค์จากกำแพงเมืองสถาปัตยกรรมที่ถือเป็นมรดกวัฒนธรรมจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลาในยุคบ่ออย่าง ทานี้ต้องการสื่อสารสารถึงกำแพงเมืองเก่าสงขลา ดังภาพ



ภาพที่ 6 ทำกำแพงเมือง

ที่มา : บันทึกภาพโดย ทศนียา คัญทะชา (2569)

4) ทำนางเงือก สร้างสรรค์จากประติมากรรมรูปปั้นนางเงือก ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2509 สัญลักษณ์ของเมืองสงขลาปัจจุบัน ทานี้ต้องการสื่อสารถึงประติมากรรมนางเงือกบริเวณแหลมสมิหลาของเมืองสงขลาบ่ออย่าง ยุคปัจจุบัน ดังภาพ



ภาพที่ 7 ท่านางเงือก

ที่มา : บันทึกภาพโดย ทศนียา คัญทะชา (2569)

6.1.6 รูปแบบแถวของซุ้มเบ็งชิงกอร่า ออกแบบทั้งหมดจำนวน 16 แถว โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบแถวที่มีลักษณะทั่วไป เช่น แถวตอน แถววงกลม แถวเฉียง แถวหน้ากระดาน เป็นต้น และรูปแบบแถวออกแบบตามลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เมืองสงขลา เรื่องราวและสถาปัตยกรรมจากประวัติศาสตร์เมืองเก่าสงขลาที่นำมาออกแบบทำเด่น ดังตัวอย่างรูปแบบแถวดังนี้

1) แถวเรือ สร้างสรรค์จากเรื่องราวในประวัติศาสตร์เมืองเก่าสงขลาสื่อสารถึงครอบครัวดาโต๊ะโมกอลที่เดินทางมากับเรือจนมาถึงหัวเขาแดง ดังภาพ



ภาพที่ 8 แถวเรือ

ที่มา : บันทึกภาพโดย ทศนียา คัญทะชา (2569)

2) แถวคลื่นทะเล สร้างสรรค์จากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เมืองสงขลาที่ติดทะเลจึงนำลักษณะการซัดของคลื่นทะเลน้ำทะเลค่อย ๆ กระเพื่อมขึ้นมาออกแบบเป็นรูปแบบแถว ดังภาพ



ภาพที่ 9 แถวคลื่นทะเล

ที่มา : บันทึกภาพโดย ทศนียา คัญทะชา (2569)

3) แถวซุ่มบ่อแก้ง สร้างสรรค์จากลักษณะของสถาปัตยกรรมของซุ่มบ่อแก้งหรือซุ่มประตูป่อแก้ง

ดังภาพ



ภาพที่ 10 แถวซุ่มบ่อแก้ง

ที่มา : บันทึกภาพโดย ทศนียา คัญทะชา (2569)

6.2 การพัฒนาและสืบสานการแสดงพื้นบ้านซุ่มเบ้งให้ดำรงอยู่ได้ในประเทศไทย

การสร้างสรรคซุ่มเบ้งชิงกอร่า เป็นการพัฒนาการแสดงพื้นบ้านซุ่มเบ้งครั้งแรกที่สร้างสรรค์ทั้งทำเต้นและประพันธ์เพลงขึ้นใหม่ในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2563 มีการสร้างสรรค์ซุ่มเบ้งสียะลาอ ออกแบบท่าเต้นขึ้นใหม่ แต่ใช้บทเพลงโบราณที่นิยมบรรเลงในกลุ่มวัฒนธรรมมลายูร่วมกันในอาเซียน 5 ประเทศ มีวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์เพื่อใช้ประกวดรวมศิลป์แผ่นดินสยาม จัดโดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นเพลงที่ 2 และซุ่มเบ้งชิงกอร่าเป็นเพลงที่ 3 ที่มีการพัฒนาและสร้างสรรค์ในประเทศไทย การสืบสานการแสดงพื้นบ้านซุ่มเบ้งให้ดำรงอยู่ได้ในประเทศไทยผู้สร้างสรรค์ใช้วิธีการ คือ 1) สร้างสรรค์ผลงานการแสดงซุ่มเบ้งขึ้นใหม่ 2) นำผลงานสร้างสรรค์ซุ่มเบ้งชิงกอร่าเผยแพร่สู่สาธารณชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังตัวอย่างการเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ที่สำคัญดังนี้

6.2.1 นำซุ่มเบ้งชิงกอร่าเผยแพร่ในงาน Pata Destination Marketing Forum 2022 เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

6.2.2 นำชมเป็ชิ่งกอร่าเผยแพร่ในงานประชุมวิชาการระดับชาติ Engagement Thailand เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ณ โรงแรมเรื่อรัชฎา จังหวัดตรัง

6.2.3 นำชมเป็ชิ่งกอร่าเผยแพร่ในงานวันสงขลา เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2566 ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา จังหวัดสงขลา

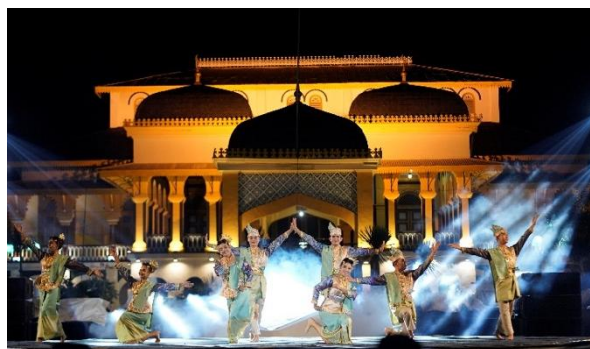
6.2.4 นำชมเป็ชิ่งกอร่าเผยแพร่ในงาน Songkhla Philharmonic Orchestra เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2566 ณ หอเปรมดนตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

6.2.5 นำชมเป็ชิ่งกอร่าเผยแพร่ในงาน Gelar Melayu Serumpun 2023 เมื่อวันที่ 15-17 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 เมืองเมดานซ์ ประเทศอินโดนีเซีย

6.2.6 นำชมเป็ชิ่งกอร่าเผยแพร่ในงาน Himpunbudaya 2024 เมื่อวันที่ 3-5 พฤษภาคม พ.ศ. 2567

6.2.7 นำชมเป็ชิ่งกอร่าเผยแพร่ในงานวันสงขลา เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2568 ณ เวทีสระบัว จังหวัดสงขลา

จากตัวอย่างการเผยแพร่ชมเป็ชิ่งกอร่าข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการสืบสานการแสดงพื้นบ้านชมเป็ชิ่งให้คงอยู่ในประเทศไทย ด้วยวิธีการสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานชมเป็ชิ่งกอร่าช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2565-2567 มีงานแสดงอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นการพัฒนาและสืบสานการแสดงพื้นบ้านชมเป็ชิ่งให้ดำรงอยู่ได้ในประเทศไทย ต้องใช้กระบวนการสร้างสรรค์และเผยแพร่การแสดงพื้นบ้านชมเป็ชิ่งอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถเท่าทันกลุ่มวัฒนธรรมมาอยู่ร่วมกันในอาเซียนได้ เมื่อได้รับเชิญร่วมเผยแพร่ในต่างประเทศจึงเกิดความภาคภูมิใจ ดังภาพ



ภาพที่ 11 ชมเป็ชิ่งกอร่าเผยแพร่ในงาน Gelar Melayu Serumpun 2023

ที่มา : บันทึกภาพโดย ทศนียา คัญทะชา (2566)

การสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านชุด ชมเป็ชิ่งกอร่าในครั้งนี้ ได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ คือ การนำศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์และการแสดงบูรณาการร่วมกันหลายศาสตร์ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยว นอกจากนั้นชมเป็ชิ่งกอร่าไม่ใช้การสร้างสรรค์ผลงานการแสดงเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยัง

มุ่งเน้นการสร้างศักยภาพที่สะท้อนอัตลักษณ์ของการเต้นซำเป้งในแบบฉบับของประเทศไทย มีการขับเคลื่อนโดยสร้างสรรค์ให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อดำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน พร้อมทั้งผลงานสร้างสรรค์ยังเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยขับเคลื่อนสงขลาเมืองมรดกโลก

7. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านชุด ซำเป้งชิงกอร่า ใช้แนวคิดการแสดงจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลา 3 ยุค คือ ยุคหัวเขาแดง ยุคแหลมสน และยุคบ่อทราย เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์วัฒนธรรมของเมืองสงขลา การสร้างสรรค์ผลงานการแสดงพื้นบ้านซำเป้งครั้งนี้ใช้ทฤษฎี Composition and Choreography คือนักออกแบบท่าเต้นต้องค้นหาสไตล์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวตนให้เจอ เพราะสไตล์การสร้างสรรค์สัมพันธ์กับการศึกษากระบวนการออกแบบองค์ประกอบการแสดง ได้แก่ แนวคิด รูปแบบการเต้น จังหวะเพลง การใช้พื้นที่ การออกแบบเครื่องแต่งกาย เป็นต้น ผลงานบ่งบอกถึงตัวตนของนักออกแบบ (Gonzales, 2004) ผู้สร้างสรรค์เริ่มศึกษาการเต้นซำเป้งสภาปูชิเรห์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ต่อมาปี พ.ศ. 2558 ทดลองพัฒนาสร้างสรรค์ซำเป้งสภาปูชิเรห์ส่งทีมเข้าร่วมประกวดประกวดการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ ประเภทซำเป้ง ได้รับรางวัลชนะเลิศ พร้อมถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559 สร้างสรรค์ซำเป้งสภาปูชิเรห์ ร่วมประกวดชาปิน (ซำเป้ง) ระดับนานาชาติ ในงาน Festival Siak Bermadah XIV 2016 ประเทศอินโดนีเซีย ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 เมื่อวันที่ 5-6 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 เข้าร่วมประกวดระดับนานาชาติอีกครั้งในงาน Festival of Colours of the World FESCO 2019 ณ Universiti Teknologi Petronas ประเทศมาเลเซีย ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 จากการเป็นศิลปินผู้สืบสานซำเป้งในประเทศไทย จนทำให้เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2564 ได้รับเชิญจาก Aswara ประเทศมาเลเซีย ร่วมเสวนา Main Zapin Aswara 2021 (ASEAN) เป็นตัวแทนศิลปินของประเทศไทย ดังภาพ



ภาพที่ 12 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการเสวนา Main Zapin Aswara 2021 (ASEAN)

ที่มา : Aswara, Fakulti Tari (2021)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าสอดคล้องกับ Composition and Choreography ผู้สร้างสรรค์มุ่งมั่นศึกษาการเต้นซำเป็งจนค้นพบสไตล์ของตนเอง จึงเลือกที่สร้างสรรค์ซำเป็งชิงกอรา โดยองค์ประกอบของการแสดงจึงสะท้อนเอกลักษณ์ที่เป็นตัวตนของผู้สร้างสรรค์

นอกจากนี้ยังใช้ทฤษฎี The creation of new folk dances for today's generation concept คือการสร้างสรรค์การเต้นรำพื้นบ้านรูปแบบใหม่สำหรับคนรุ่นปัจจุบัน ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยรักษาและพัฒนาให้การเต้นรำพื้นบ้านยังคงอยู่ได้ในยุคปัจจุบัน โดยกระบวนการนำท่าเต้นพื้นบ้านดั้งเดิมมาผสมผสานกับท่าเต้นที่สร้างสรรค์ใหม่ให้เข้ากับยุคสมัย ประพันธ์เพลงใหม่ พัฒนาการแต่งกายให้ทันสมัย แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น แนวคิดของการสร้างสรรค์อาจคัดเลือกมาจากประวัติศาสตร์บ้านเมือง อาชีพ วิถีชีวิต (Lloyd, 2014) การสร้างสรรค์ซำเป็งชิงกอรา ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้แนวคิดจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลา กระบวนการสร้างสรรค์ท่าเต้นดำเนินการตามทฤษฎี โดยนำท่าเต้นซำเป็งสภาปูชิเรดั้งเดิมจำนวน 4 ท่า ได้แก่ ท่าเบสิค ท่าสไลด์แปด ท่าสไลด์สับ และท่าเกล็ดปลาผสมผสานกับท่าเต้นที่สร้างสรรค์ใหม่จากประวัติศาสตร์เมืองสงขลา 3 ยุค จำนวน 6 ท่า คือ ท่าเรือ ท่าคลื่นทะเล ท่าสิงขร ท่าซุ่ม บ่อแก่ง ท่ากำแพงเมือง และท่านางเงือก ประพันธ์ทำนองเพลงใหม่แต่ใช้จังหวะซำเป็งเหมือนเดิม พัฒนาการแต่งกายจากในอดีตชุดสลิ้นแ่นและชุดบานงนิยมตัดเย็บด้วยผ้าที่มีสีเดียวกันทั้งชุด ซำเป็งชิงกอรา พัฒนาและสร้างสรรค์โดยใช้สีเส้นที่ปรากฏจากสถาปัตยกรรมจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลา การสร้างสรรค์ครั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาให้การเต้นซำเป็งมีความทันสมัย และต้องการรักษามรดกภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมให้คงอยู่ได้ในยุคปัจจุบัน

การสืบสานการเต้นซำเป็งในอดีต ผู้สืบสาน คือ กลุ่มศิลปินพื้นบ้านจากจังหวัดนราธิวาส ศิลปินรองเง็งจังหวัดปัตตานี นอกจากนั้นกลุ่มยังมีกลุ่มคนในสถาบันการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ดังที่จรรยาสมร ผลบุญ (2558) ได้กล่าวว่า “การแสดงซำเป็งเป็นชุดการแสดงที่สำคัญของชาวนราธิวาสใช้แสดงถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี จนต่อมาสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงให้เกียรติร่วมแสดง จึงทำให้นักแสดงรองเง็งจากปัตตานีเกิดความสนใจ จนเมื่ออาจารย์สมชาย พูนพิพัฒน์ ได้จัดอบรมโดยเชิญศิลปินนราธิวาสถ่ายทอด ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงมีครูอาจารย์หลายพื้นที่สนใจเข้าร่วม รวมทั้งนักแสดงรองเง็งด้วย จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นวิวัฒนาการในส่วน of นักแสดงชาวบ้านนราธิวาสมาเป็นข้าราชการครูและนักเรียน นักศึกษาในจังหวัดใกล้เคียง” จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2547 เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงพื้นที่จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิต ผู้คนเกิดความหวาดกลัวหวาดระแวง การแสดงพื้นบ้านหลายประเภทจึงค่อย ๆ เสื่อมความนิยมไป ซำเป็งเป็นหนึ่งในการแสดงพื้นภาคใต้ที่หาชมได้ยากในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้จนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น การสร้างสรรค์ซำเป็งชิงกอรา ถือเป็นการอนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาและสร้างสรรค์โดยใช้สถาบันการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการรักษามรดกภูมิปัญญาทางด้านวัฒนธรรมให้คงอยู่ในประเทศไทย ซึ่งกระบวนการสืบสานที่ขับเคลื่อนโดยสถาบันการศึกษานั้น ประเทศมาเลเซียก็ใช้กระบวนการสืบสานรูปแบบ

นี้เช่นเดียวกัน ดังที่ bin Harun (2564) ได้กล่าวว่า “การเรียนการสอนของ Aswara Malaysia มีแนวคิดให้เน้นการเดินรำชาปินของรัฐต่าง ๆ มาพัฒนาและสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในงานเมนชาปิน 2010 ซึ่งตนได้นำชาปินซาลอ (Salor) การเดินชาปินของรัฐกลันตันมาพัฒนาและสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสานการเดินชาปินที่มีเอกลักษณ์ของรัฐกลันตัน โดยการสร้างสรรค์ครั้งนี้มีการปรับปรุงท่าเต้น เพลงประกอบการแสดง เครื่องแต่งกาย และการแปรแถว” ซึ่งจากคำกล่าวข้างต้น ผู้สร้างสรรค์จึงมีแนวคิดว่าการอนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาและสร้างสรรค์ มิใช่เป็นหน้าที่ของศิลปินในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพียงอย่างเดียว ซึ่งปัจจุบันก็หลงเหลือศิลปินจำนวนไม่ถึง 10 คน อายุในช่วงระหว่าง 50-65 ปี การขับเคลื่อนโดยสถาบันการศึกษาถือเป็นความร่วมมือที่ช่วยกันอนุรักษ์ สืบสาน ดังที่หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้บรรจุเนื้อหาของซัมเป็งไว้ในรายวิชา มีอาจารย์ผู้สอนเป็นทั้งศิลปินและนักวิชาการ จึงสามารถช่วยกันพัฒนา สืบสานและสร้างสรรค์ให้การแสดงพื้นบ้านซัมเป็งยังคงดำรงอยู่ได้ในประเทศไทย

8. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การสร้างสรรค์การแสดงพื้นบ้านซัมเป็ง อาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงชนิดหนึ่งที่มีความเฉพาะ และเป็นการแสดงที่ไม่ได้มีเฉพาะประเทศไทย แต่มีในกลุ่มประเทศที่มีวัฒนธรรมมลายูร่วมกัน คือ ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และบรูไน แม้ว่าประเทศไทยจะพัฒนาและสร้างสรรค์ตามหลังประเทศเหล่านี้ แต่นักออกแบบท่าเต้น หรือนักสร้างสรรค์ต้องศึกษาเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อสร้างสรรค์ให้เป็นตามเอกลักษณ์ของประเทศไทย เพราะแต่ละประเทศที่มีการแสดงซัมเป็งหรือชาปินต่างก็มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองที่มีจุดแตกต่างกัน เช่น รูปแบบของเสื้อผ้า สีสนของเสื้อผ้า เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงบางชิ้นไม่เหมือนกัน ทรงผมและการตกแต่งเครื่องประดับศีรษะ เป็นต้น

ซัมเป็งชิงกอร่า สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลา ร่วมกันขับเคลื่อนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ตามแนวพัฒนาสงขลาสู่เมืองมรดกโลกได้ และสามารถนำไปเผยแพร่ในกลุ่มประเทศที่มีวัฒนธรรมมลายูร่วมกัน ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และบรูไน เพื่อแสดงเอกลักษณ์การเดินซัมเป็ง หรือชาปินในแบบฉบับของประเทศไทยได้

9. เอกสารอ้างอิง

- กมลนาวิน อินทนจิตร. (2564 สิงหาคม 13). *สงขลาดินแดนแห่งประวัติศาสตร์* [วิดีโอ]. YouTube. สืบค้นจาก <http://www.youtube.com/watch?v=vcJ4a75Sxkg>
- ก่อเกียรติ สุขธรรานนท์. (2563 ตุลาคม 21). *ประวัติซัมเป็งในประเทศไทย* [สัมภาษณ์]. ศิลปินพื้นบ้าน ร่องเง้งและซัมเป็ง.

- ก้องภพ สุขสวัสดิ์. (2566). *Zapin Singora* [ต้นฉบับโน้ตเพลงที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. หลักสูตรดุริยางคศาสตร์สากล, คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จรรย์สมร ผลิตบุญ. (2558). วิวัฒนาการวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 16(2), (ไม่ปรากฏเลขหน้า). สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jica/article/view/48071>
- เซ็ง อาบู. (2563 พฤศจิกายน 11). *ประวัติซำเป้งในประเทศไทย* [สัมภาษณ์]. ศิลปินดนตรีพื้นบ้านรองเง็ง.
- ทิลฎา คงพัฒน์. (2555). ซำเป้ง : แม่แบบในการสร้างสรรค์ระบำพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่าง. *วารสารรุสมีแล*. 33(3), 9-18.
- สละ นาคบำรุง. (2555). *เมืองสงขลา* [วิดีโอ]. YouTube. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=gQN-PPVwnQM>
- หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง. (2561). *หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง. (2566). *หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- อภิชาติ คัญทะชา. (2564 มีนาคม 18). *มรดกทางวัฒนธรรมที่หลงเหลือจากประวัติศาสตร์เมืองสงขลา 3 ยุค* [สัมภาษณ์]. ทีมสถาปนิกขับเคลื่อนเมืองเก่าสงขลา.
- Aswara, Fakulti Tari. (2021). *Zapin: Then & Now (Webinar) This webinar will have distinguished panelists discussing...* [Infographic]. Retrieved <http://www.facebook.com/mainzapinaswara2021>
- bin Harun, M. H. (2564). Zapin salor of kg salor: reinvention of zapin performance in kampong Salor to the performance of main zapin 2010. ใน บรรจง ทองสร้าง (ประธาน). *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นครั้งที่ 1* [Symposium]. (86-93) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- Gonzales, J. (2004). *Choreography A Malaysian Perspective*. Akademi Seni Kebangsaan.
- Lloyd, M. L. (2014). *Creative Dance A Manual for Teaching All Ages*. University of Malaya.
- Md Nor, M. A. (2011). Malay-Islamic Zapin: Dance and Soundscapes from the Straits of Malacca. In Abels, B. (Ed.), *Austronesian soundscapes: performing arts in Oceania and Southeast Asia*. (4th ed.). (p.71-84). Amsterdam University.
- Roza, E. and Zulkifli, N. A. (2017). The contribution of zapin as one of malay traditional arts in curriculum 2013. *Al-Ta'Lim Journal*. 24(2), 142-156. doi: 10.15548/jt.v24i2.270

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่าน
แบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนอุดรพัฒนาการ

The development of learning management plan on analytical reading
by the PQRSST reading process with coaching roles for
matthayomsuksa 6 students at Udon PattanaKarn school

วรมะธ วังศ์เครือสอน¹ และศรียา วิมลสถิตพงษ์²

Worameth Wongkhueason¹ and Soraya Wimonsthitphong²

Received date: March 24, 2025

Revised date: November 20, 2025

Accepted date: November 20, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ชจำนวน 5 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยค่า T-test Dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช มีประสิทธิภาพ 83.50/76.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ

¹ นักศึกษา, สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, E-mail: worameth_19187@icloud.com (Corresponding author)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, E-mail: wi.soraya@udru.ac.th

PQRST ร่วมกับบทบาทการโค้ชของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ และการเชื่อมโยงความรู้ได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งบทบาทการโค้ชได้ช่วยกระตุ้นการคิดและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืน

คำสำคัญ : กระบวนการอ่านแบบ PQRST, บทบาทการโค้ช, การอ่านเชิงวิเคราะห์

Abstract

The purposes of this research study were 1) to develop learning management plan on analytical reading of Mattayomsuksa 6 students by using the PQRST reading process and coaching roles with the set criterion of 75/75 2) to compare Thai language learning achievement of students before and after learning on analytical reading by using the PQRST reading process with coaching roles. The sample was 28, selected by purposive sampling.

The research instruments were composed of 5 analytical reading learning management plans by using the PQRST reading process with coaching roles and the learning achievement test, 4 choice, 20 questions. The data were statistically analyzed for percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results were 1) the learning management plan on analytical reading of Mattayomsuksa 6 students by using the PQRST reading process with coaching roles had the efficiency 83.50/76.25 which was higher than the criteria 2) the students' Thai language learning achievement on analytical reading after learning by using the PQRST reading process with coaching roles was higher than that of before with statistical significance at 0.1. The results of this research show that using the PQRST reading process together with the coaching role helps students develop systematic thinking, analyticity, and knowledge, combined with the coaching role that stimulates thinking, and learners to use their full potential, resulting in deep and sustainable learning.

Keywords: the PQRST reading process, coaching roles, analytical reading

1. บทนำ

ภาษาไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ วิทยาการ และเทคโนโลยี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, น. 8) และยังได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นสิ่งสำคัญในการแสวงหาความรู้ และเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษา ความรู้ของวิชาอื่น ๆ ให้เกิดความเข้าใจและพัฒนาความรู้ในวิชานั้น สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, น. 38) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่าการกำหนดให้สาระการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานทางการเรียนรู้ การคิดและการแก้ปัญหา ร่วมกับกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ภาษาไทยจึงมิใช่เพียงภาษาประจำชาติที่คนไทยทุกคนควรศึกษาและอนุรักษ์ไว้ แต่ต้องช่วยกันร่วมมือดำเนินการให้คนไทยใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการศึกษาภาษาไทย ผู้เรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม มีทักษะการเขียน การฟัง การดู และการพูด ตลอดจนทักษะการอ่าน ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญในการศึกษาและการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา และพัฒนาความรู้ ซึ่งการอ่านเป็นกระบวนการหนึ่งในการรับสาร ดังนั้น การจะรับสารให้มีประสิทธิภาพผู้เรียนต้องฝึกทักษะการอ่านให้มีคุณภาพ ทั้งการอ่านระดับพื้นฐาน และการอ่านระดับสูง

การอ่านเชิงวิเคราะห์ เป็นทักษะขั้นสูงในการอ่าน ซึ่งเป็นการอ่านอย่างรอบคอบ ใช้วิจารณ์ญาณอย่างลึกซึ้ง สามารถประเมินคุณค่าและแยกแยะประเด็นต่าง ๆ จากสิ่งที่อ่านได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนว่าส่วนใดมีความสำคัญและมีข้อคิดหรือคุณค่าอย่างไร ซึ่งถือเป็นศาสตร์การอ่านที่จำเป็นเพื่อให้การรับสารมีประสิทธิภาพ สุวิทย์ มูลคำ (2550, น. 40) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านเชิงวิเคราะห์ช่วยให้เรารู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นไปเป็นมาของเหตุการณ์ต่าง ๆ ช่วยให้เราไม่ด่วนสรุปสิ่งใดง่าย ๆ ขณะเดียวกันช่วยให้เราไม่หลงเชื่อข้ออ้างที่เกิดจากตัวอย่างเดียว ช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกตหาความแตกต่างของสิ่งที่ปรากฏ ทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นฐานความรู้ในการนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาการประเมินและการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

จากผลคะแนนการอ่านในการทดสอบ O-NET ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 พบว่า โดยภาพรวมทั้งประเทศนักเรียนมีคะแนนการอ่านโดยเฉลี่ยคือ 47.75 ซึ่งถือว่าเป็นคะแนนที่ยังต่ำกว่ามาตรฐาน นอกจากนี้ ผลการคัดกรองความสามารถการอ่านและการเขียนของสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ยังพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนาการ อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ขาดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการรับสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 53.60 ซึ่งเป็นระดับคะแนนที่ต่ำกว่าระดับที่น่าพอใจของเป้าหมายที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาคือ เกณฑ์ร้อยละ 75

ปัจจุบันมีเทคนิคการสอนที่หลากหลายเข้ามาช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น หนึ่งในเทคนิคที่น่าสนใจคือ กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ซึ่งเป็นเทคนิคที่ช่วยให้การอ่านเกิดประสิทธิภาพ ผู้อ่านจดจำเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น โดยเน้นการทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งผ่านการตั้งคำถามและทบทวนอย่างเป็นระบบ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) Preview คือ การฝึกให้ผู้อ่านได้อ่านสำรวจข้อความอย่างคร่าว ๆ 2) Question คือ การตั้งคำถาม 3) Read คือ การลงมืออ่าน 4) Summarize คือ การสรุปเรื่องที่อ่านด้วยวิธีต่าง ๆ และ 5) Test คือ การทดสอบหลังการอ่าน (Spache and Berg, 1966, อ้างถึงใน ศรีรัตนรัตน์ กันทะวัง, 2548)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสนใจเทคนิคการสอนบทบาทการโค้ชชิ่งร่วมกับกระบวนการอ่านแบบ PQRSST ซึ่งการโค้ชชิ่งเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนผ่านการถาม การกระตุ้นความคิด ให้นักเรียนได้รู้จักตนเองและกระตุ้นให้ผู้ที่ได้รับการโค้ชชิ่งแสดงความสามารถของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย นิภาวรรณ ราตรี (2564, น. 3) ได้ศึกษาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยบทบาทการโค้ช พบว่า นักเรียนที่ได้รับการแก้ปัญหาการอ่านเชิงวิเคราะห์ จำนวน 38 คน มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ตามผู้วิจัยกำหนด

จากเหตุผลที่นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนาการ อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช เนื่องจากกระบวนการและเทคนิคดังกล่าวมีความน่าสนใจและเหมาะสมกับการอ่านในระดับสูง ซึ่งจะช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนให้ดีขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับ บทบาทการโค้ช มีค่าดัชนีประสิทธิภาพ (E1/E2) ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ 75/75

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การอ่านเชิงวิเคราะห์ เป็นกระบวนการอ่านตีความหรือเป็นการอ่านอย่างละเอียด โดยผู้อ่านจะต้อง แยกประเด็นสำคัญออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาสาระสำคัญของสารอย่างแท้จริง โดยประเด็นที่ใช้ในการวิเคราะห์จะมีทั้งใจความสำคัญหรือสาระสำคัญ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ทักษะของผู้เขียน เจตนาของผู้เขียน เพื่อให้ได้สาระสำคัญจากเรื่องที่อ่าน โดยเริ่มจากการอ่านเพื่อสำรวจ แล้วจึงวิเคราะห์เนื้อหาส่วนต่าง ๆ และสรุปเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอด ซึ่งในการอ่านเชิงวิเคราะห์นั้นจำเป็นต้องดูประเภทของวรรณกรรมด้วย เนื่องจากวรรณกรรมแต่ละประเภทจะมีวิธีการสื่อสารที่แตกต่างกันไป ทำให้มีวิธีวิเคราะห์สารที่แตกต่างกันออกไปด้วย ดังนั้น การอ่านเชิงวิเคราะห์ต้องเลือกวิธีการวิเคราะห์ให้เหมาะกับประเภทของวรรณกรรมนั้นด้วย (ประพนธ์ เรืองณรงค์ และคณะ, 2545; พัทธรา กงจีน, 2558; สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2457)

ส่วนกระบวนการอ่านแบบ PQRSST นั้น Spache and Berg (1966, อ้างถึงใน ฝนทิพย์ อาจสมบูรณ์, 2561, น. 16-17) ได้แบ่งขั้นตอนวิธีสอนแบบ PQRSST ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การสำรวจ (Preview) ขั้นตอนแรกเป็นการสำรวจแนวคิดและจุดมุ่งหมายของผู้อ่านอย่างคร่าว ๆ เช่น ตรวจสอบจากชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ครั้งที่พิมพ์ ปีพิมพ์ สำนักพิมพ์ คำนำ สารบัญ บทสรุป ภาพตาราง กราฟ สถิติตัวเลข เป็นต้น

2) การตั้งคำถาม (Question) ขั้นตอนนี้ให้ผู้อ่านตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านว่าต้องการทราบอะไรมากที่สุดแล้วพยายามหาคำตอบนั้น ขณะอ่านอาจเกิดคำถามอื่นขยายเพิ่มมากขึ้น ผู้อ่านจะรู้สึกสนุกเกี่ยวกับการค้นหาคำตอบ

3) การอ่าน (Read) ขั้นตอนนี้ ผู้อ่านควรอ่านอย่างตั้งใจ เพื่อหาคำตอบของปัญหาที่ตั้งไว้ เพื่อช่วยให้เข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น ผู้อ่านควรดูส่วนประกอบของเนื้อหาเพื่อเสริมความเข้าใจ เช่น ภาพประกอบ แผนผัง แผนภูมิ ตาราง รูปภาพ เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ควรฝึกความเร็วในการอ่าน ข้อความไหนที่เป็นผลความไม่มีประเด็นสำคัญควรอ่านข้ามไป

4) การสรุป (Summarize) การสรุปเนื้อหาเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการพัฒนาการอ่าน เพราะการสรุปเนื้อหาช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ดี ประเด็นไหนที่ยังไม่ชัดเจน ควรอ่านทบทวน เพื่อให้สามารถสรุปเนื้อหาได้ การสรุปนอกจากจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถจับใจความสำคัญ เข้าใจเรื่องราว และเรียงลำดับเนื้อหาได้อย่างชัดเจนแล้ว ยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถจดจำได้อย่างถาวร

5) การทดสอบ (Test) ขั้นตอนนี้สามารถทำได้โดยการตอบคำถามที่ตั้งไว้ในขั้นตอนที่ 2 การตั้งคำถาม (Question) หรือตอบคำถามที่ผู้เขียน เขียนไว้ท้ายบท ถ้าตอบไม่ได้ให้อ่านเนื้อหาอีกครั้งแล้วจึงตอบคำถาม หรือถกเนื้อหาของหนังสือเล่มนั้นกับผู้ที่เคยอ่านเนื้อหามาก่อนแล้ว ขั้นตอนการทดสอบนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านได้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในเรื่องการโค้ชนั้น Gottesman (2000, อ้างถึงใน นิภาวรรณ ราตรี, 2564, น. 38) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการโค้ชไว้ว่า การโค้ชจะทำให้ความรู้และทักษะเกิดความคงทนมากกว่าวิธีการอื่น ๆ หลังการได้รับโค้ชจะทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำความรู้ได้ร้อยละ 90 ซึ่งลักษณะสำคัญของการโค้ชมีดังนี้

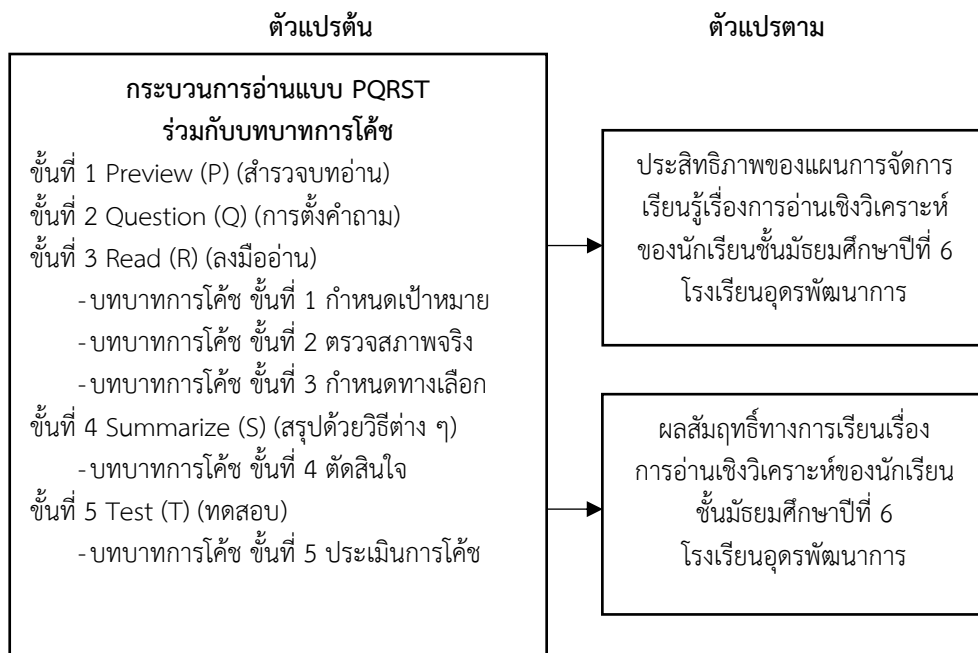
1) การโค้ชเป็นกระบวนการที่ต้องฝึกฝน การทำซ้ำ และใช้เวลา มีการนำไปใช้การสะท้อนผลในเชิงบวกแก่ผู้เรียน

2) การโค้ชเป็นการเสริมพลังอำนาจ เป็นการถ่ายทอดความรู้ทักษะหรือคุณค่า และทัศนคติจากผู้โค้ชไปสู่ผู้เรียน ผ่านความสัมพันธ์ในการชี้แนะผู้เรียน ทำให้งานสำเร็จ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะทำให้งานสำเร็จ

3) การโค้ชเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือผู้โค้ชกับผู้เรียน ต้องอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ การยอมรับและให้เกียรติกัน

4) การโค้ชเป็นการเปลี่ยนผ่านผลของการโค้ช คือ ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงความสามารถในระดับสูงขึ้นหรือสมบูรณ์มากขึ้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันบทบาทการโค้ชก็มีส่วนกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม ฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสะท้อนความเข้าใจได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งสองวิธีต่างส่งเสริมกันและกันในการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงนำกระบวนการดังกล่าวมาบูรณาการเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ดังกรอบแนวคิดต่อไปนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 ห้อง (จัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ) รวมทั้งหมด 133 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอุดรพัฒนการ อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

5.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 28 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอุดรพัฒนการ อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นห้องที่ผู้วิจัยรับผิดชอบสอนโดยตรง สามารถเก็บข้อมูลได้ต่อเนื่อง และจากผลการประเมินพบว่านักเรียนกลุ่มนี้มีปัญหาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาคือ ร้อยละ 75 จึงเหมาะสมต่อการพัฒนา

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 5 ชั่วโมง ประกอบไปด้วย แผนที่ 1 วิเคราะห์ที่ใจความสำคัญ แผนที่ 2 วิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น แผนที่

3 วิเคราะห์น้ำเสียง แผนที่ 4 วิเคราะห์เจตนาผู้เขียน และแผนที่ 5 วิเคราะห์แนวคิดสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คู่มือครู หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

2) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนอุดรพัฒนาการ อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2567 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3) ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช

4) เขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช จำนวน 5 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 5 ชั่วโมง

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาภาษาไทย ด้านการวิจัย และด้านการวัดประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ความสอดคล้อง และความเป็นไปได้ระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรม การเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ยการประเมินเท่ากับ 4.67 จากคะแนนเต็ม 5.00 แสดงว่าอยู่ในระดับเหมาะสม

6) ปรับปรุงและแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอุดรพัฒนาการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองต่อไป

5.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีขั้นตอนในการสร้างและหาประสิทธิภาพ ดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎี วิธีการสร้าง เทคนิคการเขียนข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยแบบปรนัยชนิดเลือกตอบมีตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนรู้

3) สร้างตารางวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาเรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์

4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ตาม

เกณฑ์ของ Rovinelli and Hambleton, 1977) แสดงว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์อย่างเหมาะสม

5) นำแบบทดสอบที่ได้คัดเลือกจากการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นและแก้ไขจนสมบูรณ์จาก 30 ข้อ คัดเลือกใช้จำนวน 20 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจะเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกัน มีเนื้อหาเดียวกัน แต่มีการสลับข้อให้แตกต่างกันระหว่างแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน

6) วิเคราะห์คะแนนก่อนเรียนของนักเรียนจำนวน 28 คน พบว่าแบบทดสอบมีค่าความยาก (P) เท่ากับ 0.43 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อเฉลี่ยเท่ากับ 0.30 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยค่าความยากระหว่าง 0.20-0.80 ถือว่าเหมาะสม และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปถือว่าดี จึงสรุปได้ว่าแบบทดสอบมีคุณภาพเหมาะสมต่อการนำไปใช้วัดผลสัมฤทธิ์

7) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือทั้งแผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนในชั้นเรียนอื่นที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ เพื่อประเมินความเหมาะสมก่อนใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง และได้นำผลที่ได้มาปรับปรุงเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.3 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างตามลำดับ และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.3.1 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5.3.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน ใช้เวลาแผนละ 1 ชั่วโมง รวม 5 ชั่วโมง

5.3.3 เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ จึงให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 ข้อ จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ค่าที (t-test) โดยก่อนใช้ t-test ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อกำหนดเบื้องต้น ได้แก่ ความเป็นอิสระของข้อมูล ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง และการแจกแจงของผลต่างคะแนน พบว่าเข้าเกณฑ์ที่เหมาะสมต่อการใช้สถิติ t-test แบบกลุ่มสัมพันธ์

6. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนการ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 มีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRST ร่วมกับบทบาทการโค้ชของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนการ จำนวน 28 คน

เลขที่	คะแนน	คะแนนที่ได้จากการทำใบงานในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้					รวมคะแนน	คะแนน
	ก่อนเรียน	แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5	ระหว่างเรียน	หลังเรียน
	(20)	(10)	(10)	(10)	(10)	(10)	(50)	(20)
1	9	8	8	9	9	8	42	13
2	8	9	9	8	9	9	44	14
3	12	9	9	8	8	9	43	15
4	10	8	9	9	8	8	42	14
5	11	8	8	8	8	8	40	13
6	10	9	9	7	8	8	41	19
7	7	9	9	7	9	7	41	16
8	7	9	8	8	9	8	42	15
9	12	8	8	9	9	8	42	18
10	11	9	9	9	8	9	44	13
11	10	8	9	9	8	7	41	15
12	9	7	9	8	7	7	38	17
13	13	8	8	9	8	9	42	16
14	7	8	8	8	7	8	39	12
15	8	9	8	9	9	8	42	16
16	5	9	9	9	9	7	43	16
17	9	8	8	8	8	8	40	13
18	9	7	8	9	8	8	40	15
19	3	9	9	8	9	9	44	16
20	5	9	9	9	9	9	45	13
21	11	9	8	9	9	8	43	17

เลขที่	คะแนน ก่อนเรียน	คะแนนที่ได้จากการทำใบงานในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้					รวมคะแนน ระหว่างเรียน	คะแนน หลังเรียน
	(20)	แผนที่ 1 (10)	แผนที่ 2 (10)	แผนที่ 3 (10)	แผนที่ 4 (10)	แผนที่ 5 (10)	(50)	(20)
22	10	8	7	7	8	8	38	17
23	8	9	8	8	8	9	42	15
24	6	8	9	9	9	8	43	15
25	9	8	9	9	8	7	41	17
26	6	9	9	8	9	8	43	15
27	12	8	8	9	8	9	42	18
28	5	9	9	9	7	8	42	14
รวม	242	236	238	235	233	227	1169	427
ค่าเฉลี่ย	8.64	8.43	8.5	8.39	8.32	8.11	41.75	15.25
S.D.	2.53	0.63	0.58	0.69	0.67	0.69	1.73	1.78
ร้อยละ	43.21	84.29	85.00	83.93	83.21	81.07	83.50	76.25
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) = 83.50								
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_2) = 76.25								

จากตารางที่ 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนาการ จำนวน 28 คน พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 8.64 คิดเป็นร้อยละ 43.21 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.53 ส่วนคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนเท่ากับ 41.75 คิดเป็นร้อยละ 83.50 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.73 และได้คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 15.25 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.78 คิดเป็นร้อยละ 76.25 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 ปรากฏว่ามีผลรวมสูงกว่าเกณฑ์ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนาการ จำนวน 28 คน

รายการประเมิน	จำนวน นักเรียน (n)	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{X}$)	ประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 75/75 (E_1/E_2)
คะแนนระหว่างเรียน (E_1)	28	41.75	83.50
คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E_2)	28	15.25	76.25

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ (E_1) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.50 และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (E_2) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.25 ซึ่งพบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนการ มีค่าเป็น 83.50/76.25 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนการ มีดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนการ ($n = 28$)

การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	8.64	2.53	12.97	0.00
หลังเรียน	15.25	1.78		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนการ จำนวน 28 คน ได้คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 8.64 คิดเป็น ร้อยละ 43.21 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.53 และได้คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.25 คิดเป็นร้อยละ 76.25 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.78 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ชมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.50/76.25 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้จัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฝนทิพย์ อางสมบูรณ์ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลของวิธีการสอนแบบ PQRSST เสริมด้วยเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ปัจจัยที่ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRS ร่วมกับบทบาทการโค้ช มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ได้พัฒนาตาม ขั้นตอนการพัฒนาแผนที่ถูกต้อง โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับเนื้อหาอย่างเหมาะสม อีกทั้งได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ มีการปรับปรุงแก้ไข ส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาสาระ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ กิจกรรม แบบฝึกหัด ที่สามารถนำไปพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับสาระในหลักสูตรแกนกลางและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRS ยังสามารถพัฒนาด้านการอ่าน สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้อย่างแท้จริง เพราะกระบวนการอ่าน PQRS มีจุดเด่นคือ 1) การสำรวจเรื่องที่อ่าน เนื่องจากการสำรวจเรื่องก่อนอ่านเป็นการนำประสบการณ์เดิมและทักษะการสังเกต มาวิเคราะห์เรื่องที่อ่าน ทำให้ผู้อ่านดึงประสบการณ์เดิมของตนมาเชื่อมโยงกับเรื่องที่กำลังจะอ่าน ช่วยให้เข้าใจ เนื้อหาที่จะอ่านมากยิ่งขึ้น และ 2) การตั้งคำถาม สรุปเนื้อหา และทดสอบความเข้าใจ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ทวนซ้ำ เนื้อหาที่อ่าน ส่งผลให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพ และสามารถจดจำเนื้อหาได้ยาวนานขึ้น ดังที่ อรพินท์ จิตรัตน์พิพัฒน์ (2562, น. 79) ได้กล่าวว่า การนำกระบวนการอ่านแบบ PQRS มาใช้แก้ปัญหา ในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนถือว่าเหมาะสม เพราะช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นสอดคล้องกับ ณัฐสิณี สัมฤทธิ์ผล (2555) ได้ศึกษาการพัฒนา ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกระบวนการอ่านแบบ PQRS ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการอ่านแบบ PQRS มีผลให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจดีขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยในวงจรปฏิบัติการที่ 1) 20.38 คิดเป็นร้อยละ 81.52 วงจรปฏิบัติการที่ 2) 21.38 คิดเป็นร้อยละ 85.52 วงจรปฏิบัติการที่ 3) 22.50 คิดเป็นร้อยละ 90.00 และมีค่าเฉลี่ยผลต่างของ คะแนนในวงจรปฏิบัติการที่ 1-3 เท่ากับ 2.13 คิดเป็นร้อยละ 8.52 โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การเสริมด้วยบทบาทการโค้ช ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกระบวนการหรือ บทบาทที่มักใช้ในด้านกีฬา แต่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในเรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ เนื่องจากการ อ่านวิเคราะห์เป็นทักษะที่มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องมีทักษะด้านการอ่านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทการ โค้ชจะเป็นส่วนช่วยให้การจัดการเรียนรู้เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ ที่ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น เพราะบทบาทการโค้ชจะทำให้นักเรียนรู้ถึงศักยภาพด้านการอ่านของตนเองแล้วนำศักยภาพนั้นออกมาใช้ได้ อย่างถูกต้องผ่านการโค้ชเมื่อนักเรียนได้ใช้ศักยภาพได้ถูกต้องแล้ว จะยิ่งทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการใช้ ความสามารถด้านการอ่าน ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ดี นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2558, น. 9) กล่าวว่า บทบาทการโค้ชเป็นพฤติกรรมแสดงออก ของผู้สอนทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทาง เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีศักยภาพ และ นำความสามารถ ศักยภาพของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ กระตุ้นกระบวนการคิด การทำงาน การลงมือทำ ด้วยตนเอง ด้วยการใช้คำถาม การเสริมแรง การสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการ Active

Learning ไม่ใช่การสอนแบบสั่งการ สอดคล้องกับ ณัฐกิตติ์ นาทา (2559) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้การเรียนรู้โดยเน้นภาระงานและการโค้ช แสดงให้เห็นว่า ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้การเรียนรู้โดยเน้นภาระงานและการโค้ช หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ช ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนการ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อนำผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนกับหลังเรียนมาเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เท่ากับ 8.64 คะแนนและ 15.25 คะแนน ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับด้วยการวิเคราะห์ค่าที (t-test) แบบไม่อิสระ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฝนทิพย์ อาจสมบูรณ์ (2561) ได้ศึกษา ผลของวิธีการสอนแบบ PQRSST เสริมด้วยเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ วัลลพ อยู่ดี และเกรียงศักดิ์ ฐานะกอง (2566) ได้ศึกษา การพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์และทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนภาษาอังกฤษ เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะโดยใช้เทคนิค PQRSST ร่วมกับบทความข่าว พบว่าความรู้ด้านคำศัพท์และทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังการใช้เทคนิค PQRSST ร่วมกับบทความข่าว

สรุปได้ว่า การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ชของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนการ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ชเป็นกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการอ่านวิเคราะห์ ทักษะด้านการค้นคว้าหาความรู้ ทักษะด้านการสื่อสาร ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้มีความสามารถและความมั่นใจในการใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ จึงกล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการอ่านแบบ PQRSST ร่วมกับบทบาทการโค้ชจะทำให้ นักเรียนมีทักษะด้านการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพแล้วใช้ความสามารถด้านการอ่านได้อย่างเต็มศักยภาพอีกด้วย

8. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจส่งประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

8.1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRS ผู้สอนควรเตรียมข้อมูลสำหรับนักเรียน เพื่อศึกษาหรือสืบค้นให้เพียงพอ และควรกำหนดเวลาให้เหมาะสมในการจัดกิจกรรม เนื่องจากแต่ละขั้นตอนค่อนข้างใช้เวลานาน

8.1.2 ผู้สอนควรมีจิตวิทยาในการพูดเสริมแรงหรือศึกษาเรื่องจิตวิทยาและพฤติกรรมของมนุษย์ให้เพียงพอในการรับบทบาทของโค้ช

8.1.3 ผู้สอนควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRS ร่วมกับบทบาทการโค้ช ไปใช้ในการพัฒนาการอ่านระดับอื่นๆ เช่น การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ PQRS ไปใช้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ในการวิจัยเรื่องอื่น ๆ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หลากหลาย

8.2.2 ควรนำบทบาทการโค้ชเสริมกับกระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ ในการวิจัยครั้งต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

ณัฐสิณี สัมฤทธิ์ผล. (2555). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกระบวนการอ่านแบบ PQRS* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ณัฐกิตติ์ นาทา. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้การเรียนรู้โดยเน้นภาระงานและการโค้ช* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นิภาวรรณ ราตรี. (2564). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยบทบาทการโค้ช* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประพนธ์ เรืองณรงค์, สุพจน์ สุทธิศักดิ์, สุรรัตน์ ทองคงอ่อน, วิรัช ศิริวัฒนนะนาวัน, วิษณุ พัฒนวิบูลย์ และ คณินนาถ นาคประดิษฐ์. (2545). *กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3)*. ประสานมิตร.

ฝนทิพย์ อาจสมบูรณ์. (2561). *ผลของวิธีการสอนแบบ PQRS เสริมด้วยเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของ*

- นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พัชรา กงจีน. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ชุดฝึกประกอบกิจกรรมแบบ 4 MAT [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วัลลพ อยู่ดี และเกรียงศักดิ์ ฐานะกอง. (2566). การพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์และทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะโดยใช้เทคนิค PQRSST ร่วมกับบทความข่าว [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2558). การโค้ชเพื่อการรู้คิด (พิมพ์ครั้งที่ 5). จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ศรีรัตนรัตน์ กันทะวัง. (2548). การพัฒนาการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง การอ่านโดยใช้เทคนิคการอ่านแบบพาโนรามา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (รายงานการวิจัย). สืบค้นจาก <https://www.slideshare.net/slideshow/pano-4506845/4506845>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2547). หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 7). ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2550). กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). ภาพพิมพ์.
- อรพินท์ จิตรัตน์พิพัฒน์. (2562). ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกุเวียงวิทยาคม ที่เรียนด้วยกระบวนการอ่านแบบ PQRSST [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- Rovinelli, R. J. and Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*. 2(2), 49-60.

คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา
Quality of life of residents in Songkhla municipality,
Songkhla province

ตะวันทิพย์ เอร่าวัน¹, ทัตพงศ์ คงดำ², นิราวรรณ ขำเล็ก³, วริศรา วงจันทร์⁴,
วัลดา บุญยั้ง⁵, ศุภกิตต์ เคียรุ่น⁶, วิรัตน์ บุญเลิศ⁷ และเพ็ญนภา จันทรแดง⁸

Tawanthip Aerawan¹, Tattapong Kongdam², Nirawan Kamlek³, Warisara Wongchan⁴,
Wanlada Bunying⁵, Supakit Sianun⁶, Wirat Boonlert⁷ and Phennapha Chandaeng⁸

Received date: March 29, 2025

Revised date: November 20, 2025

Accepted date: November 20, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนใน เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตเทศบาลนครสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด ซึ่งเก็บอยู่ในช่วง 15 สิงหาคม ถึง

¹ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ (การจัดการปกครองท้องถิ่น), หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, E-mail: 6441107068@parichat.skru.ac.th

² นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ (การจัดการปกครองท้องถิ่น), หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, E-mail: 6441107069@parichat.skru.ac.th

³ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ (การจัดการปกครองท้องถิ่น), หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, E-mail: 6441107075@parichat.skru.ac.th

⁴ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ (การจัดการปกครองท้องถิ่น), หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, E-mail: 6441107083@parichat.skru.ac.th

⁵ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ (การจัดการปกครองท้องถิ่น), หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, E-mail: 6441107085@parichat.skru.ac.th

⁶ นักศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ (การจัดการปกครองท้องถิ่น), หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, E-mail: 6441107087@parichat.skru.ac.th

⁷ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรมและกฎหมาย) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, E-mail: wirat.bo@skru.ac.th

⁸ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (การจัดการปกครองท้องถิ่น) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, E-mail: phennapha.ch@skru.ac.th (corresponding author)

21 ตุลาคม 2567 โดยทำการเลือกตัวอย่างแบบง่ายและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและภูมิลำเนาที่ไม่แตกต่างกัน คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพชีวิตดี ($\bar{X}=3.78$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีคะแนนระดับคุณภาพชีวิตสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านร่างกาย ตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการวิจัย เทศบาลนครสงขลาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพัฒนาจิตใจให้เป็นสุขและส่งเสริมสุขภาพจิตในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, ประชาชน, เทศบาลนครสงขลา

Abstract

This research aims to: 1) study the level of quality of life of residents in Songkhla Municipality, Songkhla Province, and 2) compare the quality of life of residents in Songkhla Municipality, Songkhla Province, based on personal factors affecting the quality of life of residents in Songkhla Municipality, Songkhla Province. The sample group based on personal factors affecting the quality of life of 400 residents from Songkhla Municipality, and data were collected between August 15 and October 21, 2024, using a random sampling method. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (SD), and one-way analysis of variance (One-way ANOVA). The findings showed that no significant differences were found in quality of life based on personal factors such as gender, age, educational level, occupation, monthly income, and place of residence. Overall, the quality of life of residents in Songkhla Municipality, Songkhla Province, was at a good level ($\bar{X}=3.78$). When categorized by aspects, it was found that the social relationships had the highest quality of life score, followed by mental well-being, environmental factors, and physical health, respectively. The research suggests that Songkhla Municipality should promote and support relevant agencies in continuously organizing activities that foster mental well-being and community mental health.

Keywords: Quality of life, Residents, Songkhla Municipality

1. บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุดิบด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เพื่ออำนวยความสะดวกสบายในชีวิตแก่พลเมือง รวมถึงการส่งเสริมทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจ ต่างก็เป็นประเด็นที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น ประเทศไทยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของคุณภาพชีวิตของคนในประเทศเป็นหลัก เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือถดถอย ทำให้การลงทุนและการจ้างงานลดลง การว่างงานเพิ่มขึ้น รายได้ประชาชาติและการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง แนวทางแก้ไข คือ รัฐบาลวางนโยบายทางเศรษฐกิจ เพื่อกระตุ้นการบริโภคและการลงทุนของประชาชน ให้ใช้จ่ายซื้อสินค้าและบริการในประเทศ ทำให้ปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเพิ่มขึ้นหรือลดอัตราดอกเบี้ย เพื่อกระตุ้นการลงทุน ทำให้การจ้างงานเพิ่มขึ้น ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และแผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ตามลำดับเพื่อนำมากำหนดแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาชุมชนควรมีเป้าหมายสำคัญคือการกำจัดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมกระจายอำนาจการปกครอง การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่น

การทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นหน้าที่สำคัญของภาครัฐและเอกชนที่ต้องร่วมมือกันจัดหาและส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถและมีศักยภาพที่ขจัดความยากจนและยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ภาครัฐจึงควรนำเครื่องมือหรือกิจกรรมตามนโยบายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีสถานศึกษาการให้บริการทางสาธารณสุข การจัดระบบสาธารณสุขโรค สาธารณูปการและดำเนินนโยบายเร่งด่วน เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในประเทศ นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมให้ประชาชนสามารถนำศักยภาพที่ตนมีอยู่ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การฝึกอบรมหรือฝึกทักษะด้านอาชีพ การส่งเสริมการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมอย่างไรก็ตามการพัฒนา ยังคงมีความแตกต่างกันในพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งความแตกต่างกันของลักษณะของประชาชน ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคม สภาพแวดล้อม ส่งผลให้การพัฒนาและระดับความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของประชาชนมีความแตกต่างกัน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นหลายรูปแบบ เช่น การจัดสรรงบประมาณให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการเองหรือให้การสนับสนุนประชาชนเสนอโครงการเข้ารับงบประมาณไปดำเนินการซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้เป็นการเฉพาะตั้งแต่ มาตรา 281 ถึงมาตรา 290 เพื่อกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น

หน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลประชาชนในท้องถิ่น โดยสรุปคือรัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ได้แก่ คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชายช่วยเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกิจเพิ่มมากขึ้นและภารกิจหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญ คือ งานสวัสดิการสังคมงานสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส (พระราชบัญญัติเทศบาล, 2552)

สำหรับเทศบาลนครสงขลาถือเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความน่าสนใจเนื่องจากมีประชากรแฝงที่อพยพเข้ามาใช้แรงงานประชากรในเทศบาลนครสงขลาประกอบอาชีพต่าง ๆ สงขลาประมาณ 108,400 คน (กองสถิติสังคม, 2567) เช่น ประมง ค้าขาย รับจ้าง รับราชการ พนักงาน รัฐวิสาหกิจและพนักงานบริษัทเอกชน/โรงงาน และยังมีประชากรอีกจำนวนมากที่ยังว่างงานอยู่ ทำให้ชุมชนประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ จึงส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทำให้ขาดความมั่นคงในอาชีพ รายได้ตกต่ำ สุขภาพจิตตกต่ำ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนทำให้ประชากรส่วนใหญ่จึงยังต้องการการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานรัฐ ปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่เทศบาลนครสงขลา โดยภาพรวมจะเป็นปัญหาหาเสพติด น้ำเน่าเสีย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งเป็นประโยชน์และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครสงขลา และเพื่อเป็นกรณีศึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดคุณภาพชีวิตมาใช้เป็นกรอบในการศึกษา โดยผู้วิจัยได้สรุปความหมายของคุณภาพชีวิตของนักวิชาการต่าง ๆ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความหมายของคุณภาพชีวิต

นักวิชาการ	การให้ความหมาย
Padilla and Grant (1985)	เป็นการรับรู้ความพึงพอใจในชีวิตที่เปลี่ยนแปลงได้ตามภาวะสุขภาพโดยวัดจากความสามารถในการทำงานที่ต่าง ๆ ของร่างกายทัศนคติของตนเองต่อสุขภาพความพอใจในชีวิต และความรู้สึกว่าตนเองได้รับการช่วยเหลือจากสังคม
Sharma (1975)	คุณภาพชีวิตเป็นความคิดรวบยอดที่ซับซ้อนเป็นทั้งความพึงพอใจ อันเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและด้านสังคมในระดับจุลภาพและมหภาค
Ferrans (1990)	ความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of Well-being) ของบุคคลซึ่งเป็นผลต่อความรู้อพึงพอใจแต่ละด้านของชีวิตที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ
World Health Organization, อ้างใน วิทวัส คอยคำ และ เบญจา มุกตพันธุ์ (2564)	การรับรู้ของแต่ละบุคคล เกี่ยวกับชีวิตในบริบทของวัฒนธรรมและระดับค่านิยม ที่บุคคลใช้ชีวิตอยู่และสัมพันธ์กับเป้าหมายและความคาดหวัง คุณภาพชีวิตเป็นการรับรู้ความพึงพอใจและการรับรู้สถานะด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งแวดล้อมของบุคคล

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

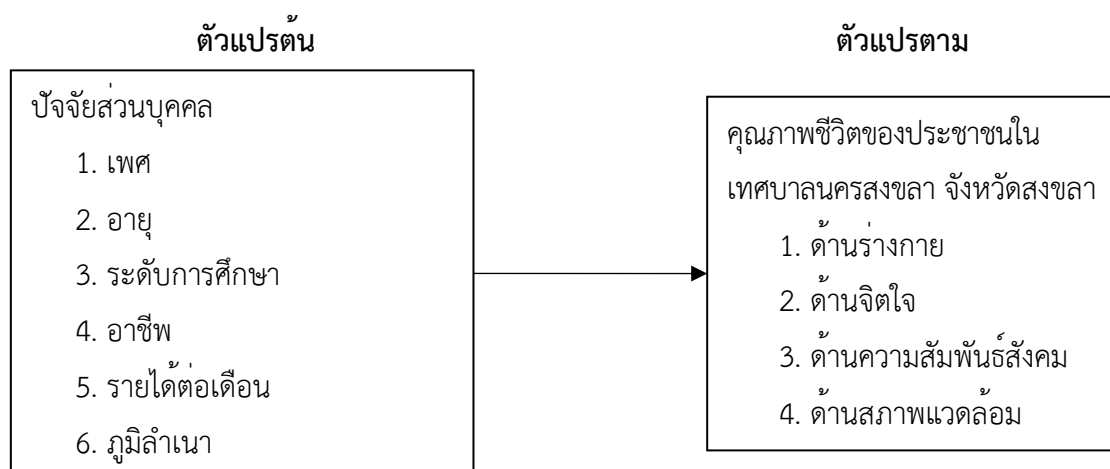
ตารางที่ 2 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

นักวิชาการ	การแบ่งออกประกอบของคุณภาพชีวิต
Ferrell (1995)	1) ความผาสุกด้านร่างกาย (Physical Well-being) เป็นความสุขของบุคคลในการควบคุมหรือบรรเทาความเจ็บป่วยและคงไว้ซึ่งการทำหน้าที่ของร่างกาย 2) ความผาสุกด้านจิตใจ (Psychological Well-being) เป็นการเผชิญต่อความรู้สึกเจ็บป่วยของบุคคล เช่น ความเครียด ความรู้สึกกลัว ความวิตกกังวล 3) ความผาสุกด้านวิญญาณ (Spiritual Well-being) ได้แก่ ความหวังและความเชื่อในด้านศาสนา 4) ความผาสุกด้านสังคม (Social Well-being) เป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อม และบทบาทในสังคม

นักวิชาการ	การแบ่งออกประกอบของคุณภาพชีวิต
Zhan (1992)	1) ด้านความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) เป็นการรับรู้ในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ ได้แก่ ความพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่สภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิต 2) ด้านอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) เป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อตนเองการยอมรับและการรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองรวมถึงภาพลักษณ์ของตน 3) ด้านสุขภาพและการทำงานของร่างกาย (Health and Functioning) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถด้านร่างกายสุขภาพและการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน 4) ด้านสังคมและเศรษฐกิจ (Socioeconomic) เป็นการรับรู้ถึงความพึงพอใจในด้านสังคมทั่วไป รวมถึงรายได้ อาชีพ และการศึกษา
LeVine and Campbell (1972)	1) ด้านกายภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านมลภาวะความหนาแน่นของประชากรและสภาพที่อยู่อาศัย 2) ด้านสังคม ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย และความมั่นคงของครอบครัว 3) ด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความพึงพอใจ ความสำเร็จ ความผิดหวังและความคับข้องในชีวิต
World Health Organization (1997, อ้างใน วิทวัส คอยคำ และเบญจา มุกตพันธุ์ (2564)	1) ด้านสุขภาพร่างกาย 2) ด้านสภาวะจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4) ด้านสภาพแวดล้อม

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

สำหรับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากการรวบรวมแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้อธิบายองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้พอสังเขปดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : สังเคราะห์โดยคณะผู้วิจัย (2568)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร การศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากรจากผู้ที่มีภูมิลำเนาและพักอาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม จำนวน 52,094 คน ซึ่งเป็นประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป (งานวิเคราะห์นโยบายและแผน, 2566) มีขั้นตอนในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมจำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป พบว่ามีทั้งสิ้น 400 คน ขั้นตอนที่ 2 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) แบ่ง สัดส่วนตามจำนวนประชากรแต่ละเขตพื้นที่ เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณโดยใช้ สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร

e คือ ความคลาดเคลื่อนของตัวอย่างระดับความเชื่อมั่น 95% สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

$$n \approx 396.95$$

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ จำนวน 400 คน จากนั้นแบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามเขตเทศบาลในพื้นที่เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้น

ภูมิ (Stratified Sampling) ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง จะได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรในพื้นที่เขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

เขตเทศบาลนครสงขลา	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เขต 1	8,906	69
เขต 2	14,806	114
เขต 3	15,567	119
เขต 4	12,815	98
รวม	52,094	400

ที่มา : สังเคราะห์โดยคณะผู้วิจัย (2568)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ได้นำแบบสอบถาม ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตองค์การอนามัยโลก ชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQPL-BREF-THAI) 31 ตัวชี้วัด โดยใช้วิธีออกแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลและคำถามคุณภาพชีวิต โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามปลายปิดและปลายเปิด แบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและภูมิฐานะ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตทั่วไปของประชาชนในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา จำนวน 31 ข้อ โดยใช้เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) 31 ตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม ลักษณะคำถาม เป็นข้อคำถามทั้งด้านบวกและด้านลบ คำถามแต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

4.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

มีการหาคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ณ เทศบาลนครหาดใหญ่ วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค Cronbach, 1990 (อ้างถึงใน อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, 2561) ที่ค่าความเชื่อมั่น 95% ซึ่งจากการทดสอบใช้แบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 ถือว่ามีค่าของความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดี

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ในระหว่าง กรกฎาคม-ตุลาคม 2567 จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไป จำนวน 400 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และมีความสมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง และนำข้อมูล มาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติต่อไป

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติต่าง ๆ ที่ใช้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ดำเนินการหาค่าทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2) คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การสมรส ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างรายคู่ ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Post hoc) โดยวิธีของ Scheffe

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่เขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อเดือน	ภูมิลำเนา
เพศหญิง	อายุต่ำกว่า 20 ปี	ระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย	ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	10,001- 20,000 บาท	เขต 3
$\bar{X} = 43.0$	$\bar{X} = 11.3$	$\bar{X} = 39.0$	$\bar{X} = 20.5$	$\bar{X} = 47.3$	$\bar{X} = 29.8$
เพศชาย	อายุ 21-30 ปี	ระดับมัธยมศึกษา	รับจ้างทั่วไป	ตั้งแต่ 10,000 บาทลงมา	เขต 2

เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อเดือน	ภูมิลำเนา
$\bar{X} = 40.3$	$\bar{X} = 29.3$	$\bar{X} = 22.0$	$\bar{X} = 20.0$	$\bar{X} = 21.0$	$\bar{X} = 28.5$
เพศอื่นๆ	อายุ 31-40 ปี	ระดับอนุปริญญา/ ปวส.	นักศึกษา	20,001- 30,000 บาท	เขต 4
$\bar{X} = 16.8$	$\bar{X} = 26.5$	$\bar{X} = 20.0$	$\bar{X} = 15.0$	$\bar{X} = 20.0$	$\bar{X} = 24.5$
	อายุ 41-50 ปี	ระดับสูงกว่า ปริญญาตรี 8	พนักงานบริษัท	ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป	เขต 1
	$\bar{X} = 22.8$	$\bar{X} = 11.8$	$\bar{X} = 13.0$	$\bar{X} = 11.8$	$\bar{X} = 17.3$
	อายุ 51-60 ปี	ระดับ ประถมศึกษา	อาชีพอื่น ๆ		
	$\bar{X} = 7.8$	$\bar{X} = 7.20$	$\bar{X} = 6.0$		
	อายุ 61 ปีขึ้นไป		ประมง		
	$\bar{X} = 2.5$		$\bar{X} = 5.3$		

5.2 คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 4 คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านร่างกาย	3.39	1.02	ปานกลาง
ด้านจิตใจ	3.88	0.93	ดี
ด้านความสัมพันธ์สังคม	4.16	0.88	ดี
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.70	1.03	ดี
รวม	3.78	0.95	ดี

5.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตประชาชนเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตประชาชนเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ตามปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคุณภาพชีวิตประชาชนเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา
เพศ	ประชาชนเพศหญิง เพศชาย และเพศอื่นๆ LGBTQ+ มีคุณภาพชีวิตใกล้เคียงกัน โดยเพศหญิงมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าเพศชาย และเพศอื่น ๆ LGBTQ+ เพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตามความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติ
อายุ	ประชาชนอายุระหว่าง 21-30 ปี มีคุณภาพชีวิตสูงสุด รองลงมา คือ อายุ 31-40 ปี อายุ 41-50 ปี ต่ำกว่า 20 ปี 51-60 ปี ตามลำดับ ในขณะที่ประชาชน ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตต่ำที่สุด อย่างไรก็ตามความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติ
ระดับการศึกษา	ประชาชนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีคุณภาพชีวิตสูงสุด รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา อนุปริญญาตรี/ปวส. สูงกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ ในขณะที่ประชาชนที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา มีคุณภาพชีวิตต่ำที่สุด ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 และจากการวิเคราะห์รายคู่ พบว่าระดับการศึกษาของประชาชนมีความแตกต่างกันเรื่องของคุณภาพชีวิต คือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมมีความแตกต่างกับระดับปริญญาตรี
อาชีพ	ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีคุณภาพชีวิตสูงสุด รองลงมา คือ ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป นักศึกษา ค้าขาย พนักงานบริษัท เกษตรกร และอาชีพอื่น ๆ ตามลำดับ ในขณะที่ประชาชนที่มีอาชีพประมง มีคุณภาพชีวิตต่ำที่สุด ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.00 และจากการวิเคราะห์รายคู่ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีความแตกต่างกับประชาชนที่มีอาชีพประมง
รายได้ต่อเดือน	ประชาชน ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท มีคุณภาพชีวิตสูงสุด รองลงมา คือ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,000 ลงมา และ20,001-30,000บาท ตามลำดับ ในขณะที่ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตต่ำที่สุด ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 และจากการวิเคราะห์รายคู่ พบว่า

ปัจจัยส่วนบุคคล	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคุณภาพชีวิตประชาชนเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา
	ประชาชนที่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท มีความแตกต่างกับประชาชนที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป
ภูมิฐานะ	ประชาชนที่มีภูมิฐานะเขต 3 มีคุณภาพชีวิตสูงสุด รองลงมา คือ ประชาชนที่มีภูมิฐานะเขต 2 เขต 4 ตามลำดับ ในขณะที่ประชาชนที่มีภูมิฐานะเขต 1 มีคุณภาพชีวิตต่ำที่สุด ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.00 และจากการวิเคราะห์รายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีภูมิฐานะเขต 3 มีความแตกต่างกับประชาชนที่มีภูมิฐานะเขต 1

6. อภิปรายผล

6.1 คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

6.1.1 ด้านร่างกาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชน มีการดูแลสุขภาพอนามัยสม่ำเสมอ มีความรู้สึกรักพอใจในชีวิต มีการพูดคุยติดต่อสื่อสารกับคนในครอบครัว และระบบรักษาความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรานทิพย์ ภักดีศรีไพรวัลย์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ในภาพรวมมีคุณภาพชีวิตด้านร่างกายอยู่ในระดับดี และหากพิจารณาด้านร่างกาย พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนมีการดูแลสุขภาพอนามัยสม่ำเสมอ เช่น ความสะอาดของร่างกาย ความสะอาดเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม รับประทานอาหารที่สะอาด ปลอดภัย มีการทำความสะอาดที่พักอาศัยของตนเอง มีการออกกำลังกายเป็นประจำทุกสัปดาห์ เป็นต้นนอกจากนี้จากการศึกษาของ วิทวัส คอยคำ และเบญจา มุกตพันธุ์ (2564) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตรับผิดชอบคลินิกหมอครอบครัวศูนย์แพทย์โนนหนามแท่ง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญพบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ควรส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ และจัดกิจกรรมออกกำลังกาย สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น และพัชรภรณ์ พัฒนะ (2561) ที่ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในศูนย์การเรียนรู้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเขตสุขภาพที่ 4 พบว่ามีพฤติกรรมสุขภาพมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวม ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม แสดงว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วม โครงการเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่จริง

6.1.2 ด้านจิตใจ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนรู้สึกพอใจในชีวิต เช่น มีความสุข ความสงบ ความหวังและสามารถรับมือกับสถานการณ์ดังเครียด ประชาชนสามารถรับมือกับปัญหาที่เข้ามาและรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง เช่น รู้ว่ากำลังโกรธ กำลังเศร้า กำลังกดดัน กำลังกลัว รวมไปถึงมีเวลา

ในการพักผ่อนหย่อนใจเพียงพอ และมีปัญหาเกี่ยวกับการนอนหลับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ขวัญใจ ทองศรี (2564) ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ เป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจ (Emotional Development or Psychological Development) คือการฝึกจิตใจให้เจริญงอกงามขึ้นด้วยคุณธรรม ความดีงาม ความเข้มแข็งมั่นคง และสมบูรณ์ด้วยสุขภาพ ความเบิกบานผ่องใส สงบสุข แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน คือ คุณภาพจิต สมรรถภาพจิต และสุขภาพจิต รวมถึงต้องมีการพัฒนาทางด้านปัญญา (Cognitive Development) ด้วยนั่นคือ การฝึกอบรมพัฒนา ปัญญาเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริง รู้จักพิจารณา รู้จัก วินิจฉัย รู้จักแก้ปัญหาและรู้จักจัดการดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์ ซึ่งมองดูรู้เข้าใจ เหตุปัจจัย มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงหรือตามที่มันเป็น ปราศจากอคติและ แรงจูงใจที่เป็นตัณหา แอบแฝง เป็นผู้รู้เหนือกิเลส ให้ปัญญาพัฒนาจนรู้เข้าใจหยั่งเห็นความจริง เป็นอยู่ด้วยปัญญารู้เท่าทัน เห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะ รู้เท่าทันธรรมชาติของสังขาร จนถึงขั้นที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ หลุดพ้นจากกิเลส และความทุกข์โดยสิ้นเชิง

6.1.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่าโดยภาพรวมระดับอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชน มีการพูดคุยติดต่อสื่อสารกับครอบครัวเป็นประจำทุกวัน อยู่ในระดับดี สามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่นได้ อยู่ใน ระดับดี ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น สามารถทำงานหรือกิจกรรมกับคนหมู่มาก สามารถติดต่อพูดคุยหรือขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน และยังสามารถพูดคุยสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น สอดคล้องกับงานของ พรหมทิพา ศักดิ์ทอง (2567) ที่กล่าวว่า คนหนึ่งอาจจะให้ความสำคัญต่อเรื่องการทำงานและการหาเงินที่เป็นตัววัดคุณภาพชีวิตหรือความสุขของพวกเขา แต่อีกคนอาจให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในการอยู่อาศัยมากกว่า หรือคนสูงอายุอาจจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่อง ครอบครัวและความศรัทธาต่อศาสนามากกว่าคนอ่อนวัย และบุคคลที่อยู่ในสังคมที่แตกต่างกันก็จะให้ความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตที่แตกต่างกันด้วย

6.1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนมีที่พักอาศัยของท่านมีระบบรักษาความปลอดภัยอย่างดี มีการใช้ยานพาหนะในการเดินทางเสมอไม่ว่าระยะทางจะใกล้หรือไกลมาก สิ่งอำนวยความสะดวกในที่อยู่อาศัย ที่พักอยู่ห่างไกลจากแหล่งมั่วสุม อบายมุขหรือสิ่งผิดกฎหมายต่าง ๆ ที่พักอาศัยของมีสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีมลภาวะ โดยสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) (2562) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (Safe and Healthy Environment) ผู้ปฏิบัติงานไม่ควรจะอยู่ในสภาพแวดล้อมทางด้านร่างกายและสิ่งแวดล้อมของการทำงานที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดสุขภาพไม่ดี โดยสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางด้านจิตใจ นั่นคือสภาพการทำงานต้องไม่มีลักษณะที่ต้องเสี่ยงภัยจนเกินไป และจะต้องช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกสะดวกสบายและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย

6.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลนครสงขลาจังหวัดสงขลา จากการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา มีความ

แตกต่างเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนที่เพศ มีอายุ ระดับการศึกษาที่ต่างกันก็จะมีรายได้ที่ได้รับแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของการประกอบอาชีพ เนื่องจากกลุ่มที่มีภูมิลำเนาใกล้กันและอยู่กันเป็นครอบครัว หรืออาศัยอยู่ด้วยกัน มีการปรึกษาหารือหรือดูแลซึ่งกันและภายในครอบครัว สามี ภรรยา และบุตร จึงรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตของตนเองมีความมั่นคง เนื่องจากมีคนในครอบครัวคอยประคับประคองหรือดูแล การมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันภายในครอบครัว รายได้แต่ละคนจึงมีความแตกต่างกัน สามารถนำมาจุนเจือ หรือใช้จ่ายภายในครอบครัวได้ หรือมีรายได้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตในแต่ละวัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราณีทิพย์ ภักดีศิริไพโรจน์ (2559) ที่ศึกษาความแตกต่างระหว่างตัวแปรกับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนพบว่า ตัวแปรในด้านเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมเมื่อวัดด้วยแบบชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย และแบบวัดคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอโดยรวม

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 เทศบาลนครสงขลาควรนำผลที่พบในการศึกษารังนี้ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจให้เป็นสุขและส่งเสริมสุขภาพจิตในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพประมง และประชาชนในเขตที่ 1 เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ พัฒนาอาชีพ สร้างรายได้แก่ครอบครัว

7.1.2 ผู้บริหารเทศบาลนครสงขลา ควรสนับสนุนนโยบายบ้านน่าอยู่เมืองน่าอยู่ โดยสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาด้านกายภาพ ปรับภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมของชุมชนให้น่าอยู่อาศัย เช่น สร้างสถานที่ออกกำลังกายชุมชน เป็นต้น

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

7.2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนกับผู้นำชุมชน ควรจัดกิจกรรมพัฒนาจิตใจให้เป็นสุขและส่งเสริมสุขภาพจิตในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมพัฒนาอาชีพ กิจกรรมสร้างรายได้เสริมให้กับแม่บ้าน และผู้สูงอายุที่อยู่บ้าน เป็นต้น

7.2.2 ผู้นำชุมชน ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับประชาชนและประสานงานให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลนครสงขลาอย่างสม่ำเสมอ เช่น ประชาคมเพื่อสะท้อนความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

8. เอกสารอ้างอิง

- ขวัญใจ ทองศรี. (2564). คุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวพุทธจิตวิทยา. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 7(2), 325-337.
- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน. (2566). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570) ฉบับบททวน ครั้งที่ 1/2566 เทศบาลนครสงขลา*. เทศบาลนครสงขลา. สืบค้นจาก https://www.songkhla-city.go.th/2020/files/com_strategy/2023-05_f317778f2d9593c.pdf
- ปรางทิพย์ รักดีศิริไพรวัลย์. (2559). *การศึกษาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบ้านแสนตอ หมู่ 11 ตำบลท่าผา อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต]*. สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรรณทิพา ศักดิ์ทอง. (2567). *คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ*. ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องทางเภสัชศาสตร์ สภาเภสัชกรรม. สืบค้นจาก https://ccpe.pharmacycouncil.org/index.php?option=article_detail&subpage=article_detail&id=1570
- พระราชบัญญัติเทศบาล. (2552). *พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขถึงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552*. หน้า 1-25. เทศบาลตำบลนาจาน. สืบค้นจาก <https://www.najan.go.th/contents/post/000000419-b1841691247adf75a4cb2bf287b9e32a.pdf>
- พัชรภรณ์ พัฒนะ. (2561). *กลุ่มพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพวัยสูงอายุ ศูนย์อนามัยที่ 4*. กรมอนามัย.
- วิวัฒน์ คอยคำ และเบญจา มุกตพันธุ์. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตรับผิดชอบคลินิกหมอครอบครัว ศูนย์แพทย์โนนหนามแท่ง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 14(1), 37-48.
- สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน). (2562). *คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Working life)*. สสปท สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน). สืบค้นจาก <https://www.tosh.or.th/index.php/blog/item/475-quality-of-working-life>
- กองสถิติสังคม. (2567). *ผลสรุปที่สำคัญประชากรแฝงในประเทศไทย พ.ศ. 2567*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สืบค้นจาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2025/20250307115511_91418.pdf
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2561). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี. *วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก*. 36(3), 45-65.

- Ferrans, C. E. (1990). Quality of life: Conceptual issues. *Seminars in Oncology Nursing*. 6(4), 248-254. doi: 10.1016/0749-2081(90)90026-2
- Ferrell, B. R. (1995). The quality of lives: 1,525 voices of cancer. *Oncology Nursing Forum*. 23(6), 909-916.
- LeVine, R. A. and Campbell, D. T. (1972). *Ethnocentrism: Theories of conflict, ethnic attitudes, and group behavior*. John Wiley & Sons.
- Padilla, G. V. and Grant, M. M. (1985). Quality of life as a cancer nursing outcome variable. *Advances in Nursing Science*. 8(1), 45-60. doi: 10.1097/00012272-198510000-00007
- Sharma, R. C. (1975). *Population Trends, Recourses and Environment*. Dhanpat Rai.
- Zhan, L. (1992). Quality of life: Conceptual and Measurement issues. *Journal of Advanced Nursing*. 17(7), 759-800. doi: 10.1111/j.1365-2648.1992.tb02000.x

สหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด ของประเสริฐศักดิ์ ปัทมะริด

Intertextuality in contemporary literature titled kibad

by Prasertsak Padmarid

อุไรวรรณ สิงห์ทอง¹, รัศมี ราชนบุรี², ชุติมณณ์ บุญทองดี³, ภูมิศักดิ์ ลักขร⁴ และวรัญญา พาสุก⁵

Uraiwan Singthong¹, Ratsamee Ratburee², Chutimon Boonthongdee³,

Phoomisak Lakkasorn⁴ and Waranya Phasuk⁵

Received date: March 2, 2025

Revised date: November 20, 2025

Accepted date: November 20, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด ของประเสริฐศักดิ์ ปัทมะริด โดยใช้แนวคิดสหบท แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดเพศภาวะ และแนวคิดวัฒนธรรม นำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด ของประเสริฐศักดิ์ ปัทมะริด พบการประกอบสร้างสหบทผ่านสังคมล้านนา 3 ประเด็น ดังนี้ 1) บทบาทของผู้หญิงในสังคมล้านนา ผู้หญิงล้านนามีบทบาทในการดูแลในครอบครัวเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น 2) การเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ให้แก่เพศภาวะในสังคมล้านนา สะท้อนผ่านตัวละครหงส์ แม้รูปลักษณ์ภายนอกเป็นเพศชาย แต่สามารถต่อต้านขึ้นต้นจากซึ่งเป็นพื้นที่ของเพศหญิงได้ และ 3) การสืบทอดขนบวัฒนธรรมของชาวล้านนาผ่านประเพณีจุลกฐิน ด้วยความศรัทธาในพุทธศาสนาตามขนบที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษทำให้คนในชุมชนหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด พบสหบทที่ถูกประกอบสร้างผ่านตัวละคร บทสนทนา ฉาก และสถานที่ โดยยึดโยงผ่านความรัก ห่วงแค้น และศรัทธาในภูมิปัญญาการทอผ้า อีกทั้งสื่อถึงการสลายพื้นที่การทอผ้าระหว่างเพศ สร้างความเท่าเทียมให้แก่ เพศภาวะ

คำสำคัญ : กีบาด, วรรณกรรมร่วมสมัย, สหบท

¹ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, E-mail: auriwan_s@hotmail.com, (Corresponding author)

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: loogmee.agigum@gmail.com

³ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, E-mail: 64410102024@reru.ac.th

⁴ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, E-mail: phoomisak2545@gmail.com

⁵ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, E-mail: 0405waranya@gmail.com

Abstract

This study aims to examine intertextuality in the contemporary literary work titled *Kibad* by Prasertsak Padmarid. The researcher applies the concepts of intertextuality, feminism, gender, and culture, presenting the findings through descriptive analysis. The study reveals that intertextuality in *Kibad* is constructed through Lanna society in three aspects: (1) The role of women in Lanna society—Lanna women play a crucial role in taking care of their families to ensure a better quality of life. (2) The creation of opportunities and spaces for gender expression in Lanna society, this is reflected in the character Hong, who, despite being male in appearance, is able to weave *sin teen chok* fabric, a traditionally female domain. (3) The transmission of Lanna cultural traditions through the *Jula Kathin* ceremony, faith in Buddhism, inherited from ancestors, unites the community as one. It is evident that *Kibad* constructs intertextuality through characters, conversation, settings, and locations, all interconnected by themes of love, attachment, and faith in the wisdom of weaving. Additionally, the novel conveys an implicit message about the dissolution of gender-based restrictions in weaving, promoting gender equality.

Keywords: contemporary literature, intertextuality, *Kibad*

1. บทนำ

วรรณกรรมร่วมสมัยเป็นผลงานวรรณกรรมที่สะท้อนชีวิต ความคิด และปัญหาของผู้คนในยุคปัจจุบัน โดยเน้นการนำเสนอประเด็นสังคม วัฒนธรรม และความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ผ่านการเล่าเรื่องที่มีความหลากหลายทั้งในเนื้อหา รูปแบบและมุมมอง ช่วยเปิดพื้นที่ให้เสียงของปัจเจกชนและกลุ่มคนที่หลากหลายได้ถูกนำเสนออย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ที่กว้างขึ้น และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้อ่านกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังมีเนื้อหาและแนวคิดที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ให้แก่สังคม ดังนั้นวรรณกรรมร่วมสมัยใหม่จึงเป็นงานที่ชี้ทางออกให้แก่เพื่อนร่วมสมัยเป็น “แสงสว่าง” เป็นเครื่องนำทางให้แก่สังคม ซึ่งงานเขียนในยุคหลัง ปีพ.ศ. 2519 ได้พัฒนาความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (เจตนา นาควัชร, 2542) และวรรณกรรมร่วมสมัยสื่อแนวคิดอะไร อย่างไร ผู้อ่านต้องพินิจพิเคราะห์จึงจะเข้าใจ ทั้งวิธีการเล่าเรื่อง การสอดแทรกแนวคิด อุดมการณ์ที่แฝงไว้ (ธนพร หนูคำ, 2567)

ในปี พ.ศ. 2567 คณะกรรมการตัดสินรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประเททนวนิยายได้พิจารณาให้ เรื่อง “กิบาด” ของประเสริฐศักดิ์ ปัทมะรัต เนื้อหาเป็นเรื่องราวของ “แม่หญิง” ช่างทอผ้าแม่แจ่มที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับการทอชิ้นดินจก ชิ้นดินจกเป็นงานหัตถกรรมที่มีคุณค่า สื่อถึงอัตลักษณ์

ทางวัฒนธรรมของผู้คนในชุมชนสะท้อนผ่านความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีและวิถีชีวิต ที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ และถ่ายทอดให้ลูกหลานยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา การทอขึ้นดินจกมีส่วนประกอบสำคัญของผ้าขึ้น 3 ส่วน ได้แก่ หัวขึ้น ตัวขึ้น และตีนหรือเชิงขึ้น ส่วนที่เรียกว่า “จก” จะใช้ฝ้ายสีสนดสีโดยเฉพาะสีเหลือง และสีแดง ผูกปมฝ้ายอย่างพิถีพิถันจนไม่เห็นปม จึงสามารถสวมใส่ได้ทั้งด้านนอกและด้านใน นับเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของขึ้นดินจกแม่แจ่ม ดังนั้นนวนิยาย เรื่อง “ก๊าด” ของประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด จึงนับเป็นวรรณกรรมร่วมสมัยที่มีความน่าสนใจในการศึกษา ผู้เขียน ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด นำเสนอคำว่า “ก๊าด” หมายถึงความทุกข์ตรมของผู้ทอผ้า ที่ต้องใช้ก้อนเป็นอุปกรณ์ในการทอผ้าและสร้างความเจ็บปวดให้แก่ผู้ทอ อีกทั้งผ้าแต่ละผืนต้องใช้เวลาในการทอที่ยาวนาน “ก๊าด” จึงนำเสนอเนื้อหาสะท้อนเรื่องราวชีวิตของผู้ทอผ้าว่าต้องผ่านเรื่องราวชีวิตอย่างไร จึงจะทำให้ผ้าทอนั้นมีความงดงามเป็นขึ้นดินจกที่ทรงคุณค่า ในเนื้อหากล่าวถึงวิถีชีวิตผู้หญิง และกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ในบริบทต่าง ๆ ที่กำลังถูกกดทับ จากค่านิยม และขนบวัฒนธรรมประเพณีของชาวล้านนา โดยถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการทอผ้า ประกอบด้วย ตัวละครหลัก เช่น แม่เหือนแก้ว แม่นาค บัวเงิน แม่ศรีมอย หงส์ จำเรียว จันต๊ิบ และอินตา

หากพิจารณาเนื้อหาของเรื่องพบว่าผลิตซ้ำตัวละคร ฉาก และสถานที่ จึงเป็นที่น่าสนใจในการ การศึกษาสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง ก๊าด สหบท (Intertextuality) หมายถึงการพิจารณา การประพันธ์เป็นดัวบท (text) ที่ประกอบสร้างขึ้นจากดัวบทอื่นหรือรหัสทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏ ก่อนแล้วในวรรณกรรมหรือในงานศิลปะ การประกอบสร้างความหมายของดัวบทใหม่ขึ้นอยู่กับการตีความหรือ การอ่าน (ฉัตรชัย สุขุม, 2553) ในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง ก๊าด ของประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด ได้นำเสนอ สหบท ได้แก่ การตั้งชื่อตัวละครที่มาจากวรรณกรรม เรื่อง เจ้าจันทร์ผมหอม นิราศพระธาตุอินทร์แขวน ของมาลา คำจันทร์ นอกจากนี้นำเสนอตัวละครเอกที่เป็นคู่รักข้ามเชื้อชาติ จากวรรณกรรม เรื่อง คู่กรรม ของทมยันตี ในเรื่อง ก๊าด ตัวละครรักข้ามเชื้อชาติระหว่างไทยกับอเมริกัน และฉากบางตอนในเรื่องกล่าวถึง ตัวละครเอกที่ปลอมตัวเข้าไปในขบวนกองทัพทหารญี่ปุ่น ซึ่งพบในตำนานมะเมียะ ตอนมะเมียะปลอมตัว เข้าไปในขบวนเจ้าน้อยสุขเกษม รวมถึงฉากบางตอนเชื่อมโยงเหตุการณ์สำคัญ อาทิ เหตุการณ์ในสงคราม มหาเอเซียบูรพา (พ.ศ. 2484 - 2488) เหตุการณ์ที่ญี่ปุ่นตั้งฐานทัพอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย ผู้วิจัยพบว่ามีความของ ภูมิภูมิ กิจจุบาล และ รัชชัญญ์ ศรีสมาน (2566) เขียนบทความเรื่อง สหบทในนวนิยาย เรื่อง โอศกสาง ของปราปต์ ผลการศึกษา พบว่าผู้แต่งมีการใช้สหบท 4 ลักษณะ มาประกอบสร้างเป็นดัวบทนวนิยาย อาทิ สหบทที่ปรากฏในวรรณกรรม สหบทที่ปรากฏในข่าว สหบทที่ปรากฏในสื่อมวลชน และสหบทที่ปรากฏที่ปรากฏในเหตุการณ์ทางสังคม จาก การใช้สหบทในลักษณะดังกล่าว มีผลต่อการสืบคดีของตัวละครตำรวจ การแสดงลักษณะนิสัยของชาตกร ลำดับเหตุการณ์ของคดีฆาตกรรม ภายในเรื่อง การไต่คดี และลักษณะของตัวละคร ซึ่งผู้แต่งใช้สหบทที่ปรากฏ ในวรรณกรรมนิทาน สิลาภาษาของผู้ประกาศข่าว และทางวัฒนธรรมมาประกอบสร้างเป็นนวนิยาย เรื่อง โอศกสาง ด้วยการใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งข้อมูลมาปรับใช้อย่างกลมกลืน ทำให้เนื้อเรื่องมีความพิเศษ

น่าสนใจ และเกิดความร่วมมือกับความรู้ของผู้่านมากยิ่งขึ้น และในบทความของ กรีกมล หนูเกื้อ (2567) เขียนบทความ เรื่อง สหบท ในนวนิยาย เรื่อง อัมรรงค์เลือด ของพงศกร ผลการศึกษาพบว่าพงศกรนำเรื่อง สาลิเกทารชาดก และสันติคัมภชาดกมาสื่อถึงฉากสำคัญ และแนวคิดสำคัญในนวนิยาย ทั้งยังมีการนำความ เชื่อเกี่ยวกับเวมานิกเปรตที่ปรากฏในคัมภีร์โลกบัญญัติของศาสนาพุทธมาสร้างลักษณะสำคัญของตัวละคร ตลอดจนนำตัวละคร และอาวุธศักดิ์สิทธิ์จากวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนมาประกอบสร้างเป็นเรื่องราวสำคัญ จะเห็นได้ว่าสหบทของการนำวรรณคดีไทยมาใช้ในนวนิยายเรื่องนี้นั้น ส่งผลต่อการสร้างสรรค์แนวคิดและ การนำเสนอแนวคิดสำคัญของเรื่องได้อย่างชัดเจน และในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาค ของ ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะรัต ได้รับแรงบันดาลใจในการเขียนวรรณกรรมจากการลงพื้นที่จริงในอำเภอแม่แจ่ม ตัว บทน์เสนอเนื้อหาการทอผ้าขึ้นตีนจก และมีวรรณศิลป์ในการใช้คำ “กีบาค-กีบาค” ซึ่งสามารถตีความได้ หลายความหมาย อีกทั้งพยายามเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งนับเป็น วรรณกรรมร่วมสมัยที่น่าสนใจและยังไม่มีผู้ใดศึกษาในประเด็นสหบทที่ปรากฏในวรรณกรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาค ของประเสริฐศักดิ์ ปัตมะรัต มีการใช้แนวสหบท แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดเพศภาวะ และแนวคิดวัฒนธรรมผ่านตัวบทอย่างไร อีกทั้งเพื่อ วิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละคร บทสนทนา ฉาก สถานที่ ซึ่งตัวละครวิถีชีวิตผูกพันกับการทอผ้าขึ้นตีนจก และนำเสนอกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อสลายพื้นที่ทางเพศและช่วยสืบสานการทอผ้าสืบทอด วัฒนธรรมประเพณีอย่างไร การศึกษารั้ครั้งนี้ทำให้เห็นมิติสังคมที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ และเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัยเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาค ของประเสริฐศักดิ์ ปัตมะรัต

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดสหบท แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดเพศภาวะ และแนวคิดด้านวัฒนธรรม เพื่อใช้ ในการวิจัย ดังนี้

3.1 แนวคิดสหบท

สหบทเป็นกระบวนการพิจารณาการประพันธ์จากตัวบท (text) ที่ประกอบสร้างขึ้นจากตัวบทอื่น ๆ หรือรหัสทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏก่อนแล้วในวรรณกรรม การประกอบสร้างความหมายของตัวบทใหม่ ขึ้นอยู่กับการตีความหรือการอ่านโดยเชื่อมโยงรหัสทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกันของผู้อ่าน (ฉัตรชัย สุขุม, 2553) นอกจากนี้ “สหบท” เป็นแนวคิดหรือกระบวนการที่ช่วยให้เข้าใจภาษาวรรณคดีมากขึ้น ซึ่งสหบท หรือ Intertextuality เป็นคำที่จูเลีย คริสเตวา (Julia Kristeva) นักปรัชญาและนักวิจารณ์วรรณกรรมชาวฝรั่งเศส เป็นผู้เริ่มใช้เป็นคนแรก ได้เสนอว่าธรรมชาติของภาษามีลักษณะเป็นบทสนทนา และภาษาประกอบด้วย

หลากหลายเสียงทั้งเสียงตนเองและผู้อื่น คริสเตวา (Julia Kristeva) เห็นว่าตัวบทในกวีและวรรณกรรมเป็นวาทกรรมหลากหลายเสียง และตัวบทเป็นสหบทที่เอาตัวบทต่าง ๆ มาปะติดปะต่อกัน เหมือนภาพโมเสกในลักษณะหลอมรวมและการแปรรูป จึงเรียกลักษณะการผสมผสานกันในตัวบทว่า “สหบท” (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2567) ดังนั้นสหบทจึงอธิบายถึงตัวบทหนึ่งประกอบไปด้วยถ้อยคำหรือเสียงที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงหรือนำตัวบทอื่นมาเป็นส่วนประกอบในการสร้างตัวบทใหม่ โดยมีความสัมพันธ์กับตัวบทหรือแนวคิดอื่นที่เคยมีมาก่อน รวมถึงการสร้างตัวละคร ฉาก และสถานที่จากวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ร่วมด้วย

3.2 แนวคิดสตรีนิยม

จากการทบทวนแนวคิดสตรีนิยม มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ัญญา สังขพันธานนท์ (2559) อธิบายว่า 1. เพศในฐานะที่เป็นระบบสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมหรือการกำหนดความเป็นเพศโดยกลไกต่าง ๆ ทางสังคม ใครก็ตามที่มองเห็นว่าสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดความเป็นเพศนี้ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตของเรานั้นจะอยู่อย่างไร ตัวตนของเราเป็นอย่างไร และสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมกระทำต่อเราอย่างไร 2. นักสตรีนิยมคือผู้ที่มองเห็นและมีความเข้าใจว่าระบบความเป็นเพศนั้นถูกสร้างขึ้นมา โดยแนวความคิด “คู่ตรงข้าม” เช่น หญิงกับชาย หรือความคิดที่เห็นว่า ชายนั้นมีคุณลักษณะที่เหนือกว่าหญิงในทางกายภาพ 3. นักสตรีนิยมก็คือผู้ที่มองเห็นว่าความเข้าใจเกี่ยวกับสตรีที่ผ่านมานั้นเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดและควรมีการเปลี่ยนแปลง แนวคิดสตรีนิยมจึงเป็นระบบสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่กำหนดความเป็นเพศ นอกจากนี้ จูดีท เฟตเตอร์ลีย์ (Fetterley, 1978, อ้างถึงใน สุรเดช โชติอุดมพันธ์, 2559) กล่าวว่าพัฒนาการของสตรีนิยมกับคลื่นสามลูก โดยสรุปคือ 1. ความเท่าเทียม 2. ความแตกต่าง 3. การประกอบสร้าง และในทัศนะของ วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2545) มีความหมายไปในทางเดียวกันโดยอธิบายว่าสตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ปฏิเสธความเหมือนกันของกลุ่มผู้หญิงหรือมีอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้หญิงที่แน่นอน รวมไปถึงการปฏิเสธในเรื่องความเป็นสากลของผู้หญิง และยังปฏิเสธระบบความคิดแบบแบ่งคู่ตรงข้าม สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่จะให้ความสำคัญกับความแตกต่างของผู้หญิงที่มีอยู่อย่างมากมาย รวมทั้งความหลากหลายที่มีอยู่ในผู้หญิงแต่ละคน ดังนั้นแนวคิดสตรีนิยมจึงให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและความแตกต่าง ซึ่งถูกประกอบสร้างผ่านสังคม ไม่ว่าจะเพศใดก็ตามล้วนย่อมมีความเสมอภาคตามสิทธิและมีเสรีภาพ

3.3 แนวคิดเพศภาวะ (Gender)

จากการทบทวนแนวคิดเพศภาวะ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

เพศภาวะ (Gender) คือ สิ่งประกอบสร้างจากสังคม (Social Construct) “ความเป็นหญิง” หรือ “ความเป็นชาย” เป็นผลจากการปลูกฝังหรือหล่อหลอมโดยสังคมวัฒนธรรม ไม่ใช่เรื่องธรรมชาติ นอกจากนี้ เราดำรงอยู่ในระบบสองเพศสภาพอย่างเคร่งครัด (Dichotomous Gender System) โดยมีเพศสภาพหนึ่ง (ความเป็นชาย) เหนือกว่าอีกเพศสภาพหนึ่ง (ความเป็นหญิง) และความชัดเจนทางเพศสภาพเช่นนี้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคม (ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2550) ดังนั้นเพศภาวะเป็นภาวะแห่งเพศที่ถูกประกอบสร้าง

ทางสังคมเพศภาวะที่เราคุ้นเคยและถูกขัดเกลาล้อมสร้างกันมา นอกเหนือจากเพศสรีระ ยังพบสถานะทางเพศเพิ่มมากขึ้น เช่น เกย์ กะเทย ทอม ดี ฯลฯ อันจะนำไปสู่การกำหนดบทบาทเพศต่าง ๆ มากกว่าหญิงและชาย (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554) อย่างไรก็ตาม เพศภาวะยังถูกประกอบสร้างโดยสังคม ส่งผลต่อการจัดการความสัมพันธ์ ความคิด ความรู้สึก และการกระทำของผู้คนในสังคม รวมทั้งเป็นคุณสมบัติที่ผันเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ (วาทีนีย์ วิชัยยา, 2556) ดังนั้นเพศภาวะ (Gender) โดยสรุปคือ บทบาทหน้าที่ ความคาดหวัง และคุณลักษณะที่สังคมกำหนดขึ้นให้กับบุคคลตามเพศของเขาหรือเธอ ซึ่งแตกต่างจากเพศสภาพที่เป็นลักษณะทางชีววิทยา เพศภาวะไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ถูกสร้างและหล่อหลอมขึ้นผ่านวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูและบริบททางสังคมในแต่ละยุคสมัย ทั้งนี้เพศภาวะไม่ได้จำกัดอยู่ที่เพศชายหรือหญิง แต่ยังครอบคลุมถึงความหลากหลายทางเพศ เช่น ผู้ที่มีเพศภาวะที่ไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด เป็นต้น

3.4 แนวคิดด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญงอกงามของสังคม ความเจริญนั้นแสดงออกได้ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญงอกงามทั้งทางจิตใจและทางวัตถุ สิ่ง que แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของสังคมมีหลายอย่าง เช่น ความรู้สึกนึกคิดของสมาชิกในสังคม การรู้จักควบคุมอารมณ์โดยเฉพาะเมื่อเกิดความขัดแย้ง มารยาทที่ขัดเกลารียบร้อย สุภาพเหมาะสมสอดคล้องตามบริบทของสถานการณ์ ความรู้จักรักษาสีทิวของผู้อื่นและของตน เป็นต้น (สำนักราชบัณฑิตยสภา, ม.ป.ป.)

จากการทบทวนแนวคิดสหบท แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดเพศภาวะ และแนวคิดวัฒนธรรม เพื่อวิเคราะห์สหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาค ของประเสริฐศักดิ์ ปัทมะรัต ว่ามีการประกอบสร้างสหบทในสังคมล้านนาลักษณะใด อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวรรณกรรมร่วมสมัยเรื่องอื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกันต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary research) รวบรวมข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Description analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 การเลือกข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกศึกษาวรรณกรรมร่วมสมัย ของประเสริฐศักดิ์ ปัทมะรัต เรื่อง กีบาค สำนักพิมพ์คมบาง พ.ศ. 2567 มี 218 หน้า ซึ่งเป็นวรรณกรรมซีไรต์ ประจำปี 2567 มีจำนวนทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ตัวขึ้น เหวขึ้น และตื่นขึ้น และนำมาจัดกลุ่มเนื้อหาสหบทในสังคมล้านนาผ่านตัวละคร บทสนทนา ฉาก และสถานที่ โดยใช้แนวคิดสหบท สตรีนิยม แนวคิดเพศภาวะ และแนวคิดวัฒนธรรม

4.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด ของ ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด จำนวน 3 ตอน โดยใช้แนวคิด สหบท แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดเพศภาวะ และแนวคิดด้านวัฒนธรรม ในการวิเคราะห์ตัวบทในวรรณกรรม มี 3 ประเด็นดังนี้ 1. บทบาทของผู้หญิงในสังคมล้านนา 2. การเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ให้แก่เพศภาวะ ในสังคมล้านนา และ 3. การสืบทอดขนบวัฒนธรรมของชาวล้านนา

4.3 สรุปและการอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์สหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด ของประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด ตามแนวคิดสหบท แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดเพศภาวะ และแนวคิดด้านวัฒนธรรม นำเสนอผลการวิเคราะห์ เนื้อหาตามลำดับ และอภิปรายผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์เพื่อสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย

5. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด ของประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด จากการศึกษา พบ 3 ประเด็น ได้แก่ 1. บทบาทของผู้หญิงในสังคมล้านนา 2. การเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ให้แก่เพศภาวะ ในสังคมล้านนา และ 3. การสืบทอดขนบวัฒนธรรมของชาวล้านนา ดังนี้

5.1 บทบาทของผู้หญิงในสังคมล้านนา

ตัวละครหญิงในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด ของประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด ที่แสดงพฤติกรรม อันสื่อถึงความรับผิดชอบที่ผู้หญิงล้านนาพึงปฏิบัติ ทั้งการดูแลความเรียบร้อยในบ้าน การดูแลสมาชิก ในครอบครัว สามารถแบ่งบทบาทของผู้หญิงในสังคมล้านนา ดังนี้

5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครหญิงกับสมาชิกในครอบครัว

ตัวละครหญิงในเรื่อง กีบาด มีบทบาทความสัมพันธ์กับครอบครัว ในด้านการดูแลเอาใจใส่คน ในครอบครัว การหุงหาอาหาร และการดูแลคนในบ้านยามเจ็บไข้ได้ป่วย ในเรื่องกล่าวถึงตอนที่เฮือนแก้ว ตัวละครหญิงในเรื่อง เธอเป็นลูกสาวของแม่ศรีมอย เมื่อแม่ศรีมอยมีอาการเจ็บป่วย เฮือนแก้วผู้เป็นบุตรสาว คอยดูแลเอาใจใส่ดูแลแม่ตามบทบาทของลูก ดังตัวอย่าง

“อีแม่ จะกินน้ำก่ หรือจะหื้อลูกเซ็ดตัว” เฮือนแก้วที่ดูแลแม่อยู่ไม่ยอมห่าง พร้อมตอบสนองความต้องการของแม่

“ลูกเฮย ดูท่า แม่คงอยู่กับสุได้หมบ่เมินแล้วเน้อ”

“แม่อย่าอู้จะอัน บ่เมินแม่ก็จะหายดี พอเฮาเกี่ยวข้าวเสร็จ เฮาจะได้เก็บฝ้าย มาย้อมแล้วทอขึ้นกันอีก แม่บอกว่าจะสอนข้าเจ้าจกลายใหม่บ่ใช่ก่า” เฮือนแก้ว เริ่มใจคอไม่ดี พรังพรทุกอย่างที่คิดเพื่อรังแม่ไว้

(ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด, 2567)

จากตัวอย่างเอ็นแกว่ตัวละครหญิงในเรื่อง แสดงออกถึงความห่วงใยและเอาใจใส่แม่ของเธอ อย่างดี คอยดูแลอยู่ข้างกายแม่ไม่ยอมห่าง ดูแลและตอบสนองความประสงค์ของแม่ เมื่อแม่ศรีมอยพูดถึง ความรู้สึกว่าตนเองว่า อาจอยู่กับลูกได้ไม่นานแล้ว ลูกสาวอย่างเอ็นแกว่พยายามปลอบโยนโดยพูดในเรื่อง ที่แม่ของเธอมีความสุข เช่น การเก็บฝ้ายมาย้อมและทอผ้า เพื่อให้แม่มีกำลังใจและเลิกคิดถึงเรื่องความตาย คำพูดของเอ็นแกว่สะท้อนถึงความความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครหญิงกับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะ การดูแลบุพการีซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของบุตรที่ทุกสังคมตอกย้ำเสมอในคุณธรรมดังกล่าว

5.1.2 การทำงานหรือการประกอบอาชีพของตัวละครหญิง

กิจกรรมหรืองานอดิเรกที่ตัวละครหญิงปฏิบัติเพื่อหาเงินมาจุนเจือตนและคนในครอบครัว ปรากฏผ่านตัวละครแม่นาค ที่ทอผ้าขึ้นหาเงินมาจ่ายค่าเทอมบุตรสาว ดังตัวอย่าง

“อู้ยก็หื้อบ่าหงส์มันทอเลาะ หื้อจั้นไปยะอย่างอื่นแทนมันก็ได้ ทอผ้ามันก่าย ขนาด จันตีบจ่มต่อ
“ก่ายเท่าใดตัวก็ต้องช่วยแม่ แหมอย่างแม่ใช้บ่าหงส์ไปไต่อยู่ ถ้ามันปีกมาแม่ ก็หื้อมันช่วย แต่ตอนนี้ตัวมาช่วยแม่ก่อน ทอผ้ามันจะมีหยังขายวันยี่เป็ง แม่จะมีเงินค่าเทอมส่งตัวไปโฮงเฮียน”

(ประเสริฐศักดิ์ ปัทมะริต, 2567)

จากตัวอย่าง แม่นาคตัวละครหญิงในเรื่อง เธอเป็นลูกสาวของแม่เอ็นแกว่ เธอมักทอผ้าขึ้น สำหรับการจำหน่ายเสมอ แม้ผู้เป็นแม่จะไม่พอใจที่เธอมักนำผ้าที่ทอได้ไปจำหน่ายในแต่ละครั้ง แต่ด้วย ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในบ้านของแม่นาคที่ต้องเลี้ยงดูแลหงส์ และจันตีบ ซึ่งเธอรับดูแลเด็กทั้งสอง แม้จะเป็นบุตรของพี่สาวบวเงินที่เสียชีวิตไปแล้ว เธอจึงต้องทอผ้าขึ้นเพื่อเลี้ยงดูคนในครอบครัวให้มีกินมีใช้ไม่ อยู่แบบอด ๆ อยาก ๆ

5.1.3 ตัวละครหญิงกับการถูกกดขี่และการต่อสู้เพื่อยกสถานะเท่าเทียมชาย

การที่ผู้หญิงต้องเผชิญกับภาวะกดดัน ถูกจำกัดสิทธิ และถูกเลือกปฏิบัติในสังคมที่ผู้ชาย มีอำนาจและสิทธิที่เหนือกว่า ในสังคมชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ผู้ชายได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ในทุกด้าน ขณะที่ผู้หญิงถูกจำกัดสิทธิและถูกกดขี่ข่มเหง เพียงเพราะมีร่างกายที่บอบบางและอ่อนแอกว่า ปรากฏผ่านตัวละครหญิงชื่อ บวเงิน เธอต้องประสบกับความทุกข์ทรมานเพราะความเห็นแก่ตัวและมองผู้หญิง เป็นเพียงทาสและสนามอารมณ์ ดังตัวอย่าง

ภาพที่แม่เหียนแก้วเห็นลูกสาวครั้งแรก ภาพนั้นยังผูกเป็นปมเงื่อนมัดแน่นอยู่ในใจ ชื่นขาวโหมคำยังบริสุทธิ์ไม่แปดเปื้อนใด ๆ พาดค้างอยู่บนก้านกล้วย เพียงแต่สิ่งที่แปดเปื้อนกลับนอนเปลือยเปล่าอยู่ด้านล่าง พร้อมรอยฟกช้ำ ขบกัด ม่วงจ้ำพร้อยไปทั่วเนืวนวลและเรือนร่าง...

(ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด, 2567)

จากตัวอย่างข้างต้น บัวเงินตัวละครหญิงในเรื่อง เธอเป็นลูกสาวของแม่เหียนแก้วได้หายตัวไปในงานประเพณีจุลกฐิน และมีคนพบบัวเงินนอนไม่ได้สติอยู่ในป่ากล้วย เธอต้องทนทุกข์ทรมานเพราะถูกชายที่เธอไม่รู้จักทำร้ายร่างกายและย่ำยีจิตใจอย่างเลวร้ายที่สุด ขณะที่แม่เหียนแก้วเมื่อเห็นบัวเงินบุตรสาวอันเป็นที่รักดังแก้วตาดวงใจตกอยู่ในสภาพที่ถูกกระทำรุนแรงผู้เป็นแม่ย่อมหัวใจแตกสลาย เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงที่ผู้หญิงถูกกระทำ ลดทอนคุณค่าของผู้หญิงในสังคม โดยทำร้ายทั้งร่างกายและจิตใจ

นอกจากนี้พบการต่อสู้ของตัวละครหญิงเพื่อยกสถานะของตนให้เท่าเทียมชาย ซึ่งตัวละครหญิงต้องการเปลี่ยนแปลงบทบาท หน้าที่ และสถานะทางสังคมของตนจากกรอบหรือข้อจำกัดเดิม ๆ ที่สังคมกำหนด เพื่อให้ได้รับโอกาส ความยุติธรรม และความเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม โดยเฉพาะในบริบทที่สังคมมีค่านิยมแบบชายเป็นใหญ่หรือมีอคติทางเพศ โดยตัวละครแม่เหียนแก้วต้องแบกรับภาระแทนพ่อที่ออกไปค้าขายและไม่แนวก็นายตัวไปไม่กลับบ้านอีก ดังตัวอย่าง

ชีวิตเหียนแก้วและแม่เมื่อไม่มีพ่อค่อนข้างลำบาก ก็ถูกทั้งร่างไม่มีใครสนใจ เพราะเมื่อถึงหน้าแม่กับเหียนแก้วก็ต้องออกไปช่วยกันดำนนา ปลุกฝ้าย หน้าที่งานการใด ๆ ที่เคยเป็นของพ่อ แม่รับมาเป็นภาระหมด

(ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด, 2567)

ตัวอย่างเหียนแก้วตัวละครหญิงในเรื่อง เธอเป็นบุตรสาวของแม่ศรีมอย เหียนแก้วต้องรับภาระการทำงานหนักเช่นบุรุษ เช่น ทำไร่ทำนา ปลุกฝ้าย และหน้าที่อื่น ๆ ที่ผู้ชายทำเนื่องจากตกเป็นของแม่ทั้งหมด เพราะพ่อของเธอออกไปค้าขายต่างบ้านต่างเมืองและไม่กลับมาที่หมู่บ้านนี้อีก ทั้งให้เหียนแก้วอยู่กับแม่เหียนแก้วเธอจึงต้องรับผิดชอบภาระหน้าทำไร่ทำนาคืนแทนพ่อทั้งหมด อีกทั้งเธอก็ไม่มีสามีและลูก จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าเพศหญิงเป็นเพศที่สามารถต่อสู้เพื่อยกสถานะความทัดเทียมเช่นชาย แม้ผู้หญิงจะตกเป็นเพศเสียเปรียบมาโดยตลอด ไม่ว่ายุคไหน สมัยใด สิ่งทั้งหมดที่นับมานี้ ถือว่าเป็นความป่วยไข้ของสังคมที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างยิ่ง แต่เป็นเรื่องแปลกมากที่โลกไม่ได้สนใจปัญหาเหล่านี้เท่าที่ควร หน้าที่ซึ่งที่ชาวโลกกำลังทำอยู่ดูเหมือนว่าแต่ละอย่างจะยิ่งสนับสนุนให้การกดขี่ทางเพศเกิดขึ้นอีก เพราะว่าผู้มีอำนาจในการตัดสินใจต่าง ๆ ในปัจจุบันเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย (พระมหาสม สิริปัญโญ, 2553) นอกจากนี้

สตรีตามแนวคิดสมัยใหม่สร้างผู้หญิงให้มีความแข็งแรงทำงานได้ไม่แพ้ชาย สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ปฏิเสธความเหมือนกันของกลุ่มผู้หญิง หรือมีอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้หญิงที่แน่นอน รวมไปถึงการปฏิเสธในเรื่องความเป็นสากลของผู้หญิง และยังปฏิเสธระบบความคิดแบบแบ่งคู่ตรงข้าม (วาร์ณิ ภูริสินสิทธิ์, 2545) “คู่ตรงข้าม” (binary opposition) เช่น หญิงกับชาย หรือความคิดที่เห็นว่าชายนั้นมีคุณลักษณะที่เหนือกว่าหญิงในทางกายภาพ และทั้งในด้านบทบาทและอำนาจทางสังคม ซึ่งมีความเป็นมาที่ยาวนานในทางประวัติศาสตร์ (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559) ในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบัด จึงช่วยเปิดพื้นที่ของเงื่อนไข เธอเป็นตัวแทนของสตรีล้านนาที่แสดงออกถึงความแข็งแกร่งทั้งร่างกายและจิตใจ

5.2 การเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ให้แก่เพศภาวะในสังคมล้านนา

การส่งเสริมให้ทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะมียุทธลักษณะทางเพศหรือเพศวิถีแบบใด ได้รับสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างเสมอภาค โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติหรือสร้างข้อจำกัดในเสรีภาพ ในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบัด ของประเสริฐศักดิ์ ปัทมะริต กล่าวถึงการสร้างพื้นที่ให้แก่เพศภาวะในสังคมล้านนา ดังนี้

5.2.1 การสะท้อนบทบาททางเพศภาวะในด้านการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ช่วยสร้างโอกาสสร้างความเท่าเทียมทางเพศให้แก่เพศภาวะ ในนวนิยาย เรื่อง กีบัด พบสหบทที่กล่าวถึงชื่อตัวละครชื่อ “อินตา” ที่มาจากคำว่า “อินทะ” ในเรื่อง เจ้าจันทมหมอน นิราศพระธาตุอินทร์แขวน ของมาลา คำจันทร์ โดยตัวละครอินตาใน เรื่อง กีบัด มีบทบาททางเพศภาวะและรักกับหงส์ ซึ่งฉากนี้มาจาก เรื่อง คู่กรรมของทมยันตี แม้ในเรื่องเดิมจะเป็นคู่รักระหว่างไทยกับญี่ปุ่น แต่ในเรื่อง กีบัด สหบทเปลี่ยนแปลงเป็นชาวไทยกับอเมริกัน การสะท้อนบทบาททางเพศภาวะในด้านการปฏิบัติงาน แม้อินตาจะเป็นชายชาวต่างชาติ แต่สามารถเรียนรู้และปรับตัวตามบริบทที่อาศัยอยู่ได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่าง

การใช้ชีวิตร่วมกับอินตานั้นเรียบง่าย หงส์ชอบแอบมองอินตาเวลาช่วยหงส์
ปั่นฝ้าย เจ้ายังขี้ใหญ่เดินไปมาทั่วบ้าน...งานนางนงนไรรู้ก็ทำได้เร็วจนชาวบ้านทั้งทำ
ผาอิจฉา

(ประเสริฐศักดิ์ ปัทมะริต, 2567)

จากตัวอย่างอินตาเป็นตัวละครชาย เขาเป็นทหารชาวอเมริกันที่รักกับหงส์ แม้เขาจะเป็นชายชาวต่างชาติ แต่เมื่อเขาเข้ามาอยู่ในครอบครัวหงส์ อินตาสามารถปรับตัวช่วยหงส์ซึ่งเป็นชายคนรักทำงานบ้าน ปั่นฝ้ายทอผ้า และทำงานงานในท้องไร่ท้องนาได้ แสดงให้เห็นว่าอินตาเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับบริบทวัฒนธรรมของครอบครัวและสังคมของหงส์ชายคนรักได้เป็นอย่างดี อินตาเป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนของชาวตะวันตก ซึ่งกลุ่มชาวตะวันตกเปิดเสรีภาพให้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศแบบชายรักชาย

เมื่อกล่าวถึงอินตาในบริบทพื้นที่ล้านนาแล้ว แสดงให้เห็นถึงการให้การยอมรับและเปิดเสรีภาพเรื่องเพศในท้องถิ่นล้านนาอีกด้วย

5.2.2 การยอมรับและไม่ยอมรับด้านค่านิยมทางเพศภาวะ

การเปลี่ยนแปลงของแนวคิด ทศนคติ และมาตรฐานทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคล ทั้งยอมรับและไม่ยอมรับด้านค่านิยมทางเพศภาวะ โดยการยอมรับด้านค่านิยมทางเพศภาวะสะท้อนผ่านตัวละครชายชื่อจำเริญ และหงส์ ปรากฏในตอนที่ยังอยู่ที่กองฟาง จำเริญเปิดใจสารภาพว่าชอบหงส์มาตลอด ดังตัวอย่าง

จำเริญกับหงส์ดูสนิทสนมกันมากขึ้นเรื่อย ๆ จากสายตาคนอื่นอาจจะมองว่าทั้งคู่เป็นแค่เสี้ยวป้อจายกันธรรมดา แต่จากสายตาที่ผ่านโลกมาเกือบแปดสิบปี มองว่าความสัมพันธ์ของทั้งคู่มีอะไรมากกว่านั้น

(ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด, 2567)

ในตัวอย่างข้างต้นจำเริญกับหงส์ตัวละครชายในเรื่อง เขาทั้งสองมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน คนในชุมชนมองว่าเป็นเพียง “มิตรภาพ” หรือ “เสี้ยวป้อจาย” (เพื่อนสนิทผู้ชาย) แต่ในสายตาของแม่ศรีมอมองว่า เขาทั้งสองแสดงนัยความสัมพันธ์แบบชายรักชาย ซึ่งครอบครัวของหงส์ไม่ได้กีดกันเรื่องนี้แต่อย่างใด สะท้อนให้เห็นว่าค่านิยมของสังคมล้านนาในเรื่องที่บาดสร้างการยอมรับด้านเพศสถานะ ทำให้เพศชายอย่างหงส์สามารถแสดงออกถึงความสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่ลึกซึ้งที่มีต่อจำเริญได้ โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในกรอบของความ เป็นชายตามขนบเดิมอีกต่อไป นอกจากนี้ปรากฏค่านิยมด้านการไม่ยอมรับด้านเพศภาวะทำให้เกิดการแบ่งแยก บีบบังคับ หรือกีดกันกลุ่มเพศต่าง ๆ อย่างไม่เป็นธรรม ดังตัวละครหงส์ได้เข้าร่วมประเพณีสำคัญ คือ จุลกฐิน เขาร่วมเพื่อนรำในขบวนแห่ ดังตัวอย่าง

เท้าหยาบกร้านเยื้องย่างนวยนาดไปรอบ ๆ ร้างสูงยาวผอมบางสวมเสื้อฝ้าย ขาวยัดผ้าเสริมส่วนที่ไม่เคยมีให้เด่นชัด เขียนปากแดงปิดแป้งขาวเนียนกลบสีผิว ไปจนถึงหน้าตาที่คนอื่นเคยจำได้ โปกผ้าขาวเคียนหัวทั้งชายสยายลงมาถึงกลาง หลัง สายโยกโบกสะบัดปลิวประหนึ่งมีเรือนผมที่ดูเลอย่างดีมาตั้งแต่แรก แดงเนื้อสาว

(ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด, 2567)

จากตัวอย่างข้างต้น หงส์ตัวละครชาย เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเป็นเหลนชายของตัวละครหญิงแม่เฮือนแก้ว เขากำลังพื่อนอยู่ในขบวนแห่นางสัตตบรรพในงานจุลกฐินของวัดยางหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทำให้เป็นที่แปลกตาแปลกใจให้แก่ผู้พบเห็น การกระทำของหงส์สื่อ

ถึงความไม่เหมาะสมและสร้างข้อจำกัดด้านเพศ จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้หงส์รู้สึกไม่สบายใจ และเมื่อตัวละครชายอย่างจำเริญพูดจาเหยียดหยามหงส์ยิ่งทำให้เขารู้สึกเสียใจเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่าง

คือวันที่แต่งชุดขาวนุ่งขึ้นดินจกใหม่คำไปฟ้อนนำขบวนกฐินเป็นหนึ่งในนางสัตว์ตบรพร ชาวบ้านทุกคนที่มาร่วมงานที่วัดยางหลวงในคืนนั้นคงด่าหงส์ด้วยสายตาว่า ชิดจนไม่รู้จะชิดยังงี้ได้เท่า เพียงแต่นั้นก็ไม่อาจทำร้ายหงส์ได้เท่าคนคนเดียวที่ไม่พูดคำว่าชิดสักคำ เพียงแต่พูดกับหงส์ว่า
“อย่ามาใกล้กู อีกะเทย”

(ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะรัต, 2567)

ตัวอย่างหงส์ตัวละครชายถูกชาวบ้านมองว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นสิ่งแปลกปลอมในกลุ่มชน สร้างความเป็นอื่นให้หงส์ เมื่อหงส์นุ่งขึ้นขาวกุดขอเบ็ดออกไปฟ้อน เขาเป็นหนึ่งในนางสัตว์ตบรพรงานประเพณีจุลกฐินซึ่งแต่งกายผิดกับเพศ หงส์ใช้ถ้อยคำว่า ชิด หมายถึงความไม่ดี ความอัปมงคล เป็นคำเชิงลบและกดทับความเป็นเพศภาวะภายในตัวหงส์เอง มักพบในวรรณกรรมล้านนา เช่น ในนวนิยาย เรื่อง ไพรอำพราง ของมาลา คำจันทร์ นำเสนอแนวคิด “การฝ่าฝืนจารีตที่ดั้งเดิมของหมู่บ้าน ก่อให้เกิดชิดใหญ่ซึ่งสร้างความเดือดร้อนร้ายแรงต่อส่วนรวม อาจส่งผลให้สิริมงคลของหมู่บ้านเสื่อมจนอาจถึงขั้นต้องอพยพโยกย้ายหมู่บ้าน” แนวคิดนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของจารีตในฐานะกรอบปฏิบัติที่เคร่งครัดอันนำความสงบสุขมาสู่สังคมส่วนรวม หากเมื่อใดมีคนในสังคมประพฤติดิจจารีตที่ดั้งเดิม สังคมล้านนาจึงถือเป็นเรื่องที่ร้ายแรงมาก เพราะผลร้ายจากการประพฤติดิจจารีตที่ดั้งเดิมอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อส่วนรวมได้ (สันติวัฒน์ จันทรใจ, 2550) แต่คำพูดที่หงส์รู้สึกบาดลึกลงไปจิตใจคือคำว่า “กะเทย” เป็นคำที่ถูกใช้ในแง่ลบและกดทับ ดังที่จำเริญกล่าวต่อหงส์ และที่เข้าใจคือเขาเป็นคนที่หงส์ชอบพอด้วย

5.3 การสืบทอดขนบวัฒนธรรมของชาวล้านนา

ชาวล้านนามีแบบแผนพฤติกรรมหรือวิถีปฏิบัติที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ โดยถูกประกอบสร้างจากความเชื่อ ค่านิยม และอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม ในเรื่อง กีบาค ปรากฎภูมิปัญญา การทอผ้าของชาวล้านนาได้แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ และเทคนิคดั้งเดิมในการทอผ้าที่สืบทอดจากบรรพบุรุษของชาวล้านนา โดยผสมผสานศิลปะและวัฒนธรรมอย่างมีเอกลักษณ์ และความเชื่อไว้ในลวดลายและกระบวนการผลิต เป็นทั้งมรดกทางวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ประจำท้องถิ่นผ้าทอของชาวล้านนามีความโดดเด่นในเรื่อง ลวดลาย สี สัน เทคนิคการทอ และการใช้วัสดุจากธรรมชาติ โดยสะท้อนผ่านลวดลายของไหมสีคำที่มีความงดงาม ใช้เส้นไหมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

“คิงผ่อนี้เลาะ ละกอนน้อยมีโกมสองขอในโกมมีจีตอกก๊วก ละกอนกลางมี
สามขอ ในโกม มีนกันน้อย”

แม่หม่อนยกผ้าที่เหลนพึงทอเสร็จเทียบกับลายในก๊ ซี้ให้ดูกันน้อยในโกมที่
โดดเด่นกลางลาย

(ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด, 2567)

จากตัวอย่างแม่เหือนแก้วตัวละครหญิงในเรื่องได้สอนให้หลานชายที่มีพรสวรรค์ด้านการทอผ้าขึ้นตีนจก ตัวขึ้นสามารถทอได้หลายลวดลาย แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้พร่ำสอนการทอผ้าขึ้นตีนจกที่มีชั้นเชิงการทอที่สลับซับซ้อน เช่น ลายละกอน (นคร) สีส้มถึงเมือง ลายโกม (โคม) สีส้มถึงแสงสว่าง ความรุ่งเรือง ลายนกันน้อยสีส้มถึงความอิสระเสรี ลายจีตอกก๊วก (ช่อดอกแรกแย้ม) เป็นสัญลักษณ์ของการเรียกโชคลาภ และความอุดมสมบูรณ์ ลวดลายเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการถ่ายทอดความเชื่อผ่านงานศิลปะบนผืนผ้า ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าถูกสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านการสังเกต แกะลาย และฝึกฝนโดยใช้ประสบการณ์เป็นหลัก การเรียนรู้การทอผ้าแบบขนบล้านนาจึงเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เฒ่าผู้แก่ ลวดลายผ้าที่แม่เหือนแก้วได้ทอนั้น แสดงความรักชวนฝันจึงกลายเป็นพลังสร้างสรรค์และเบื้องหลังแห่งคุณค่าของผ้าทอมากกว่าที่จะเป็นพลังแห่งภูมิปัญญาผ้าทอแม่แจ่มโบราณ สำหรับเหือนแก้วผ้าทอได้กลายเป็นพื้นที่ที่ปลดปล่อยเธอออกจากพันธนาการของภูมิปัญญาจาริต ทำให้เธอสามารถสร้างสรรค์และแสดงความเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเสรี สร้างสรรค์ลวดลายต่าง ๆ ออกมา จนสลับซับซ้อน เพื่อตอบสนองอารมณ์และความรู้สึกอันสดใหม่ของตัวเอง ชนิดที่ลูกหลานอย่างหงส์เองก็ตีความไม่ออก เพราะผิดแผกจากลายตามขนบดั้งเดิม บางองค์ประกอบเปลี่ยนลายไปเรื่อย ๆ ไม่ซ้ำ ผสมผสานรูปสัตว์ ดังข้อความที่ว่า “เทวดาร่ายรำรูปชายหญิง และรูปอื่น ๆ ที่แม่นาคไม่เข้าใจ” (พิเชฐ แสงทอง, 2567)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาค ของประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด พบสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาค ของประเสริฐศักดิ์ ปัตมะริด จากการศึกษา 3 ประเด็น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) บทบาทของผู้หญิงในสังคมล้านนา พบการสร้างความสัมพันธ์ของผู้หญิงกับสมาชิกในครอบครัว ผู้หญิงกับการประกอบอาชีพ การถูกกดขี่และการต่อสู้เพื่อยกสถานะเท่าเทียมชาย โดยตัวละครหญิงมีบทบาทสำคัญทั้งด้านการดูแลเอาใจใส่สมาชิกในบ้าน สามารถเป็นแม่บ้านแม่ศรีเรือนดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน และสามารถสืบทอดขนบวัฒนธรรมที่ติงามของชุมชนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมารินทร์ ตุลารักษ์ (2555) ศึกษาเรื่อง ผู้หญิงกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในวรรณกรรมลาวร่วมสมัย ผลการศึกษาพบว่าในวรรณกรรมลาวแสดงให้เห็นผู้หญิงในอุดมคติของสังคม คือ ผู้หญิงเป็นเมียที่ดี แม่ที่ดี ลูกสาวที่ดี แม่บ้านและแม่ศรีเรือน กุลสตรี รวมทั้งเป็นนักอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีต้นแบบมาจาก

วรรณกรรมโบราณ ดังนั้นลักษณะผู้หญิงเอเชียจึงถูกสั่งสอนและสืบทอดหน้าที่และความรับผิดชอบในครอบครัว และผู้หญิงสามารถทำงานในท้องไร่ท้องนาของป่าได้เฉกเช่นเดียวกับผู้ชาย ดังที่เขียนแกวปฏิบัติ แม้ผู้หญิงจะแสดงถึงความสามารถไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้ชาย ความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศทั้งสองก็ยังคงมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม โดยเฉพาะแอบแฝงอยู่ในจิตใต้สำนึกของทัศนคติคนทั่วไปทั้งสองเพศ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นมรดกสั่งสมทางวัฒนธรรมที่รับการปลูกฝังสืบทอดกันมาแต่ในอดีตดังเช่นสังคมไทยเรามากมาย ยกคำอ้างขึ้นมาสั่งสอนว่า “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” จนในยุคปัจจุบันมีสตรีบางกลุ่มได้ต่อสู้หรือมีสำนึกขบถเพื่อเรียกร้องหาความเท่าเทียมทางเพศหรือการกระจายอำนาจทางเพศ หากก็ยังไม่เกิดผลสมบูรณ์แบบเพราะไม่ได้รับความร่วมมือของเพศชาย และแม้แต่เพศหญิงจำนวนหนึ่งก็ยังไม่ตื่นตัวที่จะเรียกร้องสิทธิของตน ช้ายังยินยอมที่จะเลือกเป็นฝ่าย “รองบ่อน” มากกว่าหรือไม่ก็เต็มใจและจำใจยอมอ่อนข้อด้วยเหตุผลบางประการ (กอบกุล อิงคุทานนท์, 2537) ดังนั้นในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด ได้ตอกย้ำความเท่าเทียมเพื่อให้เกิดการยอมรับและสร้างความเสมอภาคทั้งชายหญิง

2) การเปิดโอกาสและสร้างพื้นที่ให้แก่เพศภาวะในสังคมล้านนา พบว่าการสร้างตัวละครหงส์ในบทบาททางเพศภาวะในด้านเศรษฐกิจและอาชีพ ตัวละครหงส์ซึ่งมีลักษณะอ่อนแออันธพาล สามารถทำอะไรได้เช่นเดียวกับผู้ชาย และมีความสามารถในการทอผ้าขึ้นตีนจกเช่นเดียวกับผู้หญิง ดังที่ อรทัย เพียยุระ และคณะ (2566) กล่าวว่าความเป็นชาย (Masculinity) จะต้องมีความรู้และความสามารถ มีความแข็งแรง ทางกายหรือจิตใจ ความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความรู้สึก และมีเหตุผล ในด้านการยอมรับและไม่ยอมรับด้านค่านิยมทางเพศภาวะ ในวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด พบตัวละครชายหงส์ จำเรียว และอินตา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ แบบชายรักชายหรือรักเพศเดียวกัน เมื่อทำสิ่งที่ผิดแผกจากขนบเดิม เช่น เพศสภาพเป็นชายแต่แต่งกายเป็นหญิง เกิดการไม่ยอมรับจากคนในชุมชนและสังคม อีกทั้งถูกตีตราและสร้างความเป็นอื่นให้กับกลุ่มคนเหล่านี้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการสร้างพื้นที่ให้แก่ เพศภาวะในสังคมล้านนา เป็นสิ่งที่วรรณกรรมร่วมสมัยต้องการสื่อให้เห็นถึงความเท่าเทียมทางเพศภาวะ และสร้างกรอบคิดใหม่ ช่วยเปิดพื้นที่ให้กลุ่มดังกล่าว

3) การสืบทอดขนบวัฒนธรรมของชาวล้านนา สะท้อนผ่านจารีต ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวล้านนา สะท้อนผ่านตัวละครหญิง และกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ในการร่วมกันอนุรักษ์ผ้าขึ้นตีนจก จากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวล้านนา โดยสะท้อนผ่านวาทกรรมชาตินิยมที่ว่า “แม่หญิงแม่แจ่ม ทุกคนต้องมีขึ้นตีนจกอย่างน้อยคนละหนึ่งผืน” (ประเสริฐศักดิ์ ปัทมะริต, 2567) สะท้อนวัฒนธรรมการรักชาติหรือกลุ่มชนผ่านผ้าทอที่สวยงามใส่นอกจากนี้ชาวนายังนิยมนุ่งขึ้นตีนจกที่ทอเองเพื่อเข้าร่วมงานประเพณีจุลจลิน อันเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญต่อชุมชนและดำรงพุทธศาสนา ดังที่พระโพธิญาณรังสี วิ. (พิศิษฐ์ เมตตจิตโต) (2560) กล่าวว่าประเพณีจุลจลินเป็นภูมิปัญญา เป็นสิ่งที่มีคุณค่า เป็นอุดมคติที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาในล้านนาจึงสามารถหลอมรวมเข้ากับ

วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ความศรัทธาเดิมของชาวล้านนาได้อย่างผสมกลมกลืนทำให้พิธีกรรมตามประเพณีต่าง ๆ กลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของล้านนาพุทธในที่สุด

ดังนั้นวรรณกรรมร่วมสมัยเรื่อง กีบาด ของประเสริฐศักดิ์ ปัทมะรัต จึงเป็นวรรณกรรมร่วมสมัยที่ให้คุณค่าในแง่การศึกษาพลวัตที่เปลี่ยนผ่านของสังคมล้านนา ผ่านแนวคิดใหม่กับแนวคิดเก่าที่ปะทะสังสรรค์ทำให้เกิดการยอมรับสร้างความเข้าใจ สร้างความเสมอภาคทางเพศ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันด้วยความปรองดองของผู้คนในชุมชนและสังคม อีกทั้ง สัญลักษณ์ของผ้าขึ้นตีนจกแม่แจ่ม ได้สะท้อนมโนทัศน์ดังกล่าวที่ว่า “ผ้าคือชีวิต” เพื่อให้เข้าใจถึงการเกิดใหม่ทางจิตวิญญาณผ่านการทอผ้าขึ้นตีนจก 3 ส่วน คือ ตีนขึ้น หมายถึง การเริ่มต้นการเดินทางของชีวิต ตัวขึ้น หมายถึงชีวิตที่ต้องพบบทและต่อสู้กับสิ่งต่าง ๆ มากมาย และเอวขึ้น หมายถึงชีวิตที่สงบสุขและรอการเริ่มใหม่อีกครั้งตามวัฏจักรในวิถีมนุษย์

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาวรรณกรรมร่วมสมัย เรื่อง กีบาด ของประเสริฐศักดิ์ ปัทมะรัต ได้นำเสนอสหบทที่ปรากฏในวรรณกรรมผ่านตัวละคร บทสนทนา ฉาก และสถานที่ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาสหบทในวรรณกรรมร่วมสมัยในวัฒนธรรมถิ่นอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งมีประโยชน์ในการศึกษาวรรณกรรมร่วมสมัยอย่างยิ่ง

8. เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). *เพศวิถีศึกษากับเพศวิถีปฏิบัติในสังคมไทย*. เดือนตุลา.
- กอบกุล อิงคุทานนท์. (2537). *ผู้หญิงกับอำนาจที่จะแปรเปลี่ยน*. คบไฟ.
- กรีกมล หนูเกื้อ. (2567). สหบทในนวนิยายเรื่อง อัมมรงค์เลือด ของพงศกร. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 46(2), 29-49. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mpjh/article/view/262936/186298>
- เจตนา นาควัชร. (2542). *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศยาม.
- ฉัตรชัย สุขุม. (2553). *ลักษณะสหบทในนวนิยายเรื่อง กูรักกันออกมา ของปริทรรศ หุตางกูร* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท]. สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาอาชีพ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2550). *เมื่อผู้หญิงคิดจะมีหนวด : การต่อสู้ 'ความจริง' ของเรื่องเพศในสภาผู้แทนราษฎร*. โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2567). *สหบทในฐานะกระบวนการทัศน์วรรณคดีศึกษา ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย*. Praphansarn. สืบค้นจาก https://praphansarn.com/content/2068/สหบทในฐานะกระบวนการทัศน์วรรณคดีศึกษา_ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย
- ธนพร หมูคำ. (2567). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชา 1544438 วรรณกรรมร่วมสมัยสำหรับชาวต่างประเทศ*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

ธัญญา สังขพันธานนท์. (2559). *แว่นวรรณคดีไทยร่วมสมัย*. นาค.

ณัฐกมล กิจจุบาล และรัชชานี ศรีสมาน. (2566). สหบทในนวนิยายเรื่อง อโศกสง ของปราปต์.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 42(6), 886-897. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/265609>

ประเสริฐศักดิ์ ปัตมะรัต. (2567). *ก๊าด*. คมบาง.

พระมหาสม สิริปัญโญ. (2553). *ผู้หญิงกับสังคมของสังคม*. พระมหาณัด อรรถจารี.

พระโพธิญาณรังสี วิ. (พิศิษฐ์ เมตตจิตโต). (2560). ประเพณีจุลฐินของชาวพุทธล้านนาในวัดอนาลโยทิพยาราม. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*. 2(1), 45-54. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/issue/view/16561/3875>

พิเชฐ แสงทอง. (2567). ก๊าด นวนิยายซีไรต์ 2567 แม่หญิงทอผ้าจารึกประวัติอารมณและความรู้สึก. *วารสารมนุษยกับสังคม*. 10(2), 237-244. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husocjournal/article/view/280346>

วาทีนีย์ วิชัยยา. (2556). *แม่วัยรุ่น : ประสบการณ์ชีวิต เพศภาวะ และเพศวิถี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาสังคมวิทยา, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นจาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:107709

วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). *สตรีนิยม : ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20*. คบไฟ.

สำนักราชบัณฑิตยสภา. (ม.ป.ป.). *บทวิทยุรายการ “รู้รักภาษาไทย”*. สืบค้นจาก http://legacy.orst.go.th/?page_id=9504

สันติวัฒน์ จันทโร. (2550). *การใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในการสร้างสรรค์นวนิยายของ มาลา คำจันทร์* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาภาษาไทย, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Chula DigiVerse. สืบค้นจาก <https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=1840429>

สุรเดช โชติอุดมพันธุ์. (2559). *อ่านเมือง เรื่องคนกรุง : วรรณกรรม วิถีความสัมพันธ์ และภาพแทนของพื้นที่*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุมารินทร์ ตูลารักษ์. (2555). ผู้หญิงกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในวรรณกรรมลาวร่วมสมัย. ใน *ตรีศิลป์ บุญขจร. (บ.ก.), วรรณสารอาเซียน:สายสัมพันธ์และสตรีวิถีรวม บทความศึกษาวรรณกรรมอาเซียน 10ชาติ*. (น.132-149). แม่คำผาง.

อรทัย เพ็ญยุระ, มารศรี สอทิพย์ และอุมารินทร์ ตูลารักษ์. (2566). เพศภาวะและเพศวิถีที่ปรากฏในวรรณกรรมร่วมเพศหญิง (ยูริ) แนวโรแมนติก. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*. 11(2), 171-184. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jg-mcukk/article/view/266998/18087>

การพัฒนาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเกณฑ์ปกติของ
แบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

Development and validity of construct validity and norms of
the team growth mindset scale for government teachers and
educational personnel in Bangkok

ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพ็ชร พิบูลแถว¹

Pinkanok Wongpinpech Pibooltaew¹

Received date: March 2, 2025

Revised date: November 20, 2025

Accepted date: November 20, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 2) เพื่อวิเคราะห์เกณฑ์ปกติของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 และเขต 2 จำนวน 421 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นภูมิที่กำหนดสัดส่วน การสุ่มอย่างง่าย และการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีม ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดโดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence : IOC) พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า 1.00 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item Total Correlation: CITC) อยู่ระหว่าง .716-.929 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach อยู่ที่ .963 สถิติที่ใช้ได้แก่ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปร ความถี่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของ

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, E-mail: pinkanok.w@arts.kmutnb.ac.th (Corresponding author)

ทีมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 17.8, df=24, CFI = 1.00, SRMR= 0.0103, RMSEA=0.00) 2) เกณฑ์ปกติพบว่าค่าคะแนนตั้งแต่ 55.00 ขึ้นไป หมายถึงมีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับสูง ค่าระหว่าง 50.00-54.99 หมายถึงมีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ค่าระหว่าง 47.00-49.99 หมายถึงมีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และค่าน้อยกว่า 47.00 หมายถึงมีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับต่ำ

คำสำคัญ : ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง, เกณฑ์ปกติ, แบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีม, ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

Abstract

The objectives of this research are: 1) to develop and validity of construct validity of the Team Growth Mindset Scale for government teachers and education personnel in Bangkok, and 2) to analyze norms of the Team Growth Mindset Scale for government teachers and educational personnel in Bangkok. The sample consisted of 421 secondary school teachers and educational personnel under Secondary Educational Service Area Office 1 and Office 2 in Bangkok. Participants were selected using proportional stratified random sampling, simple random sampling and convenience sampling. The research instrument was the Team Growth Mindset Scale. The content validity of the scale was assessed through the Item-Objective Congruence (IOC) index, with all items demonstrating an IOC value of 1.00. The item discrimination power, assessed through Corrected Item-Total Correlation (CITC), ranged from .716 to .929. The internal consistency reliability of the overall scale, measured by Cronbach's alpha coefficient, was found to be .963. The statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation, skewness, kurtosis, confirmatory factor analysis, and percentile. The research findings were as follows: 1) the construct validity of the Team Growth Mindset Scale was consistent with empirical data (Chi-square=17.8, df=24, CFI=1.00, SRMR=0.0103, RMSEA=0.00). 2) The norms for the overall team growth mindset revealed that scores of 55.00 and above indicate a high level of team growth mindset. Scores between 50.00 and 54.99 reflect a fairly high level of team growth mindset, scores ranging from 47.00 to 49.99 indicate a moderately low level of team growth mindset, and scores below 47.00 represent a low level of team growth mindset.

Keywords: Construct Validity, Norm, Team Growth Mindset Scale, Government Teachers and Educational Personnel

1. บทนำ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) จำนวน 17 เป้าหมาย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาโลกอย่างสมดุล ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการขจัดความยากจน คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนให้กับประชากรทั่วโลกภายในปี ค.ศ. 2030 ในบรรดาเป้าหมายดังกล่าว เป้าหมายที่ 4 มุ่งเน้นเรื่องการศึกษา มีเป้าประสงค์เพื่อ “สร้างหลักประกันว่า ทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ซึ่งครอบคลุมถึงการเข้าถึง การศึกษาที่มีคุณภาพของทั้งเด็กหญิงและเด็กชายในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของการเตรียมความพร้อมด้านทักษะและแนวคิดเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (United Nations, 2015) รวมทั้ง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) จากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและแผนการศึกษาแห่งชาติข้างต้น โรงเรียนในฐานะหน่วยจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาของประเทศไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างพลเมืองที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนร่วมรับผิดชอบงานเป็นการระดมสมองและพลังความสามัคคีในการปฏิบัติงาน ปัจจุบันบุคลากรการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนได้ร่วมกันทำงานในรูปแบบทีมงานในการบริหารงานสถานศึกษาเช่น งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานงบประมาณ กลุ่มงานบริหารงานบุคคล กลุ่มงานบริหารงานทั่วไป นอกจากนี้ยังมีงานประกันคุณภาพสถานศึกษา งานกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งโรงเรียนแต่ละแห่งหากจะพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมต้องการทีมงานที่เข้มแข็ง (Chantathai et al., 2015) อย่างไรก็ตาม การศึกษาจากงานวิจัยบางส่วนชี้ให้เห็นถึงปัญหาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในกรุงเทพมหานครไว้ อาทิ สภาพการทำงานที่ครุมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ นอกจากงานสอนที่เป็นงานหลักแล้วยังมี

ภาระงานอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้ครูมีภาระงานเพิ่มมากขึ้นจนไม่มีเวลาในการจัดเตรียมการเรียนการสอน ได้เต็มที่ ภาระงานเหล่านี้ส่งผลให้ครูขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ทั้งนี้ยังขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานกับเพื่อนร่วมงาน ขาดแรงจูงใจในการทำงานเป็นทีม จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ครูทำงานได้ไม่เต็มศักยภาพ ผลของการปฏิบัติงานจึงไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (พรชัย เทพปัญญา และคณะ, 2561; อุมพร พันธุ์ศรี และอุไร สุทธิแย้ม, 2565; พงธ รุ่งเจริญวัฒนกิจ และคณะ, 2566) หรือปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการทำงานเป็นทีมที่ไม่มีประสิทธิภาพอันเนื่องมาจากมีคนทำงานจริงเพียงบางคนหรือบางส่วนเท่านั้น (ศิวัณณ์ วงศ์เพชร, 2565) สภาพปัญหาเหล่านี้ย่อมส่งผลเสียต่อสถานศึกษาที่ไม่สามารถบริหาร การศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดได้และมีผลต่อคุณภาพการศึกษาในภาพรวมได้ อาทิ ผลที่เกิดกับ นักเรียน แม้ว่ากรุงเทพมหานครจะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการศึกษาของประเทศ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษายังคงเผชิญกับความท้าทาย โดยเฉพาะจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในเขต กรุงเทพมหานครรายวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), ม.ป.ป.) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เอื้อมพร หลินเจริญ และคณะ (2552) ที่พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ที่ต่ำนั้นสาเหตุหนึ่งมาจากปัจจัยเกี่ยวกับครู เช่น พฤติกรรมการสอน ภาระงานที่มาก นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการลาออกและโอนย้ายของบุคลากรครู จากแนวโน้มของการลาออกและการโยกย้ายของข้าราชการครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561–2563 พบว่ามีจำนวนข้าราชการครูที่ลาออกและย้ายสังกัดในแต่ละปีอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในปี 2563 ซึ่งมีจำนวนครูลาออกสูงถึง 421 คน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากปี 2561 ที่มีจำนวนเพียง 184 คน และปี 2562 จำนวน 170 คน ในส่วนของการโยกย้ายไปสังกัดอื่น ๆ ก็มีแนวโน้มที่สูงขึ้นในปี 2562 ที่มีจำนวนถึง 393 คน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2561 ซึ่งอยู่ที่ 257 คน อย่างไรก็ตามในปี 2563 จำนวนการโยกย้ายลดลงเหลือ 236 คน แต่ยังคงอยู่ในระดับที่สูงเมื่อเทียบกับจำนวนครูทั้งหมด สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษาประสบปัญหาในการบริหารจัดการบุคลากร โดยเฉพาะในด้านความไม่เพียงพอของครูสายงานการสอนส่งผลให้อัตราส่วนครูต่อนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนไม่สมดุล ซึ่งอาจกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนในระยะยาว (จิราพร โสตก้าว, 2565) จึงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการทบทวน ประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการในสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น การแก้ปัญหาการทำงานเป็นทีมรวมทั้งการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมในกลุ่มบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเข้มแข็งขึ้นโดยการค้นหา ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมอาจทำให้การทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการศึกษามีประสิทธิผล มากยิ่งขึ้นได้

ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการทำงานของทีมงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้นคือ กรอบความคิด (Mindset) อันเป็นรากฐานสำคัญในการปฏิบัติงานในวิชาชีพ เพราะความตั้งใจและความทุ่มเทในการทำงานล้วนขึ้นอยู่กับกรอบความคิดที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามี หากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเปิดโดยเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มศักยภาพ ก็จะมุ่งมั่นแสวงหาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านการเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรม การปรับเปลี่ยนกรอบความคิดของครูเป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา (มารุต พัฒนา, ม.ป.ป.) และกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) เป็นกรอบความคิดที่เชื่อว่าบุคคลที่มีกรอบความคิดนี้จะมีการพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จในสิ่งต่าง ๆ ได้แม้ต้องเผชิญความท้าทาย (ชนิตา รุ่งเรือง และเสรี ชัดเข้ม, 2559) ในการศึกษาครั้งนี้ให้ความสนใจกับกรอบความคิดแบบเติบโตในระดับของทีมงานซึ่งเรียกว่ากรอบความคิดแบบเติบโตของทีมงาน (Team growth mindset) ซึ่งกล่าวถึงการที่ทีมมีความเชื่อว่าลักษณะของทีมเช่น สติปัญญา ความสามารถ สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ (Rydell et al., 2007) กล่าวอีกนัยหนึ่ง สมาชิกในทีมเชื่อว่าคุณลักษณะของทีมสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านความพยายามอย่างไม่ลดละ และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการเปลี่ยนแปลงของทีม สามารถส่งเสริมความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกลุ่มหรือทีม (Group efficacy beliefs) และแนวโน้มในการดำเนินการร่วมกัน (Collective action tendencies) ได้ (Cohen-Chen et al., 2014) งานวิจัยบางส่วนได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมงานกับการปฏิบัติงานทีมเช่น กรอบความคิดแบบเติบโตของทีมงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของทีม (Zhao et al., 2021) กรอบความคิดแบบเติบโตของทีมงานส่งผลต่อการกระจายบทบาทการเป็นผู้นำในทีมของสมาชิก (Han et al., 2022) และกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมงานส่งผลต่อการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สมาชิกในทีมรวมถึงลักษณะอื่น ๆ เช่น การแสวงหาข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และช่วยค้นหาจุดที่ต้องพัฒนา การยอมรับคำวิจารณ์และการสนับสนุนการเรียนรู้ของกันและกันผ่านการแบ่งปันความคิดเห็นระหว่างสมาชิก (Han et al., 2019)

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวไปข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือในการวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้แม้ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตทั้งในระดับบุคคลและระดับทีมและนำไปใช้ศึกษาในบริบทต่าง ๆ เช่น การศึกษา และการทำงาน (Lottero-Purdue and Lachapelle, 2019; Dweck, 2000; Zhao et al., 2021) ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพมาแล้วในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม แบบวัดเหล่านี้มักได้รับการพัฒนาในบริบทตะวันตกหรือกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในต่างประเทศ ยังไม่มีการพัฒนาและตรวจสอบแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมงานภายใต้บริบทของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในประเทศไทยโดยเฉพาะในเขตเมืองอย่างกรุงเทพมหานคร ซึ่งบริบทของการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนของไทย โดยเฉพาะในระบบราชการมีความซับซ้อนและมีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม เช่น ความคาดหวังต่อบทบาท

หน้าที่อาจส่งผลต่อการรับรู้ถึง “กรอบความคิดแบบเติบโตของทีม” แตกต่างจากบริบทของแบบวัดดั้งเดิม ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการพัฒนาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมในบริบทของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าแบบวัดนี้สามารถสะท้อนคุณลักษณะที่แท้จริงของทีม ในบริบทดังกล่าว สามารถนำไปใช้ศึกษาระดับกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครต่อไปได้อย่างน่าเชื่อถือ รวมถึงการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติยอมทำให้ มีการแปลระดับกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมที่เหมาะสมตามบริบทกลุ่มตัวอย่างอันเป็นประโยชน์ ต่อการส่งเสริมและพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อวิเคราะห์เกณฑ์ปกติของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ในระดับบุคคล หมายถึงความเชื่อว่าทุกคนสามารถเพิ่มพูนสติปัญญาของตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญผ่านความพยายามและการศึกษา อีกทั้งยังมีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรม บุคลิกภาพ หรืออุปนิสัยของตนเองได้ตลอดเวลา บุคคลที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตมักมองว่าความล้มเหลวเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาแทนที่จะเป็นข้อจำกัด (Yeager and Dweck, 2012) นอกจากนี้ กรอบความคิดแบบเติบโตยังส่งผลเชิงบวกต่อความพยายามและความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้และการทำงาน (Karwowski, 2014; Murphy and Dweck, 2010; Rigolizzo and Amabile, 2015) ช่วยเพิ่มความกระตือรือร้น (enthusiasm) ความเพียรพยายาม (perseverance) และความใส่ใจ (attentiveness) ของพนักงานในบริบทของการเรียนรู้ (Keating and Heslin, 2015) นอกเหนือจากกรอบความคิดในระดับบุคคลแล้ว นักวิชาการยังได้กล่าวถึงกรอบความคิดในระดับทีมไว้ด้วยว่าสมาชิกในทีมสามารถพัฒนาอัตลักษณ์ทางสังคมร่วมกันซึ่งส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของพวกเขา (Turner and Reynolds, 2012) ทีมที่มีกรอบความคิดแบบเติบโตมีความเชื่อว่าลักษณะของทีม เช่น สติปัญญาและความสามารถสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ (Rydell et al., 2007) Han et al. (2019) ได้ให้นิยามของกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมว่าเป็นความเชื่อร่วมกันของสมาชิกในทีมว่าพวกเขาสามารถพัฒนาศักยภาพของกันและกันได้ผ่านการแบ่งปันความรู้ การเรียนรู้จากความล้มเหลว และการจัดการกับความท้าทายร่วมกัน

สำหรับแนวทางการวัดกรอบความคิดแบบเติบโตพบว่า มีเครื่องมือวัดที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีกรอบความคิด (Mindset theory) ทั้งในแบบ 2 มิติ อาทิ แบบวัด The Dweck Mindset Instrument (DMI) ที่พัฒนาโดย Dweck (2006) เป็นแบบวัดที่มีโครงสร้างที่แบ่งออกเป็นสองมิติ ได้แก่ กรอบความคิดแบบตายตัว (Fixed mindset) และกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth mindset) โดยประกอบด้วย 8 รายการคำถาม และใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 6 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีเก็บข้อมูลจากนักเรียนและนักศึกษาระดับมัธยมและมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา แบบวัดนี้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการที่สนใจศึกษากรอบความคิดแบบเติบโตโดยนำไปปรับใช้ เช่น Lottero-Purdue and Lachapelle (2019) พัฒนาแบบวัด General Mindset Scale โดยมีฐานของการพัฒนาจากแบบวัด DMI ประกอบด้วย 6 รายการคำถาม แบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ การวัดความฉลาด (Smart) และความล้มเหลว (Failure) และใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง เก็บข้อมูลกับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 แบบวัดได้ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันซึ่งพบว่าแบบวัดมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($CFI > .95$, $RMSEA < .05$, $SRMR < .08$) สะท้อนว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสมในการวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ รวมทั้งยังมีแบบวัด Implicit Theory of Intelligence Scale (ITIS) ซึ่งพัฒนาโดย Abd-el-Fattah และ Yates (2006) แบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติแรกคือ ลักษณะที่คงที่ (Entity) หมายถึงการรับรู้ว่าคุณสมบัติปัญญาเป็นลักษณะคงที่ ควบคุมไม่ได้ และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ผ่านความพยายาม มิติที่ 2 คือ ความสามารถพัฒนาได้ (Incremental) หมายถึงการรับรู้ว่าคุณสมบัติปัญญาเป็นลักษณะที่สามารถพัฒนา ควบคุม และปรับปรุงได้ผ่านความพยายามและการลงทุนลงแรง ประกอบด้วย 14 รายการคำถาม และใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง เก็บข้อมูลกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศออสเตรเลียและอียิปต์ ค่าความเชื่อมั่นของมิติลักษณะที่คงที่เท่ากับ 0.83 และมิติความสามารถพัฒนาได้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 นอกจากนี้จากการทบทวนยังพบแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตในลักษณะมิติเดียว เช่น Sigmundsson and Haga (2024) ได้พัฒนาแบบวัด Growth Mindset Scale ขึ้นในลักษณะมิติเดียว ประกอบด้วย 8 รายการคำถาม และใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอยู่ที่ 0.83 ในขณะที่ในประเทศไทยมีการพัฒนาแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโต เช่น แบบวัด GROWTH MINDSET สำหรับครูผู้สอนวิทยาการคำนวณที่ศึกษาโดย มานิกา วิเศษสาร และคณะ (2565) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 37 รายการคำถาม ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะคติทางบวกจากภายใน องค์ประกอบที่ 2 เชื่อมมั่นในการพัฒนาตน และองค์ประกอบที่ 3 รู้คุณค่าของการเติบโตทางความคิด มีลักษณะเป็น Self-Rating Scale 7 ระดับ ตั้งแต่ 0 คือไม่จริงกับท่านเลย และ 6 คือเป็นจริงกับท่านมากที่สุด แบบวัดมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .973 ซึ่งแบบวัดทั้งหมดนี้เป็นการวัดกรอบความคิดแบบเติบโตในระดับบุคคล สรุปสาระสำคัญได้ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 สรุปแบบวัดกรอบแนวคิดการเติบโตของนักวิชาการต่าง ๆ

แบบวัด	นักวิชาการ	มิติการวัด	จำนวน ข้อ คำถาม	ลักษณะ เครื่องมือ	ตัวอย่างข้อคำถาม
The Dweck Mindset Instrument (DMI)	Dweck (2006)	2 มิติ ได้แก่ กรอบความคิด แบบตายตัว (Fixed mindset) และกรอบ ความคิดแบบ เติบโต (Growth mindset)	16	มาตรวัดแบบ ลิเคิร์ต (Likert scale) 6 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่งถึง เห็นด้วย อย่างยิ่ง	1. สติปัญญาของคุณ เป็นสิ่งที่ติดตัวคุณมา และคุณไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงมันได้ มากนัก 2. ไม่ว่าคุณจะเป็น ใคร คุณก็สามารถ เปลี่ยนแปลงระดับ สติปัญญาของตนเอง ได้
General Mindset Scale (GM)	Lottero- Purdue and Lachapelle (2019)	2 มิติ ได้แก่ การวัดความฉลาด (Smart) และ ความล้มเหลว (Failure)	6	มาตรวัดแบบ ลิเคิร์ต (Likert scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่งถึง เห็นด้วย อย่างยิ่ง	1. ไม่ว่าตอนนี้คุณจะ ฉลาดแค่ไหน คุณก็ สามารถฉลาดขึ้นได้ อีกมาก 2. หากคุณลองทำ บางอย่างแล้ว ล้มเหลว แสดงว่าคุณ อยากจะลองทำสิ่งนั้น อีกครั้ง
Implicit Theory of Intelligence Scale (ITIS)	Abd-el- Fattah and Yates (2006)	2 มิติ ได้แก่ ลักษณะที่คงที่ (Entity) และ ความสามารถ พัฒนาได้ (Incremental)	14	มาตรวัดแบบ ลิเคิร์ต (Likert scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่งถึง เห็นด้วยอย่าง ยิ่ง	1. การทำผลงานได้ดี ในงานหนึ่ง ๆ เป็นวิธี แสดงให้เห็นคนอื่นเห็นว่า คุณเป็นคนฉลาด 2. คุณสามารถพัฒนา สติปัญญาได้ หากคุณ พยายามอย่างจริงจัง

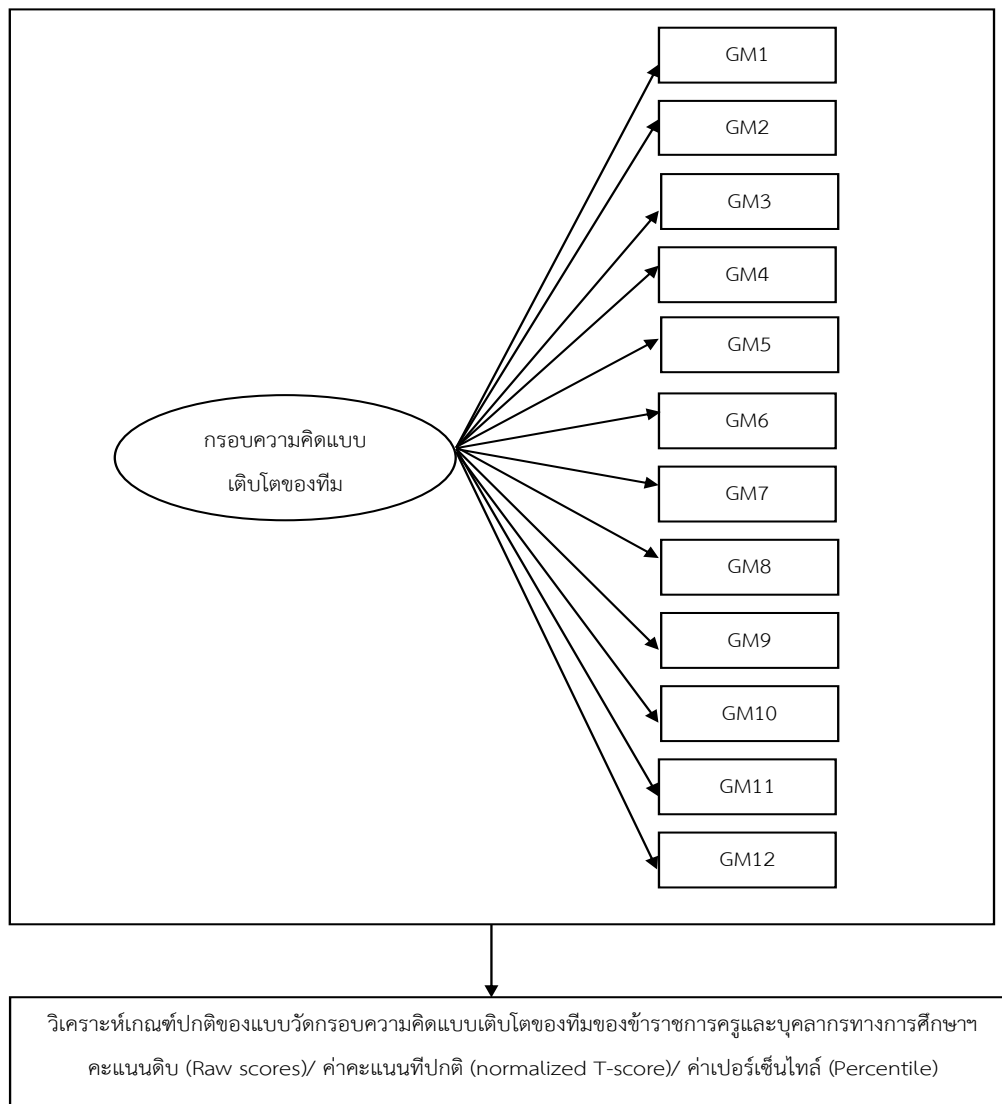
แบบวัด	นักวิชาการ	มิติการวัด	จำนวน ข้อ คำถาม	ลักษณะ เครื่องมือ	ตัวอย่างข้อคำถาม
Growth Mindset Scale	Sigmundsson and Haga (2024)	มิติเดียว	8	มาตรวัดแบบ ลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่งถึง เห็นด้วย อย่างยิ่ง	1. ฉันรู้ด้วยความ พยายาม ฉันสามารถ พัฒนาทักษะและ ความรู้ของตนเองได้ 2. ฉันสามารถ เปลี่ยนแปลงทักษะ และความรู้ของฉันได้ ผ่านการฝึกฝน
GROWTH MINDSET สำหรับ ครูผู้สอน วิทยาการ คำนวณที่ ศึกษา	มานิกา วิเศษสาร และคณะ (2565)	3 มิติ ได้แก่ 1. ทศนคติ ทางบวก จากภายใน 2. เชื้อมั่นใน การพัฒนาตน 3. รู้คุณค่าของ การเติบโตทาง ความคิด	37	Self-Rating Scale 7 ระดับ ตั้งแต่ 0 คือ ไม่จริงกับ ท่านเลย และ 6 คือเป็นจริง กับท่าน มากที่สุด	1. ฉันกล้าแสดงออก อย่างสร้างสรรค์ 2. ฉันเชื่อว่าคนเรา มีความสามารถที่จะ พัฒนาตนเองได้ 3. ฉันเชื่อว่าการ เติบโตทางความคิด ทำให้มองเห็นปัญหา ที่แท้จริง

จากการทบทวนแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) จำนวน 5 ฉบับข้างต้น พบว่าแต่ละแบบวัดมีจุดเด่นและลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน โดยแบบวัด The Dweck Mindset Instrument (DMI) มีความครอบคลุมในการวัดกรอบความคิดแบบตายตัวและแบบเติบโตในลักษณะสองมิติ แม้จะใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต 6 ระดับที่อาจซับซ้อนในบางกลุ่มผู้ตอบ แต่ก็มีนักวิชาการที่นำไปปรับใช้อย่างกว้างขวาง เช่น แบบวัด General Mindset Scale (GM) มีการปรับลดเหลือ 4 ระดับ รวมทั้งแบบวัด GM ยังมีการพัฒนาเนื้อหาที่ทำให้เห็นมุมมองที่ลึกซึ้งขึ้นจากการแบ่งมิติออกเป็นความฉลาดและความล้มเหลว แต่มีจำนวนข้อคำถามเพียง 6 ข้อ ซึ่งหากมีผู้นำไปใช้อาจต้องมีการทดสอบคุณภาพหรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบท ในขณะที่ Implicit Theory of Intelligence Scale (ITIS) มีจุดแข็งด้านการผ่านการตรวจสอบทางจิตพิสัยในกลุ่มวัฒนธรรมที่หลากหลาย เหมาะสำหรับการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างประเทศ แม้จะมีข้อคำถามค่อนข้างมากสำหรับ Growth Mindset Scale โดย Sigmundsson and Haga (2024) เป็นเครื่องมือที่มีการวัดในมิติเดียว

ซึ่งเหมาะกับการประเมินเชิงกว้างทั้งในกลุ่มวัยเรียนหรือบุคคลทั่วไป แต่ยังมีข้อสังเกตสำคัญบางประการ เช่น แบบวัดดังกล่าวยังไม่มีมีการแยกมิติย่อยตามแนวคิดของ Dweck อย่างชัดเจน เช่น ทักษะคิดต่อความล้มเหลว หรือบทบาทของความพยายาม สำหรับแบบวัดที่ปรากฏในไทยเช่น แบบวัดของ มานิกา วิเศษสาธิต และคณะ (2565) เป็นการพัฒนาแบบวัดที่สกัดองค์ประกอบจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเป็น 3 องค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกับบริบทที่ศึกษา และเป็นทางเลือกของผู้สนใจในการนำไปใช้นอกเหนือจากเครื่องมือวัดที่มีการวัดเพียงมิติเดียว ดังนั้น การเลือกใช้แบบวัดแต่ละชนิดจึงควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง วัดคุณสมบัติการใช้ และบริบททางวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

ต่อมาแบบวัดระดับบุคคลเหล่านี้ นักวิชาการที่สนใจศึกษากรอบความคิดแบบเติบโตของทีมได้นำมาปรับใช้ในการวัดระดับทีม เช่น Zhao et al. (2021) ที่ศึกษากรอบความคิดแบบเติบโตของทีมและความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ได้นำแบบวัดฉบับภาษาจีนที่แปลจากแบบวัดของ Dweck มาใช้ ประกอบด้วย 8 ข้อคำถาม เช่น “ไม่ว่าทีมของคุณจะมีระดับสติปัญญามากแค่ไหน ทีมของคุณก็สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้เสมอ” โดยในจำนวนนี้มี 4 รายการที่เป็นคำถามแบบกลับคะแนน (Reverse scored items) ผู้ตอบให้คะแนน 6 ระดับตั้งแต่ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 6 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับของกรอบความคิดแบบเติบโตของทีม (Team Growth Mindset - TGM) ถูกคำนวณจากค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งหมด และค่าความเชื่อมั่นของมาตรวัด (Cronbach's alpha) อยู่ที่ 0.88 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมมีความน่าเชื่อถือสูง

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมไว้ว่าหมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและเพื่อนร่วมทีมมีความเชื่อว่าคุณลักษณะของทีมนั้นสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องด้วยความพยายามอย่างไม่หยุดยั้ง มีการเลือกเป้าหมายของทีมหรืองานที่ทำท้าทาย และสมาชิกใช้ความพยายามมากขึ้นเมื่อต้องเผชิญกับงานใหม่ ๆ ทั้งนี้จากการทบทวนแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตที่มีอยู่เดิมพบว่าเครื่องมือแต่ละฉบับมีจุดเด่นและข้อสังเกตที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านจำนวนข้อคำถาม มิติของแบบวัด และความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในบริบทต่าง ๆ อย่างไรก็ตามเครื่องมือเหล่านี้ส่วนใหญ่ล้วนใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) ในการประเมินระดับความเห็นด้วยของผู้ตอบ และแสดงให้เห็นคุณภาพของเครื่องมือในระดับที่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้น ในการพัฒนาแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ตเช่นเดียวกัน เพื่อรักษาความสอดคล้องกับแนวทางการวัดของเครื่องมือก่อนหน้าและเอื้อต่อการเปรียบเทียบผลการวิจัยในอนาคต โดยได้ออกแบบข้อคำถามให้สะท้อนพฤติกรรมและความเชื่อของกลุ่มเป้าหมายในบริบทเฉพาะอย่างรอบคอบ พร้อมทั้งมีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงโครงสร้างอย่างเป็นระบบ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 12,728 คน (สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) โดยมีเกณฑ์คัดเลือกเข้าคือเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่สังกัดปัจจุบันมาไม่น้อยกว่า 1 ปี สัญชาติไทย ไม่จำกัดเพศและอายุ 20-60 ปี และกำหนดเกณฑ์ในการคัดออกได้แก่เป็นผู้ที่ไม่สามารถให้ข้อมูลแก่โครงการวิจัยครบถ้วน สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair et al. (2019) ที่เสนอว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบที่เหมาะสมและยอมรับได้ควรมีขนาด 10 : 1 ข้อคำถาม และยังแนะนำให้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น

อย่างน้อยร้อยละ 20 เนื่องจากอาจพบปัญหาเช่น การสูญหายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดนี้เป็นเกณฑ์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำในการศึกษาคือ 120 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีกเพื่อป้องกัน ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจึงมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 500 คน ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างในขั้นแรก ผู้วิจัยใช้ การสุ่มแบบมีชั้นภูมิที่กำหนดสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 และเขต 2 ต่อมาผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โรงเรียนโดยวิธีจับฉลาก (Lottery Method) โดยสุ่มเลือกโรงเรียนจากแต่ละเขตพื้นที่ เขตละ 5 โรงเรียน เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลในระดับโรงเรียน และในขั้นสุดท้ายผู้วิจัยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียน ตามสัดส่วนของจำนวนบุคลากรทั้งหมดในโรงเรียนนั้นและดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลด้วยการคัดเลือกกลุ่ม ตัวอย่างแบบความสะดวก (Convenience Sampling) (อิสระ บุญญะฤทธิ์, 2567) โดยอาศัยการประสานงาน กับผู้ประสานงานในโรงเรียนเพื่อเข้าถึงกลุ่มบุคลากรพร้อมและสามารถให้ข้อมูลได้

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบวัดกรอบความคิดแบบเดบิตของ تیمเป็นแบบมิตเดียว จำนวน 12 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวกทั้งหมด ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert scale) ได้แก่ 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 = เห็นด้วย 3 = เฉย ๆ 2 = ไม่เห็นด้วย และ 1 = ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง มีขั้นตอนในการพัฒนากล่าวคือผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบวัดกรอบ ความคิด แบบเดบิตของ تیم หลังจากนั้นผู้วิจัยกำหนดนิยามปฏิบัติการและพัฒนาข้อคำถามด้วยตนเอง จากนั้นผู้วิจัย ได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดโดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยารวมทั้งสิ้นจำนวน 5 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อ คำถามและนิยามที่กำหนดไว้โดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence : IOC) ต้องมี ค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (สุวิมล ติรกันนท์, 2551) ซึ่งผลพบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า 1.00 จึงผ่านเกณฑ์ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สอน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คนเพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item Total Correlation: CITC) โดยข้อคำถามจะต้องสัมพันธ์กันตั้งแต่ระดับ 0.35 ขึ้นไป (บัณฑิตา อินสมบัติ, 2554) ผลพบว่าแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.716-0.929 และตรวจสอบ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดมีเกณฑ์พิจารณาโดยค่าความเชื่อมั่นที่ใช้ได้น้อย ไม่ควรต่ำกว่า 0.70 (Ahmad et al., 2024) ซึ่งผลพบว่าแบบวัดกรอบความคิดแบบเดบิตมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับอยู่ที่ 0.963 หลังจากนั้นจึงนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อทำการทดสอบความเที่ยงตรง เชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ต่อไป

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังที่ได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เลขที่ REC-BSRU COA No.670507 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียน เพื่อประสานงานและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับบุคลากรซึ่งเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียนเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการแจกแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการวิจัย การคุ้มครองสิทธิของผู้ตอบแบบสอบถามและหลักความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัย จากนั้นผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมเอกสารประกอบให้แก่เอกสารชี้แจงข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมวิจัย และแบบฟอร์มแสดงความยินยอมในการเข้าร่วมโครงการวิจัยให้แก่ผู้ประสานงานของโรงเรียนเพื่อดำเนินการแจกจ่ายแก่บุคลากรของโรงเรียนต่อไป โดยระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 2 เดือน ทั้งนี้แบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาเพื่อทำการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 421 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.20 ของจำนวนแบบสอบถามที่แจกไป

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ และความโด่ง และทำการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) แบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรม Jamovi 2.5.7 มีค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบได้แก่ Kaiser Meyer Olkin (KMO) test เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาคือค่าที่ได้ต้องไม่น้อยกว่า .50 และใช้สถิติ Bartlett's test of Sphericity เพื่อทดสอบเมทริกซ์เอกลักษณ์ โดยถ้าค่าที่ได้มีนัยสำคัญแสดงว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ รวมทั้งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.3 (สุภมาส อังสุโชติ และคณะ, 2552) สำหรับสถิติที่แสดงว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ประกอบด้วย $p\text{-value} > .05$ ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยมาตรฐานของส่วนเหลือ (Standardized Root Mean Square Residual: SRMR) < 0.05 ค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) < 0.10 ดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) $> .90$ (วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร, 2568) รวมทั้งการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมดำเนินการวิเคราะห์ค่าคะแนนดิบ (Raw scores) ค่าคะแนนที่ปกติ (Normalized T-score) การวิเคราะห์หาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) (สมนึก ภัททิยธนี, 2541) และนำค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์มาแบ่งช่วงคะแนนเป็นเกณฑ์ปกติ (Norm) โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ 25 (หรือควอไทล์ 1) เปอร์เซ็นต์ไทล์ 50 (หรือ ควอไทล์ 2) และเปอร์เซ็นต์ไทล์ 75 (หรือ ควอไทล์ 3) เป็นเกณฑ์ในการแบ่งช่วงคะแนน (Clark-Carter (2005 อ้างถึงใน สุมาลี ขำอิน และคณะ, 2567)

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 อายุ 31-40 ปี จำนวน 226 คนคิดเป็นร้อยละ 53.7 มีระดับการศึกษาสูงสุดคือปริญญาตรี จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 55.1 สถานภาพโสดจำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 และมีระยะเวลาปฏิบัติราชการระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7

5.2 ผลการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) พบว่าผลการวิเคราะห์ค่า KMO and Bartlett's test พบว่าค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.948 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1 และ ค่า Bartlett's test ได้ค่า $\chi^2 = 4375.593$ ค่า df = 66 และมีค่านัยสำคัญที่ .000 แสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมในการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบต่อได้ สำหรับผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 17.8 องศาอิสระเท่ากับ 24 (df = 24) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าโมเดลการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยค่า CFI เท่ากับ 1.00 หมายความว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ตี ดัชนี SRMR เท่ากับ 0.0103 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.00 แสดงว่าโมเดลองค์ประกอบกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างแท้จริง (วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร, 2568) ดังรายละเอียดผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อคำถาม	น้ำหนัก องค์ประกอบ ในรูป คะแนนดิบ	น้ำหนัก องค์ประกอบ ในรูปคะแนน มาตรฐาน	Z	SE
GM1 ฉันและเพื่อนร่วมทีมเชื่อว่าทีมของเราจะมีศักยภาพในการทำงานเพิ่มขึ้นได้ตราบใดที่เรายังไม่หยุดพัฒนา	0.555	0.776	18.4***	0.776
GM2 ฉันและเพื่อนร่วมทีมเชื่อว่าความสามารถของสมาชิกในทีมเปลี่ยนแปลงได้ด้วยความพยายามในการพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง	0.598	0.818	19.6***	0.818

ข้อคำถาม	น้ำหนัก องค์ประกอบ ในรูป คะแนนดิบ	น้ำหนัก องค์ประกอบ ในรูปคะแนน มาตรฐาน	Z	SE
GM3 ฉันทน์และเพื่อนร่วมทีมเชื่อว่าหากทีมไม่ละความพยายามในการทำสิ่งที่ตั้งใจไว้ย่อมเป็นหนทางนำมาซึ่งความสำเร็จของทีมได้	0.535	0.752	17.1***	0.752
GM4 ฉันทน์และเพื่อนร่วมทีมเชื่อว่าทีมสามารถพัฒนาจุดแข็งและขจัดจุดอ่อนของทีมได้หากสมาชิกมีความพยายามในการเรียนรู้และฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง	0.604	0.816	19.8***	0.816
GM5 ฉันทน์และเพื่อนร่วมทีมกำหนดเป้าหมายการทำงานที่ท้าทายมากกว่าเป้าหมายที่บรรลุได้โดยง่าย	0.573	0.744	17.4***	0.744
GM6 ฉันทน์และเพื่อนร่วมทีมไม่ปฏิเสธหากได้รับมอบหมายงานที่มีตัวชี้วัดที่ท้าทายความสามารถของสมาชิก	0.564	0.742	16.8***	0.742
GM7 ในแต่ละปี ฉันทน์และเพื่อนร่วมทีมมักกำหนดเป้าหมายในการทำงานที่ท้าทายมากขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา	0.588	0.698	15.7***	0.698
GM8 แม้จะเป็นงานที่ฉันทน์และเพื่อนร่วมทีมไม่เคยทำมาก่อน แต่พวกเขาก็เลือกที่จะทำเพราะการทำให้สำเร็จเป็นโอกาสในการเรียนรู้ของทีม	0.530	0.688	15.6***	0.688
GM9 ฉันทน์และเพื่อนร่วมทีมจะใช้ความพยายามมากขึ้นเมื่อต้องเผชิญกับงานใหม่ ๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อน	0.519	0.752	17.7***	0.752
GM10 หากได้รับมอบหมายงานที่ไม่คุ้นเคย ฉันทน์และเพื่อนร่วมทีมจะทุ่มเทความพยายามในการทำตั้งแต่เริ่มต้น	0.652	0.844	20.9***	0.844

ข้อคำถาม	น้ำหนัก องค์ประกอบ ในรูป คะแนนดิบ	น้ำหนัก องค์ประกอบ ในรูปคะแนน มาตรฐาน	Z	SE
GM11 แม้จะเป็นงานใหม่ที่ยากกว่าที่คิดไว้ ฉัน และเพื่อนร่วมทีมก็ไม่ท้อถอยและมุ่งมั่นใช้ความ พยายามเพิ่มขึ้นเพื่อ ทำให้สำเร็จ	0.623	0.823	20.0***	0.823
GM12 โอกาสในการเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน ใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอแต่ฉันและเพื่อนร่วมทีมก็พร้อม ที่จะรวมพลังใช้ความพยายามของทุกคนรับมือกับ ความผิดพลาดและเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ	0.604	0.838	20.8***	0.838

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานของแต่ละข้อคำถามใน
โมเดลการวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขต
กรุงเทพมหานคร พบว่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานทั้งหมดมีค่าสูงกว่า 0.3 ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
(สุกมาส อังศุโชติ และคณะ, 2552) และมีค่าเป็นบวกทุกค่าตั้งแต่ 0.688 ถึง 0.844 ทุกข้อมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .001 โดยข้อคำถามที่มีน้ำหนักมากที่สุดคือ GM10=0.844 รองลงมาได้แก่ GM12=0.838,
GM11=0.823 และ GM2=0.818 และข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดคือ GM8=0.688 นอกจากนี้
เมื่อพิจารณาค่า Z (Critical Ratio) ของแต่ละข้อคำถามพบว่าทุกตัวชี้วัดมีค่า Z อยู่ในช่วง 15.6 ถึง 20.9
ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ $Z > 1.96$ (Kline, 2016) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกรายการแสดงให้เห็นว่า
ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวชี้วัดทุกข้อสามารถยืนยันการเป็นตัวแทนของปัจจัยแฝงกรอบความคิด
แบบเติบโตของทีมได้อย่างเหมาะสม

5.3 ผลการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติของแบบกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบผลดังนี้

5.3.1 คะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโต
ของทีมเท่ากับ 4.18 (Mean = 4.18, SD = .608) มีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 5.00 และคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 2.83
นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) พบว่าคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตของทีม
ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการกระจายร้อยละ 14.54 ความเบ้หรือขนาดความไม่สมมาตร
ของการแจกแจงข้อมูล (Skew) พบว่าคะแนนมีลักษณะการกระจายแบบเบ้ซ้ายแสดงว่าผู้ตอบส่วนใหญ่

ได้คะแนนต่ำกว่าเฉลี่ย ($Sk = -2.827$) และความโด่งหรือขนาดความสูงของการแจกแจงข้อมูล (Kurtosis) พบว่าคะแนนมีลักษณะการกระจายข้อมูลแบบสูงโด่ง ($Ku = 17.483$) แสดงว่าข้อมูลมีลักษณะกระจุกตัวรอบค่าเฉลี่ย (Kline, 2016)

5.3.2 ผลวิเคราะห์เกณฑ์ปกติด้วยวิธีการหาค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile rank) และคะแนนที่ปกติ (Normalized T-score) แบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดแนวทางการแปลผลคะแนนโดยใช้เกณฑ์อิงกลุ่ม (Norm-referenced Interpretation) โดยพิจารณาตามตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Rank) ของคะแนนรวมที่กลุ่มตัวอย่างได้รับเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายคะแนนโดยใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile rank) ในการแบ่งระดับคะแนนซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่เปอร์เซ็นต์ไทล์ 25 (ควอไทล์ 1) เปอร์เซ็นต์ไทล์ 50 (ควอไทล์ 2) และเปอร์เซ็นต์ไทล์ 75 (ควอไทล์ 3) สามารถแปลความในแต่ละช่วงคะแนนได้ ดังนี้ 1) เปอร์เซ็นต์ไทล์ 75.00 ขึ้นไป หมายถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับสูง 2) เปอร์เซ็นต์ไทล์ 50.00-74.99 หมายถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3) เปอร์เซ็นต์ไทล์ 25.00-49.99 หมายถึง ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ 4) น้อยกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ 25.00 หมายถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับต่ำ

ผลการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติของคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพบว่า 1) ค่าคะแนนตั้งแต่ 55.00 ขึ้นไป คะแนนมาตรฐานที่ปกติมีค่าตั้งแต่ 56.65 ขึ้นไป หมายถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับสูง 2) ค่าคะแนนระหว่าง 50.00-54.99 คะแนนมาตรฐานที่ปกติมีค่าระหว่าง 49.80-56.64 หมายถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 3) ค่าคะแนนระหว่าง 47.00-49.99 คะแนนมาตรฐานที่ปกติมีค่าระหว่าง 45.69-49.79 หมายถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ 4) ค่าคะแนนระหว่างน้อยกว่า 47.00 คะแนนมาตรฐานที่ปกติมีค่าน้อยกว่า 45.69 หมายถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับต่ำ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการประเมินระดับกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นพบว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับสูงจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 26.37 รองลงมาคือมีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง จำนวน 110 คน มีกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำจำนวน 108 คน และอยู่ในระดับต่ำจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 26.13 25.65 และ 21.85 ตามลำดับ ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 เกณฑ์ปกติของคะแนนกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมโดยรวมของข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

คะแนนดิบ	คะแนนที่ปกติ	เปอร์เซ็นต์ไทล์	การแปลผล	จำนวนคน	ร้อยละ
55.00 ขึ้นไป	56.65 ขึ้นไป	75.00 ขึ้นไป	สูง	111	26.37
50.00-54.99	49.80-56.64	50-74.99	ค่อนข้างสูง	110	26.13
47.00-49.99	45.69-49.79	25-49.99	ค่อนข้างต่ำ	108	25.65
น้อยกว่า 47.00	น้อยกว่า 45.69	น้อยกว่า 25	ต่ำ	92	21.85

ลักษณะการกระจายของคะแนนข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าแบบวัดมีศักยภาพในการจำแนกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันตามระดับของกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมได้อย่างชัดเจน การกำหนดช่วงคะแนนของแต่ละระดับ ได้แก่ ระดับสูง ค่อนข้างสูง ค่อนข้างต่ำ และต่ำ มีความต่อเนื่องและแต่ละช่วงคะแนนมีขอบเขตที่ชัดเจนและไม่ทับซ้อนกัน ทำให้สามารถจำแนกกลุ่มผู้ตอบได้อย่างเป็นระบบและมีความแม่นยำ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แสดงว่าโมเดลการวัดของกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างแท้จริง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทั้งแนวคิดเกี่ยวกับกรอบความคิดแบบเติบโตในระดับบุคคล อาทิ Yeager and Dweck (2012) ที่กล่าวว่ากรอบความคิดแบบเติบโตเป็นความเชื่อของบุคคลว่าทุกคนสามารถเพิ่มพูนสติปัญญาของตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญผ่านความพยายามและการศึกษา สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรม บุคลิกภาพ หรืออุปนิสัยของตนเองได้ตลอดเวลา มองว่าความล้มเหลวเป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาแทนที่จะเป็นข้อจำกัด และในระดับทีมที่ Rydell et al. (2007) กล่าวว่ากรอบความคิดแบบเติบโตของทีมเป็นความเชื่อว่าคุณลักษณะของทีม เช่น สติปัญญาและความสามารถ สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ รวมทั้ง Han et al. (2019) ได้ให้นิยามของกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมว่าเป็นความเชื่อร่วมกันของสมาชิกในทีมว่าพวกเขาสามารถพัฒนาศักยภาพของกันและกันได้ผ่านการแบ่งปันความรู้ การเรียนรู้จากความล้มเหลว และการจัดการกับความท้าทายร่วมกัน

นอกจากนี้การพัฒนาแบบวัดฉบับนี้อยู่ภายใต้หลักการของการสร้างแบบวัดทางสังคมศาสตร์ที่มีการตรวจสอบคุณภาพอย่างเป็นระบบเป็นไปตามหลักการการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ความเที่ยงตรง (Validity) ประกอบด้วยความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) อำนาจการจำแนก (Discrimination) และความเชื่อมั่น (Reliability)

(มณีรัศมี พัฒนสมบัติสุข, 2564) เมื่อเปรียบเทียบกับแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตฉบับดั้งเดิมเช่น แบบวัด The Dweck Mindset Instrument (DMI) (Dweck, 2006) General Mindset Scale (GM) (Lottero-Purdue and Lachapelle, 2019) Implicit Theory of Intelligence Scale (ITIS) (Abd-el-Fattah and Yates, 2006) และ Growth Mindset Scale (Sigmundsson and Haga, 2024) ล้วนมีการพัฒนาตามกระบวนการเช่นเดียวกันและผลการตรวจสอบที่ได้ยังเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เช่น ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ทั้งแบบวัดฉบับดั้งเดิมและแบบวัดในการศึกษาคครั้งนี้มีค่าความเชื่อมั่นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีความใกล้เคียงกัน เช่น แบบวัด Growth Mindset Scale มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอยู่ที่ 0.83 และแบบวัด GROWTH MINDSET สำหรับครูผู้สอนวิทยาการคำนวณที่ศึกษาโดย มานิกา วิเศษสาร และคณะ (2565) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอยู่ที่ 0.973 และแบบวัดศักยภาพเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ด้านกรอบความคิดเติบโตศึกษาโดย ณัฏชา มหปัญญานนท์ และคณะ (2567) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ 0.718 ในขณะที่แบบวัดฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.963 อย่างไรก็ตามการศึกษาคครั้งนี้มีความแตกต่างจากแบบวัดฉบับดั้งเดิมในการขยายการศึกษากรอบความคิดแบบเติบโตจากระดับบุคคลไปสู่ระดับทีมโดยเน้นการวัดในบริบทการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แม้จะมีนักวิชาการบางกลุ่มได้สนใจศึกษากรอบความคิดแบบเติบโตระดับทีม แต่ทว่ามีการศึกษาในบริบทที่แตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความแตกต่างของบริบทไทยกับต่างประเทศ ด้วยลักษณะวัฒนธรรมในประเทศไทย เช่น สังคมแบบกลุ่ม (Collectivism) ลำดับชั้นอำนาจที่สูง (High power distance) (Hofstede Insights, 2021) ความเกรงใจ และให้เกียรติ อาจมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (Hallinger and Kantamara, 2001) จึงไม่นำแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตระดับทีมที่มีอยู่ของต่างประเทศมาปรับใช้ แต่เลือกพัฒนาแบบวัดด้วยตนเอง ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่าแบบวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อตรวจสอบค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละข้อคำถามพบว่าไม่มีข้อคำถามใดที่ถูกตัดออกจากโมเดลการวัด ซึ่งสะท้อนว่าแบบวัดฉบับนี้มีโครงสร้างที่มั่นคงและมีความตรงเชิงโครงสร้างที่ดีในบริบทของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไทยในกรุงเทพมหานคร

6.2 ผลการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติของแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการวิเคราะห์ค่าคะแนนดิบ (Raw scores) ค่าคะแนนที่ปกติ (Normalized T-score) และค่าคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile) เพื่อใช้ในการจัดช่วงคะแนนตามแนวทางของ สมนึก ภัททิยธนี (2541) โดยแบ่งคะแนนออกเป็น 4 ระดับตามค่าควอไทล์ ได้แก่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25, 50 และ 75 (หรือควอไทล์ที่ 1, 2 และ 3) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Clark-Carter (2005, อ้างถึงใน สุมาลี ขำอิน และคณะ, 2567) ทั้งนี้การใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ช่วยสนับสนุนการแปลผลในเชิงเปรียบเทียบ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจำแนกระดับคุณลักษณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2550) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้เปอร์เซ็นต์ไทล์ว่าเป็นแนวทางที่ช่วยให้สามารถเข้าใจระดับความสามารถของผู้ตอบแบบสอบถาม

เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่นในกลุ่ม และยังสามารถนำไปใช้ในการพิจารณาเพื่อการคัดเลือกหรือวางแผนบริหารจัดการกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ผ่านมาเช่น การพัฒนาแบบวัดศักยภาพเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ด้านกรอบความคิดเติบโตโดย ณัฏชา มหปญญานนท์ และคณะ (2567) พบว่าการศึกษาในครั้งนี้และของณัฏชา มหปญญานนท์ และคณะใช้แนวทางการแปลผลที่อิงค่าคะแนนทีปกติ (T-score) เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดระดับกรอบความคิดแบบเติบโตเช่นเดียวกันแบบวัดของณัฏชา มหปญญานนท์ และคณะ (2567) ใช้การจำแนกออกเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ “ต่ำมาก” ถึง “สูงมาก” โดยอิงเกณฑ์มาตรฐานเช่น $T < 35$ = ต่ำมาก และ $T \geq 65$ = สูงมาก ขณะที่การศึกษาครั้งนี้ใช้การจำแนกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ สูง ค่อนข้างสูง ค่อนข้างต่ำ และต่ำ ผู้วิจัยได้พัฒนาเกณฑ์ปกติโดยอิงจากค่าคะแนนดิบ ค่าคะแนนทีปกติ (T-score) และค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ซึ่งช่วยให้สามารถแบ่งกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามได้อย่างเป็นระบบ โดยแต่ละช่วงมีความแตกต่างของคะแนนอย่างชัดเจน ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รวมทั้งผลการจำแนกพบว่าแต่ละกลุ่มมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สะท้อนถึงความหลากหลายของระดับกรอบความคิดแบบเติบโต เช่น กลุ่มระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 26.37 และกลุ่มระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 21.85 ลักษณะดังกล่าวสะท้อนว่าเกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้มีความสามารถในการจำแนกระดับของผู้ตอบแบบสอบถามได้อย่างเหมาะสม โดยไม่เกิดการซ้อนทับของช่วงคะแนนระหว่างกลุ่มซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญของเกณฑ์ที่มีคุณภาพในการแปลผลแบบอิงกลุ่ม (Anastasi, 1985)

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางที่สำคัญเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการในประเด็นการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) จากระดับบุคคลสู่ระดับทีม (Team Growth Mindset) ซึ่งการศึกษาระดับทีมยังได้รับการศึกษาอย่างจำกัดในบริบทไทยและกลุ่มเป้าหมายคือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมในครั้งนี้จึงถือเป็นการเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญ และสามารถใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัยในอนาคตที่มุ่งศึกษาปัจจัยหรือผลลัพธ์ของกรอบความคิดแบบเติบโตระดับทีมในแวดวงบุคลากรทางการศึกษาไทยได้

2) ผู้ที่ประสงค์จะนำแบบแบบวัดกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมฉบับนี้ไปใช้ หากเป็นกรณีที่กลุ่มเป้าหมายแตกต่างไปจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ควรพิจารณาปรับปรุงข้อคำถามอีกครั้งให้เหมาะสมกับบริบท นอกจากนี้ ควรดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมืออีกครั้ง รวมถึงวิเคราะห์เกณฑ์ปกติตามหลักการประเมินแบบอิงกลุ่ม (Norm-referenced) เพื่อกำหนดแนวทางในการแปลความหมายของผลลัพธ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นกับบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่นำไปใช้

3) การส่งเสริมกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมในกลุ่มข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรุงเทพมหานคร ควรดำเนินการผ่านนโยบายที่ครอบคลุม 3 มิติหลัก ได้แก่การพัฒนาตนเอง การพัฒนาทีม และการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน ในมิติการพัฒนาตนเองควรส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนคิด การตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล และการมองความล้มเหลวเป็นโอกาสในการเติบโต ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะช่วยให้ครูมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้ของตนเอง มีความยืดหยุ่นทางความคิด กล้าเผชิญความท้าทาย เปิดรับความคิดเห็น และมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง สำหรับมิติการพัฒนาทีมควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างกรอบความคิดแบบเติบโตร่วมกันในระดับทีมซึ่งหมายถึงการที่สมาชิกในทีมมีความเชื่อร่วมกันว่าทีมสามารถเรียนรู้ พัฒนา และปรับปรุงศักยภาพของตนได้ผ่านความพยายามร่วมกันและการสะท้อนผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมที่เหมาะสม เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการฝึกฝนกรอบความคิดแบบเติบโต การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างวัฒนธรรมการพูดคุยที่ไม่ตัดสินซึ่งกันและกันเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมสามารถแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถาม และเสนอแนวทางใหม่ ๆ โดยไม่เกรงกลัวความผิดพลาด การมีกรอบความคิดแบบเติบโตในระดับทีมยังช่วยให้อุบัติการณ์ความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน ความกล้าทดลองแนวทางใหม่ และการพัฒนาแนวทางการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ในส่วนของมิติการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทในการออกแบบโครงสร้างและบรรยากาศภายในองค์กรให้เอื้อต่อการเติบโตของครูโดยส่งเสริมบรรยากาศการบริหารที่เปิดกว้าง ให้กำลังใจและสะท้อนความสำเร็จของครูอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่เป็นแบบอย่างของกรอบความคิดแบบเติบโต รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเติบโตทั้งในระดับบุคคลและทีมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ผู้สนใจอาจใช้การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างโปรแกรมการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของทีมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในกรุงเทพมหานครเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากับกลุ่มตัวอย่างนี้ต่อไป นอกจากนี้การวิจัยเกี่ยวกับกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่นักวิชาการยังเน้นการศึกษากรอบความคิดแบบเติบโตในระดับบุคคล ดังนั้นผู้สนใจอาจขยายการศึกษาระดับทีมไปยังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ หรืออาชีพอื่น ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจกรอบความคิดแบบเติบโตของทีมในบริบทที่แตกต่างกัน

8. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือตามสัญญาเลขที่ KMUTNB-67-BASIC-32

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พริกหวานกราฟฟิค.
- จิราพร โสตะแก้ว. (2565). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการคงอยู่ในวิชาชีพของข้าราชการครูสังกัด กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]*. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สืบค้นจาก <https://hdl.handle.net/20.500.14740/52736>
- ชนิตา รุ่งเรือง และเสรี ชัดเข้ม. (2559). กรอบความคิดเติบโต : แนวทางใหม่แห่งการพัฒนาศักยภาพมนุษย์. *วิทยาการวิจัยและ วิทยาการปัญญา*. 14(1), 1-13.
- ณัชชา มหปัญญานนท์, วิภาดา พินลา และวิภาพรรณ พินลา. (2567). การพัฒนาตัวบ่งชี้และชุดเครื่องมือวัดศักยภาพเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ด้านกรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 18(2), 156-174.
- บัณฑิตา อินสมบัติ. (2554). ข้อพิจารณาในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจการจำแนก. *วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*. 6(16), 1-12.
- พรชัย เทพปัญญา, ไพบุลย์ ช่างเรียน, นิยม รัตนอัมพรฤทธิ์, วนิดา สุจิรพรรณโรจน์ และพราวพิชชา เถลิงพล. (2561). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 11(2), 476-492.
- พฤช รุ่งเจริญวัฒนกิจ, พิมพ์ประภา อมรกิจบุญโญ และธัญธรณ์ อมรกิจบุญโญ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. *Journal of Modern Learning Development*. 8(8), 108-126.
- มานิกา วิเศษสาร, ปิยพงศ์ แซ่ตั้ง, รพีภรณ์ เปี่ยมพิช และจุฑามาส สรุปราชภูร์. (2565). การพัฒนาแบบวัด GROWTH MINDSET สำหรับครูผู้สอนวิทยาการคำนวณ. *Journal of Education and Innovation*. 24(2), 232-247.
- มารุต พัฒนาผล. (ม.ป.ป.). *Mindset ของครู: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้*. สืบค้นจาก http://www.curriculumandlearning.com/upload/Mindset%20ของครู_1415862010.pdf
- มณีนรีพัฒน์ พัฒนสมบัติสุข. (2564). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทางการพยาบาลและสังคมศาสตร์. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*. 8(2), 329-343.
- วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร. (2568). *สถิติสำหรับการวิจัยทางจิตวิทยา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ศิริภรณ์ วงศ์เพชร. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการทำงานเป็นทีมตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*. 5(1), 29-39.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (ม.ป.ป.). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566. สืบค้นจาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/3121>
- สมนึก ภัททิยธนี. (2541). การสร้างเกณฑ์ปกติ (Norms) และการขยายคะแนน T ปกติ. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 4(1), 1-12.
- สุภาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรจรรยา และรัชนิกุล ภิญโญภานูวัฒน์. (2552). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมาลี ขำอิน, พัทธภรณ์ ศรีสวัสดิ์ และวิไลลักษณ์ ลังกา. (2567). การพัฒนาเกณฑ์ปกติของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 12(5), 1954-1970.
- สุวิมล ดิรกันันท์. (2551). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). เว็บไซต์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในสังกัด. สืบค้นจาก <https://www.obec.go.th/เว็บไซต์-สพม-ในสังกัด>
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2550). เปอร์เซ็นไทล์. ใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (บ.ก.), *สารานุกรมศึกษาศาสตร์* (ฉบับที่ 39, หน้า 20-24). สืบค้นจาก <http://kids-d.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1691/1/v39.pdf>
- อิสระ บุญญะฤทธิ์. (2567). ระเบียบวิธีการวิจัยทางจิตวิทยาการทำงานและองค์การ : แนวทางเชิงปฏิบัติเพื่อศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในการทำงาน. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุมาพร พันธุ์ศรี และอุไร สุทธิแย้ม. (2565). แรงจูงใจในการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มเขตกรุงเทพใต้. *Journal of Roi Kaensam Academi*. 7(7), 299-312.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ, สัจจะค์ อารักษ์ และภริดา จันทร์อินทร์. (2552). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้คะแนนการทดสอบ O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำ (รายงานการวิจัย). สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). สืบค้นจาก <https://www.niets.or.th/th/content/download/279>
- Abd-El-Fattah, S. M., and Yates, G. C. R. (2006). Implicit Theory of Intelligence Scale: Testing for Factorial Invariance and Mean Structure. In *Proceeding of the Australian Association*

- for Research in Education Conference* (p.1-14). Adelaide, Australian Association for Research in Education.
- Ahmad, N., Alias, F. A., Hamat, M. and Mohamed, S. A. (2024). *Reliability analysis: Application of Cronbach's alpha in research instruments*. SIGCS: e-Learning@CS. Universiti Teknologi MARA Cawangan Pulau Pinang. Retrieved from https://appspenang.uitm.edu.my/sigcs/2024-2/Articles/20244_ReliabilityAnalysis-ApplicationOfCronbachsAlphaInResearchInstruments.pdf
- Anastasi, A. (1985). Psychological testing: Basic concepts and common misconceptions. In A. M. Rogers & C. J. Scheirer (Eds.), *The G. Stanley Hall lecture series*. 5, (p. 87–120). American Psychological Association. doi: 10.1037/10052-003
- Chantathai, P., Tesaputa, K. and Somprach, K. (2015). Development of Effective Teacher Program: Teamwork Building Program for Thailand's Municipal Schools. *International Education Studies*. 8(9), 138-147. doi: 10.5539/ies.v8n9p138
- Cohen-Chen, S., Halperin, E., Saguy, T. and Van Zomeren, M. (2014). Beliefs about the malleability of immoral groups facilitate collective action. *Social Psychological and Personality Science*. 5(2), 203-210. doi: 10.1177/1948550613491292
- Dweck, C. S. (2000). *Self-theories: Their role in motivation, personality and development*. Psychology Press.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House Publishing Group.
- Dweck, C. S. (2012) Mindsets and human nature: promoting change in the Middle East, the schoolyard, the racial divide, and willpower. *Am. Psychol.* 67(8), 614-622. doi: 10.1037/a0029783
- Hair, J. F., Jr., Gabriel, M. L. D. S., da Silva, D., and Braga Junior, S. (2019). Development and validation of attitudes measurement scales: Fundamental and practical aspects. *RAUSP Management Journal*. 54(4), 490–507. doi: 10.1108/RAUSP-05-2019-0098
- Han, S. J., Jin, B., and Oh, J. (2019). Exploring Team Growth and Fixed Mindsets in Work Teams at a Large Korean Corporation. In *Proceeding of Adult Education Research Conference* (pp.1-6). New Prairie Press.
- Han, S. J., Xie, L., Beyerlein, M. and Boehm, R. (2022). Examining the mediating role of team growth mindset on the relationship of individual mindsets and shared leadership.

- European Journal of Training and Development*. 48(1-2), 234-252. doi: 10.1108/EJTD-08-2022-0084
- Hallinger, P. and Kantamara, P. (2001). Exploring the cultural context of school improvement in Thailand. *School Effectiveness and School Improvement*. 12(4), 385–408. doi: 10.1076/sesi.12.4.385.3446
- Hofstede Insights. (2021). *Country Comparison: Thailand*. Retrieved from <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison/thailand/>
- Karwowski, M. (2014). Creative mindsets: Measurement, correlates, consequences. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. 8(1), 62-70. doi: 10.1037/a0034898
- Keating, L. A. and Heslin, P. A. (2015). The potential role of mindsets in unleashing employee engagement. *Human Resource Management Review*. 25(4), 329-341. doi: 10.1016/j.hrmr.2015.01.008
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). The Guilford Press.
- Lottero-Perdue, P. and Lachapelle, C. P. (2019). Instruments to Measure Elementary Student Mindsets about Smartness and Failure in General and with Respect to Engineering. *International Journal of Education in Mathematics Science and Technology*. 7(2), 197-214. doi: 10.18404/ijemst.552468
- Murphy, M. C. and Dweck, C. S. (2010). A culture of genius: How an organization's lay theory shapes people's cognition, affect, and behavior. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 36(3), 283-296. doi: 10.1177/0146167209347380
- Rigolizzo, M. and Amabile, T. (2015). Entrepreneurial creativity: The Role of Learning Processes and Work Environment Supports. In *The Oxford Handbook of Creativity, Innovation and Entrepreneurship* (p.61-78). Oxford University Press.
- Rydell, R. J., Hugenberg, K., Ray, D. and Mackie, D. M. (2007). Implicit theories about groups and stereotyping: The role of group entitativity. *Personality and Social Psychology Bulletin*. 33(4), 549-558. doi: 10.1177/0146167206296956
- Sigmundsson, H. and Haga, M. (2024). Growth Mindset Scale: Aspects of reliability and validity of a new 8-item scale assessing growth mindset. *New Ideas in Psychology*. 75, 1-5. doi: 10.1016/j.newideapsych.2024.101111

- Turner, J. and Reynolds, K. (2012). Self-categorization theory. In P. A. Van Lange, A. W. Kruglanski, and E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology* (Vol. 2, pp. 399-417). SAGE. doi: 10.4135/9781446249222.n46
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. Retrieved from <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Yeager, D. S. and Dweck, C. S. (2012). Mindsets That Promote Resilience: When Students Believe That Personal Characteristics Can Be Developed. *Educational Psychologist*. 47(4), 302-314. doi: 10.1080/00461520.2012.72280
- Zhao, H., Zhang, J., Heng, S., and Qi, C. (2021). Team Growth Mindset and Team Scientific Creativity of College Students: The Role of Team Achievement Goal Orientation and Leader Behavioral Feedback. *Thinking Skills and Creativity*. 42, 1-12. doi: 10.1016/j.tsc.2021.100957

Gendered dispute resolution and property inheritance rights: the roles of widows and daughters in Maasai customary practices in Tanzania

Naisiligaki Loisimaye¹ and Le Ngoc Bich Ly²

Received date: March 2, 2024

Revised date: December 11, 2025

Accepted date: December 11, 2025

Abstract

Property inheritance rights dispute is a socio-cultural gendered problem that has persisted over the years in Tanzania. This study addresses the problem through a peacebuilding perspective using a gendered dispute resolution framework that has not been explored in other previous studies. This study seeks to examine the roles of Maasai widows and daughters in property inheritance rights dispute in Tanzania and what roles they play in the gendered process of the inheritance dispute resolution based on customary rules. The findings have shown that both Maasai widows and daughters, whether married or unmarried, do not have leadership and decision-making roles. However, they are great listeners and observers during the dispute resolution process. Therefore, for theory contribution, this study affirms that dominant Maasai customs and traditions are male-dominated, limiting the participation and contribution of widows and daughters, both married and unmarried, in the inheritance dispute resolution process. Lastly, for policy implication this study suggests that there is a need for government and non-government organizations to help and emphasize more on gender-inclusiveness within Maasai societies, especially at the rural societies.

Keywords: Maasai Widows and Daughters, Gendered Dispute Resolution, Property Inheritance Rights, Roles, and Tanzania

¹ Ph.D. Student, E-mail: naisiligakijaphet45@gmail.com (Corresponding author)

² Supervisor, Ph.D.

1. Introduction

Property inheritance rights in Tanzania is the socio-cultural gendered problem that has been addressed over the years. Recently, the problem has gained more attention for its persistence. The problem is relevant to most Tanzanian societies as the country is highly diverse. For instance, Genicot and Hernandez-de-Benito's study confirms that customary patrilineal practices still play a large role in the matter of inheritance in rural Tanzania (Genicot & Hernandez-de-Benito, 2022, p. 2). In these patrilineal societies, property is inherited through the male line and the primogeniture distribution rule gives preference in inheritance to the eldest son (Genicot & Hernandez-de-Benito, 2022, p. 5). Similarly, Urassa's study states that customary rules in Kyela are strong and inheritance flows through the paternal relationship. Furthermore, unequal share of property inheritance has resulted in a gender gap in Tanzania, like any other African societies. Therefore, the gender gap in property inheritance is common under customary rules.

1.1 Women Property Inheritance Rights: The Tanzanian Context

In this section, the researcher illustrates how Tanzanian women especially widows and daughters are hindered with inheritance laws while they seek for their property inheritance rights.

According to Kivaria, property inheritance rights in Tanzania is guided by three main bodies: statutory or legal law, "The Indian Succession Act of 1865", religious laws, specifically Islamic and Hindu law, and customary rules. While legal laws strive to promote equality in inheritance issues, religious and customary rules are blamed for embracing discriminatory practices and inequalities in the name of religion and African customs and traditions (Kivaria, 2020, p. 130). Similarly, Dancer's study reveals that while the legal or formal law is shown to be gender neutral, both customary rule and religious law are discriminatory (Dancer, 2017, p.3).

In addition to that, Tanzanian law provides that the customary rule to which the person belongs should regulate inheritance rights. The problem with this law is that it has the potential to affect women's inheritance rights negatively because, in most Tanzanian societies, the entitlement to inheritance is based on gender and ethnicity. Although international bodies have condemned that inheritance customary rules are discriminatory, the practice of

disinheriting widows by applying the customary rules of inheritance continues in Tanzania. For instance, Kivaria's study reveals that based on the court's proceedings, the widow has no share of the inheritance if the deceased person has relatives from his own clan. Instead, her share is to be cared for by her children just as she cared for them. Despite the existence of the legal law procedure, the court's decision still refers to the customary rule (Kivaria, 2020, p. 130).

In a similar context, Genicot and Hernandez-de-Benito's study states that women's property inheritance rights in Tanzania appear to be limited, fragile, and with little legal protection, despite a gender-neutral statutory law context, due to the persistence of customary rules (Genicot & Hernandez-de-Benito, 2022, p. 4). Therefore, one may deduce that legal laws in Tanzania are still on working progress. According to Article 24(1) of the 1977 Constitution of Tanzania, *"every person is entitled to own property and has a right to the protection of his property held in accordance with the law."* Despite this constitutional guarantee, widows and daughters continue to face challenges within the legal system when seeking their inheritance rights, as evidenced in Kivaria's study.

Ezer's study reveals that Tanzania's inheritance laws and rules are in urgent need of reform. Both customary rule and Islamic law are regarded as the two predominant systems of intestate succession in Tanzania that limit women's inheritance based on their gender. Under customary rule, a widow is generally denied inheritance altogether as her share is to be cared for by her children, just as she cared for them (Ezer, 2006, p. 601). In the same study, Ezer explicates that daughters inherit the smallest share with attached restrictions. Thus, Tanzania's customary inheritance rules impoverish women and leave their survival at the mercy of men. In addition to that, Ezer claims that the Tanzanian government has urged the abandonment of customs and traditions that hinder development, particularly those that perpetuate discriminatory gender practices in inheritance. Therefore, there is a need to revisit and review the bad customary practice rules (Ezer, 2006, p.603). However, Dancer's study reveals that reform to laws of inheritance and succession, including codified customary rules, remains left out and untouched (Dancer, 2017, p. 1–2).

As for the daughters, Ezer's study shows that customary rule grants daughters the smallest share of inheritance. Tanzania's Law Reform Commission characterized customary rule as embarrassingly discriminatory to children. It sets out a hierarchical scheme based on

gender under which older children receive more than the younger ones, and males receive more than females. Customary rule divides heirs into three degrees, where the first degree obtains the largest share, and the third degree the smallest. Under this scheme, the first degree is for the first son, the second degree is for other sons, and the third degree is for daughters. Thus, daughters inherit less than both their older and younger brothers (Ezer, 2006, p. 612). In addition to allocating daughters' smaller shares, the customary rule attaches limitations to the property they do inherit. A daughter cannot fully inherit clan land. She may use the land, but unlike her brother, she is forbidden to sell it even if she is the only child. Daughters can only inherit completely in the rare cases when there are no men in an entire clan. This is an impossible scenario (Ezer, 2006, p. 612). To summarize, according to the reviewed literature from previous studies, it is evident that Tanzanian widows and daughters suffer from customary rules as they seek their property inheritance rights.

2. Research Objective

This study examines the roles of Maasai widows and daughters in property inheritance rights dispute in Tanzania, using a qualitative ethnographic approach. Specifically, it aims to explore how they are included or excluded in the gendered dispute resolution process under customary rules, using a theoretical framework grounded in gender analysis.

3. Concepts and Conceptual Framework

3.1 Concepts

The study has defined the following concepts used on this research: property inheritance rights, Maasai widows and daughters, dispute resolution, and customary rules

3.1.1 Property Inheritance Rights (PIR)

According to Duncan's study, the Indian Succession Act of 1865 is the primary legal document governing property inheritance rights in Tanzania. The legal document applies to the inheritance of both movable and immovable property. According to him, there are four legal systems that govern property inheritance rights in Tanzania, which are the Indian Succession Act, Hindu law, Islamic law, and customary law (Duncan, 2014, p. 12).

The Tanzania Law of Marriage Act of 1971, explains the concept of property rights as a means to grant women the same rights as men in acquiring, holding, and disposing of

property. Article 24 (1) of the 1977 Tanzanian Constitution states that “every person is entitled to own property and has a right to the protection of his property held in accordance with the law”. Despite this constitutional and statutory guarantee, women continue to face challenges within the legal system when seeking their inheritance rights, as evidenced in Kivaria’s study.

3.1.2 Maasai Widows and Daughters

Tanzania has more than 120 ethnic tribes, including the Maasai. They are found in the northern region of Tanzania and are mainly involved with pastoralist activities. Oxford Advanced Learner’s Dictionary defines a widow as a woman whose husband has died and who has not married again. It also defines a daughter as a person’s female child (Diana and Jennifer, 2020). According to this case study, the two groups are the central focus of the research. The daughters examined are both married and unmarried. This is to give a clear understanding of how both categories face the problem.

3.1.3 Inheritance Dispute Resolution

There is a debate about the difference between conflicts and disputes. On the one hand, Tidwell (1998, as cited in Manning, n.d., p. 2) regards conflicts and disputes as part of the same continuum, with the main differentiating factor being that conflicts tend to be of greater intensity than disputes (Manning, n.d., p. 2). On the other hand, Tillet (1991) highlights the differences between conflicts and disputes by drawing attention to the contrasting sources of tension. He argues that disputes occur when there are competing interests or goals, whereas conflict has its origins in fundamental differences in human values and needs. Therefore, in this study, inheritance dispute resolution is regarded as the process of resolving disagreements between different parties to reach a positive outcome.

3.1.4 Customary Rules

Duncan defines customary rules as rules that are recognized by the communities and may be either written or unwritten (Duncan, 2014, p. 13). The researcher defines the term as rules that govern a certain ethnic group or tribe, and they involve customs, values, beliefs, and traditions. In most cases, customary rules are unwritten.

3.2 Conceptual Framework

3.2.1 Gender Perspective in Conflict Resolution Framework

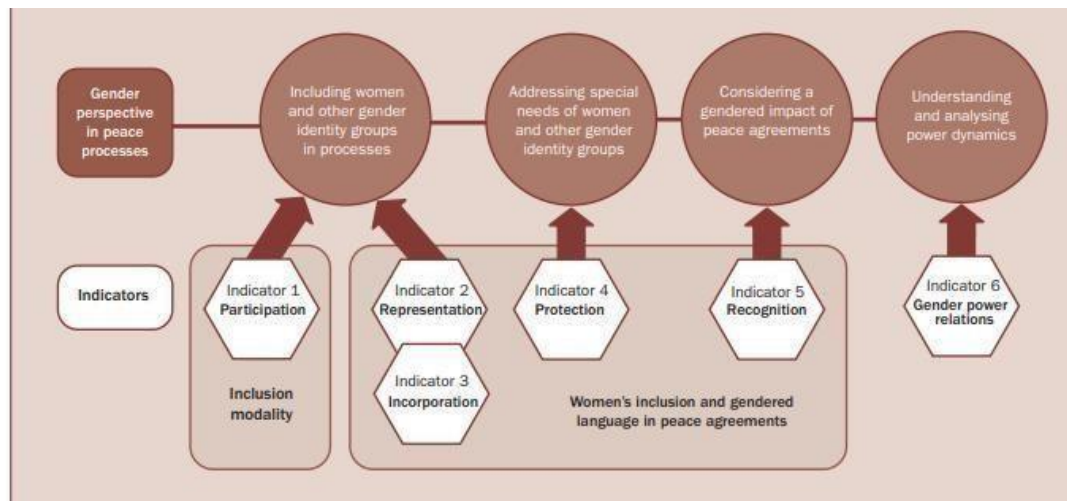


Figure 1 Gender Perspective in Conflict Resolution Framework

Source: Cobar et al. (2018, p. 10).

The chosen framework for this study is adopted from Cobar et al's framework for assessing gender perspective in the peace process. The framework has examined the problem of intra-state conflicts between governments and non-state armed groups from two case studies: Colombia and Mindanao, respectively. The framework is used to study the negotiation process for conflict resolution in Mindanao and Columbia and has attracted global interest due to its use of gender language in peace agreements and fostering extensive women's inclusiveness (Cobar et al., 2018, p. 1).

The study designed a straightforward framework that aimed to assess four dimensions of a gender perspective with the intent to address conflict resolution through an analysis of two case studies. This framework attempted to translate Bell's four dimensions of a gender perspective into practical terms, such as gender inclusiveness, analyzing special needs and demands, gender impact, and power dynamics of women and other gender identities in the peace process. Breaking down the four dimensions into gender language, the following six indicators were raised: participation, protection, incorporation, representation, power dynamics, and recognition (Cobar et al., 2018, p. 8).

First is women inclusiveness. In this first dimension, there are three indicators which are participation, representation, and incorporation. According to Cobar et al (2018),

participation evaluates how women and other gender identity groups have been included in a peace process. **Representation** assesses how the participation of women and other gender identity groups in decision-making bodies has been addressed in the content of the final peace agreements. **Incorporation** assesses how women and other gender identity groups' inclusion in the bureaucracy and peacebuilding bodies has been addressed in the content of the final peace agreements.

The second dimension is gender needs and demands. The United Nations Security Council Resolution (UNSCR) 1325 states that women and men often have different experiences of disputes and different positions. Therefore, it is important to address different needs and demands. From Cobar et al (2018)'s framework, **protection** is an indicator under the second dimension that addresses women's and gender minorities' special needs by focusing on equality.

The third dimension is the gendered impact, which includes one indicator, which is recognition. According to Cobar et al (2018), **recognition** is used to assess the gendered impact of a peace agreement, or more specifically, how laws and policies reflect gender-centered language. For instance, Ezer's study showed that customary rule divides heirs into three degrees. The first two degrees are for the sons, and the third is for the daughter. Therefore, the daughters inherit less than their brothers (Ezer, 2006, p. 612). Through this example, it is clearly shown that there is no gender neutrality.

The fourth dimension of the framework, **understanding and analyzing power dynamics**, critically engages with the structural underpinnings of social relations, including how power is distributed and maintained across gendered lines. Within this dimension, **Indicator 6: Gender Power Relations** serves as a key analytic tool for interrogating the hierarchical and often unequal relationships between men, women, and gender-diverse individuals. This indicator inherently captures the core tenets of **patriarchy theory**, as it addresses how patriarchal norms, values, and institutions perpetuate male dominance and female subordination. It also enables a nuanced examination of how power is exercised in property inheritance dispute resolution contexts. Furthermore, the framework implicitly incorporates **intersectional analysis** by recognizing that gender power relations are not experienced in isolation but are compounded by other axes of identity such as class, race, ethnicity, and age. Thus, the framework facilitates a more comprehensive understanding of

structural gender inequalities, normative power hierarchies, and the socio-legal mechanisms that sustain them.

4. Research Methodology

According to Kitchin and Tate, methodology refers to a coherent set of rules and procedures that can be used to investigate a phenomenon or situation within the framework (Kitchin & Tate, 2013, p. 6). This is an ethnography qualitative research. The study has used a case study design because it has only focused on studying one selected area, local people, and culture in-depth and in detail. The study area of the chosen research is Olasiti village, located at Minjingu in Babati district. The village is found in the Manyara region in northern Tanzania. Both primary and secondary sources of data have been used. The use of narration and in-depth interview has been employed in primary data, and the use of document review for the secondary source. For example, the researcher obtained data from the government official report on household residences at Olasiti village in Minjingu. This is to distinguish how many households are for widows who are the target sample size of this study. The sample size of this study was 11 Maasai widows and 10 Maasai daughters: 7 married and 3 unmarried, 5 Maasai leaders, 1 Elderly man, and 4 Family members. All of the research participants were above 20 years old. The sampling techniques used are purposive, convenience, and snowball sampling techniques. Data has been analyzed through narrative analysis.

5. Findings and Discussion

This study draws on qualitative data collected from a specific case context, members of the Maasai community in northern Tanzania, with a particular focus on widows and daughters (both married and unmarried) residing in the Manyara Region. The research examines their roles within gendered dispute resolution processes governed by customary inheritance rules, using an ethnographic approach informed by gender analysis.

Due to this focused scope, the findings offer case-specific insights drawn from a single cultural group within a defined geographic area. Given that Tanzania comprises over 120 ethnic groups and more than 20 administrative regions, the roles and experiences documented in this study should not be considered representative of other tribes, regions, or the country as a whole. This research aims to develop a contextually grounded and in-depth understanding

of how Maasai widows and daughters are positioned within customary mechanisms for resolving inheritance disputes. While the findings may provide valuable insights for comparable socio-cultural or peacebuilding settings, they are not intended to be statistically generalizable.

5.1.1 Participation

Based on this indicator, this study inquired two questions from each group of research participants- the Maasai widows and daughters, respectively. The two questions are: (1) Did you fully participate in the decision-making process? and (2) How did you participate?

According to the obtained data from the field work, both Maasai widows and daughters, married and unmarried, responded that they participate during “*Olpolosati day*”. This is the fortieth day meeting held after the deceased person (husband or father) has been buried according to Maasai customary rules. This day is attended by all family members, the neighbors, Maasai leaders, and elderly men. It is involved with most Maasai customary rules and practices, such as choosing the deceased person’s heir, appointing the family guardian, and dividing the deceased person’s inheritance. The family guardian is selected from the late husband’s lineage. According to Maasai customary rules, it is also important to highlight that the widow and her children should choose whomever they are willing to. Any third party should not influence their decision.

However, based on the research findings, not all Maasai widows and daughters had full rights to choose whomever they want as their family guardian. For example, Simayo, a Maasai widow who was left with five children: one son and four daughters, asserted that the Maasai leaders and elderly men appointed the family guardian on her behalf. Another example is Naomi’s case. After her husband’s death, she was left with five children: one daughter and four sons. She clarified that: “I did accept the one they chose for me; our customary rules are male-dominated. It’s better to remain quiet rather than to speak, as it is assumed disrespectful within our communities” (N. Mollel, personal communication, January 17, 2024).

Furthermore, there was an exception of one Maasai widow, “Elizabeth,” who explained how she participated. Elizabeth said that, despite the threats of her in-laws, she did not agree to remain silent. She said: “It’s either I speak or remain quiet in fear and lose my inheritance” (E. Lomnyaki, personal communication, January 10, 2024). Elizabeth detailed that the Maasai leaders “*Laigwanani*” and elderly men called upon her during the “*Olpolosati*”

to choose a family guardian from his late husband's lineage. She affirmed that this was a fair and just decision of the Maasai customary rule practice carried out regarding property inheritance rights among the Maasai societies in Tanzania. Therefore, from her narration, the researcher observed that the widow played a decision-making role in choosing a family guardian.

As for the daughters, all of them agreed that they do participate during the "*Olpolosati*". The researcher's direct observation is that they do participate physically but have no decision-making power during these meetings. Because none of the daughters, both married and unmarried, could state how they participate in this meeting apart from being present and seen during the process. For example, some stated that the decision-making role is for the male figure. One of the research participants Happy, said that her brother made decisions on her behalf. Meanwhile, other four daughters from different families stated that, during the "*Olpolosati*", it was only their mothers who could speak, and their presence was just to listen.

5.1.2 Representation

Based on this indicator, the researcher inquired two questions from each group of research participants- the Maasai widows and daughters, respectively. The two questions are: (1) How are your views and thoughts represented at the customary rule meetings? and (2) Is it through a round table discussion?

From the findings, almost all Maasai widows stated that their views are represented by their male relatives during the "*Olpolosati*" day. On the one hand, Nganashe and her co-wife, both Maasai widows from one family, stated that their views were represented by their sons. "... our sons represented our views during the meetings" (N. Mollel, personal communication, December 11, 2023). On the other hand, one Maasai widow stated that she did not have any representation. An example of Namnyaki, who confirmed that despite the property inheritance rights dispute in her family, she decided to remain silent. In addition to that, she did not make any effort to find a male figure or ask her sons to represent her views during the meeting. When asked why she did not make any effort, Namnyaki replied that she was in fear and was threatened by her brother-in-law.

As for the daughters, both married and unmarried, they stated that they have no representation concerning their views and thoughts. For instance, Enoti and her three sisters

all said, “We are part of the meeting but no one will ask for our views and thoughts” (E. Lekitoni, personal communication, January 5, 2024). Furthermore, Narisyo affirmed that this is not a common practice for daughters to be engaged and share their own views and thoughts among Maasai customary rules regarding property inheritance rights dispute and resolution. In addition to their explanation, they emphasized that, whether married or unmarried, in Maasai customary rules, a daughter has no room for direct representation of views and thoughts.

In response to the question of whether they sat at the discussion table or not, both Maasai widows and daughters replied that the nature of their seating is different from the round table discussion. For example, during the “*Olpolosati*” meeting, men are seen in the front seats while women take the back seats. Most Maasai widows and daughters affirmed that they are comfortable with their seating style. In addition to that, they argued that there is nothing wrong with their seating style. In fact, they appealed that they are still part of the meeting and can hear whatever is discussed. From their remark, they said men and women cannot take close seats it's disrespectful according to Maasai customs and traditions.

5.1.3 Incorporation

The researcher inquired two questions from each group of research participants- the Maasai widows and daughters, respectively. The two questions are: (1) Are you involved or engaged in customary rule meetings? and (2) How are you involved?

The findings reveal that most Maasai widows are physically involved and engaged in customary rule meetings. However, they do not have seats on the Maasai customary board or dispute resolution panel. They all stated that overall, women have no customary leadership seats in regard to dispute resolution. They only report their challenges to the chosen family guardian, and the issue will be resolved. Most detailed that, however, the process takes time because of bureaucracy. Concerning their physical involvement, most elaborated that they are involved through being allowed to choose a family guardian. This is the most common feature elaborated by almost all Maasai widows.

In a few circumstances, a few Maasai widows provided more detail on how they were involved through raising their voices. An example is the story of Elizabeth, the “brave widow”. During the meeting, the Maasai leaders require the widows to share any challenges encountered since the day they lost their husbands. Elizabeth said that she made it clear

during the “*Olpolosati*” that she is not willing to relocate to another region, as asked by her in-laws. She affirmed that the Maasai leaders and elderly men considered her view and allowed her to remain in the village. Meanwhile, other Maasai widows stated that their involvement was only a physical presence during the meeting.

As for the daughters, both married and unmarried, they said that they were involved physically through being present during the “*Olpolosati*”. All daughters, both married and unmarried, clarified that they are not part of the Maasai customary boards or dispute resolution panels. However, others went further and said they were involved in preparing the “*Olpolosati*” day, such as arranging the chairs and cleaning the environment, while cooking is left out for men on this day.

5.1.4 Protection

Based on this indicator, three questions were inquired from each group of research participants- the Maasai widows and daughters, Maasai leaders, elderly men, and family members respectively. The three questions are: (1) The first interview question was directed to the Maasai widows and daughters: How do the Maasai customary rule decisions affect your needs and demands? (2) The second interview question was directed to the Maasai leaders, elderly men, and family members: During or before carrying out customary decisions, do you consider widows’ and daughters’ needs and demands? and (3) The third interview question was for the Maasai leaders and elderly men: How does the Maasai customary rules ensure to protect widows and daughters from all kinds of discrimination while seeking for their property inheritance rights?

From the findings, most Maasai widows affirmed that when property inheritance right is delayed, it affects their needs and demands. They elaborated that their children are affected because they do not get a proper education. For example, Mollel's family of five wives revealed that they had not received their full property rights for more than a decade. They now depended on cattle, but this was not enough. They said, “our needs and demands are affected because of our own family members’ greediness” (Mollel, personal communication, December 11, 2023). Their daughters proclaimed that, “economic hardship is the major challenge when our mothers fail to have their share of inheritance rights” (Mollel, personal communication, December 15, 2023).

Therefore, from the findings, the researcher observed that daughters' needs and demands are greatly affected if their mothers are not able to inherit. Furthermore, all the Maasai leaders, "*Laigwanani*," asserted that they do consider widows' and daughters' needs and demands before and during carrying out customary rule decisions in regard to property inheritance rights. The Maasai leaders "*Laigwanani*" emphasized that:

We do know that especially Maasai widows are left with a huge family responsibility after their husband's death. They have to care for their children and provide for them. At the larger extent, these widows have no source of income. Therefore, Maasai widows inherit from their husband's wealth such as livestock and land so as to help them in providing for the family. This is what Maasai customary rule demands (Laigwanani, personal communication, January 25, 2024).

In addition to that, Mollel (one among the Maasai elderly men) explicated that widows have every right to inherit from their husband's wealth because they do not have inheritance from their father's house. He emphasized that Maasai customary rules in regard to property inheritance rights allow widows to fully inherit from their husband's wealth. He said, "It is our customary rule practice that widows have inheritance but daughters do not have, as it is to be obtained from their husbands" (M. Stoni, personal communication, January 25, 2024).

As for the family members, most replied that they do consider widows' and daughters' needs and demands. For instance, Ernest said that after the loss of his father, he made sure to represent his mother at the "*Olpolosati*" meeting so that her inheritance was not delayed, or else their whole family would be in trouble. In addition to that, the Maasai leaders "*Laigwanani*" and elderly men claimed that it is their duty to make sure that the Maasai widows and daughters are protected from all forms of injustice, either from within the family or outside the community. Loishiye, one of the Maasai leaders, detailed that Maasai customary rules are clear and consistent throughout all Maasai societies. He said, "Maasai customary rules require them (*Laigwanani*) during the "*Olpolosati*" day to make sure that a widow is given and shown her property inheritance rights. Because this is her full right and not a compromise" (L. Lilayoin, personal communication, January 25, 2024).

5.1.5 Recognition

Three questions were inquired from this indicator from each group of research participants: the Maasai leaders, elderly men, and family members only. The three questions are: (1) Do the Maasai customary rules recognize Maasai widows and daughters' equal rights of inheritance? (2) As a Maasai leader and elderly man, do you recognize Maasai widows' and daughters' needs and demands? and (3) As a family member, do you recognize Maasai widows' and daughters' needs and demands?

According to the obtained data from the field work, both the Maasai leader and elderly men agreed that Maasai customary rules recognize Maasai widows' equal rights of inheritance, but not for both married and unmarried daughters. For example, Loishiye, the Maasai leader "*Laigwanani*," proclaimed that there is equality in property inheritance rights between spouses. He added that if a husband dies, the Maasai customary rule recognizes the wife to have inheritance and vice versa.

As for the daughters married or not, they are not part of the inheritance. Loishiye highlighted that according to Maasai customary rules, daughters have their inheritance from their husbands. Nevertheless, Mollel, an elderly man argued that there are exceptions for a Maasai daughter to inherit. If she meets the exception, her right to inherit properties will be recognized. The following are the exceptions for both married and unmarried daughters to inherit.

1) A daughter could inherit only if the father said before death that all his children, regardless the gender, should have equal inheritance rights. There must be a third person as a witness on this statement to justify during the "*Olpolosati day*".

2) If the daughter is not married or divorced and returns home. There is always a reserved land left for daughters in the family. Therefore, if not married or divorced the reserved land is given to her as inheritance. But she cannot sell this land or bequeath it.

3) A daughter could have inheritance if the father shared his properties before death.

4) Daughters can have inheritance if they are born alone with no sons in the family. This expectation is rare in most rural Maasai societies.

In response to if they recognize Maasai widows' and daughters' needs and demands, all Maasai leaders, elderly men, and family members agreed that they recognize

Maasai widows' and daughters' needs and demands. For this reason, they make sure that the widows do fully inherit property rights to care for their children. For the daughters, all Maasai leaders, elderly men, and family members stated that their needs are to be fulfilled by their mother's and if married, their needs and demands are to be fulfilled by their husbands.

5.1.6 Power Relations

From this indicator, the researcher inquired two questions from each group of research participants- the Maasai leaders and elderly men, respectively. The two questions are: (1) Does the Maasai customary board involve both gender? and (2) What constitutes the Maasai customary board?

The findings reveal that all Maasai leaders, "*Laigwanani*" and elderly men, agreed that the Maasai customary rule board does not involve all types of gender, both male and female. This is because the nature of Maasai customs and traditions have defined the roles of a man and woman in the society. In response to the question, what are the key components that constitute the Maasai customary board? Both the Maasai leader and the elderly men confirmed that the board is comprised of men only. All the Maasai leaders, "*Laigwanani*" in the Maasai tribe, are men and not women. They further explained that, for instance, Maasai leaders are divided into three categories. The first category is the Head of Maasai leaders known as "*Laigwanani Mkuu*". He is the head of all Maasai leaders and is recognized by both the Maasai societies in Tanzania and the Government of Tanzania. The second category is the regional, district, ward, or village "*Laigwanani*". The third category is the clan leader known as "*Laigwanani wa Boma*". All of them have a common feature. Their work and dedication are towards engaging in community work and are all recognized by both the Maasai communities and the Government of Tanzania. Their leadership duration is of seven years.

6. Conclusion and Policy Implication

To conclude, this study has analyzed the roles of Maasai widows and daughters in resolving property inheritance rights disputes based on the gender framework of conflict resolution created by Cobar et al (2018). The findings have shown that both Maasai widows and daughters, whether married or unmarried, do not directly participate in the decision-making process. Most of them are physical attendees, listeners, and observers. Furthermore,

there is less direct representation for the Maasai widows and no direct representation for both married and unmarried Maasai daughters at the round table discussion. Mostly, their views and thoughts are being represented by their family members “male figure”. In addition to that, both Maasai widows and daughters, married and unmarried, are seen in the back seats while men take the front seats. Both Maasai widows and daughters, whether married or unmarried, do not have leadership and decision-making roles in dispute resolution meetings; instead, they are involved and engaged through preparing meetings, arranging chairs, cleaning the environment, and preparing food and drinks during the dispute resolution meetings.

For policy implication, the researcher suggests that there is a need for government and non-government organizations to help and emphasize more on gender- inclusiveness in resolving societal problems, such as property inheritance rights dispute within Maasai societies, especially at the rural societies. The findings have shown that Maasai dominant culture and patriarchy limit both Maasai widows and daughters, married and unmarried, from leadership and decision-making roles, hence they are not part of the resolution process.

7. Preface

This present study is closely related to my life experience. I am a Tanzanian Maasai native who has lost a father on May 10, 2020 and had to pass through the dominant patriarchal customary rules to secure property inheritance rights as a daughter. It is for this reason that I was motivated to conduct this study with the guidance of my supervisor, Dr. Le Ngoc Bich Ly.

8. Acknowledgements

I thank the Almighty God for his guidance, protection, grace, and mercy he has offered to me during my studies. **Philippians 4:13** “**I can do everything through him who gives strength**”. I owe special gratitude to Dr. Le Ngoc Bich Ly, who undertook to act as my supervisor in my academic life at Payap University and on this specific study. My sincere thanks to Mr. Peter Mollel, the Head of Olasiti village in Minjingu Babati District, Manyara region, Tanzania. He was a key person in my research undertakings along with Mr. Daniel Kambe, who both organized and coordinated me with all my research participants. I am also thankful for the cooperation received from all the research participants. Last but not least, this study is not funded by any agency.

9. References

- Cóbar, J. F. A., Bjertén-Günther, E. and Jung, Y. (2018). *Assessing Gender Perspectives in Peace Processes with Application to the Cases of Columbia and Mindanao*. Retrieved from <https://www.sipri.org/publications/2018/sipri-insights-peace-and-security/assessing-gender-perspectives-peace-processes-application-cases-columbia-and-mindanao>
- Dancer, H. (2017). An Equal Right to Inherit Women's Land Rights, Customary Law, and Constitutional Reform in Tanzania. *Social And Legal Studies*. 26(3), 291-310. <https://doi.org/10.1177/0964663916677560>
- Diana, L. and Jennifer, B. (2020). *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (10th ed.). Oxford University Press Publishers.
- Duncan, J. (2014). *Women's Land Rights Guide for Tanzania*. Landesa. Retrieved from <https://www.landesa.org/wp-content/uploads/LandWise-Guide-Women%E2%80%99s-land-rights-guide-for-Tanzania.pdf>
- Ezer, T. (2006). *Inheritance Law in Tanzania: The Impoverishment of Widows and Daughters*. Retrieved from <https://www.law.georgetown.edu/wp-content/uploads/2020/07/Inheritance-Law-in-Tanzania-The-Impoverishment-of-Widows-and-Daughters.pdf>
- Genicot, G. and Hernandez-de-Benito, M. (2022). Women's Land Rights and Village Institutions in Tanzania. *World Development*. 153, 105811. doi: 10.1016/j.worlddev.2022.105811
- Kitchin, R., and Tate, N. (2013). *Conducting Research in Human Geography: Theory, Methodology and Practice*. Routledge.
- Manning, C. (n.d.). *Defining Conflict Resolution*. from https://www.carolynmanningconsulting.com.au/files/2014/3556/8546/Defining_Conflict_Resolution.pdf
- Shayo, A. (2016). *Socio-Cultural Practices that Impact Women Farmers' Land Ownership: A Case of Sukuma Women in Tanzania* [PhD Thesis]. Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University. Retrieved from <https://vtechworks.lib.vt.edu/server/api/core/bitstreams/f9b41ccf-47cc-40a3-bbde-55986c9b7a37/content>
- Tidwell, A. (1998). *Conflict Resolved? A Critical Assessment of Conflict Resolution*. Biddles.
- Tillet, G. (1991). Conflict and Its Resolution. In *HRM 540 Theory of Conflict Resolution: Study Guide Module 2*. Charles Sturt University

- Urassa, J. A. (2023). Gender Gaps in Property Rights in Rural Communities of Tanzania: Challenges Towards Achieving Sustainable Development Goals. *International Journal of Social Science Research and Review*. 6(4), 162–176. doi: 10.47814/ijssrr.v6i4.1050
- Kivaria, A. K. (2020). Assessing the Challenges of Women’s Land Rights in Tanzania. *African Journal of Land Policy and Geospatial Sciences*. 3(2), 128-136. <https://doi.org/10.22004/AG.ECON.334289>

การประยุกต์ใช้ FlexSim และการวางแผนคลังสินค้าอย่างเป็นระบบ (SLP) เพื่อเพิ่ม
ประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในคลังสินค้าอุตสาหกรรม
Application of FlexSim and Systematic Layout Planning (SLP) to
Enhance Supply Chain Management Efficiency in Industrial
Warehouses

กัญญารัตน์ ศรีม่วง¹ และจิรวดี อินทกาญจน์²
Kanyarat Srimuang¹ and Jirawadee Intakarn²

Received date: March 1, 2025

Revised date: December 17, 2025

Accepted date: December 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์และออกแบบการวางแผนคลังสินค้าอย่างเป็นระบบ (SLP) โดยใช้การจำลองสถานการณ์ด้วยโปรแกรม FlexSim สำหรับคลังสินค้าอุตสาหกรรมและ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในคลังสินค้าอุตสาหกรรมจากการประยุกต์ใช้การวางแผนคลังสินค้าอย่างเป็นระบบร่วมกับโปรแกรม FlexSim ใช้รูปแบบการวิจัยแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและดำเนินงานคลังสินค้า จำนวน 80 คน จากประชากรทั้งหมด 100 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อประเมินความพึงพอใจและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการจำลองสถานการณ์ด้วยโปรแกรม FlexSim ร่วมกับการวางแผนแบบเป็นระบบ (Systematic Layout Planning: SLP) เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการและปรับปรุงระบบคลังสินค้า ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้การจำลองสถานการณ์ด้วย FlexSim ในการวิเคราะห์และปรับปรุงระบบคลังสินค้าด้วย SLP สามารถลดเวลาการดำเนินงานจาก 124 นาที เหลือ 108 นาที ช่วยให้การ

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, E-mail: jirawadee_i@rmutt.ac.th (Corresponding author)

บริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานมีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมทั้งลดจุดคอขวดเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้า และลดต้นทุนแรงงาน ดังนั้น องค์กรสามารถใช้ FlexSim และ SLP เพื่อปรับปรุงผังคลังสินค้า ลดเวลาการดำเนินงาน และเพิ่มประสิทธิภาพโลจิสติกส์

คำสำคัญ : โปรแกรม FlexSim, การวางผังคลังสินค้าอย่างเป็นระบบ (SLP), ประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน, คลังสินค้าอุตสาหกรรม

Abstract

This research aims to 1) study the application of simulation using FlexSim to analyse and improve the efficiency of supply chain management in industrial warehouse systems. 2) Evaluate the impact of simulation on the operational efficiency of industrial warehouse systems. The study employs a mixed methods research approach. The research population consists of 100 employees involved in warehouse management and operations, with a sample group of 80 individuals selected through simple random sampling. The research tools include a questionnaire and simulation using the FlexSim software. Experts validated the quality of the research instruments. Data collection was conducted using questionnaires and in-depth interviews, while data analysis was performed using FlexSim Simulation. The research findings indicate that applying FlexSim simulations to analyse and improve the warehouse system using SLP (systematic layout planning) successfully reduces operational time from 124 minutes to 108 minutes. This led to increased efficiency in supply chain management, reduced bottlenecks, improved inventory storage, and lowered labour costs. Thus, organisations can use FlexSim and SLP to optimise warehouse layouts, reduce operational times, and enhance logistics efficiency.

Keywords: FlexSim, Systematic Layout Planning (SLP), Supply Chain Management Efficiency, Industrial Warehouse

1. บทนำ

คลังสินค้าถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานในยุคปัจจุบัน เพราะช่วยให้องค์กรสามารถบริหารสินค้าคงคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดต้นทุน และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้รวดเร็วยิ่งขึ้น (Christopher, 2016) สำหรับการค้าระหว่างประเทศนั้น คลังสินค้าปลอดอากรมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากช่วยลดภาระภาษีและเพิ่มความคล่องตัวในการจัดการสินค้า ทั้งด้านการจัดเก็บและการกระจายสินค้า (Rushton et al., 2017) ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ระดับนานาชาติ ได้พัฒนาบริการคลังสินค้าที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นคลังสินค้าทั่วไป คลังสินค้าปลอดอากร หรือคลังสินค้าควบคุมอุณหภูมิ การมีระบบคลังสินค้าที่ครบวงจรเช่นนี้ ช่วยสนับสนุนให้ธุรกิจนำเข้าและส่งออกสามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีการค้าโลก

กรณีศึกษาประสบปัญหาในการบริหารพื้นที่คลังสินค้า โดยมีสาเหตุหลายประการ เช่น พนักงานยังขาดความเชี่ยวชาญในการจัดการพื้นที่ บริษัทมีเครื่องจักรไม่เพียงพอต่อการทำงาน และมักเจอปัญหาวัตถุดิบมาส่งล่าช้าหรือเสียหายระหว่างทาง นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมในคลังสินค้าไม่เอื้อต่อการทำงาน ทั้งพื้นที่ขรุขระและอากาศร้อน ขั้นตอนการทำงานที่ซับซ้อน ส่งผลให้การขนถ่ายสินค้าล่าช้า บริษัทต้องจ่ายค่าล่วงเวลาให้พนักงานและเสียค่าปรับจากการที่รถขนส่งต้องจอดรอนานที่สำคัญคือ การจัดเก็บสินค้าที่ไม่เป็นระเบียบทำให้เสียพื้นที่โดยเปล่าประโยชน์ ทำให้คลังสินคารับสินค้าได้น้อยลง ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทโดยรวม

การศึกษานี้จึงมีผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการวางแผนคลังสินค้าอย่างเป็นระบบมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนผังใหม่ และใช้แบบจำลองสถานการณ์ด้วยโปรแกรม FlexSim ในการประเมินประสิทธิผลของการปรับปรุงโดยมีเหตุผลในการเลือกใช้ FlexSim เนื่องจากเป็นซอฟต์แวร์ที่มีความสามารถสูงในการจำลองระบบโลจิสติกส์และคลังสินค้าด้วยแบบจำลองสามมิติ (3D Simulation) ซึ่งช่วยให้สามารถมองเห็นภาพรวมของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน มีความยืดหยุ่นในการปรับปรุงกระบวนการ และรองรับการวิเคราะห์ทางสถิติที่แม่นยำ อีกทั้งยังใช้งานง่ายและได้รับการยอมรับในวงการอุตสาหกรรมอย่างกว้างขวาง เมื่อเทียบกับซอฟต์แวร์อื่น เช่น Arena หรือ AnyLogic แล้ว FlexSim มีจุดแข็งที่โดดเด่นในด้านการนำเสนอข้อมูลด้วยภาพ (visualization) และส่วนติดต่อผู้ใช้ (user interface) ที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้ ทำให้สามารถสื่อสารผลการวิเคราะห์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ดียิ่งขึ้น ผลการดำเนินการพบว่าสามารถลดความสูญเสียในการเคลื่อนย้ายสินค้าและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่ได้อย่างมีนัยสำคัญ ช่องว่างองค์ความรู้ที่นำไปสู่การศึกษานี้ คือ การขาดกรอบแนวคิดที่เป็นระบบในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่คลังสินค้า ซึ่งส่งผลให้เกิดต้นทุนแฝงจากระยะเวลารอคอยและความสูญเสียในกระบวนการขนย้ายสินค้า ดังนั้น การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นการปรับปรุงโครงสร้างเชิงกายภาพและกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อลดความสูญเสียและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และออกแบบการวางผังคลังสินค้าอย่างเป็นระบบ (SLP) โดยใช้การจำลองสถานการณ์ด้วยโปรแกรม FlexSim สำหรับคลังสินค้าอุตสาหกรรม
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในคลังสินค้าอุตสาหกรรมจากการประยุกต์ใช้การวางผังคลังสินค้าอย่างเป็นระบบร่วมกับโปรแกรม FlexSim

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 การวางผังคลังสินค้าอย่างเป็นระบบ (Systematic Layout Planning - SLP)

Systematic Layout Planning (SLP) เป็นวิธีการที่มีโครงสร้างที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเค้าโครงสิ่งอำนวยความสะดวก เพิ่มประสิทธิภาพและเวิร์กโฟลว์ งานวิจัยล่าสุดเน้นการประยุกต์ใช้ในการก่อสร้าง ห้องปฏิบัติการ และการผลิต การประยุกต์ใช้แนวคิดการวางผังอย่างเป็นระบบ (Systematic Layout Planning: SLP) ในบริบทที่หลากหลาย โดยมุ่งแสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพของ SLP ในการรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้างพื้นที่และกระบวนการภายในคลังสินค้า ทั้งนี้จะนำเสนอกรณีศึกษาที่สะท้อนถึงผลลัพธ์ของการใช้งาน SLP เพื่อชี้ให้เห็นว่าการวางผังที่เหมาะสมสามารถช่วยลดความสูญเสีย เพิ่มประสิทธิภาพ และสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนผังไซต์ก่อสร้าง SLP ได้รับการรวมเข้ากับการวางแผนผังไซต์งานก่อสร้างเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสิ่งอำนวยความสะดวกชั่วคราวและการจัดสรรอุปกรณ์การศึกษา เสนออัลกอริทึมทางพันธุกรรมที่ใช้ SLP ซึ่งปรับปรุงประสิทธิภาพของเค้าโครงโดยลดระยะทางระหว่างสิ่งอำนวยความสะดวก จึงช่วยเพิ่มการไหลของโลจิสติกส์และความปลอดภัย (Borges et al., 2024) การเพิ่มประสิทธิภาพเค้าโครงห้องปฏิบัติการ ในการตั้งค่าห้องปฏิบัติการ SLP ถูกนำไปใช้ควบคู่ไปกับกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (Analytic Hierarchy Process: AHP) เพื่อออกแบบห้องปฏิบัติการออกแบบผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมใหม่แนวทางนี้ส่งผลให้มีการกำหนดค่าใหม่ 13 แบบที่ปรับปรุงการใช้พื้นที่และความสามารถในการปรับตัว ตอบสนอง ความต้องการที่พัฒนาขึ้นของห้องปฏิบัติการ (Sihotang and Jawak, 2024) การปรับปรุงโรงงานผลิต SLP ยังถูกนำไปใช้ในองค์กรขนาดเล็กและขนาดกลางเพื่อปรับปรุงรูปแบบการผลิต การวิจัยระบุว่าการเลือกรูปแบบทางเลือกลดระยะทางและต้นทุนในการจัดการวัสดุอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Febriani and Wurjaningrum, 2024; Yanto et al., 2024) ในทำนองเดียวกัน ในบริบทการผลิตที่ใหญ่ขึ้น SLP อำนาจความสะดวกในการจัดวางใหม่ซึ่งช่วยลดระยะเวลาในการขนส่ง โดยจัดการกับความล่าช้าในการจัดส่ง (Winarno and Karningsih, 2024)

3.2 การจำลองสถานการณ์ด้วย FlexSim (FlexSim Simulation)

การจำลองสถานการณ์ด้วย FlexSim เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากความสามารถในการสร้างแบบจำลองขั้นสูงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในอุตสาหกรรมต่าง ๆ สภาพแวดล้อมการจำลอง 3 มิติของ FlexSim ช่วยให้ผู้ใช้สามารถมองเห็นและวิเคราะห์กระบวนการที่ซับซ้อนระบุคอขวดและการใช้งาน FlexSim ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของเวิร์กโฟลว์โดยลดความสูญเสียและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้เหมาะสม ส่วนถัดไปจะแสดงรายละเอียดการใช้งานหลักและประโยชน์สำคัญของ FlexSim ในการจำลองสถานการณ์ของระบบคลังสินค้า

การประยุกต์ใช้ในระบบการผลิต การระบุคอขวด FlexSim ช่วยให้สามารถจำลองกระบวนการผลิตเพื่อระบุความขาดประสิทธิภาพ นำไปสู่ประสิทธิภาพการผลิตที่เพิ่มขึ้น (Lewicki et al., 2024) การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการ ด้วยการสร้างแบบจำลองสายการประกอบ นักวิจัยปรับจังหวะการผลิตให้เหมาะสมส่งผลให้ปริมาณงานดีขึ้นและลดเวลารอบ (Jing et al., 2024)

การเพิ่มประสิทธิภาพห่วงโซ่อุปทานและคลังสินค้า ตำแหน่งคลังสินค้า โมเดลจำลองของ FlexSim ช่วยในการกำหนดตำแหน่งคลังสินค้าที่เหมาะสมโดยการวิเคราะห์ความต้องการของตลาดและข้อจำกัดด้านโลจิสติกส์ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทานอย่างมีนัยสำคัญ (Krynke, 2024) ประสิทธิภาพการดำเนินงาน: ในบริบทของโรงงานบรรจุขวด LPG การจำลอง FlexSim เปิดเผยโอกาสในการปรับปรุงการบำรุงรักษาและพารามิเตอร์การดำเนินงาน นำไปสู่การลดเวลาหยุดทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน (Bello et al., 2024)

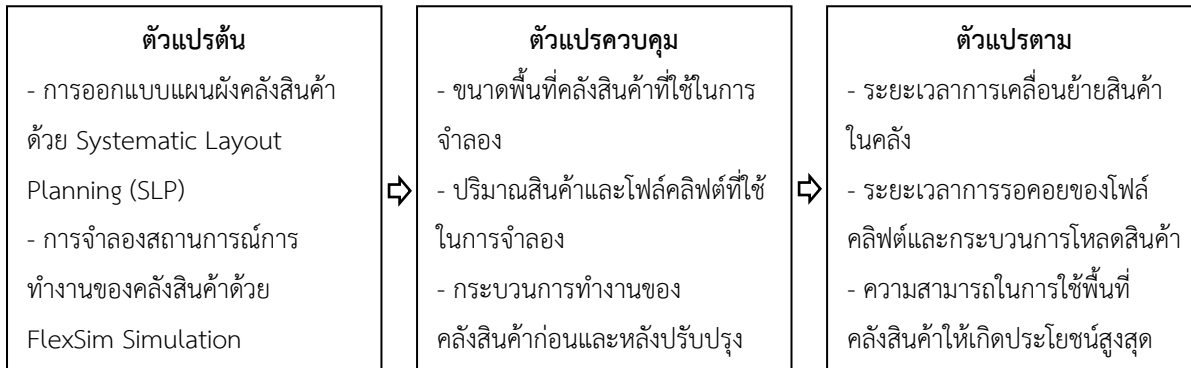
3.3 การเพิ่มประสิทธิภาพและลดความสูญเสียในคลังสินค้า

การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของคลังสินค้าและการลดขยะเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตในการจัดการห่วงโซ่อุปทานการศึกษาต่าง ๆ เน้นการประยุกต์ใช้วิธีการคลังสินค้าแบบลีนซึ่งมุ่งเน้นไปที่การระบุและกำจัดกิจกรรมที่ไม่สิ้นเปลืองกลยุทธ์ที่สำคัญ ได้แก่ Value Stream Mapping วิธีการ 5S และการทำแผนที่กิจกรรมของกระบวนการ ซึ่งโดยรวมมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานและปรับปรุงประสิทธิภาพโดยรวม

การระบุของเสีย ประเภทของเสียทั่วไปที่ระบุ ได้แก่ สินค้าคงคลังส่วนเกินนำไปสู่ความไร้ประสิทธิภาพในการจัดเก็บ (Efendi and Aryanny, 2024; Donoriyanto et al., 2024) ระยะเวลารอให้ผู้ประกอบการเคลื่อนย้ายสินค้า ซึ่งทำให้กระบวนการล่าช้าอย่างมีนัยสำคัญ (Donoriyanto et al., 2024) การค้นหาผลิตภัณฑ์และพื้นที่เก็บข้อมูลว่างไม่มีประสิทธิภาพ (Efendi and Aryanny, 2024) การใช้เทคนิคแบบลีนเทคนิคแบบลีนเช่น การแมปสตรีมมูลค่า (Value Stream Mapping:VSM) เพื่อแสดงภาพและวิเคราะห์การไหลของวัสดุ (Dhika et al., 2023) วิธีการ 5S ในการจัดระเบียบและรักษาพื้นที่ทำงานที่สะอาด (Donoriyanto et al., 2024) ความคิดริเริ่มการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องที่มุ่งเป้าไปที่กิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (Ilmi et al., 2024) ผลกระทบต่อประสิทธิภาพ การใช้กลยุทธ์เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงที่

วัดได้ เพิ่มประสิทธิภาพของวงจรกระบวนการ (Process Cycle Efficiency: PCE) สูงถึงร้อยละ 12.69 (Efendi and Aryanny, 2024) ลดเวลาในการประมวลผลมากกว่าร้อยละ 23 ในการดำเนินการเฉพาะ (Ilmi et al., 2024)

3.4 กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานในคลังสินค้าอุตสาหกรรม

4.1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่แจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง 80 คน ซึ่งสุ่มจากพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและดำเนินงานคลังสินค้า วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติจากแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบผลกระทบของการใช้ FlexSim Simulation และ SLP ต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคลังสินค้า

4.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับพนักงานที่มีประสบการณ์ในการจัดการคลังสินค้าเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานและการนำเทคโนโลยีมาใช้ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและเครื่องมือวิจัยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ

4.1.3 การจำลองสถานการณ์ (Simulation Research) ใช้ FlexSim Simulation ในการจำลองกระบวนการทำงานของคลังสินค้าก่อนและหลังการปรับปรุงด้วย SLP วิเคราะห์ผลลัพธ์ของการจำลองเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของแนวทางที่ปรับปรุง เช่น การลดเวลาการดำเนินงาน การลดจุดคอขวด และการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้า

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ พนักงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและดำเนินงาน คลังสินค้า จำนวน 100 คน โดยกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 80 คน สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูง หัวหน้าฝ่ายคลังสินค้า และเจ้าหน้าที่โลจิสติกส์ที่มีประสบการณ์ โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4.3 เครื่องมือวิจัย

งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้เครื่องมือวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ประกอบด้วย 3 เครื่องมือหลัก ดังนี้

4.3.1 แบบสอบถามเชิงปริมาณ (Quantitative Questionnaire) สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพนักงานคลังสินค้า จำนวน 80 คน โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพปัญหาการดำเนินงานคลังสินค้า และทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้โปรแกรม FlexSim ร่วมกับระบบการวางแผนโรงงานอย่างเป็นระบบ (Systematic Layout Planning: SLP) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

4.3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview) สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้บริหารและหัวหน้างานคลังสินค้า การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการตรวจสอบความตรงของแนวคำถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองสัมภาษณ์ (Pilot Interview) เพื่อปรับปรุงความเหมาะสมของข้อคำถาม

4.3.3 แบบจำลองสถานการณ์ด้วยโปรแกรม FlexSim เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานคลังสินค้าในสถานะปัจจุบันและภายหลังการปรับปรุงด้วยระบบ SLP การตรวจสอบคุณภาพแบบจำลองดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง (Model Validation) โดยเปรียบเทียบผลลัพธ์จากแบบจำลองกับข้อมูลจริง และทดสอบความเที่ยง (Model Verification) ผ่านการทดลองซ้ำ (Multiple Runs) เพื่อยืนยันความสม่ำเสมอของผลลัพธ์

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บจากแบบสอบถามพนักงานจำนวน 80 คน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและทัศนคติต่อการใช้ FlexSim และ SLP ข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร หัวหน้างาน และเจ้าหน้าที่โลจิสติกส์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ข้อมูลจากแบบจำลอง (Simulation Data) วิเคราะห์จากการใช้โปรแกรม FlexSim เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพก่อนและหลังการปรับปรุง

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม (Quantitative Questionnaire Survey) จากกลุ่มตัวอย่างพนักงานคลังสินค้า จำนวน 80 คน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานและทัศนคติต่อการประยุกต์ใช้โปรแกรม FlexSim ร่วมกับระบบการวางแผนโรงงานอย่างเป็นระบบ (Systematic Layout

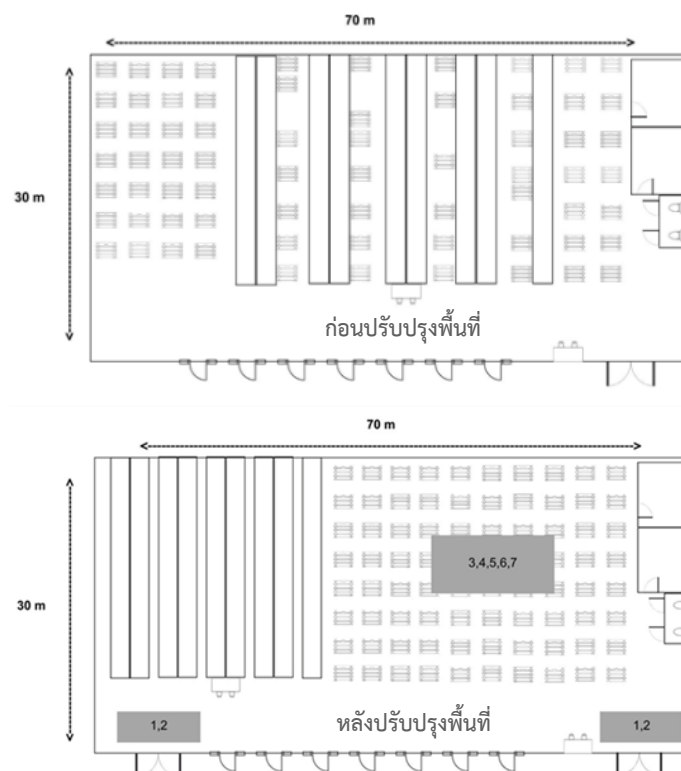
Planning: SLP) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นผู้บริหารและหัวหน้างานคลังสินค้า เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคลังสินค้าและข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการจำลองสถานการณ์ (Simulation Modeling) โดยประยุกต์ใช้โปรแกรม FlexSim วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานคลังสินค้าในสภาวะปัจจุบันและภายหลังการปรับปรุงด้วยระบบ SLP

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบจำลองสถานการณ์

5. สรุปผลการวิจัย

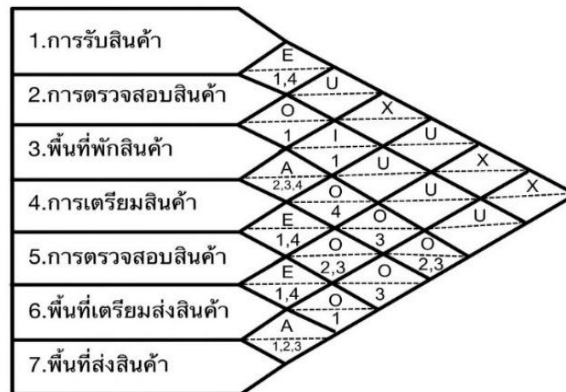
5.1 แบบจำลองผังคลังสินค้าของบริษัทก่อนปรับปรุง – หลังปรับปรุงการใช้พื้นที่ระหว่างการจัดเก็บแบบชั้นวาง (Selective Rack) วางสินค้าเนื่องจากพื้นที่ไม่เพียงพอวางสินค้า การดำเนินงานมีระยะเวลานาน เกิดจากโฟล์คลิฟต์เคลื่อนที่ระยะทางไกล



ภาพที่ 2 แบบจำลองผังคลังสินค้าของบริษัทก่อนปรับปรุง – หลังปรับปรุงพื้นที่
ที่มา : กัญญารัตน์ ศรีม่วง (2568)

5.2 การแก้ปัญหาด้วยทฤษฎีการวางผังคลังสินค้าอย่างเป็นระบบ (Systematic Layout Planning)

โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พื้นที่คลังสินค้า



ภาพที่ 3 แผนผังความสัมพันธ์พื้นที่คลังสินค้า

ที่มา : ภัฏญารัตน์ ศรีม่วง (2568)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ A

กิจกรรม	ชื่อหน่วยงาน	เหตุผลของความสัมพันธ์
3 - 4	3 - พื้นที่พักสินค้า	ตรวจสอบสินค้าก่อนนำสินค้ามาพักในคลัง
	4 - การเตรียมสินค้า	จากนั้นเตรียมสินค้า Rashing coil
4 - 5	4 - การเตรียมสินค้า	เมื่อเตรียมสินค้า Rashing coil เสร็จ
	5 - การตรวจสอบสินค้าก่อนสินค้าส่งออก	หลังจากนั้นตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก
6 - 7	6 - พื้นที่เตรียมส่งสินค้า	ตรวจสอบสินค้าทุกครั้งก่อนเตรียมส่งสินค้า
	7 - พื้นที่ส่งสินค้า	ก่อนนำเข้าพื้นที่ส่งสินค้า

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ E

กิจกรรม	ชื่อหน่วยงาน	เหตุผลของความสัมพันธ์
1 - 2	1 - การรับสินค้า	กระบวนการนำเข้าสินค้าและตรวจสอบสินค้า
	2 - การตรวจสอบสินค้าเข้าคลังสินค้า	ก่อนนำเข้าคลัง
5 - 6	5 - การตรวจสอบสินค้าก่อนสินค้าส่งออก	ตรวจสอบสินค้าก่อนส่งออก และตรวจสอบ
	6 - พื้นที่เตรียมส่งสินค้า	สินค้าทุกครั้งก่อนเตรียมส่งสินค้า

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ I

กิจกรรม	ชื่อหน่วยงาน	เหตุผลของความสัมพันธ์
1 – 4	2 - การตรวจสอบสินค้าเข้าคลังสินค้า	กระบวนการตรวจสอบสินค้าก่อนนำเข้าคลัง
	4 - การเตรียมสินค้า	ก่อนเตรียมสินค้า Rashing coil

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ O

กิจกรรม	ชื่อหน่วยงาน	เหตุผลของความสัมพันธ์
2 – 3	2 - การตรวจสอบสินค้าเข้าคลังสินค้า	กระบวนการตรวจสอบสินค้าก่อนนำเข้าคลัง
	3 - พื้นที่พักสินค้า	และนำสินค้ามาพักในคลังสินค้า
3 – 5	3 - พื้นที่พักสินค้า	นำสินค้าที่พักในคลังสินค้ามาตรวจสอบ
	5 - การตรวจสอบสินค้าก่อนสินค้าส่งออก	ก่อนส่งออก
3 – 6	3 - พื้นที่พักสินค้า	นำสินค้าที่พักในคลังสินค้านำเข้าพื้นที่
	6 - พื้นที่เตรียมส่งสินค้า	เตรียมส่งออกสินค้า
3 – 7	3 - พื้นที่พักสินค้า	นำสินค้าที่พักในคลังสินค้านำเข้าพื้นที่
	7 - พื้นที่ส่งสินค้า	ส่งสินค้า
4 – 6	4 - การเตรียมสินค้า	หลังจากเตรียมสินค้า Rashing coil เสร็จ
	6 - พื้นที่เตรียมส่งสินค้า	นำเข้าพื้นที่เตรียมส่งออกสินค้า
4 – 7	4 - การเตรียมสินค้า	หลังจากเตรียมสินค้า Rashing coil เสร็จ
	7 - พื้นที่ส่งสินค้า	นำสินค้าเข้าพื้นที่ส่งสินค้า
5 – 7	5 - การตรวจสอบสินค้าก่อนสินค้าส่งออก	กระบวนการตรวจสอบสินค้าก่อนนำส่งออก
	7 - พื้นที่ส่งสินค้า	และนำสินค้าเข้าพื้นที่ส่งออกสินค้า

ตารางที่ 5 สรุปผลกระบวนการทำงานคลังสินค้าทุกกระบวนการก่อนปรับปรุง-หลังปรับปรุง

รายการ	ระยะทาง (เมตร)	เวลา (วินาที)
ก่อนการปรับปรุง	336	353
หลังการปรับปรุง	249	250
ผลต่าง	87	103
ลดลง (%)	25.89	29.18

5.3 การเปรียบเทียบผลลัพธ์จากแนวทางการปรับปรุงทั้งหมด การจำลองสถานการณ์ (FLEXSIM SIMULATION)

จากการวิเคราะห์ปัญหาของกระบวนการคลังสินค้า ผู้วิจัยเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการดำเนินงานเรื่องเพิ่มพื้นที่การวางสินค้าบนพื้น (floor storage) ไว้สำหรับพักสินค้า เพื่อจัดเรียง Load ตู้คอนเทนเนอร์



ภาพที่ 4 การจำลองสถานการณ์โดย FLEXSIM SIMULATION

ที่มา : ภัฏญารัตน์ ศรีม่วง (2568)

ตารางที่ 6 กิจกรรมหลังการปรับปรุงการทำงาน

ตำแหน่ง	ระยะทาง (เมตร)	เวลา (นาที)
การรับสินค้า	10	23
การตรวจสอบสินค้า	3	4
พื้นที่พักสินค้า	20	12
การเตรียมสินค้า	35	40
การตรวจสอบสินค้า	28	4
พื้นที่เตรียมส่งสินค้า	36	9
พื้นที่ส่งสินค้า	20	20

5.4 ผลการจำลองสถานการณ์ของแบบจำลองการปรับปรุงระยะทางและระยะเวลา

5.4.1 กระบวนการจำลองสถานการณ์ของโพลีคลิฟต์ คันที่ 1

ตัวอย่างโพลีคลิฟต์รับสินค้าจากจุดรับสินค้าไปยังพื้นที่พักสินค้า ใช้เวลา 23 นาที สินค้าทั้งหมด 7 พาเลท โพลีคลิฟต์โหลด 1.50 นาที/ม้วน อันโหลด 1.50 นาที/ม้วน กิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าแต่จำเป็น (NNVA) 30 นาที รวมระยะเวลาทั้งหมด 53 นาที โพลีคลิฟต์ใช้ระยะทางทั้งหมด 20 เมตร/ม้วน กราฟแสดงผลการดำเนินงาน โพลีคลิฟต์ทำงานร้อยละ 7.55 การรอคอยสินค้าน้อยลง 92.45



ภาพที่ 5 ผลการจำลองสถานการณ์ระยะทางและเวลา

ที่มา : กัญญารัตน์ ศรีม่วง (2568)

การประยุกต์ใช้โปรแกรมจำลองสถานการณ์ FlexSim และการวางแผนอย่างเป็นระบบ การศึกษาวิจัยการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการคลังสินค้าด้วยการประยุกต์ใช้โปรแกรมจำลองสถานการณ์ FlexSim (FlexSim Simulation) ร่วมกับการวางแผนอย่างเป็นระบบ (Systematic Layout Planning: SLP) ได้แสดงให้เห็นผลการปรับปรุงที่มีนัยสำคัญในหลายด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการลดระยะทางการเคลื่อนย้ายสินค้า พบว่าระยะทางการเคลื่อนย้ายสินค้าลดลงจาก 336 เมตร เหลือ 249 เมตร คิดเป็นระยะทางที่ลดลง 87 เมตร หรือร้อยละ 25.89
- 2) ด้านระยะเวลาการดำเนินงาน ปรากฏว่าสามารถลดระยะเวลาจาก 353 วินาที เหลือ 250 วินาที ซึ่งลดลง 103 วินาที หรือร้อยละ 29.18
- 3) ด้านประสิทธิภาพการใช้งานรถโฟล์คลิฟต์ พบว่าระยะเวลาการดำเนินงานของรถโฟล์คลิฟต์ลดลงจาก 124 นาที เหลือ 108 นาที คิดเป็นเวลาที่ลดลง 16 นาที หรือร้อยละ 12.9
- 4) ด้านประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้า การปรับปรุงส่งผลให้พื้นที่จัดเก็บสินค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 อีกทั้งยังช่วยลดพื้นที่รอคอยและเพิ่มความคล่องตัวในการปฏิบัติงานภายในคลังสินค้า
- 5) ด้านประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์โดยรวม การปรับปรุงส่งผลให้ต้นทุนแรงงานลดลงจากการลดระยะเวลารอคอยของพนักงานและยานพาหนะขนส่ง รวมถึงการลดจุดคอขวดในกระบวนการทำงาน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น

5.5 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร หัวหน้าคลังสินค้า และเจ้าหน้าที่โลจิสติกส์ รวม 6 ราย พบประเด็นหลักที่สอดคล้องกับผลการจำลองสถานการณ์ ได้แก่

1. ปัญหาหลักในคลังสินค้า ที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด คือความไม่เป็นระเบียบของพื้นที่จัดเก็บสินค้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อเคลื่อนย้ายและการค้นหาสินค้า
2. การทำงานของโฟล์คลิฟต์ พบว่ามีการรอคอยและการเคลื่อนย้ายช้าซ้อน ส่งผลให้เกิดความล่าช้าและค่าใช้จ่ายแฝง
3. แนวทางการปรับปรุงที่ผู้ให้ข้อมูลเสนอ ได้แก่ การจัดผังคลังสินค้าให้เหมาะสมกับประเภทสินค้าและการอบรมพนักงานให้เข้าใจเส้นทางการขนย้ายที่เหมาะสม
4. ความคิดเห็นต่อการใช้ FlexSim ทุกคนเห็นตรงกันว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการมองภาพรวม และช่วยในการวางแผนปรับปรุงได้แม่นยำและมีหลักฐานเชิงรูปธรรม

6. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดวางพื้นที่คลังสินค้าโดยใช้ FlexSim Simulation และ Systematic Layout Planning (SLP) เป็นการประยุกต์ใช้ FlexSim Simulation ร่วมกับ Systematic Layout Planning (SLP) ในการบริหารจัดการคลังสินค้าในอุตสาหกรรมแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในหลายมิติ การศึกษาพบว่ากรอบแบบแผนผังคลังสินค้าใหม่ด้วยวิธี SLP สามารถลดระยะเวลาการเคลื่อนย้ายสินค้าลงร้อยละ 29.18 (จาก 353 วินาที เหลือ 250 วินาที) และลดระยะทางการขนส่งลงร้อยละ 25.89 (จาก 336 เมตร เหลือ 249 เมตร) นอกจากนี้ การจำลองสถานการณ์ด้วย FlexSim ยังช่วยลดเวลาปฏิบัติงานของรถโฟล์คลิฟต์ลงร้อยละ 12.9 (จาก 124 นาที เหลือ 108 นาที) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการลดต้นทุนแรงงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดเก็บสินค้ายังช่วยเพิ่มพื้นที่จัดเก็บได้ถึงร้อยละ 30 โดยไม่จำเป็นต้องขยายพื้นที่คลังสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Perera et al. (2022) ซึ่งประยุกต์ใช้ Linear Programming (LP) และ Goal Programming (GP) ในการเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่จัดเก็บคลังสินค้า พบว่าการจำลองด้วย LP และ GP สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่คลังสินค้าได้ โดยการปรับตำแหน่งการจัดวางพาเลทตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งได้นำ SLP และ FlexSim มาใช้ในการวิเคราะห์จุดคอขวดและออกแบบระบบการเคลื่อนย้ายสินค้า ซึ่งส่งผลให้สามารถลดระยะเวลาการปฏิบัติงานและเพิ่มประสิทธิภาพการไหลเวียนของสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ Sadeghi et al. (2024) ศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าเพื่อความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมโดยใช้แบบจำลองเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน แสดงให้เห็นว่าการออกแบบคลังสินค้ามีผลกระทบโดยตรงต่อการใช้พลังงานและต้นทุนด้านโลจิสติกส์ ซึ่งพบว่าการปรับปรุงผังคลังสินค้าสามารถลดต้นทุนด้านแรงงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ที่มุ่งเน้นการลดต้นทุนและเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคลังสินค้า ทั้งนี้ แนวทางนี้มีประสิทธิภาพในการเพิ่มขีดความสามารถด้านโลจิสติกส์และความยั่งยืนขององค์กร แม้จะมีข้อจำกัดในเรื่องความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและความแตกต่างของบริบทอุตสาหกรรม แต่เทคนิคนี้สามารถนำไปปรับใช้เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน และปรับปรุงการบริหารจัดการคลังสินค้าได้อย่างเป็นรูปธรรม (Ma, 2024; Diefenbach et al., 2024; Das et al., 2023; Zhang et al., 2019; Zhang et al., 2017; Tadokoro, 2014) นอกจากนี้ ผลการวิจัยในครั้งนี่ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย ยอดสุข และคณะ (2564) ที่ใช้ SLP ในการปรับปรุงผังคลังสินค้าในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ส่งผลให้ลดระยะทางการเคลื่อนย้ายได้ถึง 22% และลดเวลาการดำเนินงานได้อย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้ที่พบว่าการประยุกต์ใช้ SLP ช่วยลดระยะทางได้กว่า 25.89% เช่นเดียวกับงานของ ศศิธร จันทร์หอม และคณะ (2565) ที่ใช้ FlexSim จำลองกระบวนการในคลังสินค้าอาหารแช่แข็ง ซึ่งพบว่า FlexSim ช่วยลดความแออัดในพื้นที่จัดเก็บและเพิ่มประสิทธิภาพการหมุนเวียนสินค้าได้อย่างชัดเจน สนับสนุนผลของการศึกษานี้ที่พบว่าการใช้ FlexSim สามารถลดเวลารอคอยและเพิ่มการใช้พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1 ข้อเสนอแนะ

7.1.1 การปรับปรุงแผนผังคลังสินค้า สถานประกอบการสามารถนำไปวางแผนผังการจัดเก็บสินค้าโดยประยุกต์ใช้หลักการวางแผนผังอย่างเป็นระบบ (Systematic Layout Planning: SLP) อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กร ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการเคลื่อนย้ายสินค้า ลดระยะเวลาการปฏิบัติงาน และขจัดปัญหาคอขวดในกระบวนการทำงาน

7.1.2 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร สถานประกอบการควรจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานคลังสินค้าและการใช้โปรแกรมจำลองสถานการณ์ เช่น FlexSim Simulation โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติงาน และเสริมสร้างความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการคลังสินค้า

7.1.3 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการจำลองสถานการณ์ องค์กรในภาคอุตสาหกรรมโลจิสติกส์และซัพพลายเชนโดยนำโปรแกรม FlexSim Simulation มาประยุกต์ใช้ในการจำลองสถานการณ์การจัดเก็บและเคลื่อนย้ายสินค้า เพื่อการทดสอบและวิเคราะห์ผลกระทบก่อนการนำไปปฏิบัติจริง อันจะนำไปสู่การลดความเสี่ยงในการลงทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารพื้นที่คลังสินค้า

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 การบูรณาการเทคนิคการเพิ่มประสิทธิภาพที่หลากหลาย ควรดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการผสมผสานแนวทางการปรับปรุงคลังสินค้า โดยใช้โปรแกรมจำลองสถานการณ์ FlexSim ร่วมกับแนวคิดอื่น อาทิ

อัลกอริทึมฮิวริสติกและไฮเปอร์ฮิวริสติก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำหนดเส้นทางการเคลื่อนย้ายสินค้าและการใช้พื้นที่คลังสินค้า

7.2.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะในคลังสินค้า ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีคลังสินค้าอัจฉริยะมาใช้ อาทิ ระบบจัดเก็บและเรียกคืนสินค้าอัตโนมัติ และอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง โดยบูรณาการร่วมกับการวางแผนโรงงานอย่างเป็นระบบและโปรแกรมจำลองสถานการณ์ FlexSim เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานคลังสินค้าให้สอดคล้องกับอุตสาหกรรม 4.0

7.2.3 การขยายขอบเขตการศึกษาไปยังอุตสาหกรรมอื่น ควรดำเนินการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับปรุงการจัดการคลังสินค้าในอุตสาหกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ อาทิ คลังสินค้าควบคุมอุณหภูมิ คลังสินค้าสำหรับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และคลังสินค้าอุตสาหกรรมยานยนต์ เพื่อประเมินความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้การวางแผนโรงงานอย่างเป็นระบบและโปรแกรมจำลองสถานการณ์ FlexSim ในบริบทที่แตกต่างกัน

8. เอกสารอ้างอิง

- วิชัย ยอดสุข, สมชาย เรืองศรี และพัชรินทร์ ศิริวัฒน์. (2564). การปรับปรุงประสิทธิภาพพื้นที่คลังสินค้าในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์โดยใช้ SLP. *วารสารวิศวกรรมอุตสาหกรรม*. 28(2), 45–54.
- ศศิธร จันทรหอม, วิทยา กลิ่นฟ้า และสุรเดช ไชยคำ. (2565). *โครงการสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ เรื่อง การใช้โปรแกรมจำลองสถานการณ์ FlexSim เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคลังสินค้าในธุรกิจอาหารแช่แข็ง* (รายงานการวิจัย). . คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bello, A. G., Hussin, H. and Muhammad, M. (2024). Optimising LPG bottling plant with DES using Flexsim simulation tool. *African Journal of Applied Research*. 10(1), 547-556. doi: 10.26437/ajar.v10i1.748
- Borges, M. L. A. E., Araújo, G. M., Monteiro, A., Granja, A. D. and Picchi, F. A. (2024). Decision-making optimization method for construction site layout planning. *PARC*. doi: 10.20396/parc.v15i00.8674145
- Christopher, M. (2016). *Logistics and supply chain management* (5th ed.). Pearson.
- Das, J., Tiwari, M. K., Sinha, A. K. and Khanzode, V. (2023). Integrated warehouse assignment and carton configuration optimization using deep clustering-based evolutionary algorithms. *Expert Systems with Applications*. 212, 1-13. doi: 10.1016/j.eswa.2022.118680
- Dhika, D. A., Witonohadi, A. and Akbari, A. D. (2023). The proposed warehouse improvement using lean approach to eliminate waste at the main warehouse of PT. XYZ. *OPSI (Yogyakarta)*. 16(1). 94-109. doi: 10.31315/opsi.v16i1.7310

- Diefenbach, H., Grosse, E. H. and Glock, C. H. (2024). Human-and-cost-centric storage assignment optimization in picker-to-parts warehouses. *European Journal of Operational Research*. 315, 1049-1068. doi: 10.1016/j.ejor.2024.01.033
- Donoriyanto, D. S., Syamsi, M. N. B. and Nugraha, I. (2024). Implementation of LEAN warehousing to reduce waste in warehouse CV.X. *Tibuana : Journal of Applied Industrial Engineering*. 7(1), 35-40. doi: 10.36456/tibuana.7.01.8351.35-40
- Efendi, M. Y. and Aryanny, E. (2024). Analysis of waste in the warehousing flow process with lean warehousing method at PT. XYZ. *Tekmapro: Journal of Industrial Engineering and Management*. 19(2), 29-40. doi: 10.33005/tekmapro.v19i2.398
- Febriani, F. and Wurjaningrum, F. (2024). Systematic layout planning to improve facility layout in small and medium food enterprise. *Southeast Asian Business Review*. 2(2), 111-117. doi: 10.20473/sabr.v2i2.60850
- Ilmi, M. N., W, E. P. and Winursito, Y. C. (2024). Implementation of lean warehouse to improve the performance of warehouse activities at PT. ABC. *Indonesian Journal of Computer Science*. 13(1), 770-782. doi: 10.33022/ijcs.v13i1.3785
- Jing, W., Di, Y., Jin, H., Chen, B., Xu, F. and Chen, S. (2024). Balance research of the T21 commissioning assembly line based on flexsim simulation. *9th International Conference on Electromechanical Control Technology and Transportation (ICECTT 2024)*. doi: 10.1117/12.3039490
- Krynke, M. (2024). Virtual simulation modeling as a key element of warehouse location optimization strategy. *Management Systems in Production Engineering*. 32(3), 339-344. doi: 10.2478/mspe-2024-0032
- Lewicki, W., Niekurzak, M. and Wróbel, J. (2024). Development of a simulation model to improve the functioning of production processes using the FlexSim tool. *Applied Sciences*. 14(16), 1-23. doi: 10.3390/app14166957
- Luu, T. V., Chromjakova, F. and Bobák, R. (2023). An optimization approach for an order-picking warehouse: An empirical case. *Journal of Competitiveness*. 15(4), 154-178. doi: 10.7441/joc.2023.04.09
- Ma, H. (2024). Spatial layout and optimization of e-commerce logistics management based on combinatorial optimization algorithm. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*. 9(1), 1-25. doi 10.2478/amns-2024-1175

-
- Perera, D., Mirando, U. and Fernando, A. (2022). Warehouse space optimization using linear programming model and goal programming model. *Sri Lanka Journal of Economics, Statistics, and Information Management*. 1(1), 103-124.
- Rushton, A., Croucher, P. and Baker, P. (2017). *The handbook of logistics and distribution management: Understanding the supply chain* (6th ed.). Kogan Page Publishers.
- Sadeghi, M., Momeni Rad, F., and Nikfar, M. (2024). Optimizing warehouse operations for environmental sustainability: A simulation study for reducing carbon emissions and maximizing space utilization. *Journal of Future Sustainability*. 4(1), 35-44. doi: 10.5267/j.jfs.2024.1.004
- Sihotang, M. and Jawak, J. B. W. (2024). Systematic layout planning and analytical hierarchy process for laboratory layout optimization: A case study of DESPRIN. *Indonesian Journal of Computing, Engineering and Design (IJoCED)*. 6(2), 119-129. doi: 10.35806/v6i2.466
- Tadokoro, Y. (2014). Warehouse cost reduction by improving the storage policy. *Journal of Supply Chain Management*. 8(2), 61-80.
- Winarno, E. and Karningsih, P. D. (2024). Optimalisasi tata letak pabrik pada proses pengecatan di PT INKA (Persero) menggunakan metode systematic layout planning (SLP). *CAPITAL: Jurnal Ekonomi dan Manajemen*. 8(1), 130-141. doi: 10.25273/capital.v8i1.20527
- Yanto, A. B. H., Abimanyu, R., Fauzi, A. and Indriyani, N. (2024). Tata letak fasilitas pabrik dengan menggunakan metode systematic layout planning (SLP) pada PT Tesena Inovindo. *IMTechno Journal of Industrial Management and Technology*. 5(2), 53-60. doi: 10.31294/imtechno.v5i2.3374
- Zhang, G., Nishi, T., Turner, S. D. O., Oga, K. and Li, X. (2017). An integrated strategy for a production planning and warehouse layout problem: Modeling and solution approaches. *Omega: The International Journal of Management Science*. 68, 85-94. doi: 10.1016/J.OMEGA.2016.06.005
- Zhang, H., Guo, Z., Zhang, W., Cai, H., Wang, C., Yu, Y., Li, W. and Wang, J. (2019). Layout Design for Intelligent Warehouse by Evolution with Fitness Approximation. *IEEE Access*. 4, 1-9. doi: 10.1109/ACCESS.2019.2953486

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม
The 21st - century learning leadership development guidelines of
administrators in schools under the secondary educational
service area office Nakhon Phanom

เพชรอุไร ชามาตร¹, เอกลักษณ์ เพียสา² และนวพร วรรณทอง³

Peturai Chamat¹, Akkaluck Pheasa² and Nawaporn Wannathong³

Received date: April 5, 2025

Revised date: December 17, 2025

Accepted date: December 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 320 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยด้านสภาพที่เป็นจริง มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.39-0.99 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 ส่วนด้านสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.46-0.95 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.50) และสภาพที่ควรจะเป็นภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.32) 2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน ภาพรวม (PNI_{modified}) เท่ากับ 0.100 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, E-mail: peturai2534@gmail.com (Corresponding author)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., E-mail: akkaluckpheasa@gmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., E-mail: Hochi_ja@hotmail.com

พบว่า ด้านที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงที่สุด ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านที่มีค่า $PNI_{modified}$ น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน 18 แนวทาง ดังนี้ ด้านความคิดสร้างสรรค์ 6 แนวทาง ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 6 แนวทาง และ ด้านการบูรณาการ 6 แนวทาง ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.27) และความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.43)

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารโรงเรียน, แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้, ความคิดสร้างสรรค์

Abstract

This study aims to explore approaches for developing 21st - century learning leadership among school administrators under the Nakhon Phanom Secondary Educational Service Area Office. The sample- consisted of 320 school administrators and teachers from the same office during the academic year 2024, selected through multistage sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire. The content validity for the current state section was 1.00, with discrimination values ranging from 0.39 to 0.99 and a reliability coefficient of 0.99. For the desired state section, the content validity was also 1.00, with discrimination values ranging from 0.46 to 0.95 and a reliability coefficient of 0.99. Data analysis included mean, standard deviation, and the Priority Needs Index ($PNI_{modified}$). The research findings were as follows: 1) The overall current state of 21st century learning leadership among school administrators was at a high level ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.50), while the desired state was at the highest level ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.32). 2) The overall priority needs index ($PNI_{modified}$) for developing 21st century learning leadership among school administrators was 0.100. When analyzed by aspect, creativity had the highest $PNI_{modified}$ value, while learning innovation development had the lowest $PNI_{modified}$ value. 3) The development approach for 21st-century learning leadership among school administrators comprised three aspects and 18 strategies, specifically: six strategies for creativity, six strategies for team learning, and six strategies for integration. The overall suitability was at the highest level ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.27), and feasibility was at a high level ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.43).

Keywords: 21st - century learning leadership, school Administrators, development guidelines for learning leadership, creativity

1. บทนำ

ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการปรับตัวและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตและการทำงาน ทักษะเหล่านี้ครอบคลุมทั้งการเรียนรู้และนวัตกรรม การใช้สารสนเทศและเทคโนโลยี รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ ระบบการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการเตรียมกำลังคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งการจะทำให้เด็กมีทักษะศตวรรษที่ 21 ได้ ในบริบทการศึกษาสถานศึกษาซึ่งเป็นแหล่งเตรียมพร้อมคนรุ่นใหม่ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งยกระดับศักยภาพของกำลังคนให้มีสมรรถนะที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. ก) เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชากร และปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมฐานความรู้ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นลำดับแรก ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับความซับซ้อนของสังคมยุคใหม่ ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันอย่างเข้มข้น อันเป็นแรงผลักดันสำคัญที่นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา ซึ่งคุณภาพการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญสำหรับศตวรรษที่ 21 ประเทศที่ได้เปรียบและอยู่รอดได้ คือประเทศที่มีอำนาจทางความรู้และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (พสุ เดชะรินทร์, 2556, น. 120)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานภายในโรงเรียน ช่วยส่งเสริมให้ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่สร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ และสามารถออกแบบนวัตกรรม เพื่อพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร ให้สามารถนำพาโรงเรียนสู่ความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อนุชิต พันธุ์คง, 2563, น. 23) นอกจากนี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาครูและนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพให้ครูได้รับโอกาสอบรมและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ส่งเสริมให้ครูมีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนการเรียนรู้ หากผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ดี ครูได้รับการพัฒนา และนักเรียนมีโอกาสรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับอนาคต ซึ่งนำไปสู่คุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้นและการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน การส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ผ่านการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีเป้าหมาย เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม (จิรวัดน์ วงษ์คง, 2559, น. 14)

การพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน มีความสำคัญหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากศตวรรษที่ 21 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมอย่างรวดเร็ว ภาวะผู้นำการเรียนรู้จึงนับว่ามีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และจำเป็นต้องพัฒนาผู้นำให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนที่มีประสิทธิผลหรือคุณภาพ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้นำจากการกำกับควบคุมประสิทธิผลของโรงเรียนสู่การให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก เน้นการสอนงานและนิเทศงานแก่บุคลากรเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่มาพัฒนางานอยู่เสมอ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำให้เข้มแข็ง พัฒนาการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและใช้ทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์ (ศรสวรรค์ พานซ้าย และจิตมา วรณศรี, 2564, น. 91) ผู้นำการเรียนรู้สามารถส่งเสริมการคิดนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร ช่วยให้องค์กรมีความสามารถในการพัฒนาวิธีการเรียนรู้และการสอนที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ การสร้างความร่วมมือและการทำงานร่วมกัน ผู้นำการเรียนรู้สามารถสร้างการทำงานร่วมกันและการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร ช่วยสร้างโอกาสให้คนทุกคนและกลุ่มทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาความรู้ การเป็นตัวอย่าง ผู้นำการเรียนรู้ต้องเป็นตัวอย่างให้กับคนในองค์กร โดยแสดงพฤติกรรมและค่านิยมที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ต้องการ และการเตรียมความพร้อมสู่อนาคต ผู้นำการเรียนรู้ต้องมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในอนาคต เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวให้ทันเทคโนโลยีและแนวโน้มที่กำลังเกิดขึ้น สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ส่งเสริมสนับสนุน งานวิชาการ ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนให้มีคุณภาพ (Quality) และร่วมสมัย (Contemporary) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษานำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน นำไปสู่การมีสมรรถนะและทักษะอาชีพ เพื่อการมีงานทำ พร้อมทั้งส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาครูให้มีความพร้อมด้านวิชาการและทักษะการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งให้เป็นผู้วางแผนเส้นทางการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนได้ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้เรียน นำไปสู่การมีสมรรถนะและทักษะอาชีพเพื่อการมีงานทำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม, 2566)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้องค์กรการศึกษาสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงที่ตลอดเวลาในวงการการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นและมีความเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพของภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 เพื่อประเมินความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 ความหมายของภาวะผู้นำการเรียนรู้

กนกอร สมปราษฎ์ (2559, น. 241) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการเสริมสร้าง ช่วยเหลือ สนับสนุนการปฏิบัติการเรียนรู้ให้บรรลุผล และสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีพลังต่อการเรียนรู้หรือต่อการขยายศักยภาพการเรียนรู้และเกิดนวัตกรรม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นโดยผ่านการกระจาย แบ่งปันการเชื่อมต่อกิจกรรมและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก หุ่นส่วน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในระบบและนอกระบบของการศึกษาเรียนรู้หรือในชุมชนแห่งการเรียนรู้

อนุชิต พันธัง (2563, น. 19) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจที่มีในการกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติงาน โดยผู้นำมีการเรียนรู้เป็นทีม การใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ อันจะส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือหน่วยงาน

Kohlreiser (2013, p. 129) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ของบุคคลให้เกิดขึ้น ทำให้ผู้นำมีความเข้าใจจุดแข็งและจุดอ่อนของทีมงานอย่างยืดหยุ่น เกิดการสร้างวิธีการใหม่ ๆ ที่มีความท้าทายในการสร้างการเรียนรู้ มีการติดต่อสื่อสารการเรียนรู้ในทีมงานสามารถจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ตลอดจนมีการฝึกอบรมสมาชิกในทีมเพื่อพัฒนาศักยภาพของทีมงาน

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการโรงเรียน โดยเป็นพฤติกรรมของผู้บริหาร ที่สนับสนุนและกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติงาน โดยผู้นำมีการสร้างองค์ความรู้จากการ

เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้มีความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้บุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน บูรณาการความรู้จากวิทยาการต่าง ๆ เพื่อจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ในทีมซึ่งจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุจุดประสงค์ขององค์กร

3.2 ความสำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้

จิรวุฒน์ วงษ์คง (2559, น. 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้ ไว้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน การออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้นวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้นำเกิดความคิดสร้างสรรค์และความกล้าหาญในการออกแบบนวัตกรรมต่าง ๆ ในหน่วยงาน อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน เสริมสร้างความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จากการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลให้มีความเติบโตอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ มีการกำหนดบทบาทนโยบายหลักอยู่ในการสร้างเงื่อนไขเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เครือข่ายแบบมืออาชีพ

อนุชิต พันธัง (2563, น. 23) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้ ไว้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้นำเกิดด้านความคิดสร้างสรรค์และความกล้าหาญในการออกแบบนวัตกรรมต่าง ๆ ในหน่วยงาน อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน เสริมสร้างความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จากการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลให้มีการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ มีการกำหนดบทบาทนโยบายหลักอยู่ในการสร้างเงื่อนไขเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เครือข่ายแบบมืออาชีพ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อนของความเป็นผู้นำของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดวิธีการใหม่ของการแสวงหาความท้าทายและเอาชนะอุปสรรคปรับปรุงการสื่อสารกับสมาชิกในทีม โดยการสร้างโครงสร้างที่แข็งแกร่ง การจัดการความขัดแย้งจะทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จการเป็นพี่เลี้ยงสมาชิกในทีมเพื่อพัฒนาศักยภาพของทีมงาน พัฒนาศักยภาพในการเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปฏิรูปและนวัตกรรม ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นการมีส่วนร่วมในการออกแบบการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำการเรียนรู้จำเป็นต้องมีในระบบการเรียนรู้

จากความสำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวไว้ข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้มีความสำคัญช่วยทำให้ผู้นำเกิดความคิดสร้างสรรค์และความกล้าหาญในการออกแบบนวัตกรรมต่าง ๆ ในหน่วยงาน อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน เสริมสร้างความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จากการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลให้มีการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ มีการกำหนดบทบาทนโยบายหลักอยู่ในการสร้างเงื่อนไขเพื่ออำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการเรียนรู้เครือข่ายแบบมืออาชีพ ส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน การออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ของทุกคนจะทำให้การเกิดเรียนรู้แบบดั้งเดิมและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลให้เกิดการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

4.1 ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็นและประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

4.1.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ปีการศึกษา 2567 จำนวน 320 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

4.1.2 เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อใช้สอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน โดยด้านสภาพที่เป็นจริง มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.39-0.99 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 ส่วนด้านสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.46-0.95 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

4.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ด้านสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช 2558, น. 279)

4.1.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

4.2 ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

4.2.1 กลุ่มเป้าหมาย ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารโรงเรียน มีวุฒิการศึกษาทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์การบริหารในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน และ 3) ครู

มีวุฒิการศึกษาทางการศึกษาดั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

4.2.2 เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน โดยเครื่องมือได้ผ่านการพิจารณาจากกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปเก็บข้อมูล

4.2.3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยยึดเกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (2556, น. 161) โดยเกณฑ์ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

4.2.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม สรุปได้ดังตาราง 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน	สภาพที่เป็นจริง (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การเรียนรู้เป็นทีม	4.24	0.70	มาก	4.85	0.28	มากที่สุด	0.144	2
2. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน	4.41	0.61	มาก	4.91	0.21	มากที่สุด	0.113	5
3.การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.30	0.57	มาก	4.83	0.32	มากที่สุด	0.123	4
4. ความคิดสร้างสรรค์	4.17	0.71	มาก	4.83	0.37	มากที่สุด	0.158	1
5. การบูรณาการ	4.24	0.63	มาก	4.80	0.41	มากที่สุด	0.132	3
6. การพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้	4.72	0.50	มากที่สุด	4.81	0.42	มากที่สุด	0.019	7
7. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	4.64	0.49	มากที่สุด	4.77	0.44	มากที่สุด	0.028	6
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.39	0.50	มาก	4.83	0.32	มากที่สุด	0.100	

จากตาราง 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.50) สภาพที่ควรจะเป็นภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.32) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น ภาพรวม ($PNI_{modified} = 0.100$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่า $PNI_{modified}$ จากมากไปน้อย พบว่าด้านที่มีค่า $PNI_{modified}$ มากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($PNI_{modified} = 0.158$) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม มีค่า ($PNI_{modified} = 0.144$) และด้านการบูรณาการ ($PNI_{modified} = 0.132$) ตามลำดับ และได้อันดับประกอบนำไปหามีค่า $PNI_{modified}$ มากที่สุด 3 อันดับแรก ไปสร้างแนวทางการพัฒนาด้วยวิธีการตามแนวคิดของ Objective and Key Results (OKRs) ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

ผลลัพธ์ สำคัญ (KR)	แนวทางในการพัฒนา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความคิดสร้างสรรค์							
วัตถุประสงค์ O ₁ : ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และ แปลกใหม่ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความกล้าในการนำ วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน และสามารถคิดหาแนวทางใน การแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ผลลัพธ์หลัก KR 1 ผู้บริหารโรงเรียนเข้ารับการอบรมพัฒนาและ สร้างเครือข่ายเกี่ยวกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และแปลกใหม่ใน การบริหารจัดการสถานศึกษาภาคเรียนละ 1 ครั้ง		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวทางในการพัฒนา							
1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นจัดฝึกอบรม ให้กับผู้บริหารโรงเรียนพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการพัฒนา ความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์และแปลกใหม่ในการบริหารจัดการสถานศึกษา		4.80	0.45	มากที่สุด	3.80	1.10	มาก
1.2 ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงาน ภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการบริหารที่แตกต่างกัน		5.00	0.00	มากที่สุด	4.20	0.84	มาก
ผลลัพธ์หลัก KR 2 ผู้บริหารโรงเรียนนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการ บริหารงาน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวทางในการพัฒนา							
2.1 ผู้บริหารโรงเรียนจัดประชุมครูและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อ วางแผนในการนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน		4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
2.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีการศึกษาดูงานโรงเรียนที่นำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงานจนประสบความสำเร็จ เพื่อเรียนรู้ปัญหาของ และข้อผิดพลาดก่อนประสบความสำเร็จ		4.40	0.55	มาก	4.20	0.45	มากที่สุด

ผลลัพธ์ สำคัญ (KR)	แนวทางในการพัฒนา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ผลลัพธ์หลัก KR 3 ผู้บริหารโรงเรียนมีวิธีการคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายมาใช้ในการบริหารงานอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 แนวทาง		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวทางในการพัฒนา							
3.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนมจัดทำโครงการประกวดแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) การแก้ปัญหาการบริหารของสถานศึกษา		4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
3.2 ผู้บริหารโรงเรียนจัดบันทึกการแก้ปัญหาในแต่ละวันลงในสมุดบันทึกเหตุการณ์ (Log book) เพื่อเป็นข้อมูลและสร้างความมั่นใจในการนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย		4.60	0.55	มากที่สุด	3.80	1.30	มาก
รวมด้านความคิดสร้างสรรค์		4.70	0.22	มากที่สุด	4.17	0.54	มาก
2. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม							
วัตถุประสงค์ O₂: ผู้บริหารโรงเรียนมีการสะท้อนความคิดในการทำงานให้กับครู เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมให้ครูเกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกันจนเกิดการเรียนรู้ในงานนั้น ๆ และมีการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาความรู้ในการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ผลลัพธ์หลัก KR 4 ผู้บริหารโรงเรียนจัดสะท้อนความคิดในการทำงานให้กับครู เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวทางในการพัฒนา							
4.1 ผู้บริหารโรงเรียนจัดประชุมสะท้อนความคิดในการทำงานให้กับครู เพื่อนำข้อมูลจากการสะท้อนผลไปแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ		4.80	0.45	มากที่สุด	4.20	0.45	มาก
4.2 ผู้บริหารโรงเรียนจัดชั่วโมงให้คำปรึกษาแก่ครูเกี่ยวกับการทำงานของตนเอง อย่างน้อยเดือนละ 1 – 2 ครั้ง		4.20	0.45	มาก	3.40	1.14	ปานกลาง
ผลลัพธ์หลัก KR 5 ผู้บริหารโรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครูเกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกันจนเกิดการเรียนรู้ในงาน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ผลลัพธ์ สำคัญ (KR)	แนวทางในการพัฒนา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
แนวทางในการพัฒนา							
5.1 ผู้บริหารโรงเรียนจัดทำกลุ่มชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้ครูมีโอกาสรเรียนรู้ พัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน และการทำงานร่วมกัน		4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
5.2 ผู้บริหารโรงเรียนจัดโครงการฝึกอบรมด้านการสื่อสารและการรับฟังผู้อื่น ให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียน		4.40	0.55	มาก	4.00	0.71	มาก
ผลลัพธ์หลัก KR 6 ผู้บริหารโรงเรียนมีกิจกรรมการพัฒนาความรู้ในการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวทางในการพัฒนา							
6.1 ผู้บริหารโรงเรียนจัดประกวดและมอบรางวัลเพื่อนร่วมงานดีในดวงใจ ที่ได้รับการโหวตสูงสุดจากครูและบุคลากรในโรงเรียนเป็นประจำทุกปีการศึกษา		4.20	0.84	มาก	4.00	1.00	มาก
6.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม จัดฝึกอบรมให้ครูมีการพัฒนาความรู้ในการทำงานร่วมกันตลอดปีการศึกษา		4.40	0.55	มาก	3.80	0.45	มาก
รวมด้านการเรียนรู้เป็นทีม		4.47	0.25	มาก	3.97	0.40	มาก
3. ด้านการบูรณาการ							
วัตถุประสงค์ O3: ผู้บริหารโรงเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการบูรณาการทางความคิด เพื่อใช้ในการบริหารงาน ระดมความคิดเห็นที่หลากหลาย เพื่อบูรณาการแนวคิดและนำไปปฏิบัติได้จริง และแสวงหาแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อบูรณาการแนวคิดและนำไปปฏิบัติได้จริง		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ผลลัพธ์หลัก KR 7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนมนิเทศและติดตามการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการบูรณาการทางความคิด เพื่อใช้ในการบริหารงานในโรงเรียนอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวทางในการพัฒนา							
7.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนมออกแบบเครื่องมือให้ผู้บริหารโรงเรียนประเมินตนเองด้านการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการบูรณาการทางความคิด เพื่อใช้ในการบริหารงาน และนำเสนอผลงานให้กับเขตเป็นประจำทุกปี		4.20	0.45	มาก	3.60	1.14	มาก

ผลลัพธ์ สำคัญ (KR)	แนวทางในการพัฒนา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
7.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จัดตั้ง หน่วยงานย่อยเพื่อติดตามและแนะนำผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการบูรณาการทางความคิด เพื่อใช้ในการบริหารงาน		4.40	0.55	มาก	3.80	0.84	มาก
ผลลัพธ์หลัก KR 8 ผู้บริหารโรงเรียนมีการระดมความคิดเห็นที่ หลากหลาย เพื่อบูรณาการแนวคิดและนำไปปฏิบัติได้จริง อย่าง น้อยเดือนละ 1 ครั้ง		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวทางในการพัฒนา							
8.1 ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดปฏิทินในการประชุมระดมความ คิดเห็นในการทำงานที่หลากหลาย เพื่อบูรณาการและนำแนวคิดไป ปฏิบัติจริง		4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
8.2 ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้มีช่องทางสื่อสารโดยตรงกับ ผู้บริหารโดยไม่เปิดเผยตัวตน เช่น การตั้งกระทู้ในเว็บไซต์โรงเรียน เพื่อให้ครูและบุคลากรแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ		4.60	0.55	มากที่สุด	4.20	0.84	มาก
ผลลัพธ์หลัก KR 9 ผู้บริหารโรงเรียนมีการติดตามเครือข่ายความ ร่วมมือระหว่างโรงเรียน และทำการวิจัยเกี่ยวกับแสวงหาแนวคิด ใหม่ ๆ เพื่อบูรณาการแนวคิดและนำไปใช้ในการบริหารงานอย่าง น้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง		5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
แนวทางในการพัฒนา							
9.1 ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยน แนวคิดและประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการบริหารงาน		4.80	0.45	มากที่สุด	4.20	0.84	มาก
9.2 ผู้บริหารโรงเรียนจัดทำการวิจัยเกี่ยวกับโมเดลการพัฒนา โรงเรียนที่เกิดจากการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร และ ศึกษาผลการนำไปปฏิบัติจริง		4.60	0.55	มากที่สุด	4.20	0.45	มาก
รวมด้านการบูรณาการ		4.53	0.43	มากที่สุด	4.10	0.53	มาก
รวมทั้งหมด		4.57	0.27	มากที่สุด	4.08	0.43	มาก

จากตาราง 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.27) และความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.43) โดยมี
รายละเอียดดังนี้

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.22) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้สูงสุด ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.54)

เมื่อพิจารณารายข้อของแนวทางพัฒนา พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการบริหารที่แตกต่างกัน ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ซึ่งอยู่ในด้านความคิดสร้างสรรค์ และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จัดประชุมครูและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อวางแผนในการนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55) ซึ่งอยู่ในด้านความคิดสร้างสรรค์ และผู้บริหารโรงเรียนกำหนดปฏิทินในการประชุมระดมความคิดเห็นในการทำงานที่หลากหลาย เพื่อบูรณาการและนำแนวคิดไปปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55) ซึ่งอยู่ในด้านการบูรณาการ

6. อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ส่วนใหญ่เป็นผู้ให้ความสำคัญและตระหนักในภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ มีการพัฒนานวัตกรรมที่เกี่ยวกับนักเรียน ครู การบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยมีการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน เช่น การพัฒนานวัตกรรม สื่อการเรียนการสอน ชิ้นงาน และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยการจัดโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์พัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ โดยการสร้างและพัฒนาผลงานของนักเรียนให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่สามารถนำไปต่อยอดและออกสู่ตลาดได้จริง สอดคล้องกับ อนุชิต พันธัง (2563, น. 23) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้มีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดทักษะต่าง ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์และความกล้าหาญ ในการออกแบบนวัตกรรมต่าง ๆ ในหน่วยงาน เสริมสร้างความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารในการปฏิรูปและเกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ในการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับ พรทิพย์ ศิริภัทราชัย (2556, น. 53-56) ได้กล่าวไว้ว่า

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการเสริมสร้างความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จะช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากมีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียน การออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้วย

ด้านสภาพที่ควรจะเป็น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจรวมถึงความสามารถและทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีโครงการส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน กระตุ้นให้ครูใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอน มีแผนงานหรือโครงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการระบบงานในโรงเรียน มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารและแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับ ปาหนัน เวฬุวัน (2564, น. 1) ได้กล่าวไว้ว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบการบริหาร และการเสริมสร้างศักยภาพของทรัพยากรบุคคลภายในสถานศึกษา เพื่อให้การติดต่อสื่อสารและการปฏิบัติงานสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ ครรชิต มัลลียงส์ (2566, น. 1) ได้กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีบริหารการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานและการบริหารงานในปัจจุบัน ทำให้การบริหารจัดการของผู้บริหารมีความสะดวกรวดเร็วและมีคุณภาพ ทำให้การสื่อสารและการประสานงานด้านการบริหารการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาสะดวกและรวดเร็ว สามารถผลิตผู้จบการศึกษาทุกระดับที่มีคุณภาพได้

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่า ภาพรวมมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นด้านที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารงาน โดยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบนโยบายและแนวทางใหม่ ๆ เพื่อสร้างองค์กรที่เรียนรู้ร่วมกัน และการใช้การบูรณาการ เพื่อเชื่อมโยงความรู้และทรัพยากรในการพัฒนาการศึกษาให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิด Meta (2024, p. 1) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ในที่ทำงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสำเร็จ ไม่ว่าคุณอยู่ในแวดวงใดก็ตาม

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่า มี 3 ด้าน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้เป็นทีม และการบูรณาการ โดยมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ด้านที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ที่มากที่สุด คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การพัฒนาอย่างรวดเร็วของข้อมูล และความท้าทายใหม่ ๆ ที่ต้องการการตอบสนองอย่างรวดเร็วและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ในแต่ละบริบทการบริหารงานของแต่ละสถานศึกษา สอดคล้องกับ ชวรัตน์ เสงฆ์กุล (2566, น. 123-124) กล่าวว่า สำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และยังเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้บุคคลยืดหยุ่น ปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การทำงานในอนาคตจะยิ่งมีความยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โลกยุคใหม่จึงต้องการบุคคลที่มีทักษะการคิด การตัดสินใจที่ดีความสามารถคิดค้นวิธีใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาให้กับองค์กร

3.2 ข้อที่มีความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ที่มากที่สุดคือ ผู้บริหารโรงเรียนสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการบริหารที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการบริหารช่วยเสริมสร้างการพัฒนาโรงเรียนทั้งในด้านทรัพยากร บุคลากร และการบริหารจัดการ ทำให้โรงเรียนสามารถก้าวหน้าและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ อนุชิต พันธัง (2563, น. 23) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลให้มีการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืนผ่านความร่วมมือของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ และเมื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ที่มากที่สุดคือ ผู้บริหารโรงเรียนจัดประชุมครูและบุคลากรในโรงเรียนเพื่อวางแผนในการนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงาน และผู้บริหารโรงเรียนกำหนดปฏิทินในการประชุมระดมความคิดเห็นในการทำงานที่หลากหลาย เพื่อบูรณาการและนำแนวคิดไปปฏิบัติจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดปฏิทินในการประชุมเป็นประจำเดือนเป็นกิจวัตรเพื่อวางแผนและระดมความคิดเห็น สร้างความเข้าใจร่วมกัน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการจัดการประชุมที่มีคุณภาพยังส่งผลโดยตรงต่อความสัมพันธ์ที่ดีในทีมงานและความสำเร็จขององค์กรโดยรวม สอดคล้องกับ อำนาจ วัดจินดา (ม.ป.ป., น. 1) ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิด "พลังแห่งความหลากหลาย" เป็นหัวใจสำคัญของการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ โดยการนำ ความแตกต่างและศักยภาพของแต่ละบุคคล มาผสมผสานกันเพื่อเสริมสร้างจุดแข็งของทีม ทำให้เกิดการระดมความคิดเห็น การสร้างความเข้าใจร่วมกัน และเพิ่มพูนศักยภาพของทีมให้เกิดผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น ทำให้การทำงานร่วมกันนี้เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัย ควรศึกษาและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้ในการทำวิจัย เพื่อให้ได้รูปแบบฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ควรพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน ในหน่วยงานการศึกษาในระดับอื่นนอกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อที่จะได้องค์ความรู้ในภาพรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียน และเป็นข้อมูลในระดับนโยบายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2559). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- ครรชิต มัลลียงศ์. (2566). เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. สืบค้นจาก https://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html
- จิรวัดน์ วงษ์คง. (2559). ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. สาขาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชฎารัตน์ เสงขมกุล. (2566). ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นเองหรือพัฒนาได้. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 13(2), 122-130.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- ปาหนัน เวฬุวัน. (2564). การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานของฝ่ายการศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 [สารนิพนธ์ปริญญาโท]. สาขาวิชาศึกษาดูงานภาคีรัฐ, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรทิพย์ ศิริภักธราชย์ (2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารนักบริหาร. 33(2), 49-56.
- พสุ เดชะรินทร์. (2556). ภาวะผู้นำกับการพัฒนากลยุทธ์ในการจัดการเปลี่ยนแปลง. ม.ป.พ.

- ศรสวรรค์ พานซ้าย และจิตมา วรรณศรี. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 5(1), 90-103.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม. (2566) *ประกาศนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566*. สืบค้นจาก <https://www.sesaonkp.go.th/archives/8876>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุชิต พันธัง. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อำนาจ วัดจินดา. (ม.ป.ป.). *การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning)*. สืบค้นจาก https://www.hrcenter.co.th/file/columns/hr_f_20170509_161549.pdf
- Meta. (2024). *ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ในที่ทำงาน*. สืบค้นจาก <https://th-th.workplace.com/blog/importance-of-creativity-at-work#Why-is-creativity-important-in-the-workplace?>
- Kohltreiser, G. (2013). *Learning Leadership*. IMD Real World Real Learning.

การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน
เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น : กรณีศึกษายานไสเหนือ ตำบลนาหลวงเสน

อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Developing a Public Participation Model for Community Resource
Management to Enhance Good Local Governance: A Case Study of
Ban Sai Nuea, Na Luang Sen Subdistrict, Thung Song District,
Nakhon Si Thammarat

เบญจพร จันทรโคตร¹ และประกิต ไชยธาดา²

Benjaporn Juntarakote¹ and Prakrit Chaithada^{2*}

Received date: October 1, 2025

Revised date: February 20, 2026

Accepted date: February 20, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น 2) วิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ 3) พัฒนาและทดสอบความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนโดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง และ 4) พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น โดยอาศัยผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน การวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 150 คน ประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่ 97 คน ซึ่งเป็นชุดข้อมูลจากการวิจัยก่อนหน้านี้ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกพื้นที่ 53 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งทั้งสองเครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน โดยมีค่าดัชนี

¹ อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, Email: prakrit_cha@nstru.ac.th
(Corresponding author)

ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ในระดับรายข้ออยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา t-test การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และการวิเคราะห์รูปแบบสมการโครงสร้าง (SEM) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี ($\chi^2/df = 1.96$, RMSEA = 0.045, CFI = 0.95, GFI = 0.93, TLI = 0.94) ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความเชื่อมั่นในองค์กรท้องถิ่น และประสบการณ์การมีส่วนร่วม ทั้งนี้ ข้อเสนอเชิงนโยบายมุ่งเน้นการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและการพัฒนาชุมชนให้มีธรรมาภิบาลท้องถิ่นที่เข้มแข็ง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, ทรัพยากรชุมชน, ธรรมาภิบาลท้องถิ่น, การจัดการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

This research aimed to 1) examine the level of public participation in community resource management to enhance good local governance, 2) analyze the components of community participation using exploratory factor analysis (EFA), 3) develop and test the structural fit of a causal relationship model of factors influencing the level of community participation in local resource management using structural equation modeling (SEM), and 4) develop a participatory model for community resource management to enhance good local governance through the integration of quantitative and qualitative findings. The study employed a mixed-methods research design, combining quantitative and qualitative approaches. The quantitative sample of 150 participants included 97 local residents (data derived from a previous study) and 53 external stakeholders selected through purposive sampling. The research instruments consisted of a five-point Likert-scale questionnaire and semi-structured interviews, both of which were validated for content validity by three experts, with item-level IOC values ranging from 0.67 to 1.00. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, t-test, exploratory factor analysis (EFA), and structural equation modeling (SEM), while qualitative data were analyzed through content analysis. The results revealed that the overall level of community participation was high, comprising four key components: decision-making, implementation, benefit sharing, and evaluation. The developed causal model demonstrated a good fit with empirical data ($\chi^2/df = 1.96$, RMSEA = 0.045, CFI = 0.95,

GFI = 0.93, TLI = 0.94). Significant predictors of participation included access to information, trust in local organizations, and prior participation experience. The policy recommendations emphasize strengthening continuous participatory mechanisms and promoting community development based on good local governance principles.

Keywords: Public participation, Community resources, Local governance, Participatory management

1. บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การมีส่วนร่วมของประชาชนกลายเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของรัฐประศาสนศาสตร์ที่เน้นการกระจายอำนาจ การกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) และการสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (Rout, 2021) ภาครัฐได้กำหนดแนวนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายนโยบายสำคัญ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570), 2565) ที่เน้นการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาลในระดับพื้นที่ ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งมุ่งให้ประชาชนมีบทบาทร่วมในการตัดสินใจ วางแผน และติดตาม การดำเนินงานของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีนโยบายสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง แต่การมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติยังเผชิญอุปสรรคหลายประการ เช่น การขาดกลไกที่เป็นระบบ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความไม่ไว้วางใจระหว่างประชาชนกับภาครัฐ (กุลการ มงคลชูโชคทวี และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์, 2564) ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนบางส่วนเกิดขึ้นเพียงในเชิงสัญลักษณ์ หรือจำกัดอยู่ในกลุ่มคนเดิมที่มีโอกาสในการแสดงออก อย่างไรก็ตาม หลายพื้นที่ยังพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นในลักษณะสัญลักษณ์ หรือจำกัดอยู่ในกลุ่มคนเดิมที่มีโอกาสเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Kibe et al., 2023)

งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ลดความขัดแย้ง และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน (วีระกิตต์ เอกอัครวิจิตร และคณะ, 2567) แต่ยังคงงานวิจัยที่ยืนยันรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอย่างเป็นระบบ ว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อพัฒนาและทดสอบความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง (Structural Fit) ของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน และเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลท้องถิ่นที่ดี (Good Local Governance)

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยดำเนินการศึกษาภาคสนามในพื้นที่บ้านไสเหนือ ตำบลนาหลวงเสน อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและมีความพยายามของชุมชนในการจัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมภายใต้หลักธรรมาภิบาลท้องถิ่นที่ยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น

2.2 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

2.3 เพื่อพัฒนาและทดสอบ ความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

2.4 เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น โดยมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

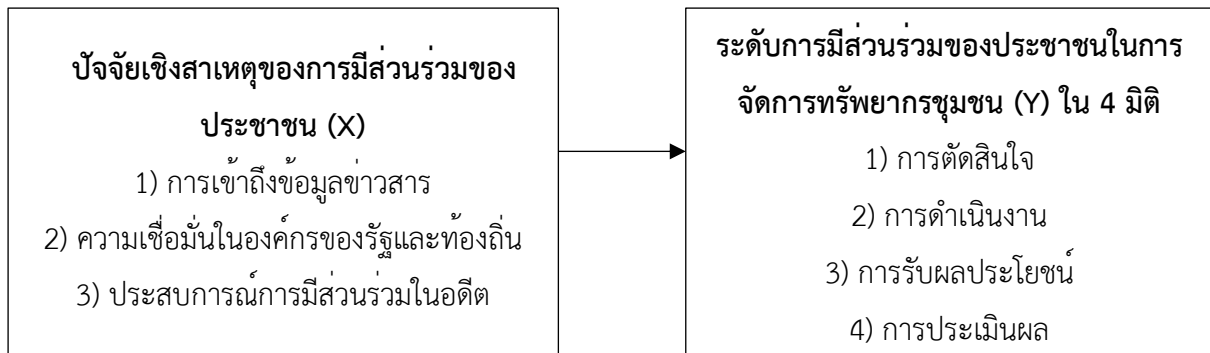
3.1 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรในชุมชนของตนเอง การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความยั่งยืนในการบริหารจัดการทรัพยากร งานวิจัยของ Manirojana (2022) พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโครงการ OTOP และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อความเท่าเทียมทางสังคมในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนยังคงเผชิญกับความท้าทาย เช่น การขาดข้อมูลที่เพียงพอและการมีส่วนร่วมที่ไม่ทั่วถึง การศึกษาของ พหล ศักดิ์กะทัศน์ (2553) ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติยังคงมีข้อจำกัดและจำเป็นต้องมีการส่งเสริมเพิ่มเติม ซึ่งในบริบทของประเทศไทย การมีส่วนร่วมถือเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมธรรมาภิบาลท้องถิ่น เพราะช่วยสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการตรวจสอบถ่วงดุล (กุลการ มงคลชูโชคทวี และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์, 2564) งานวิจัยในช่วงหลังพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Simelio-Solà et al., 2021) ความเชื่อมั่นในองค์กรของรัฐและท้องถิ่น (Ridzuan, et al., 2021)

ประสบการณ์การมีส่วนร่วมในอดีต (Gaus et al., 2023) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุ (X) ที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Y)

3.2 ทฤษฎีธรรมาภิบาล (Good Governance) ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่เน้นการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส มีส่วนร่วม รับผิดชอบ และมีประสิทธิภาพ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน การวิจัยโดย Tongvijit et al. (2023) พบว่าการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาในประเทศไทย หลักธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า ซึ่งถูกกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และถูกนำเสนออย่างชัดเจนในงานของสมภพ ระวังทุกข์ และปัญญา คล้ายเดช (2561) ซึ่งระบุว่าการมีส่วนร่วมถือเป็นหัวใจสำคัญของธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น แนวคิดธรรมาภิบาลท้องถิ่นที่เข้มแข็ง (Good Local Governance) เน้นการสร้างกลไกการบริหารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของตนเอง เพื่อสร้างความยั่งยืนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Rout, 2021) นอกจากนี้ การศึกษาของ กุลการ มงคลชูโชคทวี และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์ (2564) ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนมีความสัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล เช่น ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ

3.3 ทฤษฎีการจัดการทรัพยากรชุมชน (Community Resource Management) การบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินการเพื่อใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม Kasimba and Lujala (2022) พบว่าแพลตฟอร์มธรรมาภิบาลแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถช่วยให้การแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรมีความเป็นธรรม โปร่งใส และได้รับการยอมรับมากขึ้น ในประเทศไทย การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยชุมชนได้รับความสนใจมากขึ้น การศึกษาของ พหล ศักดิ์คะทศน์ (2553) พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความยั่งยืนและความเข้มแข็งของชุมชน ในงานนี้ แนวคิดดังกล่าวถูกใช้เป็นฐานในการสร้างตัวแปร การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน และใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) เพื่อหามิติของการมีส่วนร่วม ก่อนจะทดสอบความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง (SEM) เพื่อยืนยันว่าปัจจัยต่าง ๆ เช่น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความเชื่อมั่นในองค์กรภาครัฐ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมจริงในเชิงสาเหตุ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ทบทวน การวิจัยนี้มุ่งพัฒนาและทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น โดยกำหนดให้ปัจจัยเชิงสาเหตุ (X) ได้แก่ 1) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 2) ความเชื่อมั่นในองค์กรของรัฐและท้องถิ่น และ 3) ประสบการณ์การมีส่วนร่วมในอดีต ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน (Y) ที่เป็นตัวแปรตามสำคัญของการวิจัยครั้งนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : เบญจพร จันทรโคตร (2568)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งเชิงกว้างและเชิงลึก ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

4.1 กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีถิ่นพำนักหรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับทรัพยากรชุมชนบ้านไสเหนือ ตำบลนาหลวงเสน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณจำนวน 150 คน แบ่งเป็น 1) ประชาชนในพื้นที่จำนวน 97 คน (ข้อมูลชุดเดิมจากการวิจัยก่อนหน้า; ประกิจ ไชยธาดา และเบญจพร จันทรโคตร, 2568) และ 2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกพื้นที่จำนวน 53 คน (เช่น ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ใช้ทรัพยากร) การกำหนดจำนวน 150 คนเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ซึ่งแนะนำให้อัตราส่วนของจำนวนตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์ (Sample-to-Parameter Ratio) อยู่ระหว่าง 10:1 ถึง 20:1 (Hair, et al., 2019)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลาย ครอบคลุมมุมมองของภาคส่วนต่าง ๆ

4.2 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดการทรัพยากรชุมชน และธรรมาภิบาลท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรที่สำคัญและพัฒนาแบบจำลอง การวิจัยเบื้องต้นให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยแบบสอบถามเชิงปริมาณได้รับการพัฒนาและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC > 0.67) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และทดสอบกับกลุ่มทดลอง 30 คน ซึ่งเป็นประชาชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง ได้แก่ ประชาชนในบ้านคอกช้างและบ้านสำโรง ตำบลนาหลวงเสน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีได้

รวมอยู่ในกลุ่มตัวอย่างหลักของการวิจัย เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha) รายมิติ พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.82–0.89 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นในระดับดีมาก ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณจำนวน 150 คน ประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่ 97 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกพื้นที่ 53 คน โดยเลือกด้วยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) และการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ประกอบการท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ผลการวิจัย ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา การทดสอบ t-test การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ทั้งสองส่วนถูกนำมาสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริบทของธรรมาภิบาลท้องถิ่น

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ แบบสอบถามสร้างขึ้นเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วม (การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความเชื่อมั่นในองค์กรของรัฐและท้องถิ่น ประสบการณ์การมีส่วนร่วมในอดีต) ระดับการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน (การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล) และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (ค่า IOC รายข้ออยู่ในช่วง 0.67-1.00) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคอยู่ระหว่าง 0.82–0.89 แสดงถึงความเชื่อมั่นในระดับดีมาก (α อยู่ระหว่าง 0.80-0.89) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น และผู้ประกอบการในพื้นที่ เพื่อศึกษาปัจจัย อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณจำนวน 150 คน แบ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ 97 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากประชากรทั้งหมด 128 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 25 มกราคม 2567) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกพื้นที่จำนวน 53 คน เช่น ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ใช้ทรัพยากรในชุมชน ซึ่งคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ครอบคลุมมุมมองจากภาคส่วนต่าง ๆ การเก็บข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2567 ถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 โดยใช้แบบสอบถามสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์มุ่งเน้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่าร้อยละ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) การทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วย t-test การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ประเด็นตามกรอบแนวคิดการวิจัย และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้า (Triangulation) ทั้งด้านแหล่งข้อมูล (Data Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน และด้านวิธีวิจัย (Methodological Triangulation) โดยเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพกับผลเชิงปริมาณ เพื่อยืนยันความสอดคล้องของข้อค้นพบ

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน จากกลุ่มตัวอย่าง 150 คน จากแบบสอบถาม พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน จำแนกตามถิ่นพำนักของกลุ่มตัวอย่าง แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของบุคคลที่พำนักในพื้นที่ชุมชนบ้านไสเหนือ และพำนักนอกพื้นที่

มิติการมีส่วนร่วม	เฉลี่ย (ในพื้นที่)	เฉลี่ย (นอกพื้นที่)	ค่า t	ค่า p
การตัดสินใจ	4.43	4.14	1.37	0.1759
การดำเนินงาน	4.43	4.25	2.43	0.0169*
การรับผลประโยชน์	4.51	4.31	3.60	0.0005***
การประเมินผล	4.27	4.01	3.30	0.0014**
เฉลี่ยรวม	4.41	4.18		

ข้อมูลค่าเฉลี่ย (ในพื้นที่) อ้างอิงจากประกิจ ไชยธาดา และเบญจพร จันทรโคตร (2568)

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

ที่มา : เบญจพร จันทรโคตร (2568)

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.58$) โดยกลุ่มประชาชนในพื้นที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกในทุกด้าน และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการดำเนินงาน ($p = 0.0169$), ที่ระดับ .001 ในด้านการรับผลประโยชน์ ($p = 0.0005$) และที่ระดับ .01 ในด้านการประเมินผล ($p = 0.0014$) ขณะที่ด้านการตัดสินใจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p = 0.176$) ผลดังกล่าวสะท้อนว่าประชาชนในพื้นที่มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการบริหารจัดการมากกว่า เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมของชุมชนโดยตรง

5.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน ใช้หลักเกณฑ์ค่า Eigenvalue > 1 และ Factor Loading $\geq$ 0.50 ตามแนวทางของ Hair et al. (2019) ผลการวิเคราะห์พบว่า คำถามทั้งหมด 16 ข้อ สามารถจำแนกออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางทฤษฎี ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (4 ตัวแปร) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (4 ตัวแปร) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (4 ตัวแปร) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (4 ตัวแปร) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า ค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = 0.879 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้ ($\geq$ 0.60) และอยู่ในช่วง 0.80–0.89 ตามเกณฑ์ของ Hair et al. (2019) จัดอยู่ในระดับดีมาก แสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบ สะท้อนว่าข้อมูลมีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบ และค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่า $\chi^2 = 1320.17$ (df = 120, $p < 0.001$) แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสามารถทำการวิเคราะห์องค์ประกอบได้อย่างถูกต้อง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจใช้วิธีการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Varimax Rotation) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ไม่น้อยกว่า 0.50 และพิจารณาอธิบายความแปรปรวนรวม (Total Variance Explained) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ตามแนวทางของ Hair et al. (2019) ผลการวิเคราะห์พบว่า ได้องค์ประกอบหลักจำนวน 4 องค์ประกอบ โดยแต่ละข้อคำถามมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.62–0.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด (0.50) และทั้งสี่องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ร้อยละ 72.45 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่แนะนำ สะท้อนว่าโครงสร้างองค์ประกอบมีความเหมาะสม ครบคลุม และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎีของการมีส่วนร่วมภายใต้หลักธรรมาภิบาล

5.3 การพัฒนาและทดสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การวิเคราะห์และทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน โดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างรูปแบบเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบ (Model Fit Indices) ได้แก่ ค่า χ^2/df , RMSEA, GFI, CFI และ TLI และ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ดัชนีชี้วัดความสอดคล้องของรูปแบบ

ดัชนีชี้วัดความสอดคล้อง	ค่า	เกณฑ์ที่ยอมรับได้	ความหมาย
χ^2/df (Chi-square / df)	1.96	≤ 2.00	รูปแบบเหมาะสม
RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation)	0.045	≤ 0.05 = ดีมาก $0.05-0.08$ = พอใช้	มีความสอดคล้องกับข้อมูลจริงอยู่ในระดับดีมาก
GFI (Goodness-of-Fit Index)	0.93	≥ 0.90 = ดี	รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลในระดับดี

ดัชนีชี้วัดความสอดคล้อง	ค่า	เกณฑ์ที่ยอมรับได้	ความหมาย
CFI (Comparative Fit Index)	0.95	≥ 0.90 = ดี	รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี
TLI (Tucker-Lewis Index)	0.94	≥ 0.90 = ดี	รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี

หมายเหตุ: เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลอ้างอิงจาก Hair et al. (2019); Hu and Bentler (1999); Kline (2016)

ที่มา : ประกิจ ไชยธาดา (2568)

จากดัชนีความสอดคล้องพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก ($\chi^2/df = 1.96$, RMSEA = 0.045, CFI = 0.95, GFI = 0.93, TLI = 0.94) ตามเกณฑ์ที่แนะนำในวรรณกรรมด้าน SEM รูปแบบสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรได้อย่างมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุ (Structural paths) พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 3 ตัวแปรส่งผลเชิงบวกต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ 1) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ($\beta_1 = 0.41^{***}$, $p < .001$) 2) ความเชื่อมั่นในองค์กรของรัฐและท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ($\beta_2 = 0.38^{***}$, $p < .001$) และ 3) ประสบการณ์การมีส่วนร่วมในอดีตมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ($\beta_3 = 0.30^{**}$, $p < .01$) โดยเส้นทางที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ผลลัพธ์ชี้ว่า การเปิดเผยข้อมูลที่เพียงพอ โปร่งใส และทันเวลา ร่วมกับการเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อสถาบันภาครัฐและการสะสมประสบการณ์การมีส่วนร่วม จะยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจึงสามารถใช้เป็นฐานเชิงประจักษ์สำหรับออกแบบกลไกการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับชุมชนอย่างเป็นระบบ รูปแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับการมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 68.7 ($R^2 = 0.687$) โดยใช้วิธีการประมาณค่าด้วย Maximum Likelihood ซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานของการวิเคราะห์ SEM

5.4 การสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และผู้ประกอบการในพื้นที่ พบว่าข้อมูลทั้งสองส่วนมีความสอดคล้องกัน โดยสามารถสังเคราะห์เป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นได้ 4 แนวทางหลัก ดังนี้

1) การสร้างระบบข้อมูลข่าวสารที่โปร่งใสและเข้าถึงได้ ส่งเสริมให้หน่วยงานท้องถิ่นจัดให้มีระบบการเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบป้ายประชาสัมพันธ์ วิทยุชุมชน และสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์หรือกลุ่ม LINE ชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ทันเวลา และสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐได้ สอดคล้องกับหลักความโปร่งใส (Transparency) ของธรรมาภิบาล

2) การเสริมสร้างความเชื่อมั่นต่อองค์กรของรัฐและท้องถิ่น พัฒนากลไกสะท้อนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน เช่น เวทีประชาคม เวทีสัญจร หรือการแต่งตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนร่วมตรวจสอบ เพื่อสร้างความไว้วางใจในเจตนารมณ์และความโปร่งใสของหน่วยงานท้องถิ่น อันจะช่วยเสริมหลักความรับผิดชอบและความไว้วางใจ (Accountability and Trust) ของธรรมาภิบาล

3) การพัฒนาศักยภาพและต่อยอดประสบการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชน จัดโครงการอบรมและเวิร์กช็อปเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรชุมชน การวางแผนโครงการ และการสื่อสารเชิงนโยบายในชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนถ่ายทอดประสบการณ์แก่คนรุ่นใหม่ เพื่อสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาคีภายนอก สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา ในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น โดยใช้แนวทางประชารัฐ (Public-Private-People Partnership: PPP) เพื่อขยายผลและสร้างความเข้มแข็งของธรรมาภิบาลในระดับพื้นที่

โดยสรุป แนวทางทั้งสี่ประการนี้สะท้อนแนวคิดสำคัญของการบริหารจัดการเชิงธรรมาภิบาล ได้แก่ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และความร่วมมือ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากแนวทางดังกล่าว สามารถสรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นได้ 4 ด้าน ได้แก่

1) การพัฒนาและสื่อสารข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องและเข้าถึงง่าย ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างระบบสื่อสารสาธารณะที่โปร่งใสและครอบคลุม โดยใช้ช่องทางทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เช่น เวทีประชาคม กลุ่มสื่อสารออนไลน์ หรือวิทยุชุมชน เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงข้อมูลได้เท่าเทียม โดยกำหนดแนวนโยบาย การเปิดเผยข้อมูลเชิงรุก และงบประมาณสนับสนุนด้านการสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมในทุกระดับหมู่บ้านและตำบล

2) การสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรภาครัฐและท้องถิ่น จัดตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนร่วมตรวจสอบและติดตามการดำเนินโครงการขององค์กรท้องถิ่น เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความไว้วางใจ จึงควรพัฒนากลไกตรวจสอบร่วมรัฐและประชาชน และแต่งตั้งผู้แทนชุมชนเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาเชิงนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล

3) การสร้างแรงจูงใจจากประสบการณ์และผลประโยชน์ร่วมในชุมชน ผลการสัมภาษณ์สะท้อนว่า การมีส่วนร่วมจะยั่งยืนหากประชาชนเห็นผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เช่น รายได้ หรือความภาคภูมิใจในชุมชน จึงควรพัฒนากิจกรรมที่สร้างผลประโยชน์ร่วม เช่น กองทุนอนุรักษ์ชุมชน การแปรรูปสมุนไพร หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงควรส่งเสริมกิจกรรมสร้างรายได้จากฐานทรัพยากรชุมชน และพัฒนาศูนย์เรียนรู้ในพื้นที่เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้คนรุ่นใหม่

4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือข้ามพื้นที่ จัดตั้งเครือข่ายการจัดการทรัพยากรในระดับตำบลหรืออำเภอ โดยมีหน่วยงานกลาง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนเป็นผู้สนับสนุน เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ และทรัพยากรจากหลายภาคส่วน โดยกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาเครือข่ายธรรมาภิบาลด้านทรัพยากรชุมชน ในระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อขยายผลและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างชุมชน

แนวทางและข้อเสนอเชิงนโยบายทั้ง 4 ด้านนี้ สะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลข่าวสาร ความเชื่อมั่น และประสบการณ์การมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญของการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ทั้งยังสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืนและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

6. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง โดยเฉพาะด้านการรับผลประโยชน์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสะท้อนว่าประชาชนมักให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมของการมีส่วนร่วม เช่น รายได้หรือผลตอบแทนต่อชุมชน ผลนี้สอดคล้องกับงานของ พระสุริโย สุจิตโต (2563) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นมักเน้นผลสัมฤทธิ์ที่จับต้องได้ มากกว่ากระบวนการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Wiyaboon (2019) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับชุมชนจะเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของและได้รับผลประโยชน์ร่วมจากโครงการพัฒนา ซึ่งช่วยสร้างแรงจูงใจและความไว้วางใจในกระบวนการบริหารจัดการท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ด้านการตัดสินใจแม้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเล็กน้อยและไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มในและนอกพื้นที่ อาจสะท้อนถึงช่องว่างทางอำนาจและการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เท่าเทียม ซึ่งเป็นลักษณะที่ถูกรับพบในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริบทไทย โดยเฉพาะในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Kantamaturapoj et al., 2023) ผลดังกล่าวชี้ว่าการเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นควรมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงข้อมูลและเวทีตัดสินใจอย่างเท่าเทียมมากขึ้น

การวิเคราะห์องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถจำแนกออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งอธิบายความแปรปรวนรวมได้ถึง 72.45% สะท้อนว่าองค์ประกอบทั้ง 4 เป็นโครงสร้างการมีส่วนร่วมที่มั่นคงและสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวทางของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme, 2022) ที่เน้นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืนควรเกิดขึ้นในทุกมิติ ตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบาย การดำเนินโครงการไปจนถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อ

ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ครอบคลุม โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ในทำนองเดียวกัน การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพในระดับชุมชนจำเป็นต้องเกิดขึ้นเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ตั้งแต่ขั้นกำหนดปัญหา การวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการติดตามประเมินผล ซึ่งสะท้อนวงจรการมีส่วนร่วม (participatory cycle) ที่ประชาชนมีบทบาทในทุกช่วงของโครงการ ตามที่ Passaranon et al. (2023) เน้นว่าการมีส่วนร่วมในประเทศไทยมักเกิดขึ้นเฉพาะบางขั้นตอนทำให้ประสิทธิภาพโดยรวมลดลง งานของ Kantamaturapoj et al. (2023) ยังชี้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและต่อเนื่องช่วยลดช่องว่างทางอำนาจและเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน ทั้งนี้ องค์ประกอบการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านที่พบในงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลในมิติการมีส่วนร่วม (Participation) และความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการท้องถิ่นที่โปร่งใสและตรวจสอบได้

การพัฒนาและทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก ($\chi^2/df = 1.96$, RMSEA = 0.045, CFI = 0.95, GFI = 0.93, TLI = 0.94) โดยมีปัจจัยเชิงสาเหตุ 3 ด้านที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ($\beta_1 = 0.41^{***}$, $p < .001$) ความเชื่อมั่นในองค์กรรัฐและท้องถิ่น ($\beta_2 = 0.38^{***}$, $p < .001$) และประสบการณ์การมีส่วนร่วมในอดีต ($\beta_3 = 0.30^{**}$, $p < .01$) ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับแนวคิดของ Burdett (2024) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจะเพิ่มขึ้นเมื่อประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง และไว้วางใจในสถาบันท้องถิ่น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Putnam and Garrett (2020) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วมในอดีตเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ที่ส่งผลต่อความร่วมมือในอนาคต ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานของ สมภาพ กระจับทุกษ์ และปัญญา คล้ายเดช (2561) ที่ชี้ว่าธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส การตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ ผลดังกล่าวจึงชี้ว่าการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมต้องอาศัยทั้งปัจจัยเชิงโครงสร้าง เช่น การเข้าถึงข้อมูล และปัจจัยเชิงจิตสำนึก เช่น ความเชื่อมั่นและประสบการณ์เดิม อย่างสมดุล

การสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลจากการวิเคราะห์เชิงปริมาณและข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้ได้แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสื่อสารข้อมูลอย่างโปร่งใสและเข้าถึงง่าย 2) การสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรภาครัฐ 3) การพัฒนาแรงจูงใจและประสบการณ์การมีส่วนร่วม และ 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือข้ามชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างเครือข่ายภาครัฐและประชาชนในระบบการกำกับดูแลท้องถิ่น ที่ชี้ว่าเมื่อชุมชนมีทั้งระบบสื่อสารที่เปิดกว้าง ความไว้วางใจในองค์กร และภาคีเครือข่ายร่วมมืออย่างต่อเนื่อง จะสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Silva et al., 2023; Sánchez-Hernández,

2024) ที่เน้นว่าการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้เมื่อชุมชนมีทั้งระบบสื่อสารที่เปิดกว้าง ความไว้วางใจในองค์กร และการมีภาคีเครือข่ายร่วมมืออย่างต่อเนื่อง

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความเชื่อมั่นในองค์กรรัฐ และประสบการณ์การมีส่วนร่วมที่ผ่านมา ประกอบกับโครงสร้างองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมที่มีความชัดเจนและมีความสอดคล้องกับบริบทชุมชน ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้ 1) ควรจัดให้มีช่องทางการสื่อสารข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ประชาชนในทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างต่อเนื่อง ร่วมกับการจัดเวทีประชาคมอย่างสม่ำเสมอ 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างกลไกการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ เช่น คณะกรรมการภาคประชาชน ที่มีอำนาจร่วมในการเสนอแนะ ติดตาม และประเมินผลโครงการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรของชุมชน 3) ควรส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจและผลประโยชน์ร่วม เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรชุมชน การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนของชุมชน เพื่อให้ประชาชนเห็นผลลัพธ์ที่จับต้องได้จากการมีส่วนร่วม 4) ภาครัฐควรสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายข้ามชุมชน ที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้านหรือพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีลักษณะทางทรัพยากรคล้ายคลึงกัน เพื่อนำไปสู่การจัดการแบบบูรณาการ

7.2 การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ระดับชุมชน ชุมชนสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาแนวทาง การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านทรัพยากร โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมหรือโครงการที่เน้น การมีส่วนร่วมในแต่ละมิติ เช่น การจัดการป่า การดูแลแหล่งน้ำ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โรงเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้สามารถนำโครงสร้างองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมไปใช้เป็นกรอบจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เช่น การสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning)

2) ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมที่เน้นการเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารสาธารณะ หรือการพัฒนาแกนนำชุมชน

3) ระดับเชิงนโยบาย หน่วยงานด้านการพัฒนาชุมชนหรือทรัพยากรธรรมชาติสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นต้นแบบในการออกแบบชุดเครื่องมือการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อใช้ในโครงการพัฒนาอื่น ๆ ทั่วประเทศ

นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถประยุกต์ใช้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ที่พบ 4 องค์ประกอบหลักของการมีส่วนร่วม ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล เป็นเกณฑ์ชี้วัดหลักในการติดตามและประเมินผลการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประจำปีได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

8. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณโครงการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประจำปีงบประมาณ 2567-2568 ที่สนับสนุนงบประมาณต่อเนื่องในการดำเนินการในงานบริการวิชาการ ซึ่งสามารถนำมาบูรณาการกับงานวิจัยนี้ และขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง ประชาชนในพื้นที่เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับทรัพยากรชุมชนบ้านไสเหนือ ที่อำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม

9. เอกสารอ้างอิง

- กุลการ มงคลชูโชคทวี และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาโครงการอ่างเก็บน้ำคลองบ้านนา จังหวัดสระบุรี. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*. 17(2), 22–41. doi: 10.14456/jem.2021.9
- ประกิต ไชยธาดา และเบญจพร จันทระโคตร. (2568). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างกลไกบริหารจัดการทรัพยากรชุมชนบ้านไสเหนือ ตำบลนาหลวงเสน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*. 15(1), 246–260.
- พระสุริโย สุชีโต. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลสนับทึบ อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*. 3(2), 11–21.
- พหล ศักดิ์คะหะ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. *วารสารวนศาสตร์*. 29(1), 55–63.
- วีระกิตติ เอกอัครวิจิตร, สุนทร ธนศิลป์พิชิต และไพฑูรย์ มาเมือง. (2567). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง. *วารสารภาคีสหประชาชาติ*. 2(2), 39–50.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570). (2565). *ราชกิจจานุเบกษา*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/wp-content/themes/plant3-child/assets/pdf/13/article_file_20230307173518.pdf
- สมภพ กระจุกชุม และปัญญา คล้ายเดช. (2561). ธรรมนูญในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. *วารสารวิชาการธรรมศาสตร์*. 18(3), 256–265.
- Burdett, T. (2024). Community engagement, public participation and social impact assessment. In F. Vanclay and A. M. Esteves (Eds.), *Handbook of social impact*

- assessment and management*. Edward Elgar Publishing, (308–324). doi: 10.4337/9781802208870.00030
- Gaus, R., Ejderyan, O., Grêt-Regamey, A., Leach, W. D. and Buchecker, M. (2023). How previous experiences shape actors' current perspectives in integrated natural resource management. *People and Nature*. 5(6), 2048-2060. doi: 10.1002/pan3.10541
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Cengage Learning.
- Hu, L. T. and Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*. 6(1), 1-55. doi: 10.1080/10705519909540118
- Kantamaturapoj, K., Chanchitpricha, C., Hongsuwan, P., Suebsing, P., Thaweesuk, S. and Wibulpolprasert, S. (2023). Contextual attributes associated with public participation in environmental impact assessments in Thailand: Perspectives obtained from authorities and academics. *Heliyon*. 9(11), e21786. doi: 10.1016/j.heliyon.2023.e21786
- Kasimba, S. A. and Lujala, P. (2022). Community based participatory governance platforms and sharing of mining benefits: Evidence from Ghana. *Community Development Journal*. 57(4), 635–654. doi: 10.1093/cdj/bsab021
- Kibe, E., Nzomo, M. and Jonyo, F. (2023). Citizen Participation in Natural Resource Governance: A Case of Oil in South Sudan. *European Journal of Development Studies*. 3(5), 39-47. doi: 10.24018/ejdevelop.2023.3.5.293
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). The Guilford Press.
- Manirojana, P. (2022). Public participation for promote Thai cultural tourism and the development of OTOP Nawatwitee for reduce social equality. *International Journal of Humanities and Social Science*. 6(S5), 150-166. doi: 10.53730/ijhs.v6nS5.5214
- Passaranon, K., Chaiear, N., Duangjumphol, N. and Siviroj, P. (2023). Enterprise-Based Participatory Action Research in the Development of a Basic Occupational Health Service Model in Thailand. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 20(8), 5538. doi: 10.3390/ijerph20085538

- Putnam, R. D. and Garrett, S. R. (2020). *The upswing: How America came together a century ago and how we can do it again*. Simon & Schuster. Retrieved from <https://www.simonandschuster.com/books/The-Upswing/Robert-D-Putnam/9781982129156>
- Ridzuan, M. R., Abd Rahman, N. A. S., Lai Kuan, K., Soon Yew, J. and Yaacob, N. A. (2021). Exploring the effects of good local governance on citizens' trust in Malaysia. *Journal of Administrative Science*. 18(2), 129–149.
- Rout, S. (2021). Sustainable community forestry: Insights from rural Thailand. *Current World Environment*. 16(3), 740–754. doi: 10.12944/CWE.16.3.8
- Sánchez-Hernández, M. I. (2024). Strengthening Resilience: Social Responsibility and Citizen Participation in Local Governance. *Administration Sciences*. 14(10), 1-22. doi: 10.3390/admsci14100260
- Silva, P., Mota, L. F., Carneiro, R., Valentim, R. and Teles, F. (2023). The Inner Functioning of Local Governance Networks in Centralized Countries: A 'Brave New World'? *Social Sciences*. 12(5), 1-14. doi: 10.3390/socsci12050289
- Simelio-Solà, N., Ferré-Pavia, C. and Herrero-Gutiérrez, F.-J. (2021). Transparent information and access to citizen participation on municipal websites. *Profesional de la Información*. 30(2), 1-10. doi: 10.3145/epi.2021.mar.11
- Tongvijit, P. M., Nomnian, A., Sirisunhirun, S., Ploywan, P. and Arakpothchong, W. (2023). The model of good governance application toward human resource management in Buddhist University. *International Journal of Professional Business Review*. 8(5), 1-19. doi: 10.26668/businessreview/2023.v8i5.1279
- United Nations Development Programme. (2022). *SDG 16.7.2: Ensuring inclusive and responsive decision-making* (Policy Brief). UNDP Oslo Governance Centre. Retrieved from <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-09/Final%20Policy%20Brief%2016%207%202.pdf>
- Wiyaboon, S. (2019). Community participation in local development projects. *The Journal of the International Buddhist Studies College*. 6(1), 18–24.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper and Row.

สถานศึกษายุคดิจิทัลกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการขับเคลื่อนงาน อย่างมีประสิทธิภาพ

Educational Institutions in the Digital Era and the Use of Artificial Intelligence (AI) for Driving Work Efficiency

วรพล ศรีเทพ¹ และสารินทร์ มงคลฤดี²

Worapol Srithep¹ and Sarin Mongkhloruedee²

Received date: May 21, 2024

Revised date: December 26, 2024

Accepted date: December 26, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้แสดงถึงการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาใช้ในการขับเคลื่อนงานในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยยกระดับกระบวนการบริหารจัดการและการเรียนการสอนให้ทันสมัยและยั่งยืน โดยกรอบกระบวนการ D2AIM ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การพัฒนาโมเดล AI การนำไปใช้ และการติดตามและปรับปรุง มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในทุกมิติของการบริหารสถานศึกษา เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อออกแบบการสอนที่เหมาะสม การใช้ AI ในการบริหารจัดการด้านการประเมินผลการสอนและการพัฒนาครู การจัดสรรทรัพยากร และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพสูงและความหลากหลายจากผลการเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ และข้อมูลบุคลากร เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญอย่างยิ่งในการนำ AI มาใช้เพื่อตรวจจับแนวโน้มและรูปแบบที่สามารถพัฒนาระบบการศึกษาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะที่การติดตามผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องช่วยสร้างความยั่งยืนในการบริหารงานและเพิ่มความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างเต็มศักยภาพ

คำสำคัญ : ปัญญาประดิษฐ์ (AI), การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล, กรอบกระบวนการ D2AIM

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 102 (บ้านเกาะเต่า) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, E-mail: worapol.sri@hotmail.com (Corresponding Author)

² ครูโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 102 (บ้านเกาะเต่า) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, E-mail: nansarinzi@gmail.com

Abstract

This article highlights the integration of artificial intelligence (AI) in driving efficiency within educational institutions, underscoring its pivotal role in modernizing and sustaining both educational management and teaching processes. The D2AIM process framework, which comprises five key steps—data collection, analysis, AI model development, implementation, and monitoring and refinement—plays a critical role in enhancing all dimensions of school administration. This includes analyzing student learning data to design suitable teaching methods, leveraging AI for teaching evaluation and teacher development, resource allocation, and strategic planning. The collection of high-quality and diversity from student performance, learning behaviors, and personnel data is the crucial initiation for employing AI to detect trends and patterns that can optimize the educational system's efficiency. Continuous monitoring and refinement further promote sustainable management and build confidence in utilizing AI to its fullest potential.

Keywords: Artificial Intelligence (AI), Digital Era school administration, D2AIM Framework

1. บทนำ

ยุคสมัยได้เปลี่ยนผ่านไปอย่างรวดเร็วด้วยคลื่นลูกใหม่ของเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด โลกปัจจุบันกำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ด้วยความก้าวหน้าอันน่าทึ่งของปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบอัจฉริยะ ซึ่งถูกนำมาใช้ในหลากหลายภาคส่วนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำ ในภาคการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้เช่นกัน สถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวเพื่อรองรับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หากสถานศึกษาไม่สามารถก้าวทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ก็จะต้องตกขอบและล้าสมัยเมื่อเทียบกับสถานศึกษาอื่น ๆ ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาและความสามารถในการแข่งขันลดลง ด้วยเหตุนี้ การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการศึกษาจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่อาจมองข้าม เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนยุคดิจิทัล และช่วยให้สถานศึกษาสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล องค์การยูเนสโกเองก็ได้รับรู้ว่า การนำนวัตกรรมและปัญญาประดิษฐ์มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยปฏิรูปการศึกษา ขจัดความเหลื่อมล้ำ และตอบโจทย์ท้าทายสำคัญในศตวรรษที่ 21 ทั้งการคิดวิเคราะห์ การคิดวิพากษ์ และความคิดสร้างสรรค์ (UNESCO, 2019) แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มและความสำคัญของการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการศึกษา นอกจากนี้ รายงานของ Technavio ระบุว่าตลาดปัญญาประดิษฐ์สำหรับการศึกษาจะมีมูลค่ากว่า 1.1 พันล้านดอลลาร์ในปี 2021 และคาดการณ์ว่าจะเติบโตในอัตรากว่า 33% ต่อปีระหว่างปี 2022-2026

(Technavio, 2022) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในภาคการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี AI ในการบริหารสถานศึกษาได้รับแรงขับเคลื่อนจากหลายสาเหตุและปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในระบบการศึกษา ปัจจัยสำคัญประการแรกคือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ AI สามารถช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน ข้อมูลครู และข้อมูลการบริหารอื่น ๆ อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ทำให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงจุด ระบบการจัดการอัจฉริยะสามารถทำงานแทนมนุษย์ในงานที่ซับซ้อนและต้องการความแม่นยำสูง เช่น การวางแผนการเรียนการสอน การติดตามผลการเรียนของนักเรียน การจัดตารางเรียน เป็นต้น

ปัจจัยที่สองคือ การปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ AI ช่วยในการสร้างระบบการเรียนการสอนแบบปรับตัว (Adaptive Learning) ที่สามารถปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ระบบการสอนอัจฉริยะสามารถให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเฉพาะบุคคลได้ ทำให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนที่ตรงกับความต้องการ อีกทั้งยังลดภาระงานด้านเอกสารและการจัดการ การใช้ AI ในการจัดการเอกสารและการประมวลผลข้อมูล เช่น การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำรายงาน ช่วยลดภาระงานของครูและเจ้าหน้าที่

ปัจจัยที่สามคือ การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ AI สามารถวิเคราะห์ผลการเรียนและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อหาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพและสามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนได้ การประยุกต์ใช้ AI ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนที่มีความน่าสนใจและเป็นมิตรกับผู้เรียน เช่น การสร้างแบบฝึกหัดอัตโนมัติ การใช้สื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรับปรุงความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว ระบบ AI สามารถช่วยในการตรวจสอบและป้องกันการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่พึงประสงค์ ทำให้การจัดการข้อมูลของนักเรียนและบุคลากรมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

การวางแผนและการจัดการเป็นสิ่งสำคัญ การวางแผนที่ชัดเจนในการนำ AI มาใช้ในสถานศึกษารวมถึงการจัดการทรัพยากรและการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี AI การประเมินและปรับปรุง การติดตามและประเมินผลการใช้งานของ AI อย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ระบบมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การดูแลความปลอดภัยของข้อมูล การจัดการความปลอดภัยของข้อมูลและการปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยของข้อมูล เพื่อป้องกันการรั่วไหลและการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่พึงประสงค์ การสนับสนุนจากผู้บริหารและชุมชนการศึกษา การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและชุมชนการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการนำ AI มาใช้ในสถานศึกษา การนำ AI มาใช้ในสถานศึกษาคาดิจิทัลเป็นก้าวสำคัญที่ไม่อาจมองข้าม โดยการพิจารณาสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี AI จะช่วยให้สามารถนำ AI มาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

การศึกษาถึงการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในสถานศึกษายุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมที่พัฒนาอย่างรวดเร็วได้เปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและการทำงานในทุกภาคส่วน รวมถึงภาคการศึกษา (World Economic Forum, 2020) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้ทันสมัยมากขึ้น การใช้ AI เข้ามาช่วยในกระบวนการบริหารจัดการและการสอน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในหลายด้าน เช่น การลดภาระงานด้านเอกสารและการบริหารจัดการของครู (UNESCO, n.d.) ช่วยให้ครูสามารถเน้นการพัฒนา นักเรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ AI ยังสามารถพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบปรับตัว (adaptive learning) ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล สร้างสื่อการสอนที่น่าสนใจ และทำให้ประสบการณ์การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย (Fischer, 2021) โดยกรอบการศึกษา D2AIM (Data-driven Analysis, Adaptive Implementation, Monitoring) ได้นำมาใช้เพื่อเน้นกระบวนการปรับใช้ AI ให้เหมาะสมกับสถานศึกษาโดยใช้ข้อมูลเป็นฐานในการวิเคราะห์และวางแผน (Sharma et al., 2023) กรอบนี้ช่วยให้การนำ AI มาใช้มีความแม่นยำ ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการเฉพาะของสถานศึกษา และมีระบบการติดตามประเมินผลที่ต่อเนื่อง การเลือกใช้กรอบ D2AIM จึงสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนา และปรับปรุงการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังสร้างความยั่งยืนในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อประโยชน์สูงสุดของทั้งผู้เรียนและสถานศึกษา

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence หรือ AI) หมายถึง ความสามารถของระบบคอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติภารกิจที่มักต้องการความเฉลียวฉลาดของมนุษย์ เช่น การคิด การเรียนรู้ การแก้ปัญหา และการปรับตัว ระบบอัจฉริยะเหล่านี้สามารถประมวลผลข้อมูลจำนวนมากเพื่อสร้างการตอบสนองที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ (Russell and Norvig, 2010) เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับ AI ได้แก่ การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) การรู้จำภาพและวิดีโอ (Image and Video Recognition) ระบบแนะนำ (Recommendation Systems) หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ (Robotics and Automation Systems) เป็นต้น

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence หรือ AI) : ปัญญาประดิษฐ์คือการพัฒนาของระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถดำเนินการที่ต้องการสติปัญญาของมนุษย์ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินใจ การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการปรับตัวตามสถานการณ์ใหม่ ๆ ระบบ AI สามารถจำลองกระบวนการคิดของมนุษย์เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) การทำให้คอมพิวเตอร์สามารถเข้าใจและตอบสนองต่อภาษาที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2.2 การรู้จำภาพและวิดีโอ (Image and Video Recognition) การใช้ AI ในการระบุและแยกแยะวัตถุ บุคคล หรือสถานที่จากภาพถ่ายหรือวิดีโอ

2.2.3 ระบบแนะนำ (Recommendation Systems) การใช้ AI เพื่อแนะนำผลิตภัณฑ์ บริการ หรือเนื้อหาตามความชอบและพฤติกรรมของผู้ใช้

2.2.4 หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ (Robotics and Automation Systems) การใช้ AI เพื่อควบคุมหุ่นยนต์หรือระบบอัตโนมัติในการดำเนินการต่าง ๆ เช่น การผลิต การบริการ และการทำงานบ้าน

2.3 แนวคิดการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการศึกษา

การนำ AI มาใช้ในการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษา โดยมีการพัฒนาเทคโนโลยีและระบบต่าง ๆ เช่น ระบบการสอนอัจฉริยะ (Intelligent Tutoring Systems) ซึ่งสามารถปรับเนื้อหาการสอนตามความต้องการและความสามารถของผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน (Student Data Analytics) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการสอน ระบบตอบคำถามอัตโนมัติ (Automated Question Answering Systems) ที่สามารถตอบคำถามของนักเรียนได้ทันที (Popenici and Kerr, 2017)

2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนในยุคดิจิทัล

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเสริมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรการเรียนรู้ได้หลากหลาย และมีเครื่องมือในการสร้างและแบ่งปันความรู้ ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลและสร้างความรู้ได้ดียิ่งขึ้น โดยมีการใช้สื่อการสอนดิจิทัลที่สามารถปรับเปลี่ยนตามความต้องการของผู้เรียน (Ertmer and Newby, 2013)

ทฤษฎีการเชื่อมโยงรูปแบบการรู้ (Connectivism)

ทฤษฎีนี้เสนอว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ กับประสบการณ์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและไม่จำกัด ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและแพลตฟอร์มออนไลน์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลทั่วโลกและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนคนอื่น ๆ ในเครือข่าย ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและความรู้จากทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว (Siemens, 2004)

การผสมผสาน AI และเทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษาจะช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

3. แนวทางการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษา

การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในสถานศึกษามีศักยภาพในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ บทความนี้จะกล่าวถึงแนวทางการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษา โดยครอบคลุมระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ การประเมินผลอัตโนมัติ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนจริง

3.1 ระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ (Intelligent Tutoring Systems) ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการปรับแต่ง การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและสไตล์การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ระบบเหล่านี้สามารถให้ คำแนะนำ ตอบคำถาม และปรับปรุงการสอนได้อย่างต่อเนื่อง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Chassignoleaux et al. 2022)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ (Learning Analytics) ใช้เทคนิคปัญญาประดิษฐ์ เช่น เหมืองข้อมูล และการเรียนรู้ของเครื่อง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียน วิธีการนี้ช่วยให้ครูและ ผู้บริหารสามารถเข้าใจและคาดการณ์ความต้องการของผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Dutt et al., 2017)

3.3 การประเมินผลอัตโนมัติ (Automated Grading) ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการตรวจและให้คะแนน งานเขียน โคดคอมพิวเตอร์ หรือชิ้นงานของนักเรียน ระบบนี้ช่วยลดภาระงานของครูและให้ผลการประเมินที่ สม่าเสมอและเที่ยงตรง ส่งผลให้การประเมินผลมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Ericsson, A. D. 2020)

3.4 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนจริง (Immersive Learning Environments) เป็นการ ใช้ เทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR) และความจริงเสริม (AR) ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบจำลอง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนและปฏิบัติงานจริงในสถานการณ์ปลอดภัย ตัวอย่างเช่น การฝึกปฏิบัติการทาง การแพทย์ ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับสถานการณ์จริง (Allcoat et al., 2021)

การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการศึกษาได้ อย่างมากมาย ตั้งแต่การปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ การวิเคราะห์ข้อมูล การเรียนรู้เพื่อปรับปรุงหลักสูตร การประเมินผลอัตโนมัติเพื่อความเที่ยงตรง และการใช้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เสมือนจริงในการฝึกฝนและปฏิบัติงานจริง แนวทางเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาที่ทันสมัยและ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษาดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสามารถปรับปรุงได้ด้วยการใช้เครื่องมือ AI ที่หลากหลาย เพื่อให้การจัดการและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เครื่องมือ AI ที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2563; ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC), 2564) ได้แก่

4.1 ระบบจัดการเรียนการสอน (Learning Management Systems - LMS)

โปรแกรม Moodle ระบบจัดการการเรียนรู้แบบโอเพ่นซอร์สที่ใช้ AI ในการปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้และการติดตามผลการเรียน สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนตามความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคนได้ เช่นเดียวกับการจัดการห้องเรียนออนไลน์ในลักษณะของการจัดการเนื้อหาหลักสูตร การวัดผลการเรียนรู้ และการสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ โปรแกรม Google Classroom ใช้ AI เพื่อแนะนำแหล่งข้อมูลการเรียนรู้และจัดการห้องเรียนออนไลน์ โดยช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดการชั้นเรียนและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการประสานงานกับนักเรียนและผู้ปกครองได้อย่างสะดวก

4.2 ระบบวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา (Education Analytics Systems)

โปรแกรม Edmodo ใช้ AI ในการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและแนะนำการปรับปรุงการสอน ช่วยให้ผู้สอนสามารถทราบถึงปัญหาและพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างชัดเจน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่และแนะนำการสอนที่เหมาะสม และโปรแกรม Knewton ระบบนี้ปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนด้วยการใช้ AI เพื่อวิเคราะห์และปรับเนื้อหาการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของตนเอง

4.3 เครื่องมือวิเคราะห์ผลการเรียน (Performance Analytics Tools)

โปรแกรม Power BI ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการเรียนและพัฒนาการเรียนการสอน ช่วยให้ผู้บริหารและผู้สอนสามารถเห็นภาพรวมของผลการเรียนและประสิทธิภาพของการสอน และโปรแกรม Tableau ใช้ในการสร้างภาพข้อมูลและการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับผลการเรียนและประสิทธิภาพของการสอน ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเรื่องง่ายและเข้าใจได้ง่ายขึ้น

4.4 ระบบช่วยในการบริหารจัดการโรงเรียน (School Management Systems - SMS)

โปรแกรม OpenSIS ระบบจัดการโรงเรียนที่ใช้ AI ในการปรับปรุงกระบวนการจัดการต่าง ๆ เช่น การลงทะเบียน การจัดการเวลาเรียน และการสื่อสารกับผู้ปกครอง และ โปรแกรม Fedena ใช้ AI ในการจัดการข้อมูลนักเรียนและพนักงาน รวมถึงการวางแผนและการติดตามการดำเนินงาน ทำให้การจัดการข้อมูลเป็นเรื่องง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.5 ระบบสอนและการเรียนรู้ด้วย AI (AI-powered Tutoring and Learning Systems)

โปรแกรม Coursera ใช้ AI ในการแนะนำคอร์สเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนและปรับแผนการเรียนรู้ตามความสามารถของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาในแบบที่เหมาะสมกับตนเอง และโปรแกรม Khan Academy ใช้ AI ในการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียนและแนะนำเนื้อหาการเรียนรู้อื่นที่เหมาะสม ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

4.6 แชทบอทและระบบตอบคำถาม (Chatbots and Q&A Systems)

โปรแกรม IBM Watson ใช้แชทบอทในการตอบคำถามนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อมูลโรงเรียนและการเรียนการสอน ทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และโปรแกรม Zendesk ใช้ในการจัดการและตอบคำถามต่าง ๆ จากนักเรียนและผู้ปกครองอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้การสื่อสารระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองเป็นไปอย่างราบรื่น

กล่าวสรุป คือ การนำ AI มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ แต่ยังช่วยให้สามารถให้บริการที่ดีขึ้นและความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนการสอนมีคุณภาพสูงขึ้นและตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

5. กรณีศึกษาและตัวอย่างการใช้งานจริงของปัญญาประดิษฐ์ในสถานศึกษา

การนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในสถานศึกษามีการประยุกต์ใช้หลากหลายรูปแบบและได้รับการยอมรับในวงกว้าง บทความนี้จะนำเสนอกรณีศึกษาและตัวอย่างการใช้งานจริงจากสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นถึงประโยชน์และผลลัพธ์ที่ได้รับจากการใช้ AI ในการขับเคลื่อนการศึกษา

5.1 กรณีศึกษาในประเทศไทย

5.1.1 โรงเรียนมัธยมศึกษา นวัตกรรม

การใช้ระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ (Intelligent Tutoring Systems) โรงเรียนมัธยมศึกษา นวัตกรรมในกรุงเทพมหานครได้เริ่มใช้ระบบการเรียนรู้อัจฉริยะที่พัฒนาขึ้นเพื่อปรับแต่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและสไตล์การเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน ระบบนี้สามารถให้คำแนะนำ ตอบคำถาม และปรับปรุงการสอนได้อย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้มากขึ้น (สุวรรณ วังสุข, 2564)

5.1.2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ (Learning Analytics) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้เพื่อติดตามและวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน โดยใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูลและการเรียนรู้ของเครื่อง ผลการวิเคราะห์ช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนได้มากขึ้น (ปิยะดา ศิริโสภณ, 2563)

5.1.3 โรงเรียนอัสสัมชัญ

การนำ AI มาใช้ในการเรียนรู้ภาษา ได้ใช้ AI ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษผ่านแอปพลิเคชันที่ใช้เทคโนโลยี AI ในการตรวจสอบการออกเสียงและการใช้ไวยากรณ์ของนักเรียน ตัวอย่างการใช้งานได้แก่ การใช้แอปพลิเคชันที่มีฟีเจอร์ AI ในการตรวจสอบการออกเสียงและการให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และการใช้ AI ในการวิเคราะห์การเขียนและการให้คำแนะนำในการปรับปรุงไวยากรณ์ (โรงเรียนอัสสัมชัญ, 2564)

5.2 กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

5.2.1 มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย, ลอสแอนเจลิส (UCLA)

การประเมินผลอัตโนมัติ (Automated Grading) มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย, ลอสแอนเจลิส (UCLA) ได้เริ่มใช้ระบบการประเมินผลอัตโนมัติในการตรวจและให้คะแนนงานเขียนและโค้ดคอมพิวเตอร์ของนักศึกษา ระบบนี้ช่วยลดภาระงานของครูและให้ผลการประเมินที่สม่ำเสมอและเที่ยงตรงมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาได้รับผลการประเมินที่รวดเร็วและแม่นยำ (Ericsson, 2020)

5.2.2 โรงเรียนแพทย์ฮาร์วาร์ด (Harvard Medical School)

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนจริง (Immersive Learning Environments) โรงเรียนแพทย์ฮาร์วาร์ดได้ใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน (VR) และความจริงเสริม (AR) ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบจำลองสำหรับการฝึกปฏิบัติการทางการแพทย์ นักเรียนสามารถฝึกฝนและปฏิบัติงานจริงในสถานการณ์ปลอดภัย เช่น การผ่าตัดและการดูแลผู้ป่วย ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับสถานการณ์จริง (Allcoat et al., 2021)

5.2.3 โรงเรียนมัธยมศึกษาเอ็กเซเตอร์ (Exeter High School)

ระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ (Intelligent Tutoring Systems) โรงเรียนมัธยมศึกษาเอ็กเซเตอร์ ในสหราชอาณาจักรได้เริ่มใช้ระบบการเรียนรู้อัจฉริยะที่พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยนักเรียนในการเรียนรู้และทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่ซับซ้อน ระบบนี้สามารถปรับแต่งการเรียนรู้ตามความสามารถและความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้และความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Smith, 2021)

5.2.4 มหาวิทยาลัย Kyoto University

การใช้ AI ในการประเมินผลการเรียน ได้ใช้ AI ในการประเมินผลการเรียนของนักศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินแบบอัตโนมัติที่สามารถตรวจสอบและให้คะแนนงานเขียนและการสอบข้อเขียนได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ตัวอย่างการใช้งานได้แก่ การใช้ AI ในการตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบและการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และการวิเคราะห์ข้อมูลผลการเรียนเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน (Kyoto University, 2021)

5.2.5 โรงเรียนมัธยม Beijing Normal University High School

การใช้ AI ในการตรวจสอบและวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียน ได้ใช้ AI ในการตรวจสอบและวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน โดยใช้กล้องและเซนเซอร์ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การใช้เวลาในการทำงาน และความสนใจของนักเรียนในบทเรียน ตัวอย่างการใช้งานได้แก่ การใช้ระบบ AI ในการวิเคราะห์ภาพและเสียงเพื่อตรวจสอบการมีส่วนร่วมของนักเรียน และการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูเพื่อปรับปรุงวิธีการสอนและการจัดการชั้นเรียน (Beijing Normal University High School, 2020)

5.2.6 มหาวิทยาลัย Carnegie Mellon University

การใช้ AI ในการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล ได้นำ AI มาใช้ในการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) ผ่านโครงการ Open Learning Initiative (OLI) โดย AI จะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสอนที่สามารถประเมินความสามารถของนักเรียนแต่ละคนและปรับเนื้อหาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ตัวอย่างการใช้งานได้แก่ ระบบแนะนำการเรียนรู้ (Adaptive Learning Systems) ที่สามารถปรับเนื้อหาและกิจกรรมตามระดับความเข้าใจของนักเรียน และการใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้และการให้คำแนะนำที่เฉพาะเจาะจงแก่ผู้เรียน (Carnegie Mellon University, n.d.)

กล่าวสรุป คือ การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ แต่ยังส่งเสริมให้การศึกษาที่มีคุณภาพสูงขึ้นและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ กรณีศึกษาและตัวอย่างจากสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ AI ในการขับเคลื่อนการศึกษา

6. การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษายุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน หนึ่งในเทคโนโลยีที่มีศักยภาพสูงคือ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยกรอบแนวคิด D2AIM โดยกระบวนการ D2AIM ที่นำเสนอนี้ สอดคล้องกับแนวคิดการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดสอดคล้องกับกรอบแนวคิดสำคัญที่สอดคล้องกับกระบวนการ D2AIM คือ PDCA ซึ่งเป็นหลักการบริหารจัดการวงจรคุณภาพที่เน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถนำมาเชื่อมโยงกับ D2AIM ได้ดังนี้ Plan (การวางแผน) ในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล (Data Collection) และการวิเคราะห์ (Analysis) ของ D2AIM สถานศึกษาควรวางแผนเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและแนวโน้มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น Do (การปฏิบัติ) ขั้นตอนการพัฒนาโมเดล AI (AI Model Development) และการนำไปใช้งาน (Implementation) เป็นการปฏิบัติจริงตามแผนที่วางไว้ โดยนำโมเดล AI มาประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนการบริหารและการเรียนการสอนในสถานศึกษา Check (การตรวจสอบ) การติดตาม (Monitoring) เป็นการตรวจสอบว่าโมเดล AI ที่ใช้งานนั้นได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ เพื่อประเมินความสำเร็จและ

ปัญหาที่พบในการดำเนินการ และ Act (การปรับปรุง) ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนา (Refinement) ซึ่งเป็นการดำเนินการปรับปรุงโมเดล AI ให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ตรวจสอบได้จากขั้นตอนการ Check เพื่อปรับปรุงและพัฒนาโมเดลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การใช้ PDCA ร่วมกับ D2AIM ช่วยให้การนำ AI มาใช้ในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง ทั้งยังทำให้การพัฒนาคุณภาพเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีการปรับปรุงอยู่เสมอเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยมีกระบวนการ ดังต่อไปนี้



ภาพที่ 1 กระบวนการ D2AIM สู่การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษายุคดิจิทัล

ที่มา : วรพล ศรีเทพ และสารินทร์ มงคลฤดี (2567)

ภาพข้างต้นนับเป็นแนวทางในการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

กรอบแนวคิด D2AIM เป็นกรอบที่พัฒนาขึ้นเพื่อสนับสนุนการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดย D2AIM เริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) อย่างเป็นระบบเพื่อนำมาวิเคราะห์ (Analysis) เพื่อทำความเข้าใจแนวโน้มและพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน จากนั้นพัฒนารูปแบบโมเดล AI (AI Model Development) ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนหรือการบริหารจัดการ เมื่อพัฒนาโมเดลเสร็จสิ้นจะนำมาปรับใช้ในสถานศึกษา (Implementation) และติดตาม

ตรวจสอบประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง (Monitoring) เพื่อปรับปรุงแก้ไข (Refinement) ให้ AI สามารถพัฒนาได้ตามความต้องการของสถานศึกษา การประยุกต์ใช้ AI ในรูปแบบนี้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดภาระงานซ้ำซ้อน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล ซึ่งทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย เชื่อมโยงการตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่แม่นยำและวิเคราะห์เชิงลึกที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่ยั่งยืน กระบวนการ D2AIM ครอบคลุมแนวคิดสำคัญหลายประการที่สอดคล้องกับการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยกระบวนการกรอบกระบวนการ D2AIM

6.1 Data Collection (การรวบรวมข้อมูล)

การรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญอย่างยิ่ง ข้อมูลที่ถูกรวบรวมต้องมีคุณภาพและความหลากหลาย เช่น ผลการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ ข้อมูลบุคลากร ข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการดำเนินการ คือ 1) การระบุแหล่งข้อมูล เลือกแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น ผลการเรียนของนักเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ ข้อมูลบุคลากร และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดการข้อมูล กำจัดข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์หรือมีข้อผิดพลาด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ 3) การจัดโครงสร้างข้อมูล จัดรูปแบบข้อมูลให้อยู่ในโครงสร้างที่สามารถนำไปใช้ได้ง่าย เช่น การจัดเรียงในรูปแบบตารางหรือฐานข้อมูล

สำหรับข้อจำกัด คือ การเข้าถึงข้อมูลบางประเภทอาจมีข้อจำกัดด้านความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย และข้อมูลที่รวบรวมอาจมีความไม่สมบูรณ์หรือไม่สม่ำเสมอ ซึ่งการรวบรวมข้อมูลนี้จึงต้องมีการจัดเตรียมให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไป เช่น การทำความสะอาดข้อมูล การจัดการข้อมูลที่หายไป และการจัดรูปแบบข้อมูลให้อยู่ในโครงสร้างที่สามารถนำไปใช้ได้ง่าย

6.2 Analysis (การวิเคราะห์)

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่ต้องใช้เทคนิคที่หลากหลาย เช่น การทำเหมืองข้อมูล (Data Mining) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) การเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) ซึ่งวิธีการดำเนินการวิเคราะห์ ได้แก่ 1) การใช้เทคนิคการวิเคราะห์ ใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การทำเหมืองข้อมูล (Data Mining) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) 2) การค้นหาคำความสัมพันธ์ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาคำความสัมพันธ์ แนวโน้ม และรูปแบบที่ซ่อนอยู่

สำหรับข้อจำกัด คือ ความซับซ้อนของเทคนิคการวิเคราะห์อาจต้องใช้ความเชี่ยวชาญและทรัพยากรทางเทคนิค และข้อมูลที่มีความหลากหลายอาจทำให้การวิเคราะห์มีความซับซ้อนมากขึ้น จะเห็นได้ว่า การวิเคราะห์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาคำความสัมพันธ์ แนวโน้ม และรูปแบบที่ซ่อนอยู่ในข้อมูล ซึ่งผลลัพธ์จากการวิเคราะห์จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาโมเดลปัญญาประดิษฐ์

6.3 AI Model Development (การตรวจสอบรูปแบบปัญญาประดิษฐ์)

การพัฒนาโมเดลปัญญาประดิษฐ์ประกอบด้วยการเลือกใช้ขั้นตอนวิธีการเรียนรู้ของเครื่องที่เหมาะสม เช่น การเรียนรู้แบบมีผู้สอน (Supervised Learning) การเรียนรู้แบบไม่มีผู้สอน (Unsupervised Learning) และ การเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) ซึ่งวิธีการดำเนินการการพัฒนาโมเดลปัญญาประดิษฐ์ ได้แก่ 1) การนำโมเดลไปใช้ในงานต่าง ๆ : เช่น ระบบการสอนอัจฉริยะ การประเมินผลอัตโนมัติ การจัดการเรียนรู้แบบปรับตัว 2) การติดตามและประเมินผล : ติดตามการใช้งานของโมเดลและประเมินผลเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม

สำหรับข้อกำหนดการพัฒนาโมเดลปัญญาประดิษฐ์ คือ การนำโมเดลไปใช้ในสภาพแวดล้อมจริงอาจต้องปรับปรุงและทดสอบหลายครั้ง และความยากลำบากในการบูรณาการระบบ AI เข้ากับระบบที่มีอยู่แล้ว ซึ่งจากนั้นสร้างและฝึกสอนโมเดลปัญญาประดิษฐ์ด้วยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ เพื่อให้โมเดลสามารถทำนายและประมวลผลข้อมูลใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.4 Implementation (การนำไปใช้)

การนำโมเดลปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ในงานต่าง ๆ เช่น ระบบการสอนอัจฉริยะ การประเมินผลอัตโนมัติ และการจัดการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning) โดยวิธีการดำเนินการ ได้แก่ 1) การนำโมเดลไปใช้ในงานต่าง ๆ เช่น ระบบการสอนอัจฉริยะ การประเมินผลอัตโนมัติ การจัดการเรียนรู้แบบปรับตัว 2) การติดตามและประเมินผล ติดตามการใช้งานของโมเดลและประเมินผลเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสม

สำหรับข้อกำหนดการนำไปใช้ คือ การนำโมเดลไปใช้ในสภาพแวดล้อมจริงอาจต้องปรับปรุงและทดสอบหลายครั้ง และความยากลำบากในการบูรณาการระบบ AI เข้ากับระบบที่มีอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังต้องมีการติดตามและประเมินผลการใช้งานของโมเดลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

6.5 Monitoring and Refinement (การติดตามและปรับปรุง)

การติดตามและปรับปรุงเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพื่อให้โมเดลปัญญาประดิษฐ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการรวบรวมข้อมูลผลการใช้งานและข้อมูลใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาโมเดลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังต้องมีการจัดการข้อมูลและดูแลความปลอดภัยข้อมูลอย่างเหมาะสม ในส่วนของวิธีการดำเนินการติดตามและปรับปรุง ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูลผลการใช้งาน รวบรวมข้อมูลใหม่ ๆ และผลการใช้งานของโมเดล 2) การปรับปรุงและพัฒนาโมเดล ปรับปรุงโมเดลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) การจัดการความปลอดภัยของข้อมูล ดูแลและจัดการข้อมูลให้มีความปลอดภัยและเป็นส่วนตัว

สำหรับข้อกำหนดการติดตามและปรับปรุง คือ การติดตามและปรับปรุงโมเดลต้องใช้ทรัพยากรและเวลาต่อเนื่อง และความปลอดภัยของข้อมูลเป็นเรื่องที่ต้องใส่ใจอย่างยิ่ง

ในบริบทของการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การนำกรอบแนวคิด D2AIM มาประยุกต์ใช้นับเป็นการยกระดับการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ซึ่งสามารถสังเคราะห์ออกเป็นมิติหลัก ๆ ได้ดังนี้

1) มิติของการตัดสินใจบนฐานข้อมูล (Data-Driven Decision-Making) ด้วยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ การตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นไปอย่างมีหลักฐานและแม่นยำมากขึ้น เช่น การวิเคราะห์ผลการเรียนและการเข้าชั้นเรียนของนักเรียนเพื่อออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม การนำเทคโนโลยี AI เข้ามาช่วยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกและคำแนะนำที่มีประสิทธิภาพ

2) มิติของการจัดการทรัพยากร (Resource Management) ปัญญาประดิษฐ์ช่วยในการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการตารางสอน ครูผู้สอน และการใช้งบประมาณ โดย AI สามารถแนะนำรูปแบบการจัดสรรที่เหมาะสมและลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการทำงาน

3) มิติของการเรียนการสอนที่ปรับตามความต้องการของนักเรียน (Personalized Learning) การใช้ AI ช่วยพัฒนาระบบเรียนรู้ที่รองรับความแตกต่างและความต้องการเฉพาะบุคคล เช่น ระบบการทดสอบที่ปรับเปลี่ยนตามระดับความสามารถของนักเรียน การใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือการสร้างสื่อการสอนที่ตรงกับความถนัดของผู้เรียน

4) มิติของการติดตามและพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) การใช้ระบบการติดตามและปรับปรุง (Monitoring and Refinement) ช่วยให้ผู้บริหารสามารถเฝ้าระวังและปรับกลยุทธ์การสอนและการบริหารให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดการถดถอยทางการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษา

5) มิติของการสื่อสารและความร่วมมือ (Collaboration and Communication) การประยุกต์ใช้ AI ในระบบการสื่อสารภายในสถานศึกษาช่วยให้การสื่อสารระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ระบบการแจ้งเตือน การประเมินผล และการวางแผนร่วมกันทำได้ง่ายและรวดเร็วผ่านช่องทางดิจิทัล

การผสมผสานมิติเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารจัดการสถานศึกษาสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล โดยตอบโต้ทั้งการบริหารจัดการภายในและการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

การนำโมเดลไปใช้ (Implementation) ช่วยเพิ่มความสะดวกและลดภาระงานที่ใช้แรงงานคน เช่น การตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียนหรือการจัดตารางเรียน ส่วนการติดตามและปรับปรุง (Monitoring and Refinement) ช่วยให้ AI พัฒนามตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนและครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การศึกษามีความยืดหยุ่น ทันสมัย และตอบโต้การพัฒนาทักษะในยุคดิจิทัล ทั้งยังช่วยเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจที่แม่นยำและการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การนำกรอบแนวคิด D2AIM ไปใช้ในสถานศึกษาสามารถเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เช่น ผลการเรียนและการเข้าเรียนของนักเรียน ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล จากนั้นนำข้อมูลเข้าสู่การวิเคราะห์ด้วยซอฟต์แวร์หรือเครื่องมือ AI เพื่อประเมินแนวโน้มและปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ การ

พัฒนาโมเดล AI สามารถช่วยปรับการสอนเฉพาะบุคคล เช่น ระบบแจ้งเตือนและคำแนะนำการเรียนรู้ เมื่อนำไปใช้งานจริง AI จะช่วยครูและผู้บริหารจัดการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การติดตามและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนสำคัญเพื่อให้โมเดลสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษา

7. สรุป

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาจำเป็นต้องนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการเรียนการสอน กรอบแนวคิด D2AIM (Data Collection, Analysis, AI Model Development, Implementation, Monitoring and Refinement) เป็นแนวทางที่ช่วยให้การนำ AI มาใช้ในสถานศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุด โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพและหลากหลายเพื่อนำมาวิเคราะห์ หาความสัมพันธ์ แนวโน้ม และรูปแบบที่ซ่อนอยู่ จากนั้นพัฒนาโมเดล AI ด้วยขั้นตอนวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและนำโมเดลไปใช้ในงานต่าง ๆ เช่น ระบบการสอนอัจฉริยะ และการประเมินผลอัตโนมัติ พร้อมติดตามและปรับปรุงโมเดลอย่างต่อเนื่อง แนวทางที่เสนอแนะคือการสร้างระบบการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย การพัฒนาทักษะด้าน AI ให้กับบุคลากร และการประเมินผลการใช้งานอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพให้กับโมเดล AI อยู่เสมอ ด้วยวิธีการเหล่านี้ สถานศึกษาจะสามารถใช้ AI เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. เอกสารอ้างอิง

- โรงเรียนอัสสัมชัญ. (2564). *การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ*. สืบค้นจาก <https://www.assumption.ac.th>
- ปิยะดา ศิริโสภณ. (2563). การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารการศึกษาวិชาการ*. 9(2), 99-112.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC). (2564). *การใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา*. สืบค้นจาก <https://www.nectec.or.th/>
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). (2563). *Google Classroom : การจัดการห้องเรียนออนไลน์*. สืบค้นจาก <https://www.nstda.or.th/>
- สุวรรณา วงศ์สุข. (2564). การใช้ระบบการเรียนรู้อัจฉริยะในโรงเรียนมัธยมศึกษาในวัดกรรม. *วารสารเทคโนโลยีการศึกษา*. 16(1), 45-58.

- Allcoat, D., Von Mühlennen, A. and Anderson, L. (2021). Immersive learning environments and their impact on student engagement and performance. *Virtual Reality in Education Journal*. 33(2), 143-158.
- Beijing Normal University High School. (2020). *AI-Powered Classroom Monitoring System*. Retrieved from <https://www.bnuhs.edu.cn>
- Carnegie Mellon University. (n.d.). *Open Learning Initiative (OLI)*. Retrieved from <https://oli.cmu.edu>
- Chassignoleaux, B., Arezki, D. and Chollet, G. (2022). Artificial intelligence for education: A literature review. *Computers & Education*. 185, 104467.
- Dutt, A., Ismail, M. and Herawan, T. (2017). A systematic review on educational data mining. *IEEE Access*, 5, 15991-16005. doi: 10.1109/ACCESS.2017.2654247
- Ericsson, A. D. (2020). *Artificial intelligence in education: What is its role? Where is it going?* (Student thesis). Malmö University.
- Ericsson, M. (2020). Automated grading systems: Reliability and applications. *Computers & Education*. 146, 103748.
- Ertmer, P. A. and Newby, T. J. (2013). Behaviorism, Cognitivism, Constructivism: Comparing Critical Features from an Instructional Design Perspective. *Performance Improvement Quarterly*. 26(2), 43-71. doi: 10.1002/piq.21143
- Fischer, G. (2021). *End-User Development: Empowering Stakeholders with Artificial Intelligence, Meta-Design, and Cultures of Participation*, in D. Fogli et al. (Eds.): IS-EUD 2021 Proceedings, Springer, LNCS 12724, p. 3–16. doi: 10.1007/978-3-030-79840-6_1
- Siemens, G. (2004). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*. 2(1), 1-10.
- Kyoto University. (2021). *AI-based Assessment System*. Retrieved from <https://www.kyotou.ac.jp>
- Popenici, S. A. D. and Kerr, S. (2017). Exploring the impact of artificial intelligence on teaching and learning in higher education. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*, 12(22). doi: 10.1186/s41039-017-0062-8
- Russell, S. and Norvig, P. (2010). *Artificial Intelligence: A Modern Approach* (3rd ed.). Prentice.
- Sharma, A., Sharma, A., Tselykh, A., Bozhenyuk, A., Choudhury, T., Alomar, M. and Sánchez-Chero, M. (2023). Artificial Intelligence and Internet of Things Oriented Sustainable

- Precision Farming: Towards Modern Agriculture. *Open Life Sciences*. 18(1), 1-17.
doi: 10.1515/biol-2022-0713
- Smith, J. (2021). Intelligent Tutoring Systems at Exeter High School: Enhancing Student Learning Experiences. *Journal of Educational Technology*. 35(4), 210-225.
- Technavio. (2022). *Artificial Intelligence (AI) in Education Market by End-user and Geography- Forecast and Analysis 2022-2026*. Retrieved from <https://www.technavio.com/report/report/artificial-intelligence-ai-in-education-market-industry-analysis>
- UNESCO. (n.d.). Artificial intelligence in education. Retrieved from <https://www.unesco.org/en/artificial-intelligence>
- UNESCO. (2019). *Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities for Sustainable Development*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000366994>
- World Economic Forum. (2020). *Annual Report 2020-2021*. Retrieved from https://www3.weforum.org/docs/WEF_Annual_Report_2020_21.pdf

ความสัมพันธ์ระหว่างจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ วัดสุวรรณคีรี วัดมัชฌิมาวาส
จังหวัดสงขลา และวัดวัง วัดวิหารเบิก วัดสุนทราวาส จังหวัดพัทลุง

The relationship between the mural paintings inside
the ordination hall of wat suwankhiri, wat matchimawat located in
Songkhla province and wat wang, wat wihanberk, wat sunthrawas
located in Phatthalung

เชน เพชรรัตน์¹, สุระ ปิริยะสงวนพงศ์² และเชษฐนิติภัทร พรหมชิน³

Chen Pecharat¹, Sura Piriyasanguanpong² and Chetnitipath Promchin³

Received date: March 6, 2024

Revised date: March 18, 2025

Accepted date: March 18, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถวัดสุวรรณคีรี วัดมัชฌิมาวาส จังหวัดสงขลา และวัดวัง วัดวิหารเบิก วัดสุนทราวาส จังหวัดพัทลุง ทั้งในด้านรูปแบบศิลปะ คติ และที่มาของแรงบันดาลใจที่มีอิทธิพลระหว่างกัน โดยใช้วิธีการตรวจสอบตามระเบียบวิธีด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ ผลการศึกษาพบว่าจิตรกรรมฝาผนังในกรณีศึกษามีความสัมพันธ์ด้านเนื้อหาที่อยู่ในกรอบของอุดมคติ เรื่องราวที่เขียนคือ พุทธประวัติ ชาดก และโลกสันฐาน (ไตรภูมิ) ส่วนด้านเทคนิคและการแสดงออกมีการใช้เทคนิคดั้งเดิมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 และเทคนิคที่ปรากฏความนิยมในสมัยรัชกาลที่ 4 แต่ก็มีพบว่ามีแบบแผนที่มีความเป็นเอกลักษณ์สำคัญของกลุ่มจิตรกรรมกลุ่มนี้ คือ การเขียนเทพชุมนุม 1 แถวซึ่งไม่ใช่แบบแผนที่นิยมในกรุงเทพฯ

คำสำคัญ : จิตรกรรมฝาผนัง, วัดสุวรรณคีรี, วัดมัชฌิมาวาส, วัดวัง, วัดวิหารเบิก, วัดสุนทราวาส

1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศิลป์ศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, Email: chen.pec@mbu.ac.th (Corresponding author)

2 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศิลป์ศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

3 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสน์เพื่อการพัฒนา คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Abstract

This academic article aimed to investigate the relationship between mural paintings inside the ordination hall. of Wat Suwannakhiri, Wat Matchimawat, located in Songkhla Province, and Wat Wang, Wat Wihanberk, Wat Suntharawas. located in Phatthalung Province, in terms of art forms, attitudes, and sources of inspiration that influence each other. The study employed a historical art research methodology. The findings revealed that mural paintings in the case studies were related to the content within the ideal framework. The stories written are the history of the Buddha, the Jataka, and the beliefs about the world and the universe (Tribhumi). In terms of the technical features and expressions, traditional techniques have been used since the reign of King Rama III. as well as techniques that gained popular during the reign of King Rama IV. However, it has been found that there are patterns that are the main uniqueness of this painting group. It is the writing group of gods (Thep Chumnum) in one row, which is not a popular pattern in Bangkok.

Keywords: mural paintings, Wat Suwankhiri, Wat Matchimawat, Wat Wang, Wat Wihan Berk, Wat Suntharawas.

1. บทนำ

จังหวัดสงขลาและจังหวัดพัทลุงถือเป็นสองจังหวัดในภาคใต้ที่ยังคงปรากฏหลักฐานงานจิตรกรรมอย่างไทยประเพณีที่ค่อนข้างสมบูรณ์และทรงคุณค่าอยู่มาก ซึ่งโดยมากเป็นจิตรกรรมฝาผนังที่เขียนขึ้นภายในอุโบสถวัดสำคัญของเมืองและมีประวัติการสร้างเกี่ยวโยงกับชนชั้นปกครอง พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ และคหบดี โดยจิตรกรรมฝาผนังเหล่านั้นก็ล้วนแต่แสดงออกถึงเชิงช่างชั้นสูง มีระเบียบแบบแผนทั้งในด้านของการเลือกเรื่องราวและเทคนิคที่แสดงออก อันต่างออกไปจากงานที่ผลิตขึ้นจากช่างพื้นถิ่นอย่างชัดเจน

คติการเลือกเรื่องราวที่ใช้เขียนจิตรกรรมฝาผนังแบบไทยประเพณีมักจะอ้างอิงอยู่กับเรื่องพุทธประวัติและชาดก โดยเฉพาะชาดกนั้นจะนิยมคัดเอาเรื่องราวใน 10 พระชาติสุดท้ายของพระพุทธเจ้า หรือที่เรียกกันว่าทศชาติชาดก นอกจากนี้ยังมีการเลือกเรื่องราวของภพภูมิต่าง ๆ ตามคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา มาเขียนแสดงออกด้านหลังพระประธานส่วนที่เป็นผนังด้านข้างพระประธานก็มีคติการเขียนแสดงออกถึงเทพเทวดาจากแต่ละชั้นฟ้าในท่าประนมมือกระทำอัญชลีสักการะพระพุทธรูปประธาน ซึ่งแม้จะไม่ใช่เรื่องราวสำคัญในพุทธประวัติหรือชาดก แต่เมื่อพิจารณาจากข้อความในพระไตรปิฎกและพระสูตรหลาย ๆ พระสูตรแล้วจะพบว่าเหตุการณ์การชุมนุมกันของเหล่าเทวดาต่อพระพักตร์พระพุทธเจ้ามักจะปรากฏอยู่เสมอ

โดยเฉพาะในเหตุการณ์ตอนที่เจ้าชายสิทธัตถะกำลังจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้าในสวรรค์ชั้นต่าง ๆ เกี่ยวข้องอยู่ด้วย

สำหรับเทคนิคการเขียนงานจิตรกรรมฝาผนังแบบไทยประเพณีในสมัยสุโขทัยและก่อนหน้านั้นแทบจะไม่หลงเหลือแล้ว ส่วนที่มีหลักฐานหลงเหลือให้ศึกษาในปัจจุบัน มักจะพบตัวอย่างจิตรกรรมฝาผนังในสมัยอยุธยาตอนปลายเรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นช่วงรัชกาลที่ 3 เป็นช่วงที่งานจิตรกรรมฝาผนังแบบไทยประเพณีเจริญถึงขีดสุดก็ว่าได้ ด้านเทคนิคการเขียนก็มีความละเอียดงดงาม เกิดจากการใช้สีที่หลากหลาย การใช้เทคนิคที่ผสมกันระหว่างแบบไทยดั้งเดิมและเทคนิคของต่างชาติ ได้แก่ จากจีน จากตะวันตก เป็นต้น อีกทั้งยังมีการเพิ่มความหรูหราด้วยการปิดทองคำเปลวในจุดสำคัญหลาย ๆ จุด ทำให้มองดูภาพรวมแล้วดึงดูดความศรัทธา สอดคล้องกับการเลือกเรื่องราวที่เกี่ยวกับอุดมคติที่ต้องอิงกับความศักดิ์สิทธิ์ความเป็นทิพย์ได้เป็นอย่างดี

การศึกษาที่ผ่านเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังแบบไทยประเพณีมีเป็นจำนวนมาก ส่วนการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับจิตรกรรมฝาผนังของกลุ่มวัดที่ยกมาเป็นตัวอย่างศึกษานั้นพบว่ามีอยู่จำนวนหนึ่ง โดยการศึกษาที่สำคัญได้แก่เชน เพชรรัตน์ ในดุชนิพนธ์เรื่อง “ศิลปกรรมเนื่องในพุทธศาสนาในจังหวัดสงขลา ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20-25” (เชน เพชรรัตน์, 2563, น. 397-556) แสดงการวิเคราะห์เกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังวัดสุวรรณคีรี วัดขมิ้นมาวาสวัดวังวามีความสัมพันธ์ทางด้านรูปแบบต่อกัน แต่ไม่ได้แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ร่วมกับวัดวิหารเบิก วัดสุนทราวาส หรือไม่อย่างไร ส่วนจิตาภา สุกตะ ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์งานศิลปกรรมอุโบสถวัดสุนทราวาส จังหวัดพัทลุง” (จิตาภา สุกตะ, 2561, น. 64-65) ส่วนที่วิเคราะห์เกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถเน้นเปรียบเทียบกับงานจิตรกรรมฝาผนังที่อยู่ในกรุงเทพฯ เป็นหลักมิได้ให้ความสำคัญกับการเปรียบเทียบกับจิตรกรรมประเภทเดียวกันในพื้นที่ใกล้เคียง สำหรับ ฦววรรณ แสงบุญนำ ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถวัดวัง จังหวัดพัทลุง” (ฦววรรณ แสงบุญนำ, 2546, น. 119-121) ได้แสดงรายละเอียดการวิเคราะห์จิตรกรรมฝาผนังวัดวัง แต่ไม่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์กับวัดอื่น ๆ ในจังหวัดสงขลามากนัก

จะเห็นได้ว่าจิตรกรรมฝาผนังในกลุ่มตัวอย่างการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในฐานะเป็นจิตรกรรมแบบไทยประเพณีซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดการเลือกเรื่องราวและเทคนิคการเขียนที่ได้รับอิทธิพลจากงานช่างภาคกลางในราชสำนัก อย่างไรก็ตามจากการตรวจสอบการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าการศึกษาเหล่านั้นเน้นศึกษาเฉพาะแต่ละวัดเป็นหลัก อีกทั้งในแง่ของการวิเคราะห์เปรียบเทียบยังเน้นเปรียบเทียบกับรูปแบบจิตรกรรมในภาคกลาง ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงเห็นช่องว่างทางการศึกษาว่าควรจะมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มจิตรกรรมที่อยู่ในวัดอันมีพื้นที่ติดต่อกันทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งมีประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ร่วมกัน เพื่อที่จะได้ทราบและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งในด้านรูปแบบศิลปะ คติ และที่มาของแรงบันดาลใจที่มีอิทธิพลระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น

2. ส่วนเนื้อหาย่อ

2.1 ประวัติวัดในกรณีศึกษาโดยสังเขป

วัดสุวรรณคีรี จังหวัดสงขลา มีความสำคัญในฐานะเป็นวัดที่ใช้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองสงขลาฝั่งแหลมสน ตามประวัติการสร้างวัดไม่แน่ชัดว่าผู้ใดประสงค์ให้สร้าง แต่พอจะสันนิษฐานได้ว่าน่าจะมียอดนี้แล้วตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 เป็นอย่างน้อยโดยพิจารณาจากหลักฐานสำคัญ 2 ประการคือ ประการแรกพิจารณาจากจารึกที่ปรากฏอยู่บนเจดีย์จีน (ละ) ภายในวัดซึ่งระบุว่าสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 ประการที่สองพิจารณาร่วมกับคำโคลงของพระยาวิเชียรคีรี (เม่น) ซึ่งปรากฏตำแหน่งหลวงสุวรรณคีรี ซึ่งเป็นตำแหน่งของเจ้าเมืองสงขลาในสมัยรัชกาลที่ 1 (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาศรีธรรมธิเบศ จิตร ณ สงขลา, 2519: น. 402) สำหรับหลักฐานการเขียนจิตรกรรมฝาผนังนั้นไม่แน่ชัดว่าเริ่มเขียนและเสร็จสิ้นเมื่อใด แต่สันนิษฐานจากระยะการสร้างอุโบสถควรเป็นจิตรกรรมที่เขียนในสมัยช่วงต้นรัชกาลที่ 3 (เชน เพชรรัตน์, 2563, น. 230)

วัดมัทนิมมาวาส จังหวัดสงขลา มีความสำคัญในฐานะเป็นวัดที่ใช้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองสงขลาฝั่งบ่อทราย สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์มีหลักฐานเกี่ยวกับการบูรณะวัดแห่งนี้อย่างชัดเจน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 โดยผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลา เจ้าพระยาวิเชียรคีรี (บุญสังข์) ทำการปฏิสังขรณ์พร้อมกับสร้างศาสนสถานใหม่เกือบทั้งวัดทั้งยังปรากฏว่าได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ช่างจากเมืองหลวงมาช่วยสร้างอีกด้วย (ประชุมพงศาวดารภาคที่ 53 พงศาวดารเมืองสงขลา พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช พงศาวดารเมืองพัทลุง, 2476, น. 81) ในส่วนของจิตรกรรมฝาผนังนั้นปรากฏหลักฐานจารึกบนผนังร่วมกับงานจิตรกรรมว่าวาดเขียนสำเร็จในปี จุลศักราช 1225 (พ.ศ. 2406) ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 4

วัดวัง จังหวัดพัทลุง มีความสำคัญในฐานะเป็นวัดที่ใช้ประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของเมืองพัทลุงสมัยรัตนโกสินทร์ เชื่อว่าวัดวังมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา แต่หลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดเกี่ยวกับวัดนี้ปรากฏจากจารึกภายในระเบียงคหวัดวังว่าการทำการสร้างวัดและเขียนจิตรกรรมฝาผนังแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2359 ตรงกับรัชกาลที่ 2 (เชน เพชรรัตน์, 2563, น. 527) ขณะที่พงศาวดารเมืองพัทลุงก็ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมไว้ว่าภาพจิตรกรรมวัดวังได้รับการบูรณะครั้งใหญ่และเสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2403 (พงศาวดารเมืองสงขลา และ พงศาวดารเมืองพัทลุง, 2498, น. 86)

วัดวิหารเบิก จังหวัดพัทลุง ไม่ปรากฏประวัติการสร้างที่ชัดเจนแต่เชื่อว่าเป็นวัดที่สร้างขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกับวัดวังซึ่งอีกคนละฟากถนนเนื่องจากความคล้ายคลึงกันของอุโบสถและงานจิตรกรรมที่อยู่ในของทั้งสองวัด ซึ่งหมายความว่าควรมีอายุในสมัยรัชกาลที่ 4 ทั้งอุโบสถและจิตรกรรมฝาผนัง (อุไรรัตน์ ไรจน์านนท์, 2553, น. 4)

วัดสุนทราวาส จังหวัดพัทลุง ไม่ปรากฏว่าแรกสถาปนาเมื่อใดเท่าที่ปรากฏการบูรณะครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 3 ดังหลักฐานจารึกภาษาไทยบนแผ่นหินที่ผนังไว้บนผนังของอุโบสถความว่า “พระพุทธรักษาหลวงแล้ว 2385 พรรษา ปีชาน จัตวาศก ข้าพระพุทธเจ้าสรภิกขุเดิมอยู่เมืองภัทรลุมมาอยู่ ณ วัดหงส์ในกรุงเทพมหานคร สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในนามบัญญัติชื่อ พระอุดมปิฎก ได้สร้างพระอุโบสถแลโครงการบูรณปฏิสังขรณ์ไว้ในวัดนี้อันเป็นที่เล่าเรียน นโม ก ข ตั้งแต่เป็นทารกนั้น มามีพญาภัทรลุมมาอุปการะช่วยกระทำให้งสำเร็จในการวัดทั้งปวง แลการฉลองนั้นได้กระทำในปีฉลูเบญจศก ขอเป็นอุปัชฌาย์แก่พระนฤพานเถิด” (ชิตาภา สุตตะ, 2561, น.7)

โดยภาพรวมแล้วประวัติของการสร้างและเขียนจิตรกรรมของวัดในกรณีศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าอยู่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 4 สอดคล้องกับความสัมพันธ์ระหว่างราชธานีและหัวเมืองในพื้นที่จังหวัดสงขลาและพัทลุงได้รับการอุปถัมภ์และสนับสนุนจากราชธานีด้วยพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตปลายแดนของพระราชอาณาจักรสยามในเวลานั้น

2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่แสดงออกบนงานจิตรกรรมฝาผนังในกรณีศึกษาทั้งหมดเป็นการเขียนขึ้นตามอย่างอุดมคติ ซึ่งเรื่องที่ใช้เขียนมาจาก 3 เรื่องสำคัญด้วยกัน ได้แก่ พุทธประวัติ ทศชาติชาดก และโลกสังฆฐาน (ไตรภูมิ) โดยจิตรกรรมภายในอุโบสถวัดสุวรรณคีรีกล่าวได้ว่าเป็นการวางเรื่องราวตรงตามระเบียบแบบแผนสืบเนื่องมาจากแนวความคิดเขียนงานจิตรกรรมที่อุปถัมภ์โดยราชสำนักกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ 3 กล่าวคือ การเขียนฉากโลกสังฆฐาน (ไตรภูมิ) (เชน เพชรรัตน์, 2563, น. 420-445) ไว้ที่ผนังหุ้มกลองด้านหลังพระประธาน (ภาพที่ 1) ผนังระหว่างช่องประตูหน้าต่างเขียนเรื่องทศชาติชาดก (ภาพที่ 2) ผนังด้านข้างเหนือหน้าต่างเขียนเรื่องพุทธประวัติ (ภาพที่ 3) ผนังหุ้มกลองด้านตรงข้ามพระประธานเขียนพุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าชนะมาร (ภาพที่ 4) แบบแผนและแนวความคิดการวางผังเรื่องราวดังกล่าวเคยเป็นที่นิยมมาก่อนในสมัยอยุธยาตอนปลาย แต่รายละเอียดที่ต่างกันออกไปเล็กน้อย คือ ในสมัยอยุธยาไม่ปรากฏความนิยมเขียนเรื่องพุทธประวัติอย่างเต็มพื้นที่ผนังด้านข้างพระประธาน แต่จะนิยมเขียนเป็นเทพชุมนุมนั่งเรียงกันเป็นแถวซ้อนขึ้นไปจนเกือบสุดเพดาน

ลักษณะการจัดวางเรื่องราวจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดสุวรรณคีรีมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับจิตรกรรมที่วัดมณีมาวาส ซึ่งมีจารึกว่าเขียนในสมัยรัชกาลที่ 4 ความต่างอย่างมีนัยสำคัญคือผนังด้านหลังพระประธานของวัดสุวรรณคีรี เขียนฉากโลกสังฆฐาน (ไตรภูมิ) (ดูภาพที่ 1) ซึ่งเป็นแบบแผนอันเคร่งครัดตามอย่างที่สืบทอดมาจากสมัยอยุธยา ขณะที่วัดมณีมาวาส เขียนเรื่องราวพุทธประวัติตอนโทณพราหมณ์แบ่งพระบรมสารีริกธาตุให้กับกษัตริย์ทั้ง 7 เมือง (ภาพที่ 5) และเขียนแถวเทพชุมนุม1 แถวแรกเหนือเรื่องพุทธประวัติแสดงให้เห็นแนวคิดใหม่ที่คลี่คลายในสมัยรัตนโกสินทร์แล้ว (ภาพที่ 6)

ในส่วนของจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดวัง (ภาพที่ 7)โดยรวมแล้วแสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับจิตรกรรมฝาผนังวัดสุวรรณคีรี และวัดมณีมาวาส กล่าวคือ ปรากฏการเขียนเรื่องพุทธประวัติบริเวณเหนือ

ช่องประตูหน้าต่างโดยรอบอาคาร (ภาพที่ 8) แต่ดูเหมือนว่าจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัดมัทนิมมาวาสที่สุด เนื่องจากไม่ปรากฏการเขียนฉากโลกสันฐาน (ไตรภูมิ) เช่นเดียวกัน น่าสนใจว่าการศึกษาที่ผ่านมาของ เซน เพชรรัตน์ลงความเห็นจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ร่วมกันจารึกของทั้งสองวัดพบว่าจิตรกรรมของวัดวังเขียนก่อนวัดมัทนิมมาวาสถึง 3 ปี (เซน เพชรรัตน์, 2563: น.527-529) ซึ่งหมายความว่าแรงบันดาลใจด้านการเลือกเรื่องราวและตำแหน่งการเขียนภาพย่อมส่งถึงกันและมีแนวโน้มว่าเป็นช่างกลุ่มด้วยกันก็เป็นได้

นอกจากนี้จิตรกรรมวัดวิหารเบิก (ภาพที่ 9) ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามถนนกับวัดวังย่อมได้รับอิทธิพลการเขียนจิตรกรรมจากวัดวังมาด้วยเช่นกันแต่สิ่งที่ต่างออกไปอย่างเห็นได้ชัดคือ ในส่วนช่องว่างระหว่างประตูหน้าต่างเขียนเป็นเรื่องทศชาติชาดก (ภาพที่ 10) ซึ่งที่วัดวังไม่ปรากฏ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าเดิมวัดวังควรจะมีการเขียนเรื่องทศชาติชาดกกระหว่างประตูหน้าต่างเช่นเดียวกับวัดมัทนิมมาวาสและวัดวิหารเบิก ทว่าจิตรกรรมส่วนนี้ของวัดวังอาจเสียหายไปเพราะความชื้น หรือเกิดการบูรณะในสมัยใดสมัยหนึ่งก็เป็นได้ นอกจากนี้ก็ไม่ปรากฏการเขียนเรื่องพุทธประวัติเหนือช่องประตูหน้าต่างแต่เขียนเป็นเทพชุมนุมแทน (ภาพที่ 11) ทั้งนี้มีหลายปัจจัยที่ทำให้ช่างตัดทอนรายละเอียดของเรื่องราวลงเหลือแค่เรื่องทศชาติชาดก และเรื่องพุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าขณะมารเท่านั้น สันนิษฐานว่าวัดวิหารเบิกเป็นวัดที่มีขนาดอุโบสถที่เล็กกว่าวัดวัง จึงอาจเป็นเหตุให้ไม่สามารถแสดงรายละเอียดเรื่องราวได้มากนัก

สำหรับจิตรกรรมฝาผนังวัดสุนทราวาส (ภาพที่ 12) ซึ่งเชื่อว่าน่าจะเขียนขึ้นในห้วงเวลาที่มีการสร้างอุโบสถในสมัยรัชกาลที่ 3 ดังข้อความในจารึกที่ได้แสดงไปแล้วเบื้องต้น สำหรับการเลือกภาพที่เขียนปรากฏเรื่องทศชาติชาดกในตำแหน่งระหว่างช่องประตูหน้าต่าง (ภาพที่ 13) เรื่องพุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าขณะมารในตำแหน่งด้านตรงข้ามพระประธาน (ภาพที่ 14) ฉากโลกสันฐาน (ไตรภูมิ) ในตำแหน่งด้านหลังพระประธาน (ดูภาพที่ 12) และฉากเทพชุมนุมในตำแหน่งผนังด้านข้าง (ภาพที่ 15) ซึ่งมีความพิเศษกว่าวัดอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เนื่องจากมีลักษณะการเขียนภาพเทพชุมนุมแบบเรียงแถวและซ้อนแถวขึ้นไปข้างบนมากกว่า 1 ชั้น ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นการสืบเนื่องคติการเขียนเทพชุมนุมมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเรื่อยมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 3 ก่อนที่จะหมดความนิยมลงไปในสมัยรัชกาลที่ 4 นอกจากนี้เป็นที่น่าสนใจว่าฉากโลกสันฐาน (ไตรภูมิ) ยังมีการแสดงออกด้วยการทับซ้อนเรื่องราวที่ในพุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์และตอนเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งทั้งลักษณะของการเขียนเทพชุมนุมหลายแถวประกอบกับฉากโลกสันฐานที่ถูกทับซ้อนด้วยเรื่องพุทธประวัตินี้ไม่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังของวัดสุวรรณคีรี ซึ่งอยู่ในกลุ่มจิตรกรรมท้องถิ่นสมัยรัตนโกสินทร์ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน แต่จะเป็นที่นิยมมากในจิตรกรรมฝาผนังในกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ 3 (วิไลรัตน์ ยั่งรอด, 2540: น.109-113) จึงสันนิษฐานได้ว่าที่มาและแรงบันดาลใจของการเขียนจิตรกรรมของวัดสุนทราวาสน่าจะเป็นการอิทธิพลด้านแบบแผนมาโดยตรงจากกรุงเทพฯ

อย่างไรก็ตามมีจุดสังเกตว่าโดยปกติแล้วการซ้อนทับพุทธประวัติบนฉากโลกสันฐานแบบที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ 3 นั้น จะยังคงแสดงรายละเอียดเขาสดตบริภณห์ แต่หากเป็นงานในสมัยรัชกาลที่ 4 จะเหลือเพียงแค่

เขาพระสุเมรเท่านั้น (วิไลรัตน์ ยักรอด, 2540, น.112) เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเชื่อได้ว่าจิตรกรรมฝาผนังของวัดสุนทราราวสาอาจเป็นงานที่เขียนแล้วเสร็จในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้ และกลุ่มช่างที่เขียนก็ควรเป็นกลุ่มเดียวกับที่เขียนในจิตรจิตรกรรมวัดวัง วัดวิหารเบิก รวมถึงวัดมัชฌิมาวาสก็เป็นได้หากพิจารณาาร่วมกับประวัติการสร้างวัดที่พระอุดมปิฎกเป็นผู้มีดำริให้สร้างมีเจ้าเมืองพัทลุงเป็นผู้อุปถัมภ์ และเกี่ยวข้องกับเจ้าเมืองสงขลาในฐานะที่ท่านเคยไปเป็นประธานในพิธีสงฆ์สวดชัยมงคลคาถาราวประดิษฐานหลักเมืองสงขลาบ่อยาง (ประชุมพงศาวดารภาคที่ 53 พงศาวดารเมืองสงขลา พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช พงศาวดารเมืองพัทลุง, 2476: น.36-37)

มีข้อสังเกตว่าวัดที่มีการเขียนเรื่องพุทธประวัติ ชาดก และโลกสันฐาน (ไตรภูมิ) เป็นวัดที่ได้รับการอุปถัมภ์จากเจ้าเมืองทั้งสิ้น โดยเฉพาะวัดสุวรรณคีรี วัดมัชฌิมาวาส และวัดวัง ล้วนเคยเป็นวัดที่มีการประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยามาก่อน ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อว่าการเลือกสร้างงานศิลปกรรมทุกประเภทในสถานที่ประกอบพิธีย่อมต้องอิงอยู่กับความเป็นอุดมคติและเสริมสร้างความศักดิ์สิทธิ์ ไม่เว้นแม้แต่การเลือกเรื่องราวในการนำมาเขียนจิตรกรรมฝาผนังด้วยเช่นกัน

2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางด้านเทคนิคและการแสดงออก

เทคนิคในการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังตามอย่างไทยประเพณี ได้รับการสืบทอดมายาวนาน มีหลักฐานปรากฏแล้วอย่างน้อยในสมัยสุโขทัย เรื่อยมาในสมัยอยุธยา และชัดเจนที่สุดในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสีที่ใช้เขียนจิตรกรรมเป็นสีฝุ่นจากธรรมชาติที่ได้ในท้องถิ่นเป็นหลัก เทคนิคการเขียนจะเป็นแบบ 2 มิติเป็นหลัก

ตัวละครโดยเฉพาะตัวพระตัวนางจะเขียนอย่างอุดมคติ คือไม่แสดงข้อเอ็นตามกายวิภาคศาสตร์ ใบหน้าไม่แสดงอารมณ์ ทรงเครื่องศิริราภรณ์และเครื่องประดับมากมาย ปราสาทราชวังเน้นการเขียนในลักษณะประดิษฐ์เช่นกัน ส่วนตัวละครขุนนางและชาวบ้านร้านตลาดจะไม่เคร่งครัดมากนักจึงเห็นว่าบางตัวละครมีการแสดงออกถึงความสมจริงจากสีหน้าท่าทาง นอกจากนี้การเขียนภาพภูมิทัศน์ธรรมชาติมีทั้งแบบประดิษฐ์และกึ่งสมจริง ตัวอย่างเช่น รูปแบบการเขียนภาพน้ำประดิษฐ์จะมีลักษณะเป็นเส้นวงโค้งหลายวงทับซ้อนกันให้เกิดมิติ ลักษณะดังกล่าวจะมีความนิยมอย่างน้อยในสมัยอยุธยา ส่วนน้ำที่มีลักษณะที่มีความกึ่งสมจริงจะปราศจากการเขียนเส้นวงโค้งซ้อนกันหลายชั้นในจังหวะเท่า ๆ กันแต่จะเขียนเป็นท้องน้ำสีครามราบเรียบ มีจังหวะของคลื่นเพียงเล็กน้อยไม่เสมอกัน แต่ก็ยังไม่ถึงกับเป็นแบบสมจริงอย่าง 3 มิติ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นแบบแผนหลักที่มักจะพบร่วมกันเสมอในงานจิตรกรรมไทยประเพณีไม่ว่าจะอยู่ในภูมิภาคใด

สำหรับเทคนิคและการแสดงออกที่มีอยู่ร่วมกันของจิตรกรรมไทยประเพณีในกลุ่มกรณีศึกษาพบว่า ภาพรวมปรากฏการใช้สีโทนสว่างสดใส โดยสีที่โดดเด่นเป็นอย่างมากคือ สีฟ้าสดจนถึงสีคราม เป็นสีที่นิยมเป็นอย่างมากในสมัยรัชกาลที่ 4 เนื่องจากในช่วงเวลานั้นชาติตะวันตกได้ค้นพบแร่ธาตุที่ให้สีฟ้าสด ชื่อว่า “แร่โคบอล” (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2556, น. 421) จึงเป็นเหตุให้มีการแพร่เข้ามาสู่สยามและมีการนำมาใช้ในการเขียนจิตรกรรมอย่างแพร่หลาย นำสังเกตว่าจิตรกรรมฝาผนังเกือบทุกวัดในกรณีศึกษาล้วนปรากฏสัดส่วนการใช้สีฟ้าสดทำนองเดียวกัน ทว่าจิตรกรรมของวัดสุวรรณคีรีแทบจะไม่ปรากฏ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ

จิตรกรรมวัดสุวรรณคีรีเขียนขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 3 แต่จิตรกรรมแห่งอื่นๆ เขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 จึงทำให้รสนิยมการใช้สีบางสีต่างกันออกไปอย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนการใช้สีแดงกับฉากโลกสัณฐาน (ไตรภูมิ) เป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงสถานะของความเป็นสวรรค์ และท่อนให้เห็นความเป็นอุดมคติอย่างชัดเจน โดยปรากฏทั้งฉากโลกสัณฐานของวัดสุวรรณคีรีและวัดสุนทรवास (ดูภาพที่ 1, 2) โดยแนวคิดดังกล่าวสืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยาซึ่งเป็นแนวคิดดั้งเดิม ต่อเมื่อเกิดแนวคิดอย่างใหม่ที่เน้นความสมจริงตามหลักสัจนิยมจากตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 จึงเริ่มพบว่าฉากท้องฟ้าบนสวรรค์เปลี่ยนเป็นการใช้สีฟ้าครามหรือสีฟ้าสดแทนอันเป็นการสะท้อนให้เห็นสีของท้องฟ้าในโลกความเป็นจริง

เทคนิคเกี่ยวกับการใช้สีที่พบร่วมกันอีกประการคือ จิตรกรรมในกรณีศึกษาทั้งหมดใช้สีแดง เหลือง แดง แทนสีทองจากทองคำเปลวซึ่งโดยปกติแล้วการใช้ทองคำเปลวปิดลงบนภาพปราสาทราชวัง ตัวพระตวันนาง รวมไปถึงเครื่องราชูปโภค ข้าวของเครื่องใช้ในราชสำนัก ในจิตรกรรมไทยประเพณีโดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 3-4 ที่ได้รับการอุปถัมภ์โดยราชสำนัก ล้วนนิยมประดับด้วยทองคำเปลวทั้งสิ้น การใช้สีอื่น ๆ ซึ่งมีเฉดสีใกล้เคียงกับทองคำเปลวจึงน่าจะเป็นลักษณะร่วมที่มีความสัมพันธ์กันของช่างในท้องถิ่นเมืองสงขลาและพัทลุง ทั้งนี้อาจจะมาจากปัจจัยเรื่องทุนทรัพย์ด้วยเช่นกัน (เช่น เพชรรัตน์, 2563, น. 495-496)

สำหรับเทคนิคการแบ่งเรื่องราวหรือฉาก พบว่าช่างที่เขียนจิตรกรรมในกรณีศึกษาทุกแห่งใช้เส้นสีเทาแบบหยักฟันปลาแบ่งเรื่องราวระหว่างแถวเทพชุมนุมและนักสิทธิ์วิทยธร อันเป็นรูปแบบที่นิยมสืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายเป็นอย่างน้อย ซึ่งการที่ยังพบว่าจิตรกรรมทั้งที่สงขลาและพัทลุงยังคงรักษาแบบแผนการเขียนเส้นสีเทาแบบหลักฟันปลาย่อมแสดงให้เห็นว่าช่างยังไม่นิยมรูปแบบลวดลายเส้นฮ้อในส่วนนี้ ซึ่งลายฮ้อนั้นถือเป็นลวดลายอย่างใหม่ที่นิยมอย่างมากในจิตรกรรมแบบไทยประเพณีสมัยรัชกาลที่ 3-4 โดยเฉพาะที่อยู่ในราชธานี (สันติ เล็กสุขุม, 2548, น.116)

เกี่ยวกับการเขียนฉากโลกสัณฐานนั้นมีอยู่ทั้งที่วัดสุวรรณคีรีและวัดสุนทรवास (ดูภาพที่ 1, 12) แม้มองผิวเผินจะมีความเกี่ยวข้องกัน เนื่องจากมีองค์ประกอบของแท่งเขาพระสุเมรุ และสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ รวมถึงมีส่วนผนังด้านล่างเป็นฉากนรกเช่นเดียวกัน ทว่าในรายละเอียดนั้นแสดงให้เห็นถึงการคลี่คลายที่ต่างกันออกไปอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ฉากโลกสัณฐานที่วัดสุวรรณคีรีเขียนตามเรื่องราวและการแสดงออกอย่างเต็มรูปแบบโดยมีการให้รายละเอียดของเขาสวรรค์และเขาสัตตบริภัณฑ์อย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นแบบแผนตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงต้นรัชกาลที่ 3 แต่ที่วัดสุนทรवासให้ความสำคัญกับเขาสวรรค์เท่านั้นไม่ปรากฏเขาสัตตบริภัณฑ์ขนาดข้างลดหลั่นกันไป อีกทั้งยังมีการเขียนฉากซ้อนทับด้วยเหตุการณ์ตอนพระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ลักษณะสำคัญนี้เทียบเคียงได้กับรูปแบบงานจิตรกรรมฝาผนังแบบประเพณีนิยมในสมัยรัชกาลที่ 4 อย่างไรก็ตามในแง่ของความสัมพันธ์ของฉากโลกสัณฐานที่วัดสุวรรณคีรีและวัดสุนทรवास อาจกล่าวได้เพียงว่ามีความสัมพันธ์ในฐานะที่ยังคงแสดงออกเรื่องราวอุดมคติและเทคนิคร่วมกันเพียงบางประการ

ไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าเป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องต่อกันมา แต่มีแนวโน้มที่รูปแบบการเขียนของวัดสุนทราวาส น่าจะได้รับอิทธิพลโดยตรงจากกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ 4 มากกว่า

อนึ่ง จิตรกรรมในตำแหน่งหลังพระประธานของวัดวังและวัดวิหารเบิกนั้นเขียนต่างออกไป (ดูภาพที่ 7, 9) คือ เขียนเป็นรูปขุ่มเรือนแก้วปรกโพธิ์เป็นกรอบขององค์พระประธาน ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เกี่ยวข้องกับรสนิยมที่มักจะพบเห็นได้เสมอในพระอุโบสถที่สร้างหรือบูรณะขึ้นสมัยรัชกาลที่ 4 ในกลุ่มที่มีขนาดเล็ก ตัวอย่างเช่น จิตรกรรมในอุโบสถวัดเสนาสาราม จิตรกรรมวัดชุมพลนิกายาราม เป็นต้น ซึ่งก็เป็นรูปแบบ ที่ช่วยสนับสนุนว่าทั้งจิตรกรรมวัดวังและวัดวิหารเบิกควรเป็นงานที่เขียนขึ้นในรัชกาลที่ 4

เป็นที่น่าสนใจว่าจิตรกรรมของวัดในกรณีศึกษาที่มีการเขียนภาพเทพชุมนุมเรียงกันเป็นแถวนั้นมี จำนวน 3 แห่ง คือ เขียนแสดงออกภาพเทพชุมนุมในลักษณะเรียงกัน 1 แถวเหนือช่องประตูหน้าต่าง ปรากฏที่ วัดวัง วัดมัทธมมาวาส วัดวิหารเบิก ซึ่งตามปกติแล้วระเบียบการเขียนภาพเทพชุมนุมบนจิตรกรรมฝาผนังที่พบ ในกรุงเทพฯ จะพบมากกว่า 1 แถวเสมอจึงกล่าวได้ว่ารูปแบบที่พบในกลุ่มจิตรกรรมของวัดสำคัญในพัทลุงและ สงขลานั้นจะเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเฉพาะถิ่น และน่าจะปรากฏมาก่อนที่วัดวังตามประวัติการสร้าง อย่างไรก็ตาม พบว่าจิตรกรรมที่วัดสุนทราวาสเขียนแถวเทพชุมนุมจำนวน 3 แถวซึ่งการซ้อนชั้นมากกว่า 1 แถว เป็นระเบียบ แบบแผนที่พบเจอเสมอในกรุงเทพฯ ดังนั้นจึงพิจารณาได้ว่าการแสดงออกแถวเทพชุมนุมวัดสุนทราวาสได้รับ แรงบันดาลใจจากกรุงเทพฯ โดยตรง

3. สรุป

จากการศึกษาที่ได้ทำการวิเคราะห์เบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าเรื่องราวที่ช่างเลือกนำมาเขียนในวัดที่เป็น กรณีศึกษานั้นเป็นเรื่องในเชิงอุดมคติอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นแนวคิดการเลือกเรื่องราวอันสืบทอดต่อกันมาอย่าง ยาวนานและอิงอยู่กับคติความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยเรื่องสำคัญคือ พุทธประวัติและชาดก ทั้งยังมีการนำเอา เรื่องโลกสันฐานมาแสดงออกร่วมอยู่ด้วย แม้ว่าในรายละเอียดของการแสดงออกจะต่างกันไปบ้างก็ยังถือ ว่าวัดสำคัญ ๆ ของเมืองก็ยังเน้นความเป็นอุดมคติเพื่อแสดงออกถึงความน่าเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา และหวังผลต่อการประกอบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์อันเกี่ยวข้องกับชนชั้นปกครองจากเรื่องดังกล่าวได้อย่างเป็น รูปธรรม

ในส่วนของเทคนิคและการแสดงออกพบว่าจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัชกาลที่ 3 มีการใช้สีที่สื่อถึงความ เป็นอุดมคติ ตัวอย่างเช่น สีแดงแทนส่วนที่เป็นท้องฟ้าในฉากโลกสันฐาน ต่อเมื่อเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 4 จึงเกิด ความนิยมสีฟ้าสดจะเป็นโทนสีหลักซึ่งใช้มากเป็นพิเศษแทนที่สีแดง สำหรับสีเหลืองสีแดง ปรากฏการนำมาใช้ แทนในส่วนที่มักนิยมปิดด้วยทองคำเปลวบนจิตรกรรมฝาผนังในกรุงเทพฯ ทั้งนี้อาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้าน เงินทุนเป็นหลัก ส่วนการใช้เส้นสีเทาในรูปแบบพื้นปลาบริเวณผนังส่วนบนกับแถวนักสิทธิ์วิทยธรรก็เป็นที่ สะท้อนให้เห็นถึงการเคร่งครัดตามแบบแผนจิตรกรรมไทยประเพณีมาแต่โบราณ นอกจากนี้เทคนิคที่ถือว่าเป็น

ลักษณะสำคัญอันโดดเด่นของกลุ่มจิตรกรรมในสงขลาและพัทลุง คือ การเขียนแถวเทพชุมนุมเพียง 1 แถว ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ด้านเทคนิคและการแสดงออกร่วมกันได้เป็นอย่างดี



ภาพที่ 1 จิตรกรรมฝาผนังด้านหลังพระประธาน ฉากโลกสันฐาน (ไตรภูมิ) วัดสุวรรณคีรี จังหวัดสงขลา

ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



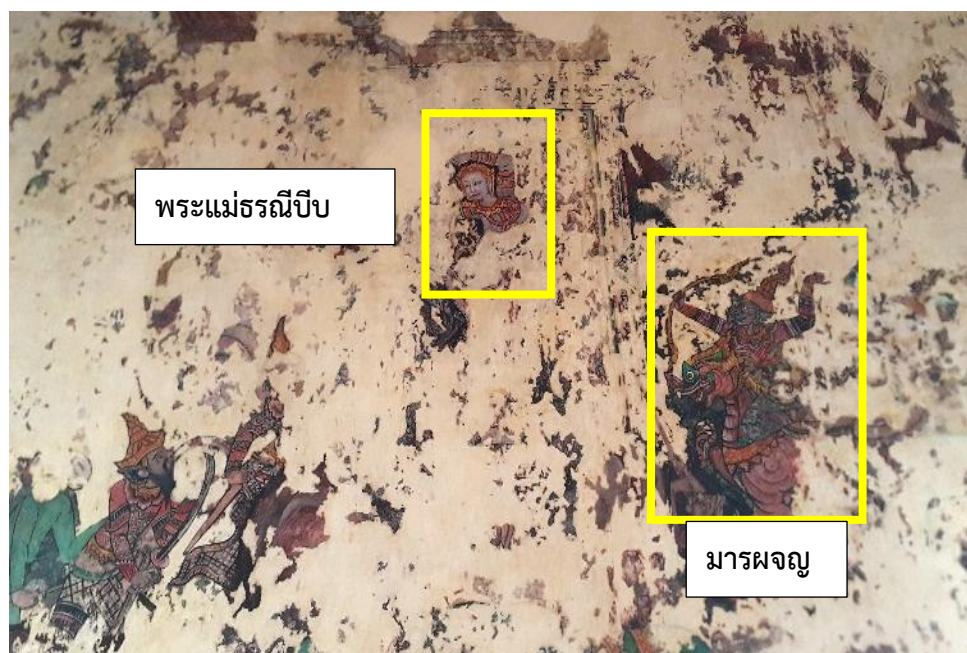
ภาพที่ 2 จิตรกรรมฝาผนังด้านข้างพระประธานเหนือประตู-หน้าต่างเรื่องพุทธประวัติ วัดสุวรรณคีรี จังหวัดสงขลา

ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 3 ตัวอย่างจิตรกรรมฝาผนังด้านข้างพระประธานระหว่างประตู-หน้าต่างเรื่องทศชาติชาดก วัดสุวรรณศิริ จังหวัดสงขลา (มหาชนกชาดก)

ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 4 จิตรกรรมฝาผนังด้านตรงข้ามพระประธาน พุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าชนะมาร วัดสุวรรณศิริ จังหวัดสงขลา

ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 5 จิตรกรรมฝาผนังด้านหลังพระประธาน เรื่องพุทธประวัติ (แบ่งพระบรมสารีริกธาตุ) วัดมณีมาวาส จังหวัดสงขลา
ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 6 จิตรกรรมฝาผนังด้านข้างพระประธานเหนือประตู-หน้าต่างเรื่องพุทธประวัติ วัดมณีมาวาส จังหวัดสงขลา
ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



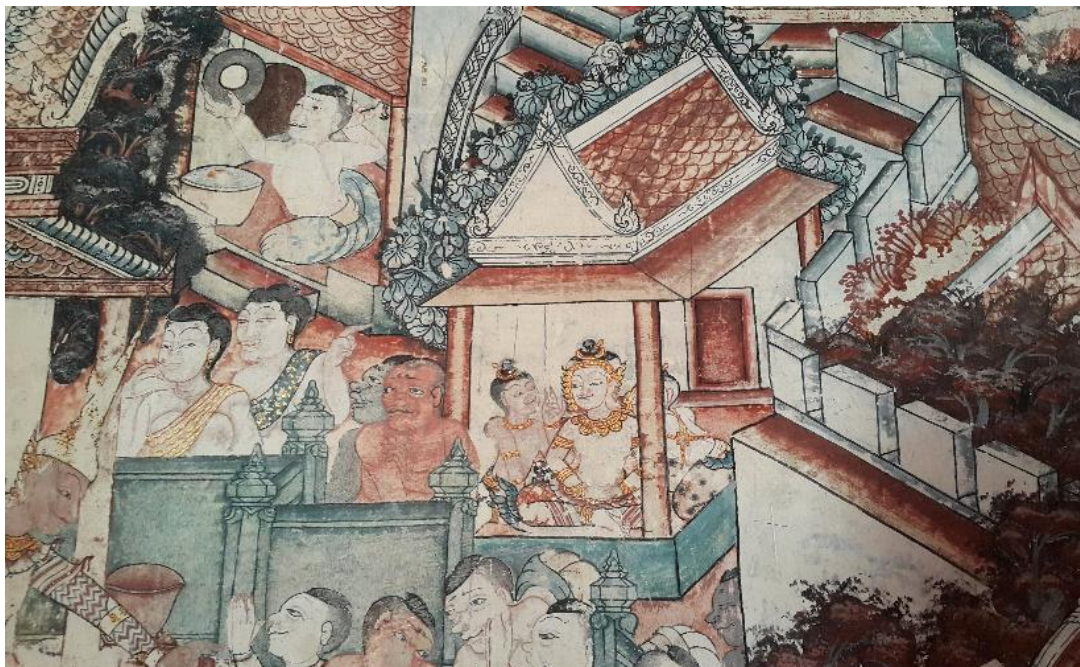
ภาพที่ 7 จิตรกรรมฝาผนังด้านหลังพระประธาน เขียนชุ่มเรือนแก้วปรกโพธิ์ วัดวัง จังหวัดพัทลุง
ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 8 จิตรกรรมฝาผนังด้านข้างพระประธานเหนือประตูหน้าต่างเรื่องพุทธประวัติ วัดวัง จังหวัดพัทลุง
ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 9 จิตรกรรมฝาผนังด้านหลังพระประธาน เขียนชุ่มเรือนแก้วปรกโพธิ์ วัดวิหารเบิก จังหวัดพัทลุง
ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 10 ตัวอย่างจิตรกรรมฝาผนังด้านข้างพระประธานระหว่างประตู-หน้าต่างเรื่องทศชาติชาดก วัดวิหารเบิก จังหวัดพัทลุง
(เต็มยราชชาดก)

ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 11 จิตรกรรมฝาผนังเหนือช่องประตูหน้าต่างเขียนภาพเทพชุมนุม วัดวิหารเบิก จังหวัดพัทลุง
ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 12 จิตรกรรมฝาผนังด้านหลังพระประธาน ฉากโลกสันฐาน (ไตรภูมิ) วัดสุนทรวาส จังหวัดพัทลุง
ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 13 ตัวอย่างจิตรกรรมฝาผนังด้านข้างพระประธาน ระหว่างประตู-หน้าต่างเรื่องพุทธประวัติ วัดสุนทราวาส จังหวัดพัทลุง (วิฑูรย์บัณฑิตชาดก)

ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 14 จิตรกรรมฝาผนังด้านตรงข้ามพระประธาน พุทธประวัติตอนพระพุทธเจ้าชนะมาร วัดสุนทราวาส จังหวัดพัทลุง

ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)



ภาพที่ 15 จิตรกรรมฝาผนังด้านข้างพระประธาน แถวเทพชุมนุมวัดสุนทรवास จังหวัดพัทลุง
ที่มา : เซน เพชรรัตน์ (2565)

4. เอกสารอ้างอิง

- ชิตาภา สุกตะ. (2561). *วิเคราะห์งานศิลปกรรมอุโบสถวัดสุนทรवासจังหวัดพัทลุง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ, ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เซน เพชรรัตน์. (2563). *ศิลปกรรมเนื่องในพุทธศาสนาในจังหวัดสงขลา ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 20-25* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณวิวรรณ แสงบุญนำ. (2546). *การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถวัดวัง จังหวัดพัทลุง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประชุมพงศาวดารภาคที่ 53 พงศาวดารเมืองสงขลา พงศาวดารเมืองนครศรีธรรมราช พงศาวดารเมืองพัทลุง. (2476). โสภณพิพรรฒธนากร. พิมพ์แจกในงาน พระราชทานเพลิงศพ พระพิทักษ์สาคร เกษตร์ (หยวก ลีละบุตร) 18 พฤษภาคม 2476.

พงศาวดารเมืองสงขลา และพงศาวดารเมืองพัทลุง. (2498). กรมศิลปากร. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงจรูญบุรกีจ (จรูญ ณ สงขลา).

วิไลรัตน์ ยัรรอด. (2540). การศึกษาภาพภูมิจักรวาลจากภาพจิตรกรรมฝาผนัง สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2556). พุทธศิลป์สมัยรัตนโกสินทร์ : พัฒนาการของงานช่างและแนวคิดที่ปรับเปลี่ยน. เมืองโบราณ.

สันติ เล็กสุขุม. (2548). จิตรกรรมสมัยรัชกาลที่ 3 : ความคิดเปลี่ยนแปลงการแสดงออกก็เปลี่ยนตาม. เมืองโบราณ.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาศรีธรรมธิเบศ (จิตร ณ สงขลา). (2519). ม.ป.ท. ไร่รัตน์ ไร่จันนันท. (2553). จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถวัดวิหารเบิก จ.พัทลุง [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ, ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสาน

Blended physical education learning management

พีรวัฒน์ ชลเจริญ¹

Peerawat Choncharoen¹

Received date: February 26, 2025

Revised date: September 29, 2025

Accepted date: September 29, 2025

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสานเป็นแนวทางที่รวมการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยืดหยุ่นของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บทความนี้วิเคราะห์หลักการและรูปแบบของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสาน โดยสังเคราะห์แนวทางการออกแบบตามกระบวนการ ADDIE Model และนำเสนอรูปแบบการประยุกต์ใช้ที่สำคัญ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การใช้สื่อดิจิทัลเสริมการเรียนรู้แบบดั้งเดิม (2) การให้ผู้เรียนค้นคว้าและนำเสนอเนื้อหาผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และ (3) การผสมผสานการเรียนรู้ออนไลน์กับการฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน ข้อค้นพบสำคัญชี้ให้เห็นว่าแนวทางดังกล่าวช่วยเชื่อมโยง ความฉลาดรู้ทางกาย (Physical Literacy) เข้ากับ ความฉลาดรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในโลกยุคใหม่ ทั้งนี้ ความสำเร็จขึ้นอยู่กับสมรรถนะของครูพลศึกษาใน 6 ด้านสำคัญ โดยเฉพาะความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีกับการสอนที่ยังคงเน้นการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยกระดับการศึกษาพลศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน, การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ, เทคโนโลยีการศึกษา, พลศึกษา, สมรรถนะครูพลศึกษา

Abstract

Blended physical education learning management integrates face-to-face instruction with digital technology to enhance learning efficiency and flexibility in the 21st century. This article analyzes the principles and models of blended physical education, synthesizing design

¹ อาจารย์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, E-mail: peerawat.ch@skru.ac.th
(Corresponding author)

approaches based on the ADDIE Model. It presents three key application models: (1) utilizing digital media to supplement traditional learning, (2) having students research and present content via digital platforms, and (3) combining online learning with in-class practical activities. A key finding reveals that this approach fosters a connection between Physical Literacy and Digital Literacy, which are essential skills for learners in the modern world. However, the success of this approach depends on six crucial competencies of physical education teachers, particularly their ability to integrate technology with instruction that still emphasizes learning by doing. This is vital for creating quality learning experiences and elevating physical education to align with the current context.

Keywords: Blended learning, Learning by doing, Educational technology, Physical education, Physical education teacher competency

1. ส่วนนำ

พลศึกษาเป็นศาสตร์ที่มีรากฐานมั่นคงตั้งแต่อารยธรรมกรีกโบราณ ซึ่งเน้นการพัฒนาร่างกายควบคู่กับจิตใจ สะท้อนผ่านคำกล่าวที่ว่า 'จิตใจที่ดีเยี่ยมอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง' (A sound mind in a sound body) สะท้อนถึงหลักปรัชญาของพลศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม ปัจจุบันแนวคิดนี้ยังคงมีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษาทั่วโลก การจัดการเรียนรู้พลศึกษาเป็นศาสตร์ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) โดยผ่านกิจกรรมที่ออกแบบอย่างเป็นระบบ ซึ่งส่งเสริมทั้งสมรรถภาพทางกาย ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2561; วาสนา คุณาอภิสิทธิ์, 2564) องค์การยูเนสโกยังให้การยอมรับว่าพลศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางกาย (Physical Literacy) ซึ่งไม่เพียงช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมและทักษะชีวิตที่จำเป็น (Quality Physical Education Guidelines for Policy-Makers, 2015) จึงกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้พลศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์

ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด ส่งผลให้แนวทางการเรียนรู้แบบดั้งเดิมต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป หนึ่งในแนวทางที่ได้รับความนิยมคือ การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งผสมผสานการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Learning) กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Online Learning) เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ (Garrison and Kanuka, 2004; Allen and Seaman, 2010) นอกจากนี้ งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหลากหลายสาขาวิชา และช่วยเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิด

สร้างสรรค์ และทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งยังช่วยให้การเรียนรู้มีความเฉพาะตัวมากขึ้น โดยสามารถออกแบบให้เหมาะสมกับเป้าหมายและลักษณะเฉพาะของแต่ละสาขาวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น แม้พลศึกษาจะเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติเป็นหลัก แต่ข้อจำกัดด้านเวลาเรียนและทรัพยากรทำให้ต้องหาแนวทางใหม่ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบผสมผสานจึงเป็นทางเลือกที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงปฏิบัติผ่านการบูรณาการเทคโนโลยี โดยยังคงรักษาแก่นแท้ของพลศึกษาไว้ บทความนี้มีเป้าหมายในการวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสาน และศึกษาบทบาทของครูในการออกแบบและนำไปใช้ในบริบทการศึกษาปัจจุบัน โดยเน้นให้เห็นถึงศักยภาพของการเรียนรู้แบบผสมผสานที่สามารถตอบโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการบูรณาการเทคโนโลยีกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยังคงเน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาพลศึกษา ซึ่งมีส่วนช่วยเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นรอบด้าน โดยมีงานทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบที่ยืนยันว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานในวิชาพลศึกษาส่งผลดีต่อผู้เรียนในหลายมิติ ทั้งในด้านทักษะการเคลื่อนไหว สมรรถภาพทางกาย ทักษะทางสังคม และการคิดเชิงวิเคราะห์ ของผู้เรียนได้อีกด้วย (Wang et al., 2023)

2. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

2.1 การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกมิติของการศึกษา รวมถึงการเรียนการสอนพลศึกษา ซึ่งเผชิญความท้าทายในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง แม้ว่าแก่นแท้ของพลศึกษายังคงเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แต่ข้อจำกัดด้านเวลาเรียนที่มีเพียง 1-2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) กลายเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการเรียนการสอนพลศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยมีหัวใจสำคัญคือ การบูรณาการระหว่างการสอนแบบเผชิญหน้าในชั้นเรียน (Face-to-Face) เข้ากับการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Online Learning) อย่างเป็นระบบ ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนแบบเดิม แต่คือการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย (Garrison and Kanuka, 2004) การบูรณาการดังกล่าวสามารถพิจารณาได้จากหลายมิติ ทั้งในแง่ของสัดส่วนและเป้าหมายของการใช้เทคโนโลยี โดยในมิติของสัดส่วนนั้น Allen and Seaman (2010) ได้จำแนกรูปแบบการสอนตามปริมาณเนื้อหาออนไลน์ โดยกำหนดให้รูปแบบผสมผสานหรือไฮบริด (Blended/Hybrid) มีสัดส่วนเนื้อหาออนไลน์อยู่ระหว่าง 30-70% ขณะที่ในมิติของเป้าหมาย Graham (2006) ได้จำแนกตามระดับของการใช้เทคโนโลยี ตั้งแต่การใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงไปจนถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้โดยสิ้นเชิง โดยสรุปแล้วการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนใน

ยุคดิจิทัล จนอาจกล่าวได้ว่า แนวทางนี้ได้กลายเป็น “ความปกติใหม่” (new normal) ของการจัดการศึกษาไปแล้ว (Dziuban et al., 2018; Müller and Mildenerger, 2021)

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) มีมิติที่หลากหลาย เพื่อให้เห็นภาพการประยุกต์ใช้ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์และจัดกลุ่มรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานออกเป็น 4 ลักษณะตามระดับของการบูรณาการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) Traditional Blended Learning (การเรียนรู้แบบผสมผสานเชิงดั้งเดิม) เป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมกับการใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน โดยมีสัดส่วนการใช้เทคโนโลยีออนไลน์ 1-30% ซึ่งยังคงเน้นการเรียนแบบเผชิญหน้าเป็นหลัก และใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อเสริมในการเรียนรู้

2) Hybrid Blended Learning (การเรียนรู้แบบผสมผสานแบบไฮบริด) เป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนในชั้นเรียนกับการเรียนออนไลน์อย่างสมดุล มีสัดส่วนการใช้เทคโนโลยีออนไลน์ 30-80% ซึ่งผู้เรียนจะได้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในห้องเรียนจริงและผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์

3) Online Enhanced Blended Learning (การเรียนรู้แบบผสมผสานที่เสริมด้วยระบบออนไลน์) เน้นการเรียนออนไลน์เป็นหลักโดยมีการพบปะในชั้นเรียนบางส่วน มีสัดส่วนการใช้เทคโนโลยีออนไลน์ 80-100% และใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการจัดการเรียนรู้

4) Transformative Blended Learning (การเรียนรู้แบบผสมผสานที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลง) เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม ผสมผสานวิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ และมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึง ความยืดหยุ่นในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้และตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล

งานวิจัยในบริบทการศึกษาไทยยืนยันถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดย สุชน วงศ์แดง (2565) ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในบริบทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพบว่าการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการเรียนรู้แบบดั้งเดิมสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ และส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่นและเกิดการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย สอดคล้องกับ นภาพร บุญแสง และคณะ (2559) ที่พบว่าการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญาไทยและสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เรียน ด้าน ณัฐวรรณ เฉลิมสุข และอนิรุทธ สติมัน (2562) พบว่าการใช้เทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวเตอร์ช่วยเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์และการสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะ เช่นเดียวกับ ปวริศ ไชยดาโท และคณะ (2565) ที่ระบุว่า การเรียนรู้แบบนี้นี้ช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนน้อย

งานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับการศึกษา จึงกล่าวได้ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานไม่เพียงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในยุคดิจิทัล แต่ยังเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้ก้าวทันโลกและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในวิชาพลศึกษา

พลศึกษามุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง โดยแนวทาง Learning by Doing ยังคงเป็นหลักสำคัญ อย่างไรก็ตาม Rahayu et al. (2022) ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งผสานการสอนแบบเผชิญหน้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นแนวทางที่ช่วยให้พลศึกษาปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้เสนอการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในพลศึกษาออกเป็นสามรูปแบบหลัก ได้แก่

1) การเรียนรู้แบบผสมผสานรูปแบบดั้งเดิม (Conventional Mode Combination) รูปแบบนี้ ใช้สื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาล่วงหน้าและฝึกปฏิบัติด้วยตนเองตามจังหวะของตนเอง ซึ่งช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและส่งเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง

2) การเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเชิงปฏิบัติ (Instructional Mode Combination) รูปแบบนี้ ให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลทางออนไลน์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ และนำเสนอผลการเรียนรู้ผ่านรายงานหรือวิดีโอ กระบวนการนี้ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีมผู้เรียนค้นคว้าเนื้อหาทางออนไลน์และนำเสนอผ่านรายงานหรือวิดีโอ เสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม

3) การเรียนรู้แบบออนไลน์และเผชิญหน้า (Online and Face-to-Face Instructional Combination) ผสมผสานการเรียนรู้ออนไลน์กับการฝึกปฏิบัติจริงในชั้นเรียน โดยผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และนำความรู้มาปรับใช้ในสถานการณ์จริงภายใต้การดูแลของครู เพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งทางทฤษฎีและทักษะทางกายอย่างสมดุล

นอกจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานทั้ง 3 รูปแบบข้างต้นแล้ว ยังมีการพัฒนารูปแบบที่ใช้แพลตฟอร์มเฉพาะทางสำหรับวิชาพลศึกษาอีกด้วย ดังที่ Shi Shaowei et al. (2022) ได้ศึกษาการออกแบบและการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาแบบผสมผสานโดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ FANYA Platform ร่วมกับแอปพลิเคชัน Superstar Learning เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนในยุคโควิด-19 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ใช้แพลตฟอร์มเฉพาะทางสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ทักษะการเล่นกีฬา และความสามารถในการสอนของนักศึกษาพลศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในสถานการณ์ปกติเท่านั้น แต่ยังเป็นทางออกสำคัญในสถานการณ์วิกฤตที่การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าถูกจำกัด และงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ ฉิมมา (2567) ที่ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองและพิสูจน์ให้เห็นว่า รูปแบบการ

จัดกิจกรรมทางกายตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถยกระดับ ความฉลาดรู้ทางกาย (Physical Literacy) ของนักศึกษาพลศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่งผลให้เกิดการพัฒนาขึ้นครบทั้งในด้าน ความรู้ความเข้าใจ ด้านสมรรถนะทางการเคลื่อนไหว และด้านแรงจูงใจและความเชื่อมั่น

การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ในวิชาพลศึกษาถูกพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา หลายประการที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม เช่น ข้อจำกัดด้านเวลาเรียน จำนวนครูที่จำกัดเมื่อ เทียบกับจำนวนนักเรียน ปัญหาด้านอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการเรียนการสอนพลศึกษา นอกจากนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ยังช่วยแก้ปัญหาค่าความแตกต่างของผู้เรียนใน แ่งของ ความถนัดในการเรียนรู้ โดยรองรับผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนรู้แบบ ผสมผสาน (Blended Learning) ในวิชาพลศึกษา มีข้อดีหลายประการที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพของ การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่

1) ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านสื่อดิจิทัลที่ช่วยให้ การเรียนรู้เป็นไปตามจังหวะของตนเอง

2) เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การใช้สื่อดิจิทัลช่วยให้เนื้อหา มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถ ทบทวนซ้ำได้ตามต้องการ

3) ลดข้อจำกัดด้านสถานที่และอุปกรณ์ การเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนได้แม้ใน สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่และอุปกรณ์ เช่น แอปพลิเคชัน HomeCourt ที่ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (AR) ตรวจจับการเคลื่อนไหว ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะกีฬาพื้นฐานอย่างบาสเกตบอล ฟุตบอล วอลเลย์บอล หรือออกกำลังกายจากที่บ้านได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ครบครัน

4) ติดตามพัฒนาการของผู้เรียน แพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยบันทึกและวิเคราะห์ความก้าวหน้าของผู้เรียน ทำให้ครูสามารถให้คำแนะนำเฉพาะบุคคลได้อย่างแม่นยำ

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ในพลศึกษาเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษา สอดคล้องกับยุคดิจิทัล ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างยืดหยุ่น ฝึกปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ พัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ขณะเดียวกัน ครูสามารถออกแบบกิจกรรมพลศึกษาที่ยืดหยุ่น โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุน การสอนและติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างแม่นยำ เช่น การใช้แอปพลิเคชันที่สามารถบันทึกข้อมูล การเคลื่อนไหว อาทิ การเดิน การวิ่ง ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง แต่ยังเป็น เครื่องมือสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางกายนอกเวลาเรียนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยลด ข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่ และทรัพยากร ส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น จึงกล่าวได้ ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาพลศึกษาให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของ ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในวิชาพลศึกษา

การออกแบบการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ ระยะเวลา และความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรม บทเรียน และการประเมินผล Blended Learning ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ร่วมกัน และการได้รับผลป้อนกลับอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้เต็มที่ หนึ่งในแนวทางสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานคือ ADDIE Model ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ เพื่อทำความเข้าใจบริบททรัพยากร, และความต้องการของผู้เรียน 2) การออกแบบ ซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนกลยุทธ์การสอนที่ผสมผสานกิจกรรมออนไลน์และในชั้นเรียน 3) การพัฒนา เป็นการสร้างและเตรียมสื่อการสอนทั้งในรูปแบบดิจิทัลและสื่อสำหรับใช้ในชั้นเรียน 4) การนำไปใช้หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริงตามแผนที่วางไว้ และ 5) การประเมินผล เพื่อวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรอบด้านด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย (ทัศนีย์ ธารพร และคณะ, 2563; กุลธิดา ทุงคำไฉน, 2564)

หลักการสอนพลศึกษาต้องอิงตามหลักการและปรัชญาพลศึกษาที่เหมาะสม วรศักดิ์ เพียรชอบ (2561) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้พลศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงหลายปัจจัย เช่น บทเรียน กิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ สภาพแวดล้อม อุปกรณ์ และวิธีการสอน ซึ่งต้องปรับให้สอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย มากกว่าการเรียนการสอนทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการจัดและดำเนินการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาให้บรรลุผลตามหลักการและปรัชญาได้อย่างเหมาะสม ผู้เขียนจึงขอเสนอหลักการและปรัชญาการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาที่ได้พิจารณาแล้วว่ามีความสำคัญและสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนรู้พลศึกษาให้มีความสมบูรณ์ โดยประกอบด้วย 5 หลักสำคัญดังต่อไปนี้

1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เนื่องจากลักษณะเฉพาะของวิชาพลศึกษาที่ต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ

2) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมครบทุกด้าน โดยมุ่งพัฒนาการทั้ง 5 ด้านควบคู่กันไป ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาในปัจจุบัน

3) การคัดสรรและออกแบบกิจกรรมพลศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยพิจารณาถึงระดับพัฒนาการ ความสนใจ และบริบทของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) การตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและระดับความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

5) การบูรณาการการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามกำลังความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้การประเมินสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาพลศึกษา และสามารถสะท้อนพัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาการออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ตามแนวทางของ ADDIE Model ร่วมกับหลักการสอนพลศึกษาทั้ง 5 ประการข้างต้น จะพบว่าสามารถสร้างกรอบแนวคิดที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนการสอนพลศึกษาในยุคดิจิทัล โดยการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ทางออนไลน์และการปฏิบัติจริง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างสมดุลและมีความยืดหยุ่น ทั้งนี้ การบูรณาการดังกล่าวมีองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญ ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

1) ขั้นการวิเคราะห์และวางแผน ครูพลศึกษาต้องวิเคราะห์ความต้องการของสถานศึกษา ทรัพยากร ผู้เรียน และบริบทการสอน เพื่อกำหนดสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างการเรียนรู้แบบดั้งเดิมและการใช้เทคโนโลยีเสริม รวมถึงวิเคราะห์ทรัพยากรที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์กีฬา เทคโนโลยี และงบประมาณ ควบคู่กับการประเมินความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้แนวทางการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ขั้นการออกแบบ ครูพลศึกษาต้องวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน กำหนดประเภทของการเรียนรู้ให้เหมาะสม เช่น การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการสอนภาคทฤษฎี ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริง พร้อมออกแบบและเลือกใช้สื่อการสอน เช่น วิดีโอสาธิต บทเรียนสำเร็จรูป หรือแอปพลิเคชันที่ช่วยเสริมการเรียนรู้

3) ขั้นการพัฒนาบทเรียนและการจัดการเรียนการสอน ครูต้องพัฒนาเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ รวมถึงสร้างเครื่องมือดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น แบบทดสอบออนไลน์ ระบบวิเคราะห์ท่าทางอัตโนมัติ และบทเรียนแบบโต้ตอบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4) ขั้นการนำไปใช้ เป็นการดำเนินการตามแผนที่ออกแบบไว้ โดยครูต้องเตรียมแผนการสอนที่ชัดเจน กำหนดวิธีการเรียนรู้ กิจกรรมที่ใช้ เทคโนโลยีประกอบ และทรัพยากรที่จำเป็น พร้อมทั้งรักษาสมดุลระหว่างการใช้อุปกรณ์และการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์

5) ขั้นการประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยคำนึงถึงสมรรถนะของผู้เรียนในสภาพจริง ในบริบทของการเรียนรู้แบบผสมผสาน เทคโนโลยีสามารถเข้ามาเสริมการประเมินแบบดั้งเดิม เช่น การใช้วิดีโอวิเคราะห์ท่าทาง แอปพลิเคชันติดตามความก้าวหน้า และแบบทดสอบออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำ และสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบนี้จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับช่วงวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาซึ่งอาจยังขาดการกำกับตนเอง ควรเน้นกิจกรรมออนไลน์ที่เรียบง่ายและใช้เกมเพื่อสร้างแรงจูงใจ ในทางกลับกัน นักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีความพร้อมด้านวุฒิภาวะและทักษะเทคโนโลยีสูงกว่า สามารถรองรับกิจกรรมที่ซับซ้อนและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกด้วยตนเองได้ดีกว่า

การบูรณาการการเรียนรู้อย่างผสมผสานกับหลักการสอนพลศึกษาช่วยเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี โดยไม่ลดความสำคัญของการปฏิบัติจริงและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แนวทางนี้แก้ปัญหาคาเรียนที่จำกัด ขยาย

โอกาสการเรียนรู้นอกห้องเรียน และเพิ่มแรงจูงใจผ่านแอปพลิเคชัน อุปกรณ์เทคโนโลยี และเกมกีฬาเสมือนจริง อีกทั้งยังรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยรวม การเรียนรู้แบบผสมผสานช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของแนวทางนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถนะของครูพลศึกษาในการบูรณาการเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

2.4 สมรรถนะของครูพลศึกษาในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในวิชาพลศึกษา

การเรียนรู้แบบผสมผสานในวิชาพลศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ครูพลศึกษาจึงต้องปรับบทบาทและพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กำหนด สมรรถนะครู ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ซึ่งครอบคลุมการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การทำงานเป็นทีม และจริยธรรมวิชาชีพ และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) เช่น การบริหารหลักสูตร การพัฒนาผู้เรียน และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและตอบสนองโจทย์การศึกษาในยุคดิจิทัล

คุณสมบัติของครูพลศึกษาที่ดี ไม่เพียงจำกัดอยู่ที่ความรู้ทางวิชาการและการสอนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความเข้าใจในหลักการพลศึกษา ความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ บุคลิกภาพที่ดี น้ำใจนักกีฬา และการยึดมั่นในจรรยาบรรณครู (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2561) นอกจากนี้ วาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2549) ได้แบ่ง สมรรถนะของครูพลศึกษา ออกเป็น 2 ด้าน คือ การจัดการเรียนรู้ซึ่งครอบคลุมการออกแบบหลักสูตร การจัดกิจกรรม ส่งเสริมสุขภาพ การใช้เครื่องมือวัดผลอย่างเหมาะสม การเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเน้นการส่งเสริมวินัย การรักการออกกำลังกายและการเป็นต้นแบบสุขภาพให้กับผู้เรียน

เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ครูต้องมีการเพิ่มเติมสมรรถนะ วิจารณ์ พานิช (2555) ได้เสนอคุณลักษณะของครูในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 “ครู” ต้องเปลี่ยนบทบาทเป็น “โค้ช” ด้วยเนื่องจากในปัจจุบันความรู้มีมาก ครูจะจัดการอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หมด โดยให้สอนเฉพาะที่สำคัญ ๆ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปบูรณาการและต่อยอดได้ ส่วนความรู้ที่ไม่ได้สอนผู้เรียนจะเรียนรู้ได้เอง สิ่งสำคัญในการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 คือ ต้องเปลี่ยนวิธีการของการศึกษา คือเปลี่ยนเป้าหมายจาก “ให้ความรู้” ไปสู่ “ให้ทักษะ” เปลี่ยนจาก “ครูเป็นหลัก” เป็น “ผู้เรียนเป็นหลัก” นอกจากนี้ ฌอนมพร เลาหจรัสแสง (ม.ป.ป.) กล่าวถึงสมรรถนะ C-Teacher ของครูผู้สอนที่ต้องมีทักษะต่าง ๆ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนในอนาคต ประกอบไปด้วยทักษะที่จำเป็น 8 ประการด้วยกัน ได้แก่ ความเชี่ยวชาญเนื้อหา (Content) การใช้เทคโนโลยี (Computer Integration) การส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ (Constructionist) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Connectivity) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaboration) ทักษะการสื่อสาร (Communication) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และความเอาใจใส่ผู้เรียน (Caring)

สมรรถนะของครูพลศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน และมีบทบาทขับเคลื่อนการศึกษาพลศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ครู

พลศึกษายุคใหม่จำเป็นต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่พฤติกรรมการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในทุกมิติของการศึกษา บทบาทของครูจึงต้องปรับจากผู้สอนแบบดั้งเดิมไปสู่ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีกับกิจกรรมทางกายได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ จากการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะเฉพาะทางของครูพลศึกษา เช่น (ถนอมพร เลาหจรัสแสง, ม.ป.ป.; วิจารณ์ พานิช, 2555; อัสรี สะอิตี และคณะ, 2562) ผู้เขียนสามารถสรุปสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ 6 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูพลศึกษาต้องมีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงธรรมชาติของวิชาพลศึกษาที่เน้นการปฏิบัติจริง สามารถบูรณาการหลักสูตร จัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย และพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผลที่เหมาะสมกับการเรียนรู้
- 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน ครูพลศึกษาต้องมีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความฉลาดรู้ทางกาย (Physical Literacy) ควบคู่กับทักษะดิจิทัลเพื่อสุขภาพ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และประยุกต์ใช้ข้อมูลสุขภาพจากแหล่งดิจิทัลต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ
- 3) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ครูพลศึกษาต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งการสร้างสื่อดิจิทัล การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ และการประยุกต์ใช้อุปกรณ์อัจฉริยะที่สนับสนุนการเรียนรู้พลศึกษา สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดและโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้เรียน
- 4) ด้านการสื่อสารและความร่วมมือ ครูพลศึกษาต้องมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทั้งในห้องเรียนและผ่านช่องทางออนไลน์ สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานด้านสุขภาพและกีฬา และบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกับครูในกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อขยายโอกาสการเรียนรู้พลศึกษานอกห้องเรียน
- 5) ด้านภาวะผู้นำและจิตวิญญาณของความเป็นครู ครูพลศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ เป็นแบบอย่างด้านสุขภาพ สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการมีกิจกรรมทางกาย แสดงออกถึงน้ำใจนักกีฬากีฬา และการเคารพกฎกติกา และมีจิตวิญญาณของความเป็นครูที่เปี่ยมด้วยความเมตตาต่อผู้เรียน ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายแม้ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน
- 6) ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ครูพลศึกษาต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการด้านพลศึกษาและเทคโนโลยีการศึกษา พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านศาสตร์การสอนพลศึกษา และทักษะดิจิทัล มีความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การพัฒนาสมรรถนะทั้ง 6 ด้านของครูพลศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งการกำหนดนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด การปรับหลักสูตรของสถาบันผลิตครู และความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองของครู การบูรณาการสมรรถนะเหล่านี้ให้เหมาะสมกับบริบท จะช่วยให้ครูพลศึกษาสามารถปรับตัวทันกับพลวัต

ทางการศึกษายุคดิจิทัล ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุขภาวะองค์รวม ควบคู่กับทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาพลศึกษาอย่างยั่งยืน

3. สรุปผล

แนวคิดการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสานช่วยแก้ข้อจำกัดด้านเวลาเรียน และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 โดยผสานการเรียนรู้แบบเผชิญหน้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวยังคงรักษาแก่นสำคัญของพลศึกษา ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและการปฏิบัติจริง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) การใช้สื่อดิจิทัลเสริมการเรียนรู้แบบดั้งเดิม 2) การให้ผู้เรียน ค้นคว้าและนำเสนอผ่านช่องทางดิจิทัล และ 3) การเรียนออนไลน์ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน โดยสามารถออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทการเรียนรู้ผ่านหลักการสอนพลศึกษา 5 ประการ และกระบวนการ ออกแบบตามแนวทาง ADDIE Model

จุดเด่นของแนวทางนี้คือ ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ การใช้สื่อดิจิทัลเพิ่มประสิทธิภาพการสอน การลดข้อจำกัดด้านสถานที่และอุปกรณ์ และการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานขึ้นอยู่กับสมรรถนะของครูพลศึกษาใน 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การใช้เทคโนโลยี การสื่อสารและความร่วมมือ ภาวะผู้นำ และการพัฒนาตนเอง บทความนี้เน้นย้ำว่าเทคโนโลยีไม่ได้มาแทนที่การปฏิบัติ แต่เป็นเครื่องมือเสริมที่ช่วยขยายขอบเขตการเรียนรู้ ควบคู่กับการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อันสอดคล้องกับ เป้าหมายของการศึกษายุคใหม่

4. ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสาน พบว่าแนวทางดังกล่าวมีศักยภาพในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้พลศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านการพัฒนาผู้เรียน และการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงข้อค้นพบสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

ข้อค้นพบแรก จากการศึกษานี้พบว่า การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสาน พบว่าการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอนพลศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนกระบวนการสอน โดยขยายขอบเขตของการเรียนรู้จากที่เคยจำกัดอยู่เพียงในสนามกีฬาหรือห้องเรียนไปสู่การเรียนรู้ที่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา นอกจากนี้ การผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัลยังช่วยเชื่อมโยงความฉลาดรู้ทางกาย (Physical Literacy) เข้ากับความฉลาดรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) ซึ่งหมายถึงการที่ผู้เรียนไม่ได้มีเพียงทักษะ การเคลื่อนไหวและสมรรถภาพทางกายที่ดี แต่ยังสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสุขภาพและ พฤติกรรมการออกกำลังกายของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทของศตวรรษที่ 21 ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัล

มีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิต การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอนพลศึกษาแบบดั้งเดิมจึงเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ไม่ได้เป็นการลดทอนความสำคัญของพลศึกษาที่เน้นการปฏิบัติจริง แต่กลับช่วยเสริมให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น กล่าวคือ เทคโนโลยีช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนได้ศึกษาทฤษฎีและต้นแบบการเคลื่อนไหวล่วงหน้า ทำให้ครูสามารถใช้เวลาในชั้นเรียนอย่างเต็มที่เพื่อเน้นการฝึกปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคล ขณะเดียวกันยังช่วยต่อยอดการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านเครื่องมือที่สร้างแรงจูงใจและเอื้อต่อการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ บทบาทของครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียวไปสู่บทบาทของ ผู้อำนวยการความสะดวกทางการเรียนรู้ โดยช่วยให้นักเรียนสามารถใช้สื่อการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถเข้าถึงแหล่งองค์ความรู้ที่หลากหลาย ครูจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและดูแลกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคัดกรองและเลือกใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ, 2566) การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษา ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ครูพลศึกษาจึงต้องสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการฝึกปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งด้านร่างกายและทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่

ข้อค้นพบสำคัญประการต่อมาคือ บทบาทของครูพลศึกษาเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จในการสร้างสมดุลระหว่างการปฏิบัติจริงและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยแนวคิดนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ อัสนี สะอิดี และคณะ (2562); พงษ์เอก สุขใส (2561) ซึ่งชี้ให้เห็นตรงกันว่า ครูพลศึกษายุคใหม่ต้องสามารถผสมผสานความสามารถดั้งเดิม คือการมีจิตวิญญาณความเป็นครูและความรู้ในเนื้อหาที่แม่นยำ เข้ากับทักษะใหม่ที่จำเป็นในยุคดิจิทัล กล่าวคือ ต้องสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียนได้ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความพร้อมของครูผู้สอนเองเป็นสำคัญ ในการเปิดใจเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและทิศทางของการศึกษาในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อค้นพบทั้งสองประการ ผู้เขียนวิเคราะห์และสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบผสมผสานเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งกว่าคือ บทบาทของครูผู้สอน ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะที่พร้อมสำหรับการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เนื่องจากระบบการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูจึงต้องเรียนรู้และปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถออกแบบและดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่ารูปแบบการเรียนการสอนจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด หากครูมีความสามารถในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ก็จะสามารถเลือกใช้และประยุกต์แนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา พุ่งคาโน. (2564). การเรียนรู้แบบผสมผสานในวิถี New Normal. *วารสารครุศาสตร์สาร*. 15(1), 29-43. สืบค้นจาก <https://edujournal.bsru.ac.th/publishes/18/articles/318>
- ณัฐวรรณ เฉลิมสุข และอนิรุทธ สติมัน. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนแบบทักษะปฏิบัติร่วมกับเครื่องมือทางปัญญาผ่านคลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์และการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 47(1), 84-102. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDUCU/article/view/179893/127741>
- ณัฐวุฒิ นิมา. (2567). ผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมทางกายตามแนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน ที่มีต่อความฉลาดรู้ทางกาย สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพลศึกษา. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ*. 11(2), 30-40.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (ม.ป.ป.). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. Anyflip. สืบค้นจาก <https://anyflip.com/wygyx/gdsh/basic/>
- ทัศนีย์ ธารพร, อารัมภ์ เอี่ยมละออ และเบญจวรรณ รุ่งเรืองสุวรรณ์. (2563). การเรียนรู้แบบผสมผสานกับอนาคต การจัดการศึกษาสำหรับสังคมในแบบฐานวิถีชีวิตใหม่. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.ธัญบุรี*. 1(2), 13-20. สืบค้นจาก <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JLA/article/download/1471/1036>
- นภาพร บุญเสียง, รุจโรจน์ แก้วอุไร และภูฟ้า เสวกพันธ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมความตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญาไทย สำหรับนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*. 11(1), 126-138. สืบค้นจาก <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/uruj/article/view/63409/52069>
- ปวีรศ ไชยลาโก และสรนรินทร์ กาญจนะโนพินิจ. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้ระบบการจัดการเรียนรู้และแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาออนไลน์ที่มีต่อทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนายร้อยชั้นปีที่ 4 วิชาจิตวิทยาการปกครองทางทหาร (PC 4103). *วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์*. 9(1), 67-78. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/rtna-socialj/article/view/255390/173694>
- พงษ์เอก สุขใส. (2561). ครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 12(Supplement), 8-21.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2561). *รวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ วิธีสอนและการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2564). ปี 2564 ปีที่ 21 แห่ง ศ. ที่ 21 : ปฏิรูปการเรียนรู้พลศึกษาในสถานศึกษาหรือยัง. *วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ*. 47(2), 1-19.
- วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2549). ความสำคัญประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิชาชีพสุขศึกษาและพลศึกษา. *วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ*. 32(3), 21-27.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. ตาต้า พับลิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุนัน วงค์แดง. (2565). การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในห้องเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : โอกาสและ ความท้าทายของผู้สอนและผู้เรียนในยุคของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning). *สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*. 28(2), 1-15. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/article/view/240936/174494>
- แสงสุรีย์ ทองขาว, พระมหาโยธิน มหาวิโร (มาศสุข), พระปลัดไพโรจน์ อดุล (สมหมาย), สงคราม จันทร์ทาศิริ และวิจิต นาชัยสินธ์. (2566). บทบาทครูไทยกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. 8(2), 130-144. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSJ/article/view/261952/178124>
- อัสนี สะอิดี, สิทธิศักดิ์ บุญหาญ, และจิตรัตตา ธรรมเทศ. (2562). สมรรถนะครูพลศึกษาในศตวรรษที่ 21. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*. 1(4), 14-24. สืบค้นจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/212922>
- Allen, I. E. and Seaman, J. (2010). *Learning on demand: Online education in the United States, 2009*. The Sloan Consortium.
- Dziuban, C., Graham, C. R., Moskal, P. D., Norberg, A. and Sicilia, N. (2018). Blended learning: the new normal and emerging technologies. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 15(1), 3. doi: 10.1186/s41239-017-0087-5
- Garrison, D. R. and Kanuka, H. (2004). Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education. *The Internet and Higher Education*. 7(2), 95-105. doi: 10.1016/j.iuheduc.2004.02.001
- Graham, C. R. (2006). Blended learning systems: Definition, current trends, and future directions. In C. J. Bonk & C. R. Graham (Eds.), *Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. Pfeiffer Publishing.

- Müller, C. and Mildenerberger, T. (2021). Facilitating flexible learning by replacing classroom time with an online learning environment: a systematic review of blended learning in higher education. *Educational Research Review*. 34, 1-16. doi: 10.1016/j.edurev.2021.100394
- Rahayu, T., Ali, M. A., Anggita, G. M. and Castyana, B. (2022). *Blended learning for physical education*. Faculty of Sport Science, Universitas Negeri Semarang.
- UNESCO. (2015). *Quality physical education (QPE) guidelines for policy-makers*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Wang, C., Omar Dev, R. D., Soh, K. G., Mohd Nasirudddin, N. J., Yuan, Y. and Ji, X. (2023). Blended learning in physical education: A systematic review. *Frontiers in Public Health*. 11, 1073423. doi: 10.3389/fpubh.2023.1073423

**คำแนะนำในการเตรียมบทความเพื่อลงตีพิมพ์
ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา**

ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับวารสาร

1. บริบทของวารสาร

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ดำเนินการโดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยอีกทั้งเป็นสื่อกลางแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการทั้งภายในมหาวิทยาลัย ระหว่างมหาวิทยาลัย คณาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจ และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายทางวิชาการ แก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยในอนาคตต่อไป โดยกำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม โดยในปีแรกเริ่มตีพิมพ์ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2562

2. ประเภทของบทความ

2.1 บทความวิจัย (Research Article)

เป็นผลงานต่อเนื่องจากงานวิจัย หรือสกัดมาจากงานวิจัย ประมวลสรุปกระบวนการวิจัยให้มีความกระชับและสั้นสำหรับตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการ ประกอบด้วย

- บทนำ
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด
- วิธีดำเนินการวิจัย
- สรุปผลการวิจัย

2.2 บทความวิชาการ (Original Article)

งานเขียนทางวิชาการซึ่งมีการกำหนดประเด็นที่ต้องการอธิบายหรือวิเคราะห์ อย่างชัดเจน ตามหลักวิชาการจนสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ในประเด็นนั้นได้อาจเป็นการนำความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาประมวลร้อยเรียงเพื่อวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและเกิดองค์ความรู้ใหม่ ที่น่าสนใจประกอบด้วย

- บทนำ
- องค์ประกอบทฤษฎี
- อธิบายกระบวนการ (เนื้อหาสาระ)
- สรุปและอภิปรายผล

3. การจัดรูปแบบบทความ

3.1 บทความ

จะต้องใช้ขนาดกระดาษ A4 โดยกำหนดระยะห่างขอบบน 1.5 นิ้ว ขอบล่าง ขอบซ้าย และขอบขวา ด้านละ 1 นิ้ว ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New ตลอดทั้งบทความ จำนวนหน้าไม่เกิน 20 หน้า

3.2 ชื่อบทความ

จะต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 20 พอยท์ ตัวหนา

3.3 ชื่อผู้เขียนบทความ

จะต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา พร้อมทำการอ้างอิงข้อมูลผู้เขียนในส่วนของ Footnote โดย Footnote ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 12 พอยท์ ตัวธรรมดา

3.4 บทคัดย่อ

จะต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 16 พอยท์ เนื้อหาไม่เกิน 150 คำ และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) ไม่เกิน 5 คำ โดยมีการกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษา วิธีการหรือเครื่องมือในการศึกษา ผลสรุปจากการศึกษาหรือการค้นพบที่สำคัญ บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) จะต้องมีความสอดคล้องกัน

3.5 เนื้อหา

จะต้องเป็นภาษาไทย ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 16 ตัวธรรมดา

3.6 ตารางหรือภาพประกอบ

ข้อมูลในภาพและตารางจะต้องมีความคมชัด มีหมายเลขกำกับภาพและตารางตามลำดับ สำหรับภาพต้องระบุที่มาของภาพนั้นด้วย ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 16 ตัวหนา

3.7 เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA 7th (American Psychological Association) ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New 16 ตัวหนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.7.1 การอ้างอิงเนื้อหาภายในเนื้อเรื่องและภายในหัวข้อกับเอกสารอ้างอิง จะต้องตรงกัน และจะต้องมีรายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเอกสารตามกำหนดไว้อย่างครบถ้วน การอ้างอิงควรใช้รูปแบบเดียวกันให้สม่ำเสมอ โดยใช้ระบบนาม-ปี

3.7.2 การเรียงลำดับเอกสาร ให้เรียงตามลำดับตัวอักษรของผู้เขียนโดยไม่ต้องมีเลขกำกับ

ตัวอย่าง

(corresponding author) หลังอีเมลของผู้แต่งหลัก

1. บทนำ หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }
เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }
เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

3.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

3.1.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

3.2 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

3.2.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

4. วิธีดำเนินการวิจัย หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

4.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา
..... }

4.1.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

4.2 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

4.2.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

5. สรุปผลการวิจัย หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)



ภาพที่ 1

ที่มา : ชื่อ - สกุล (ปี พ.ศ.) หรือ Last name (Year)

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

ตารางที่ 1

[หัวตาราง]	[หัวตาราง]	[หัวตาราง]	[หัวตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]

ข้อมูลใต้ตาราง หรือ Note TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

} TH Sarabun New 16 พอยท์
ลำดับภาพตัวหนา ชื่อภาพและนามปีตัวธรรมดา

} TH Sarabun New 16 พอยท์
ลำดับตารางตัวหนา ชื่อตารางตัวธรรมดา

TH Sarabun New 16 พอยท์
หัวตารางตัวหนา เนื้อหาตัวธรรมดา

TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

เส้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

[illegible][illegible]

TH Sarabun New 16 พอยท์ ตามรูปแบบการ APA 7th
เรียงลำดับ ก-ฮ และ A-Z

รูปแบบการอ้างอิง / บรรณานุกรม (รูปแบบ APA 7th)

กรณีที่ไม่มีวันที่เผยแพร่ปรากฏ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)

กรณีไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ ให้ใส่ (ม.ป.พ.) หรือ (n.p.)

การเว้นระยะเครื่องหมายวรรคตอน (บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2554)

- | | | |
|---------------------------|---|----------------------------------|
| 1) เครื่องหมายมหัพภาค (.) | = | เว้นหลังเครื่องหมาย 2 วรรค |
| (Period) | | |
| 2) เครื่องหมายจุลภาค (,) | = | เว้นหลังเครื่องหมาย 1 วรรค |
| (Comma) | | |
| 3) เครื่องหมายอัฒภาค (;) | = | เว้นหลังเครื่องหมาย 1 วรรค |
| (Semi-Colon) | | |
| 4) ระหว่างชื่อ นามสกุล | = | เว้นระหว่างชื่อและนามสกุล 2 วรรค |

หมายเหตุ : / คือ การแสดงให้เห็นถึงการเว้นวรรคต่อครั้ง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

1.1 กรณีให้ผู้อ้างอิงเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา (อ้างอิงไว้หน้าข้อความที่อ้างอิง)

1.1.1 การอ้างอิงผู้แต่ง 1 คน

ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.)/ได้กล่าวว่า

Last name/(Year)/mentions

****ตัวอย่าง / Example****

มุลินทร์ สุดเจริญ (2552) ได้กล่าวว่า การศึกษามโนอุปลักษณะเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในหนังสือพิมพ์รายวันไทย แต่ก็เป็นการศึกษาเฉพาะแง่มุมของอุปลักษณะโดยไม่ได้ศึกษาการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ ในตัวบทวรรณกรรม

De Winter (2015) mentions the languages used in 156 Flemish small, medium and large companies, operating in the industrial or the services sector. Her research showed that 50% of companies use English in addition to Dutch for internal communication such as Intranet, meetings, presentations, informal contacts between staff.

1.1.2 การอ้างอิงผู้แต่ง 2 คน

ชื่อ//นามสกุล/และชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.)/ได้กล่าวว่า/.....

Last name/and/Last name/(Year)/mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

วิชชัย อ่อนนาเลน และศุภฤกษ์ โออินทร์ (2567) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ คือ การที่บุคคลยอมรับและมีการประเมินตนเอง จากมุมมองของบุคคลอื่นในสังคม ประกอบด้วยด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสังคม ขณะที่สภาวะปัจจุบันบุคคลทำงาน ต้องเผชิญกับสถานการณ์ช่วงโควิด ซึ่งเป็นสถานการณ์กระตุ้นความตึงเครียดสูงอย่างฉับพลันและไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การปรับตัวทางจิตใจ โดยเฉพาะต้นทุนของอัตมโนทัศน์ สำหรับคนที่มีความคาดหวังกับตนเอง ประกอบกับความคาดหวังจากสังคม เช่น ครอบครัว พ่อแม่ ยิ่งส่งผลต่อความเครียดสูงไปด้วย

Denis and Tagliamonte (2018) show a difference between non-first-person animate and all other subjects, with the former favoring BGT.

1.1.3 การอ้างอิงผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

ชื่อ//นามสกุล/และคณะ/(ปี พ.ศ.)/ได้กล่าวว่า/.....

Last name/et al/(Year)/mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

จารุณี คงกุล และคณะ (2567) ได้กล่าวว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา กรณีศึกษาเกาะเขาใหญ่ ชุมชนบ้านปากบารา ตำบลปากน้ำ อำเภอลงู จังหวัดสตูล ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว คือ อ่าวโต๊ะบะ อ่าวฟอสซิลปราสาทหินพันยอด อ่าวมะขาม และอ่าวกำมปู มีระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในเกาะเขาใหญ่อยู่ในระดับมาก

Gülle et al (2024) mentions argue that as universities in Türkiye navigate the complexities of internationalization and EMI, the true success of their efforts lies not only in the increasing numbers of international students but also in the earnest integration of comprehensive intercultural communication strategies, fostering an inclusive educational landscape for years to come.

1.1.4 การอ้างอิงที่มีเลขหน้าเพิ่มเติม

ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ./น./เลขหน้า)/ได้กล่าวว่า/.....

Last name/(Year,/p./Page numbers)/mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

ตรีศิลป์ บุญขจร (2523, น. 6) ได้กล่าวว่า ผู้ประพันธ์บางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นวรรณกรรมจึงแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เรีกกันว่าอุดมการณ์

Bryan (2004, p. 653) mentions Caribbean immigrant populations in London, 'Jamaica is the dominant Caribbean group and the language of its people remains the most influential on the British Creole landscape', so that features of LonJam are drawn heavily from features of Jam Crather than the creole of any other island.

1.1.5 การอ้างอิงในกรณีที่ต้องกรเป็นผู้แต่ง

องค์กร/(ปี พ.ศ.)/ได้กล่าวว่า/.....

Organization name/(Year)/mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

กรมควบคุมมลพิษ (2567) ได้กล่าวว่า รายงานการติดตามสถานการณ์ฝุ่นละออง PM2.5 เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล วันที่ 25 ตุลาคม 2567 เวลา 07.00 น. ตรวจวัดได้ระหว่าง 19.5-53.8 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร พบเกินค่ามาตรฐาน 36 พื้นที่ และพบค่าสูงสุดอยู่ที่เขตหนองแขม จากการประเมินค่าฝุ่นละออง PM2.5 รายชั่วโมง ในพื้นที่ กทม. จะมีแนวโน้มที่สูงในช่วงระหว่างวันที่ 25-27 ตุลาคม 2567 เนื่องจากมวลอากาศเย็นที่แผ่เข้ามาบริเวณทางตอนเหนือ และทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยส่งผลให้พื้นที่กรุงเทพมหานครเกิดสภาพอากาศที่ปิด ฝุ่นละอองสะสมในชั้นบรรยากาศ อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้รับผลกระทบจากพายุโซนร้อน "จ่ามี้" โดยตรงแต่จะมีผลทำให้พื้นที่กรุงเทพมหานครกลับมามีฝนตกอีกครั้ง จึงทำให้หลังวันที่ 27 ตุลาคม 2567 สถานการณ์บรรเทาสถานการณ์ได้ ประกอบกับสภาพอุตุนิยมวิทยา ที่มีการยกตัวที่ดีขึ้นร่วมด้วย

Global Sustainable Tourism Council (GSTC) (2013) developed the GSTC Criteria to provide a framework for assisting tourism operators or organizations in meeting sustainable tourism requirements. GSTC criterion consists of four dimensions: sustainable management, socioeconomic, cultural impacts, and environmental impacts. This can be considered a guideline for sustainable tourism competency used in this research

1.1.6 การอ้างอิงที่ไม่ปรากฏผู้แต่งและองค์กรในเว็บไซต์ (ให้นำชื่อเรื่องหลักของเนื้อหาที่อ้างอิงมาแทนตำแหน่งของผู้แต่ง ปี พ.ศ.)

ชื่อเรื่องในเว็บไซต์หรือชื่อเรื่องหลัก/(ปี พ.ศ.)/ได้กล่าวว่า/.....

Title of Website or Main title/(Year)/mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

Google Site (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การสร้างเว็บไซต์บน Google Site นอกจากที่เราจะได้เว็บไซต์แล้ว Google ยังให้พื้นที่ในการเก็บเว็บไซต์ไว้บน Google ซึ่งแน่นอนว่าไม่มีวันล่ม คิดดูครับมีทั้ง เว็บไซต์และโฮสติ้งในคราวเดียวกัน

The Blood Resource (n.d.) mentions Most cells in the body communicate with plasma directly or indirectly through other fluids.

1.1.7 การอ้างอิงข้อมูลเดียวกันจากหลากหลายแหล่ง (ให้ใช้ “;” ในการคั่นระหว่างการอ้างอิงข้อมูล)

ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.);ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.);ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.);ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.)ได้กล่าวว่า/.....

Last name/(Year);/Last name/(Year);/Last name/(Year);/Last name/(Year) / mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

นันทพรพงษ์ เชษฐา (2564); ปฐมาพร เนตินันท์ (2553); ณัฐชา คงประดิษฐ์ (2552); ศิธารัตน์ ประยูรมัน (2550) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของการตลาดทางการเมืองไว้ว่า/การสื่อสารขององค์กรทางการเมืองที่มีฐานะเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ที่มีความสัมพันธ์กับผู้บริโภคในตลาด ได้แก่ สาธารณชนพลเมืองหรือสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยส่งสารสร้างการรับรู้ด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์สอดประสานความต้องการและความพึงพอใจด้วยการแลกเปลี่ยนและเติมเต็มความต้องการด้วยการสัญญาเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมือง

Grimm (2021); Shore et al (2021); David (2020); John (2017) mentions Is it likely that the project itself, that of defining the forms and functions of English from a mainland European point of view, can receive acceptance in the EU? Perhaps this is putting the cart before the horse, so to speak, because as a starting point there should be an assessment of how adequate support is for the idea of a collective mainland European identity

1.2 กรณีให้ผู้อ้างอิงไม่เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา (อ้างอิงไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง)

1.2.1 ผู้แต่ง 1 คน

...../(ชื่อ//นามสกุล,ปี พ.ศ.)

...../(Last name,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ เป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงในด้านบทเพลงเพื่อชีวิตและยังมีอุดมการณ์ที่เหนียวแน่นในการอยากรับผิดชอบต่อสังคม พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ ได้ให้สัมภาษณ์ในบทความของแบไต๋ (Beartai) เกี่ยวกับเรื่องของบทเพลงที่ตนแต่งว่า “เป็นหน้าที่ของเราที่ต้องสะท้อนให้สังคมรับรู้” (ธีรพงศ์ เสรีสำราญ, 2563)

There is as well, at present, a growing body of esoteric features - lexical items, aspects of grammar and pronunciation, and expressions - which are culture-specific for the English that is in widespread use in the EU, and these features are becoming increasingly systematic (Modiano, 2017)

1.2.2 ผู้แต่ง 2 คน

...../(ชื่อ//นามสกุล/และชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ.)

...../(Last name/and/Last name,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

การส่งเสริมการท่องเที่ยวคือกระบวนการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างองค์กรที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว (นิชาพิชญ์ กลิ่นชื่น และชวลีย์ ณ ถลาง, 2560)

To achieve sustainable tourism in practice, competence among relevant stakeholders is crucial (Dangi and Petrick, 2021)

1.2.3 ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

...../(ชื่อ//นามสกุล/และคณะ,/ปี พ.ศ.)

...../(Last name/et al,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

จังหวัดสตูลมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความโดดเด่น ความแตกต่างและมีเอกลักษณ์เพราะแวดล้อมด้วยภูเขาทะเลและหมู่เกาะทั้งอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าธรรมชาติและป่าชายเลนจังหวัดสตูลยังเป็นจังหวัดที่ส่งสิ่งเหล่านี้ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติที่ทรงคุณค่าอันเป็นทางออกของการท่องเที่ยวในยุคสมัยใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยสร้างคุณค่าให้กับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวจึงทำให้เกิดการอนุรักษ์และวางแผนทรัพยากรท้องถิ่นและร่วมกันอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่หรือนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ท้าวหาญ ทวีแสง และคณะ, 2563)

Although there have been debates over the significance of destination and stakeholders' participation in achieving sustainable tourism (Streimikiene et al, 2021)

1.2.4 การอ้างอิงที่มีเลขหน้าเพิ่มเติม

...../(ชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ./น./เลขหน้า)

...../(Last name,/Year,/p./Page numbers)

****ตัวอย่าง / Example****

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ระดับภาษาในการใช้คำภาษาอังกฤษในภาษาไทยของคนไทย พบว่าไม่ว่าเป็นภาษาระดับใดระดับหนึ่งทางการกึ่งทางการปากจุ่มงหมายการสื่อสารจะต้องบรรลุเป้าหมายทั้งสองฝ่ายผู้ใช้ภาษายังใช้คำภาษาต่างประเทศ (นงลักษณ์ บัณฑุวงศ์, 2567, น. 29)

Linguistic landscaping makes possible qualitative and context-sensitive analyses of considerable depth, which cannot be achieved through 'statistical surveys and other superficial forms of inquiry' (Blommaert, 2013, p. 16).

1.2.5 การอ้างอิงในกรณีที่ต้องกรเป็นผู้แต่ง

...../(องค์กร,ปี พ.ศ.)

...../(Organization name,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

ภูมิภาคที่ชนาบข้างด้วยทะเล 2 ผังทั้งทะเลอ่าวไทยและทะเลอันดามันทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลไปในทุกจังหวัดอีกทั้งยังมีหมู่เกาะต่าง ๆ อีกมากมายที่ขึ้นชื่อว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงามระดับโลกมาแล้วยังไม่รวมถึงธรรมชาติป่าไม้ที่หลากหลายและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่สวยงามมีประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

COIL has gained significant attention in recent years as a promising approach for global, inclusive education. Outcomes from specific studies on teacher training programs and virtual exchanges, for example, the large-scale study EVALUATE (The EVALUATE Group, 2019)

1.2.6 การอ้างอิงที่ไม่ปรากฏผู้แต่งและองค์กรในเว็บไซต์ (ให้นำชื่อเรื่องหลักของเนื้อหาที่อ้างอิง

มาแทนตำแหน่งของผู้แต่ง ปี พ.ศ.)

...../(ชื่อเรื่องในเว็บไซต์หรือชื่อเรื่องหลัก,/ปี พ.ศ.)

...../(Title of Website or Main title,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

ความพิเศษของ Google Site มีส่วนในการจัดเนื้อหาให้ ผู้ใช้บริการไม่จำเป็นต้องมีความรู้เรื่องการสร้างเว็บไซต์ ก็สามารถมีหน้าเว็บ ใส่เนื้อหาได้ง่ายๆ เพียงไม่กี่คลิก เพราะการสร้างเว็บไซต์ตั้งแต่เริ่มต้นนั้นต้องรู้หลายเรื่องครับ ไม่ว่าจะเป็น การออกแบบหน้าเว็บ, HTML ฯลฯ (Google Site, ม.ป.ป.)

In addition, the resource includes an annotation of genes that display single-cell variation in protein expression levels and/or subcellular distribution, as well as an extended analysis of cell cycle dependency of such variations (The Subcellular resource - A subcellular map of the human proteome, n.d.)

1.2.7 การอ้างอิงข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง (ให้ใช้ “;” ในการคั่นระหว่างการอ้างอิงข้อมูล)

...../(ชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ.;ชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ.;ชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ.;ชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ.)

...../(Last name,/Year;/Last name,/Year;/Last name,/Year;/Last name,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

ประเด็นเกี่ยวกับการกดขี่แรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้คนให้ความสนใจ เมื่อประเทศไทยถูกจับตามองจากนานาชาติและถูกกล่าวหาว่ารัฐบาลไทยมีการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์อย่างไม่เป็นธรรม (สถานทูตสหรัฐฯและสถานกงสุลในประเทศไทย, 2557; หฤทัย จงวัฒนบัณฑิตย์, 2560; ณัฐชา คงประดิษฐ์, 2552; ศิธารัตน์ ประยูรมัน, 2550)

While the Irish are predominantly speakers of Irish English, the Republic of Ireland has Irish as its official EU language. Note as well that within the EU, only the Republic of Ireland and Malta have English as an official language in their domestic legislation. Interestingly, Gibraltar, a British Overseas Territory with a population of approximately 33,000, has English as the official language of the government and education, and may thus qualify for recognition as a second Outer Circle context for English in Europe (Levey, 2015; Weston, 2011; David, 2020; John, 2017).

1.2.8 การอ้างอิงข้อมูลที่มีความยาวเกิน 3 บรรทัด (ให้ขึ้นบรรทัดใหม่แล้วเยื้องหน้าเข้ามา 0.8 นิ้ว จะมีการย่อหน้าแรกเพิ่ม 0.3 นิ้ว หากมีย่อหน้าเพิ่มอีกให้ใช้รูปแบบข้างต้น โดยใส่เครื่องหมายอัญประกาศ หรือ “-” ไว้หน้าข้อความและท้ายข้อความที่อ้างอิง และการอ้างอิงให้จัดข้อความชิดขวาอยู่ภายในวงเล็บ โดยข้อความที่อ้างอิงต้องเว้นบรรทัด 8 พอยท์ ทั้งก่อนและหลังบรรทัด)

0.3” “.....
 -----0.8”-----

 ”
 (ชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ.)

0.3” “.....
 -----0.8”-----

 ”
 (Last name,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

“ปัจจัยด้านทัศนคติในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึก ด้านความเข้าใจ และด้านพฤติกรรม มีผลการตัดสินใจซื้ออาหารที่ผลิตมาจากพืชในเขตกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับแนวคิด/ทฤษฎี

และงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา ว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้ออาหารที่ผลิตมาจากพืชในเขตกรุงเทพมหานครได้”

(วรารณ นิลเทียม และลัดดาวัลย์ เลขมาศ, 2567)

“The study shows that user patronage of Apapa port has significant impacts on port tariff earning of the port industry. Increase in ship dues, harbor dues, and pilotage charges paid by ship-owners and/or their agent between 1977 and 2021 increased patronage of the potential ship-owners and shippers regularly visiting the port.”

(Abubakar et al, 2023)

2. เอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ)

2.1 หนังสือ ที่มีผู้แต่ง 1 คน (หากเป็นการพิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องลงรายการพิมพ์ครั้งที่)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปี พ.ศ.//ชื่อเรื่อง(ตัวเอียง)//(พิมพ์ครั้งที่/x).//สำนักพิมพ์.

Author,/A./.(Year).//Title of the book/(Edition/ed.).//Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

นฤมล ด้านตระกูล. (2560). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล
ชนงพระอำเภอบางบาลจังหวัดนครราชสีมา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

กิตติศักดิ์ คงคา. (2567). โอปปาติกะอำพรวง (พิมพ์ครั้งที่ 2). 13357.

Shah, K. L. (2000). *Basic of Solid and Hazardous Waste Management Technology*. Prentice-Hall.

Drury, C. (2005). *Management Accounting for Business Decisions* (3rd ed.). Thomson Learning.

2.2 หนังสือ ที่มีผู้แต่ง 2 คน

ชื่อ//นามสกุล/และชื่อ//นามสกุล.//ปี พ.ศ.//ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่/x).//สำนักพิมพ์.

Author,/A././and/Author,/B./B./.(Year).//Title of the book/(Edition/ed.).//Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และกรรณก พงษ์ประดิษฐ์. (2563). พันกิจกรรมทางกายในประเทศไทยหลังวิกฤตโควิด-19
(พิมพ์ครั้งที่ 2). ภาพพิมพ์.

Neal, H. A. and Schubel, H. A. (1987). *Solid Waste Management the Mounting Garbage and
Trash Crisis*. Prentice-Hall.

2.3 หนังสือ ที่มีผู้แต่ง 3-6 คน (โดยให้ใส่ชื่อ นามสกุลให้ครบทุกคน ใส่คำว่า และหน้าชื่อสกุลคนสุดท้าย)

ชื่อ//นามสกุล/ชื่อ//นามสกุล/ชื่อ//นามสกุล/ชื่อ//นามสกุล/ชื่อ//นามสกุล/และชื่อ//นามสกุล.//ปี พ.ศ.//
ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่/x).//สำนักพิมพ์.

Author,/A./A./Author,/B./B./Author,/C./C./Author,/D./D./Author,/E./E./and/Author,/F./F./((Year)./
Title of the book/(Edition/ed.)/Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

ปิยวรรณ แสงสว่าง, วิสุทธิ ตรีเงิน, สุวนิตย์ จีระวงศ์, สิริพร หลอดเงิน, ฉัญญะ พรหมศร และธมัยมาศ จันทร์ขาว.
(2547). *เอกสารคำสอนวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต SC 101* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Luffman, J. M., Bulleen, C. V., Liano, A. D., McLeod, P. K., Nash, E. O. and Neuman, C. C. (2004).
Information technology resources management (2nd ed.). John & Sons Press.

2.4 หนังสือ ที่มีผู้แต่งมากกว่า 6 คน (โดยให้ใส่ชื่อ 6 คนแรก และคนถัดไปให้ใช้ “และคณะ”)

ชื่อ//นามสกุล,ชื่อ//นามสกุล,ชื่อ//นามสกุล,ชื่อ//นามสกุล,ชื่อ//นามสกุล,ชื่อ//นามสกุล/และคณะ./.
(ปี พ.ศ.)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่/x)/สำนักพิมพ์.

Author,/A./A./Author,/B./B./Author,/C./C./Author,/D./D./Author,/E./E./Author,/F./F./and/
et al./((Year)./Title of the book/(Edition/ed.)/Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

ปรีดา อุ่นเรือน, สมชาย ตระกูลกิจ, ไพบุลย์ ใจดี, วัฒนา เกียรติรัตน์, สุวรรณ เปี่ยมไสว, วิไลพร คล่องการเรียน
และคณะ. (2553). *การจัดการระบบสารสนเทศสำหรับ CEO* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ซีไอโอเพรส.

Crawley, R. B., Dockery, L. M., Branson, T. S., Carmichael, L. E., Carson, J. C., Findlay, A. F. and
et al. (2015). *Manor houses of the early 1900s*. Taylor & Francis.

2.5 หนังสือที่ผู้แต่งใช้นามปากกา

นามปากกา./.(ปี พ.ศ.)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่/x)/สำนักพิมพ์.

Pseudonym./((Year)./Title of the book/(Edition/ed.)/Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

รอมแพง (นามปากกา). (2563). *พรหมลิขิต*. แอปป์ บานานา.

Richard Bachman (Pseudonym). (1977). *Rage*. Signet.

2.6 กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (โดยให้นำ “ชื่อเรื่อง” แทนที่ในตำแหน่งของชื่อผู้แต่ง)

ชื่อเรื่อง./.(ปี พ.ศ.)/.(พิมพ์ครั้งที่/x)/สำนักพิมพ์.

Title of the book./((Year)./((Edition/ed.)/Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

หลากหลายความคิดชีวิตคนทำงาน. (2551). แผนงานสุขภาพองค์กรภาคเอกชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง
เสริมสุขภาพ.

Collection of Speeches of Field Marshal Srisdi Dhanarajata, 1959-1961. (1964). Office of The Prime Minister Press.

2.7 กรณีผู้แต่งเป็นองค์กร (โดยให้ใส่ชื่อองค์กรแทนที่ “ชื่อผู้แต่ง”)

ชื่อองค์กร.// (ปี พ.ศ.).// ชื่อเรื่อง/ (พิมพ์ครั้งที่/x).// สำนักพิมพ์ (หากแตกต่างไปจากชื่อผู้แต่ง).

Corporate name.// (Year).// Title of the book/ (Edition/ed.).// Publisher (if distinct from author).

****ตัวอย่าง / Example****

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

World Health Organization. (2020). *Guidelines on Physical Activity and Sedentary Behavior*. World Health Organization.

2.8 บท/ตอนในหนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้แต่ง.// (ปี พ.ศ.).// ชื่อบทหรือชื่อตอนในหนังสือ.// ใน/ชื่อบรรณาธิการ/ (บ.ก.).// ชื่อเรื่อง.// (น./เลขหน้า-เลขหน้า).// สำนักพิมพ์.

Author, /A./A.// (Year).// Title of the chapter.// In/Editor/ (Ed. or Eds.).// Title of the book.// (p./Page numbers-Page numbers).// Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

ชัยพร ตั้งวรกุล. (2562). วิถีชีวิตชาวเมืองสงขลา. ใน วิภาวี แสงรวีกาญจน์ (บ.ก.). *วิถีชีวิตชาวเมืองริมลุ่มน้ำทะเลสาบ*. (น. 13-42). สืบค้นจาก <https://www.songkhla lake.com/songkhla>

Tomlinson, B. (2003). Developing Principled Frameworks for Materials Development. In B. Tomlinson (Ed.), *Developing Materials for Language Teaching*. Continuum. (p. 107-129).

2.9 หนังสือแปล

ชื่อ/นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ.// (ปี พ.ศ. ผู้แปล).// ชื่อเรื่องหนังสือ (ของผู้แปล).// [ชื่อหนังสือต้นฉบับ]/ (พิมพ์ครั้งที่/x).// (ชื่อ/นามสกุล, ผู้แปล).// สำนักพิมพ์.

Author, /A./A.// (Year).// Book title (Subtitle).// [Original Manuscript].// (Translator, /T./T., Translator)/ (Edition/ed.).// Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

โอสแมน อลิส. (2566). *แต่เธอผู้เจ็บปวด [SOLITAIRE]*. (วลัยลักษณ์ จิตตะยโสธร, ผู้แปล). นามมีบุ๊ค.

Süskind, P. (2010). *Perfume: The Story of a Murderer*. (John, E. W., Translator). Hamish Hamilton.

2.10 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ (E-Book)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง// (ปีพิมพ์) //ชื่อหนังสือ/ (พิมพ์ครั้งที่/x) //สำนักพิมพ์ (หากแตกต่างไปจากชื่อผู้แต่ง) //
สืบค้นจาก/http://www.xxxxxxxxxx

Author,/A./A.// (Year) //Title of the book/ (Edition/ed.) //Publisher (if distinct from author) //
Retrieved/ from/http://www.xxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

สอ-สะ-รา. (2567). *เดิมเต็มรัก (Special Part)*. สืบค้นจาก <https://www.mebmarket.com/ebook-279307-เดิมเต็มรัก-Special-Part>

Kelleman, I. (2010). *A Complete Grammar of Esperanto*. Retrieved from <https://libro.eb20.net/Reader/rdr.aspx?b=553941#>

2.11 วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรีบัณฑิตและปริญญามหาบัณฑิตรูปเล่ม / ตีพิมพ์

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง// (ปี พ.ศ.) //ชื่อวิทยานิพนธ์/ [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต] //สาขาวิชาหรือภาควิชา/ คณะ/มหาวิทยาลัย.

Author,/A./A.// (Year) //Title of thesis/dissertation/ [Unpublished doctoral and master's theses
dissertation] //Department,/faculty,/university.

****ตัวอย่าง / Example****

เทียนชัย สุริมาศ. (2560). *พลวัตของการใช้ประโยชน์ผืนป่าในฐานการขัดเกลาทางสังคม
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]*. พัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา), บัณฑิตวิทยาลัย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Sombutpoothon, P. (2021). *Factors on drug store with good pharmacy practice to abide the
criterion of the quality pharmacy at Chonburi province* [Doctoral Thesis]. Philosophy
(Environment and resource studies), faculty of graduate studies, Mahidol university.

2.12 วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรีบัณฑิตและปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์หรือฐานข้อมูล

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง// (ปี พ.ศ.) //ชื่อวิทยานิพนธ์/ [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต] //สาขาวิชา/ คณะ/มหาวิทยาลัย //สืบค้นจาก/http://www.xxxxxxxxxxxxxxx

Author,/A./A.// (Year) //Title of thesis/dissertation/ [Unpublished doctoral dissertation] //Field of
study,/faculty,/Institution //Retrieved/ from/http://www.xxxxxxxxxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

ลออวรรณ อึ้งสกุล. (2544). *การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ของหัวหน้าภาควิชาตามทัศนะของหัวหน้า
ภาควิชาและอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* [วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. สาขาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

สืบค้นจาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=4&RecId=109&obj_id=520&showmenu=no

Gurung, B. (2020). *Effective Management of School Scouting Program by Applying Plan-Do-Check-Act Model* [Thesis Master]. Educational Administration, Faculty of Education, Naresuan University. Retrieved from <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2566/3/62061757.pdf>

2.13 บทความในวารสารวิชาการ ในรูปแบบรูปเล่ม / ดิจิทัล

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง// (ปี พ.ศ.)//ชื่อบทความ//ชื่อวารสาร//ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า.

Author,/A./A./ (Year) //Title of article //Title of Journal //Volume number(Issue number),/page range of article.

****ตัวอย่าง / Example****

ฤชุตา เทพยากุล และอิศริฐัฐ รินโรสง. (2559). ความหมายและองค์ประกอบของการบริหารคนเก่งในองค์กร: การทบทวนวรรณกรรม. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*. 9(2), 77–84.

Parra-Martinez, F. A. and Wai, J. (2023). Talent identification research: A bibliometric study from multidisciplinary and global perspectives. *Frontiers in Psychology*. 14(1), 1–22.

2.14 บทความในวารสารวิชาการ ในออนไลน์ (กรณีไม่มีเลข DOI)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง// (ปี พ.ศ.)//ชื่อบทความ//ชื่อวารสาร//ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า//สืบค้นจาก/
<http://www.xxxxxxxxxx>

Author,/A./A./ (Year) //Title of article //Title of Journal //Volume number(Issue number),/page range of article //Retrieved from/<http://www.xxxxxxxxxx>

****ตัวอย่าง / Example****

จอมขวัญ สุทธิอินทร์. (2564). การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะท้อนตามเสียงพูดแบบมีเงื่อนไขร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะท้อนตามเสียงพูดที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ภาษาไทยด้านเสียงปัจจุบันในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามวารสารวิทยาสารวิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 10(2), 91-105.
สืบค้นจาก <https://so01.tcithaijo.org/index.php/AJMBU/article/view/239924/167284>

Pattaratumrong, M. and Wongkhamhaeng, K. (2019). The Molecular Identification of Nephtys species (Polychaeta: Phyllodocida) from Songkhla Lake, Southern Thailand. *Naresuan University Journal: Science And Technology (NUJST)*. 27(3), 1-9. Retrieved from <http://www.journal.nu.ac.th/NUJST/article/view/Vol-27-No-3-2019-1-9>

2.15บทความในวารสารวิชาการ ในออนไลน์ (กรณีมีเลข DOI)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง//ปี พ.ศ.//ชื่อบทความ//ชื่อวารสาร//ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า//doi:xxxxxxx
 Author,/A./A.//Year.//Title of article.//Title of Journal. //Volume number(Issue number),/page
 rage of article.//doi:xxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

สิริลักษณ์ มาตย์มี และวัชร ยี่สุนเทศ. (2563). กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ
 สินค้าในร้านสะดวกซื้อ 7-ELEVEN ในเขตตลาดกระบี่. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*. 30(1), 1-15.
 doi: 10.14456/pyuj.2020.1

Chantana, C. (2019). A Cooling System for a Mushroom House for Use in the Upper Central
 Region Climate of Thailand. *Naresuan University Journal: Science And Technology*
 (NUJST). 27(3), 10-19. doi: 10.14456/nujst.2019.22

2.16รายงานการประชุมวิชาการที่มี Proceeding ในรูปแบบรูปเล่ม / ตีพิมพ์

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง//ปี พ.ศ.//ชื่อบทความ//ใน/ชื่อ//นามสกุลของบรรณาธิการ/(บ.ก.)//ชื่อการประชุม//
 (เลขหน้า).

Author,/A./A.//Year.//Title.//In/Editor/(Ed. or Eds.)//Title of conference.//page rage).

****ตัวอย่าง / Example****

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2549). การศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน. ใน กนกวรรณ สีนสุข (บ.ก.). *รายงานการ
 สัมมนา เรื่องการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. (12-19). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Saichan, K., Tapaamondech, S., Techawiwattanaboon, T. and Patarakul, K. (2023). Identification of
 Lactobacillus spp. isolated from stool and colon biopsy tissues of Thai healthy elderly
 using MALDI-TOF mass spectrometry. *Proceedings of 61st Kasetsart University Annual
 Conference: Science, Engineering and Architecture, Agro-Industry, Natural Resources
 and Environment*. (990-996).

2.17รายงานการประชุมวิชาการที่มี Proceeding ในรูปแบบออนไลน์

ชื่อ//นามสกุล//ปี พ.ศ.//ชื่อบทความ//ใน/ชื่อ//นามสกุลของบรรณาธิการ/(บ.ก.)//ชื่อการประชุม//เลข
 หน้า//ชื่อเว็บไซต์//สืบค้นจาก/http://www.xxxxxxxxxx

Author,/A./A.//Year.//Title.//In/Editor/(Ed. or Eds.)//Title of conference.//page rage).//
 Website name.//Retrieved/from/http://www.xxxxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

ชาลีณา นอรอเอ, นุร่อชีดา จารง, ณัฐพร มุสิกเจริญ และวรินทร์พิสิษ ยศศิริ. (2561). ลักษณะการใช้ภาษา
 บนสื่อสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน. *พลวัตการศึกษายุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล*

การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9. (940-952). คลังปัญญาแห่งชาติ
ได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. สืบค้นจาก <https://wb.yru.ac.th/bitstream/yr/6190/1/2561-HNICSarina940-952.pdf>

Chuetaleng, T., Tasaboomrung, N. and Nillapun, M. (2022). *The Curriculum Administration Model for Empowerment of Persons with Disabilities According to the ASEAN University Network-Quality Assurance (AUN-QA)*. In M. Nillapun (Ed.). *The 9th International Conference on Education (ICE 2022)*. (136-151). Google Drive. Retrieved from <https://drive.google.com/drive/folders/1seqn5jOmZCwy7Z9DM-CwFyzIMAPTaBEJ>

2.18 เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการ ที่ไม่มี Proceeding (Symposium)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.// (ปี พ.ศ.).// เรื่องที่ประชุม.// ในชื่อ/นามสกุล/ (ประธาน).// ชื่อการประชุม/
[Symposium].// ชื่องานที่จัดประชุม, สถานที่ประชุม.

Author, /A./A./ (Year).// Title of contribution.// In/Chairname/ (Chair).// Title of the Symposium/
[Symposium].// Conference Name, /Location.

ตัวอย่าง / Example

สุชาติ อิ่มสำราญ. (2563). งานศิลปะสื่อผสมที่ได้แรงบันดาลใจมาจากจิตรกรรมฝาผนัง วัดภูมินทร์จังหวัดน่าน :
“คันทรูกรมชาดก”. ใน วิจารณ์ ดิอ่อง (ประธาน). *มหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ 2563* [Symposium].
(363-376). โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์. กรุงเทพฯ.

Deci, E. L., and Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality.
In R. Dienstbier (Ed.). *Nebraska Symposium on Motivation: Vol. 38 Perspectives on motivation* [Symposium]. (237-288). University of Nebraska Press. United state of America.

2.19 รายงานการวิจัย (Research Reports)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).// ชื่อเรื่อง/ (รายงานผลการวิจัย).// สำนักพิมพ์.

Author, /A./A./ (Year).// Title of Research Reports/ (Research Reports).// Publisher.

ตัวอย่าง / Example

พินิจ ทิพย์มณี. (2553). *การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตายของประเทศไทย* (รายงาน
ผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

Center, H. L. S. and County, O. (2016). *Naval Intelligence Office* (Research Reports).
Photographic Intelligence Center.

2.20 การนำเสนองานวิจัยหรือการนำเสนอโปสเตอร์ (Paper/ Poster Presentation)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปี พ.ศ.//ชื่อเอกสาร หรือโปสเตอร์/[เอกสารนำเสนอในที่ประชุม หรือโปสเตอร์
นำเสนอในที่ประชุม].//ชื่อการประชุม.//เลขหน้า).

Author,/A./A.//Year.//Title of conference paper or poster/[Paper presentation or Poster
presentation].//Conference Name.//page range of article).

****ตัวอย่าง / Example****

สดีเส อังกาบอุบล. (2564). กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
อาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคภูเก็ต [โปสเตอร์นำเสนอในที่ประชุม]. การประชุมวิชาการระดับชาติ
ด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนวัตกรรม ครั้งที่ 4. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ.

Leckenby, S., and Acklaghi, H. (2017). *Is point-of-care troponin enough in decision making
process in emergency departments* [Poster Presentation]. ACEM ASM 2017 “Impossible
is Just a Perspective” Darling Harbour, Sydney. Australia.

2.21 หนังสือพิมพ์ รูปแบบฉบับตีพิมพ์

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปี พ.ศ./เดือน/วัน.//ชื่อคอลัมน์.//ชื่อหนังสือพิมพ์.//เลขหน้า).

Author,/A./A.//Year/Month/Day.//Title of the Cullum.//Title of the Newspaper.//page).

****ตัวอย่าง / Example****

ธวัช วิรัตน์พิงศ์. (2549 มีนาคม 14). ปฏิวัตินักวิจัยรุ่นใหม่. *มติชน*. (8).

Bangprapa, M. and Nanuam, W. (2017 January 31). NRSA refuses to back down on media bill
despite pressure. *Bangkok Post*. (1).

2.22 หนังสือพิมพ์ รูปแบบออนไลน์

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปี พ.ศ./เดือน/วัน.//ชื่อคอลัมน์.//ชื่อหนังสือพิมพ์.//สืบค้นจาก/
<http://www.xxxxxxxxxx>

Author,/A./A.//Year/Month/Day.//Title of the Cullum.//Title of the Newspaper.//Retrieved/
from/<http://www.xxxxxxxxxx>

****ตัวอย่าง / Example****

เลนซ์ชุม. (2566 ธันวาคม 9). สังคมโลก : กอดวัวแก้เครียด. *เดลินิวส์ออนไลน์*. สืบค้นจาก
<https://www.dailynews.co.th/articles/2974649/>

Samiento, P. (2023 September 1). First Bullet Train ushers in new era of connectivity for
Southeast Asia. *The Nation*. Retrieved from [https://www.nationthailand.com/blogs/
world/asean/40030701](https://www.nationthailand.com/blogs/world/asean/40030701)

2.23 เว็บไซต์

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน// (ปี พ.ศ.)//ชื่อบทความ//ชื่อเว็บไซต์//สืบค้นจาก/http://www.xxxxxxxxxx
Author,/A./A.// (Year) //Title of the work //Website Name //Retrieved from/http://www.xxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

สรณา แสงเย็นพันธ์. (2566). 10 เว็บไซต์จับคู่สี ออกแบบงานได้สวยทันตา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
นเรศวร. สืบค้นจาก <https://www.nupress.grad.nu.ac.th/จับคู่สี/>

Brown, E. (2018). *The Good Book of Colors: The Essential Guide for Business*. DesignMantic.
Retrieved from <https://www.designmantic.com/blog/infographics/good-book-of-colors/>

2.24 ข้อมูลจาก Facebook (ต้องเป็นข้อมูลจากองค์กรหรือบุคคลที่น่าเชื่อถือ)

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียนหรือโพสต์// (ปี พ.ศ./เดือน/วัน) //เนื้อหาโพสต์ 20 คำแรก//Facebook//สืบค้น
จาก/http://www.facebook.com/xxxxxxxxxxx

Author,/A./A.// (Year/Month/Day) //The content of the first 20 words of the post.//Facebook.//
Retrieved from/http://www.facebook.com/xxxxxxxxxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. (2567 กุมภาพันธ์ 21). พลเอก ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ องคมนตรี เป็นประธานใน
พิธีเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานคุณลักษณะวิศวกรรมสังคม
สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. Facebook. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/nrctofficial/posts/pfbid0TpaVvHuLSasSeAfU3edTDJKg8fTddNfovYj9i4oJAWN3Dfk69YCZquyuA2MzVK4Sl>

Gates, B. (2023 July 19). *Nelson Mandela's courage and wisdom changed the world. His leadership in battling HIV/AIDS still inspires me.* Facebook. Retrieved from
https://www.facebook.com/BillGates/posts/pfbid02QoAe6Ekh76xVwGgjx5jJ34kht48YLg9Un41LFMR53LxxkhvM36QGN3ik7ziqy3VYL?locale=th_TH

2.25 วิดีโอยูทูป หรือวิดีโอสตรีมมิ่ง (YouTube หรือ streaming video)

ชื่อ//นามสกุลผู้อัปโหลดวิดีโอ// (ปี พ.ศ./เดือน/ปี) //ชื่อวิดีโอที่โพสต์/วิดีโอ//YouTube//สืบค้น
จาก/http://www.youtube.com/xxxxxxxxxxxxx

Uploader,/U./U.// (Year/Month/Day) //Title of work/[Video].//YouTube.//Retrieved from/
<http://www.youtube.com/xxxxxxxxxxxxx>

****ตัวอย่าง / Example****

Kru-Ngor ครูเงาะ รสสุคนธ์ กองเกตุ. (2566 พฤษภาคม 13). 3 วิธีจัดการคนหัวแข็งอีโก้ | LIVE Replay
EP.57 [วิดีโอ]. YouTube. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=jAXLBXmwx-I>

graphlly93. (2022 May 14). *Remove Objects From Photos with PATCH TOOL | Adobe Photoshop* [Video]. YouTube. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=8L_oAmPTUx0

2.26 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อประกาศ. //(ปี พ.ศ./เดือน/วัน ที่ประกาศ). //ราชกิจจานุเบกษา. //เล่มที่/xxx./ตอนที่/xx./น./x-xx.

Title of announce. //(Year/Month/Day). //Title of Gazette. //Vol./xxx./Part/xx./p./xx.

****ตัวอย่าง / Example****

ราชกิจจานุเบกษา. (2520 กรกฎาคม 31). *การแบ่งส่วนราชการและภาควิชาในมหาวิทยาลัยมหิดล*. เล่มที่ 94, ตอนที่ 71, น. 15-16.

Government Gazette. (2017 July 31). *Constitution of the Kingdom of Thailand*. Vol. 134, Part 40 a, p. 1-115.

2.27 ราชกิจจานุเบกษา รูปแบบออนไลน์

ชื่อประกาศ. //(ปี พ.ศ./เดือน/วัน ที่ประกาศ). //ราชกิจจานุเบกษา. //เล่มที่/xxx./ตอนที่/xx./น./x-xx. //

ชื่อเว็บไซต์. //สืบค้นจาก/http://www.xxxxxxxx

Title of announce. //(Year/Month/Day). //Title of Gazette. //Vol./xxx./Part/xx./p./xx. //Website Name. //Retrieved from/http://www.xxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

ราชกิจจานุเบกษา. (2520 กรกฎาคม 31). *การแบ่งส่วนราชการและภาควิชาในมหาวิทยาลัยมหิดล*. เล่มที่ 94, ตอนที่ 71, น. 15-16. มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นจาก <https://archive.li.mahidol.ac.th/bitstream/handle/0280026809/2201/MH01-79.PDF?sequence=1&isAllowed=y>

Government Gazette. (2017 April 6). *Constitution of the Kingdom of Thailand*. Vol. 134, Part 40 a, p. 1-115. Cyrilla. Retrieved from https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution2/download/article/article_20180829093502.pdf

2.28 การสัมภาษณ์

ชื่อ/นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. //(ปี พ.ศ./เดือน/วัน). //เรื่องที่สัมภาษณ์/[สัมภาษณ์]. //ตำแหน่ง(ถ้ามี).

Interviewee. //I. // (Year/Month/Day). //Title of Interview/[Interview]. //Position(if available).

****ตัวอย่าง / Example****

สุวรรณ การหงส์. (2566 มิถุนายน 13). *น้ำส้มควันไม้* [สัมภาษณ์]. ผู้ใหญ่บ้านบ้านอ่างทอง.

Jolie, A. (2016 January 30). *Being a Mother* [Interview].

รูปแบบบทความฉบับเต็ม ไม่เกิน 20 หน้า ขนาดกระดาษ A4
ระยะขอบบน 1.5 นิ้ว ระยะขอบล่าง ซ้าย และขวา 1 นิ้ว
ใช้ฟอนต์แบบ TH Sarabun New ตลอดทั้งบทความ
และการจัดแนวของเนื้อหาบทความใช้รูปแบบ กระดาษแบบไทย

ชื่อบทความวิชาการภาษาไทย
Title in academic

ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความแรก¹, ชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความร่วม²
และชื่อ นามสกุลผู้เขียนบทความร่วม³
First Author¹, Co - Author² and Co - Author³

TH Sarabun New 20 พอยท์ ตัวหนา
และชื่อบทความภาษาอังกฤษ ใช้ตัวพิมพ์
ใหญ่ตัวแรกของประโยคเท่านั้น

TH Sarabun New
16 พอยท์ ตัวหนา

บทคัดย่อ หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

เนื้อหาไม่เกิน 250 คำ

TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

Abstract หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

เนื้อหาไม่เกิน 250 คำ

TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

Keywords: Keyword 1, Keyword 2, Keyword 3, Keyword 4, Keyword 5

TH Sarabun New 16 พอยท์

หัวข้อตัวหนา ส่วนเนื้อหาตัวธรรมดา

¹ ตำแหน่ง และสังกัด/หน่วยงานของผู้เขียนบทความแรก, E-mail: sample@mail.com

² ตำแหน่ง และสังกัด/หน่วยงานของผู้เขียนบทความร่วม, E-mail: sample@mail.com

³ ตำแหน่ง และสังกัด/หน่วยงานของผู้เขียนบทความร่วม, E-mail: sample@mail.com

1. ส่วนนำ หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

2. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

3. สรุปผล หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

3.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

3.1.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

3.2 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

3.2.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

4. ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ หัวข้อ TH Sarabun New 18 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

4.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

4.1.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

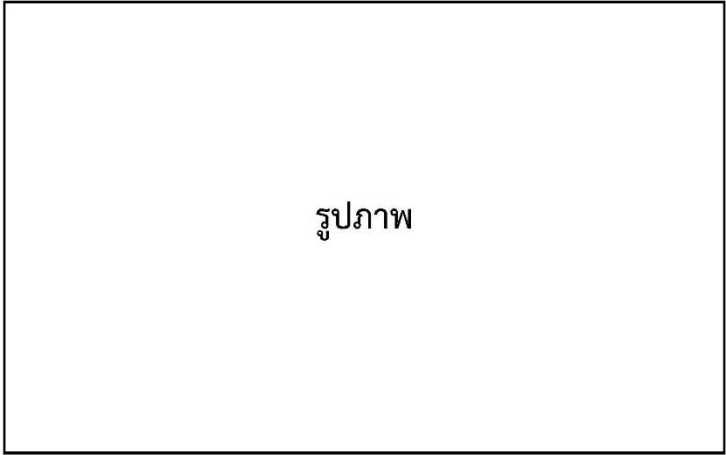
4.2 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

4.2.1 หัวข้อย่อย (ถ้ามี) หัวข้อย่อย TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวหนา

..... } TH Sarabun New 16 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)



ภาพที่ 1

ที่มา : ชื่อ-นามสกุล (ปี พ.ศ.) หรือ Last name (Year) } TH Sarabun New 16 พอยท์

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

ตารางที่ 1 } ลำดับภาพตัวหนา ชื่อภาพและนามปีตัวธรรมดา

[หัวตาราง]	[หัวตาราง]	[หัวตาราง]	[หัวตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]
[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]	[ข้อมูลตาราง]

ข้อมูลใต้ตาราง หรือ Note TH Sarabun New 14 พอยท์ ตัวธรรมดา

เว้น 1 บรรทัด (8 พอยท์)

TH Sarabun New 16 พอยท์
หัวตารางตัวหนา เนื้อหาตัวธรรมดา

[illegible]

TH Sarabun New 16 พอยท์ ตามรูปแบบการ APA 7th
เรียงลำดับ ก-ฮ และ A-Z

รูปแบบการอ้างอิง / บรรณานุกรม (รูปแบบ APA 7th)

กรณีที่ไม่มีวันที่เผยแพร่ปรากฏ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)

กรณีไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ ให้ใส่ (ม.ป.พ.) หรือ (n.p.)

การเว้นระยะเครื่องหมายวรรคตอน (บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2554)

- | | | |
|---------------------------|---|----------------------------------|
| 1) เครื่องหมายมหัพภาค (.) | = | เว้นหลังเครื่องหมาย 2 วรรค |
| (Period) | | |
| 2) เครื่องหมายจุลภาค (,) | = | เว้นหลังเครื่องหมาย 1 วรรค |
| (Comma) | | |
| 3) เครื่องหมายอัฒภาค (;) | = | เว้นหลังเครื่องหมาย 1 วรรค |
| (Semi-Colon) | | |
| 4) ระหว่างชื่อ นามสกุล | = | เว้นระหว่างชื่อและนามสกุล 2 วรรค |

หมายเหตุ : / คือ การแสดงให้เห็นถึงการเว้นวรรคต่อครั้ง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

1.1 กรณีให้ผู้อ้างอิงเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา (อ้างอิงไว้หน้าข้อความที่อ้างอิง)

1.1.1 การอ้างอิงผู้แต่ง 1 คน

ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.)/ได้กล่าวว่า

Last name/(Year)/mentions

****ตัวอย่าง / Example****

มุลินทร์ สุดเจริญ (2552) ได้กล่าวว่า การศึกษามโนอุปลักษณะเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในหนังสือพิมพ์รายวันไทย แต่ก็เป็นการศึกษาเฉพาะแง่มุมของอุปลักษณะโดยไม่ได้ศึกษาการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ ในตัวบทวรรณกรรม

De Winter (2015) mentions the languages used in 156 Flemish small, medium and large companies, operating in the industrial or the services sector. Her research showed that 50% of companies use English in addition to Dutch for internal communication such as Intranet, meetings, presentations, informal contacts between staff.

1.1.2 การอ้างอิงผู้แต่ง 2 คน

ชื่อ//นามสกุล/และชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.)/ได้กล่าวว่า/.....

Last name/and/Last name/(Year)/mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

ธวัชชัย อ่อนนาเลน และศุภฤกษ์ โออินทร์ (2567) ได้กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ คือ การที่บุคคลยอมรับและมีการประเมินตนเอง จากมุมมองของบุคคลอื่นในสังคม ประกอบด้วยด้านร่างกาย ด้านศีลธรรมจรรยา ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสังคม ขณะที่สภาวะปัจจุบันบุคคลทำงาน ต้องเผชิญกับสถานการณ์ช่วงโควิด ซึ่งเป็นสถานการณ์กระตุ้นความตึงเครียดสูงอย่างฉับพลันและไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การปรับตัวทางจิตใจ โดยเฉพาะต้นทุนของอัตมโนทัศน์ สำหรับคนที่มีความคาดหวังกับตนเอง ประกอบกับความคาดหวังจากสังคม เช่น ครอบครัว พ่อแม่ ยิ่งส่งผลต่อความเครียดสูงไปด้วย

Denis and Tagliamonte (2018) show a difference between non-first-person animate and all other subjects, with the former favoring BGT.

1.1.3 การอ้างอิงผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

ชื่อ//นามสกุล/และคณะ/(ปี พ.ศ.)/ได้กล่าวว่า/.....

Last name/et al/(Year)/mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

จารุณี คงกุล และคณะ (2567) ได้กล่าวว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเภตรา กรณีศึกษาเกาะเขาใหญ่ ชุมชนบ้านปากบารา ตำบลปากน้ำ อำเภอลง จังหวัดสตูล ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว คือ อ่าวโต๊ะบะ อ่าวฟอสซิลปราสาทหินพันยอด อ่าวมะขาม และอ่าวกำมปู มีระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในเกาะเขาใหญ่อยู่ในระดับมาก

Gülle et al (2024) mentions argue that as universities in Türkiye navigate the complexities of internationalization and EMI, the true success of their efforts lies not only in the increasing numbers of international students but also in the earnest integration of comprehensive intercultural communication strategies, fostering an inclusive educational landscape for years to come.

1.1.4 การอ้างอิงที่มีเลขหน้าเพิ่มเติม

ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ./น./เลขหน้า)/ได้กล่าวว่า/.....

Last name/(Year,/p./Page numbers)/mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

ตรีศิลป์ บุญขจร (2523, น. 6) ได้กล่าวว่า ผู้ประพันธ์บางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก มีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นวรรณกรรมจึงแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เรีกกันว่าอุดมการณ์

Bryan (2004, p. 653) mentions Caribbean immigrant populations in London, ‘Jamaica is the dominant Caribbean group and the language of its people remains the most influential on the British Creole landscape’, so that features of LonJam are drawn heavily from features of Jam Crather than the creole of any other island.

1.1.5 การอ้างอิงในกรณีที่ต้องกรเป็นผู้แต่ง

องค์กร/(ปี พ.ศ.)/ได้กล่าวว่า/.....

Organization name/(Year)/mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

กรมควบคุมมลพิษ (2567) ได้กล่าวว่า รายงานการติดตามสถานการณ์ฝุ่นละออง PM2.5 เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล วันที่ 25 ตุลาคม 2567 เวลา 07.00 น. ตรวจวัดได้ระหว่าง 19.5-53.8 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร พบเกินค่ามาตรฐาน 36 พื้นที่ และพบค่าสูงสุดอยู่ที่เขตหนองแขม จากการประเมินค่าฝุ่นละออง PM2.5 รายชั่วโมง ในพื้นที่ กทม. จะมีแนวโน้มที่สูงในช่วงระหว่างวันที่ 25-27 ตุลาคม 2567 เนื่องจากมวลอากาศเย็นที่แผ่เข้ามาบริเวณทางตอนเหนือ และทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยส่งผลให้พื้นที่กรุงเทพมหานครเกิดสภาพอากาศที่ปิด ฝุ่นละอองสะสมในชั้นบรรยากาศ อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้รับผลกระทบจากพายุโซนร้อน “จ่ามี” โดยตรงแต่จะมีผลทำให้พื้นที่กรุงเทพมหานครกลับมามีฝนตกอีกครั้ง จึงทำให้หลังวันที่ 27 ตุลาคม 2567 สถานการณ์บรรเทาสถานการณ์ได้ ประกอบกับสภาพอุตุนิยมวิทยา ที่มีการยกตัวที่ดีขึ้นร่วมด้วย

Global Sustainable Tourism Council (GSTC) (2013) developed the GSTC Criteria to provide a framework for assisting tourism operators or organizations in meeting sustainable tourism requirements. GSTC criterion consists of four dimensions: sustainable management, socioeconomic, cultural impacts, and environmental impacts. This can be considered a guideline for sustainable tourism competency used in this research

1.1.6 การอ้างอิงที่ไม่ปรากฏผู้แต่งและองค์กรในเว็บไซต์ (ให้นำชื่อเรื่องหลักของเนื้อหาที่อ้างอิงมาแทนตำแหน่งของผู้แต่ง ปี พ.ศ.)

ชื่อเรื่องในเว็บไซต์หรือชื่อเรื่องหลัก/(ปี พ.ศ.)/ได้กล่าวว่า/.....

Title of Website or Main title/(Year)/mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

Google Site (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การสร้างเว็บไซต์บน Google Site นอกจากที่เราจะได้เว็บไซต์แล้ว Google ยังให้พื้นที่ในการเก็บเว็บไซต์ไว้บน Google ซึ่งแน่นอนว่าไม่มีวันล่ม คิดดูครับมีทั้ง เว็บไซต์และโฮสติ้งในคราวเดียวกัน

The Blood Resource (n.d.) mentions Most cells in the body communicate with plasma directly or indirectly through other fluids.

1.1.7 การอ้างอิงข้อมูลเดียวกันจากหลากหลายแหล่ง (ให้ใช้ “;” ในการคั่นระหว่างการอ้างอิงข้อมูล)

ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.);ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.);ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.);ชื่อ//นามสกุล/(ปี พ.ศ.)ได้กล่าวว่า/.....

Last name/(Year);/Last name/(Year);/Last name/(Year);/Last name/(Year) / mentions/.....

****ตัวอย่าง / Example****

นันทพรพงษ์ เชษฐา (2564); ปฐมาพร เนตินันท์ (2553); ณัฐชา คงประดิษฐ์ (2552); ศิธารัตน์ ประยูรรัตน์ (2550) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของการตลาดทางการเมืองไว้ว่า/การสื่อสารขององค์กรทางการเมืองที่มีฐานะเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ที่มีความสัมพันธ์กับผู้บริโภคในตลาด ได้แก่ สาธารณชนพลเมืองหรือสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยส่งสารสร้างการรับรู้ด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์สอดประสานความต้องการและความพึงพอใจด้วยการแลกเปลี่ยนและเติมเต็มความต้องการด้วยการสัญญาเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมือง

Grimm (2021); Shore et al (2021); David (2020); John (2017) mentions Is it likely that the project itself, that of defining the forms and functions of English from a mainland European point of view, can receive acceptance in the EU? Perhaps this is putting the cart before the horse, so to speak, because as a starting point there should be an assessment of how adequate support is for the idea of a collective mainland European identity

1.2 กรณีให้ผู้อ้างอิงไม่เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา (อ้างอิงไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง)

1.2.1 ผู้แต่ง 1 คน

...../(ชื่อ//นามสกุล,ปี พ.ศ.)

...../(Last name,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ เป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงในด้านบทเพลงเพื่อชีวิตและยังมีอุดมการณ์ที่เหนียวแน่นในการอยากรับผิดชอบต่อสังคม พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ ได้ให้สัมภาษณ์ในบทความของแบไต๋ (Beartai) เกี่ยวกับเรื่องของบทเพลงที่ตนแต่งว่า “เป็นหน้าที่ของเราที่ต้องสะท้อนให้สังคมรับรู้” (ธีรพงศ์ เสรีสำราญ, 2563)

There is as well, at present, a growing body of esoteric features - lexical items, aspects of grammar and pronunciation, and expressions - which are culture-specific for the English that is in widespread use in the EU, and these features are becoming increasingly systematic (Modiano, 2017)

1.2.2 ผู้แต่ง 2 คน

...../(ชื่อ//นามสกุล/และชื่อ//นามสกุล,ปี พ.ศ.)

...../(Last name/and/Last name,/Year)

*****ตัวอย่าง / Example*****

การส่งเสริมการท่องเที่ยวคือกระบวนการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างองค์กรที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว (นิชาพิชญ์ กลิ่นชื่น และชวลีย์ ณ ถลาง, 2560)

To achieve sustainable tourism in practice, competence among relevant stakeholders is crucial (Dangi and Petrick, 2021)

1.2.3 ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

...../(ชื่อ//นามสกุล/และคณะ,ปี พ.ศ.)

...../(Last name/et al,/Year)

*****ตัวอย่าง / Example*****

จังหวัดสตูลมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความโดดเด่น ความแตกต่างและมีเอกลักษณ์เพราะแวดล้อมด้วยภูเขาทะเลและหมู่เกาะทั้งอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าธรรมชาติและป่าชายเลนจังหวัดสตูลยังเป็นจังหวัดที่ส่งสิ่งเหล่านี้ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติที่ทรงคุณค่าอันเป็นทางออกของการท่องเที่ยวในยุคสมัยใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยสร้างคุณค่าให้กับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวจึงทำให้เกิดการอนุรักษ์และวางแผนทรัพยากรท้องถิ่นและร่วมกันอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่หรือนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ท้าวหาญ ทวีแสง และคณะ, 2563)

Although there have been debates over the significance of destination and stakeholders' participation in achieving sustainable tourism (Streimikiene et al, 2021)

1.2.4 การอ้างอิงที่มีเลขหน้าเพิ่มเติม

...../(ชื่อ//นามสกุล,ปี พ.ศ./น./เลขหน้า)

...../(Last name,/Year,/p./Page numbers)

*****ตัวอย่าง / Example*****

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ระดับภาษาในการใช้คำภาษาอังกฤษในภาษาไทยของคนไทย พบว่าไม่ว่าเป็นภาษาระดับใดระดับทางการกึ่งทางการปากจุ่มงหมายการสื่อสารจะต้องบรรลุเป้าหมายทั้งสองฝ่ายผู้ใช้ภาษายังใช้คำภาษาต่างประเทศ (นงลักษณ์ บัณฑุวงศ์, 2567, น. 29)

Linguistic landscaping makes possible qualitative and context-sensitive analyses of considerable depth, which cannot be achieved through 'statistical surveys and other superficial forms of inquiry' (Blommaert, 2013, p. 16).

1.2.5 การอ้างอิงในกรณีที่ต้องกรณเป็นผู้แต่ง

...../(องค์กร,ปี พ.ศ.)

...../(Organization name,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

ภูมิภาคที่ขนาบข้างด้วยทะเล 2 ผังทั้งทะเลอ่าวไทยและทะเลอันดามันทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลไปในทุกจังหวัดอีกทั้งยังมีหมู่เกาะต่าง ๆ อีกมากมายที่ขึ้นชื่อว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงามระดับโลกมาแล้วยังไม่รวมถึงธรรมชาติป่าไม้ที่หลากหลายและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่สวยงามมีประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน (ไทยรัฐออนไลน์, 2566)

COIL has gained significant attention in recent years as a promising approach for global, inclusive education. Outcomes from specific studies on teacher training programs and virtual exchanges, for example, the large-scale study EVALUATE (The EVALUATE Group, 2019)

1.2.6 การอ้างอิงที่ไม่ปรากฏผู้แต่งและองค์กรในเว็บไซต์ (ให้นำชื่อเรื่องหลักของเนื้อหาที่อ้างอิง

มาแทนตำแหน่งของผู้แต่ง ปี พ.ศ.)

...../(ชื่อเรื่องในเว็บไซต์หรือชื่อเรื่องหลัก,/ปี พ.ศ.)

...../(Title of Website or Main title,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

ความพิเศษของ Google Site มีส่วนในการจัดเนื้อหาให้ ผู้ใช้บริการไม่จำเป็นต้องมีความรู้เรื่องการสร้างเว็บไซต์ ก็สามารถมีหน้าเว็บ ใส่เนื้อหาได้ง่ายๆ เพียงไม่กี่คลิก เพราะการสร้างเว็บไซต์ตั้งแต่เริ่มต้นนั้นต้องรู้หลายเรื่องครับ ไม่ว่าจะเป็น การออกแบบหน้าเว็บ, HTML ฯลฯ (Google Site, ม.ป.ป.)

In addition, the resource includes an annotation of genes that display single-cell variation in protein expression levels and/or subcellular distribution, as well as an extended analysis of cell cycle dependency of such variations (The Subcellular resource - A subcellular map of the human proteome, n.d.)

1.2.7 การอ้างอิงข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง (ให้ใช้ “;” ในการคั่นระหว่างการอ้างอิงข้อมูล)

...../(ชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ.;ชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ.;ชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ.;ชื่อ//นามสกุล,/ปี พ.ศ.)

...../(Last name,/Year;/Last name,/Year;/Last name,/Year;/Last name,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

ประเด็นเกี่ยวกับการกดขี่แรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้คนให้ความสนใจ เมื่อประเทศไทยถูกจับตามองจากนานาชาติและถูกกล่าวหาว่ารัฐบาลไทยมีการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์อย่างไม่เป็นธรรม (สถานทูตสหรัฐฯและสถานกงสุลในประเทศไทย, 2557; หุททัย จงวัฒนบัณฑิตย์, 2560; ณัฐชา คงประดิษฐ์, 2552; ศิธารัตน์ ประยูรมั่น, 2550)

While the Irish are predominantly speakers of Irish English, the Republic of Ireland has Irish as its official EU language. Note as well that within the EU, only the Republic of Ireland and Malta have English as an official language in their domestic legislation. Interestingly, Gibraltar, a British Overseas Territory with a population of approximately 33,000, has English as the official language of the government and education, and may thus qualify for recognition as a second Outer Circle context for English in Europe (Levey, 2015; Weston, 2011; David, 2020; John, 2017).

1.2.8 การอ้างอิงข้อมูลที่มีความยาวเกิน 3 บรรทัด (ให้ขึ้นบรรทัดใหม่แล้วเยื้องหน้าเข้ามา 0.8 นิ้ว จะมีการย่อหน้าแรกเพิ่ม 0.3 นิ้ว หากมีย่อหน้าเพิ่มอีกให้ใช้รูปแบบข้างต้น โดยใส่เครื่องหมายอัฒภาค หรือ “-” ไว้หน้าข้อความและท้ายข้อความที่อ้างอิง และการอ้างอิงให้จัดข้อความชิดขวาอยู่ภายในวงเล็บ โดยข้อความที่อ้างอิงต้องเว้นบรรทัด 8 พอยท์ ทั้งก่อนและหลังบรรทัด)

0.3” “
-----0.8”-----
.....
.....”
(ชื่อ//นามสกุล,ปี พ.ศ.)

0.3” “
-----0.8”-----
.....
.....”
(Last name,/Year)

****ตัวอย่าง / Example****

“ปัจจัยด้านทัศนคติในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึก ด้านความเข้าใจ และด้านพฤติกรรม มีผลการตัดสินใจซื้ออาหารที่ผลิตมาจากพืชในเขตกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับแนวคิด/ทฤษฎี

และงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา ว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้ออาหารที่ผลิตมาจากพืชในเขตกรุงเทพมหานครได้”

(วรารณ นิลเทียม และลัดดาวัลย์ เลขมาศ, 2567)

“The study shows that user patronage of Apapa port has significant impacts on port tariff earning of the port industry. Increase in ship dues, harbor dues, and pilotage charges paid by ship-owners and/or their agent between 1977 and 2021 increased patronage of the potential ship-owners and shippers regularly visiting the port.”

(Abubakar et al, 2023)

2. เอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ)

2.1 หนังสือ ที่มีผู้แต่ง 1 คน (หากเป็นการพิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องลงรายการพิมพ์ครั้งที่)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.//ปี พ.ศ.//ชื่อเรื่อง(ตัวเอียง)/(พิมพ์ครั้งที่/x).//สำนักพิมพ์.

Author,/A./.(Year).//Title of the book/(Edition/ed.).//Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

นฤมล ด้านตระกูล. (2560). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล
ชนงพระอำเภอบางบาลจังหวัดนครราชสีมา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

กิตติศักดิ์ คงคา. (2567). โอปปาติกะอำพรวง (พิมพ์ครั้งที่ 2). 13357.

Shah, K. L. (2000). *Basic of Solid and Hazardous Waste Management Technology*. Prentice-Hall.

Drury, C. (2005). *Management Accounting for Business Decisions* (3rd ed.). Thomson Learning.

2.2 หนังสือ ที่มีผู้แต่ง 2 คน

ชื่อ//นามสกุล/และชื่อ//นามสกุล.//ปี พ.ศ.//ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่/x).//สำนักพิมพ์.

Author,/A././and/Author,/B./B./.(Year).//Title of the book/(Edition/ed.).//Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และกรรณก พงษ์ประดิษฐ์. (2563). พันกิจกรรมทางกายในประเทศไทยหลังวิกฤตโควิด-19
(พิมพ์ครั้งที่ 2). ภาพพิมพ์.

Neal, H. A. and Schubel, H. A. (1987). *Solid Waste Management the Mounting Garbage and
Trash Crisis*. Prentice-Hall.

2.3 หนังสือ ที่มีผู้แต่ง 3-6 คน (โดยให้ใส่ชื่อ นามสกุลให้ครบทุกคน ใส่คำว่า และหน้าชื่อสกุลคนสุดท้าย)

ชื่อ//นามสกุล/ชื่อ//นามสกุล/ชื่อ//นามสกุล/ชื่อ//นามสกุล/ชื่อ//นามสกุล/และชื่อ//นามสกุล.//ปี พ.ศ.//
ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่/x).//สำนักพิมพ์.

Author,/A./A./Author,/B./B./Author,/C./C./Author,/D./D./Author,/E./E./and/Author,/F./F./.(Year)./
Title of the book/(Edition/ed.).//Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

ปิยวรรณ แสงสว่าง, วิสุทธิ ตรีเงิน, สุวนิตย์ จีระวงศ์, สิทธิพร หลอดเงิน, ฉัญญะ พรหมศร และธมัยมาศ จันทร์ขาว.
(2547). *เอกสารคำสอนวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต SC 101* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Luffman, J. M., Bulleen, C. V., Liano, A. D., McLeod, P. K., Nash, E. O. and Neuman, C. C. (2004).
Information technology resources management (2nd ed.). John & Sons Press.

2.4 หนังสือ ที่มีผู้แต่งมากกว่า 6 คน (โดยให้ใส่ชื่อ 6 คนแรก และคนถัดไปให้ใช้ “และคณะ”)

ชื่อ//นามสกุล,ชื่อ//นามสกุล,ชื่อ//นามสกุล,ชื่อ//นามสกุล,ชื่อ//นามสกุล,ชื่อ//นามสกุลและคณะ.//
(ปี พ.ศ.).//ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่/x).//สำนักพิมพ์.

Author,/A./A./Author,/B./B./Author,/C./C./Author,/D./D./Author,/E./E./Author,/F./F./and/
et al.//.(Year).//Title of the book/(Edition/ed.).//Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

ปรีดา อุ่นเรือน, สมชาย ตระกูลกิจ, ไพบุลย์ ใจดี, วัฒนา เกียรติรัตน์, สุวรรณ เปี่ยมไสว, วิไลพร คล่องการเรียน
และคณะ. (2553). *การจัดการระบบสารสนเทศสำหรับ CEO* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ซีไอโอเพรส.

Crawley, R. B., Dockery, L. M., Branson, T. S., Carmichael, L. E., Carson, J. C., Findlay, A. F. and
et al. (2015). *Manor houses of the early 1900s*. Taylor & Francis.

2.5 หนังสือที่ผู้แต่งใช้นามปากกา

นามปากกา.// (ปี พ.ศ.).//ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่/x).//สำนักพิมพ์.

Pseudonym.//.(Year).//Title of the book/(Edition/ed.).//Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

รอมแพง (นามปากกา). (2563). *พรหมลิขิต*. แอปป์ บานานา.

Richard Bachman (Pseudonym). (1977). *Rage*. Signet.

2.6 กรณีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง (โดยให้นำ “ชื่อเรื่อง” แทนที่ในตำแหน่งของชื่อผู้แต่ง)

ชื่อเรื่อง.// (ปี พ.ศ.).// (พิมพ์ครั้งที่/x).//สำนักพิมพ์.

Title of the book.//.(Year).//.(Edition/ed.).//Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

หลากหลายความคิดชีวิตคนทำงาน. (2551). แผนงานสุขภาพองค์กรภาคเอกชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้าง
เสริมสุขภาพ.

Collection of Speeches of Field Marshal Srisdi Dhanarajata, 1959-1961. (1964). Office of The Prime Minister Press.

2.7 กรณีผู้แต่งเป็นองค์กร (โดยให้ใส่ชื่อองค์กรแทนที่ “ชื่อผู้แต่ง”)

ชื่อองค์กร.//ปี พ.ศ.//ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่/x).//สำนักพิมพ์(หากแตกต่างไปจากชื่อผู้แต่ง).

Corporate name.//Year.//Title of the book/(Edition/ed.).//Publisher(if distinct from author).

****ตัวอย่าง / Example****

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

World Health Organization. (2020). *Guidelines on Physical Activity and Sedentary Behavior*. World Health Organization.

2.8 บท/ตอนในหนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้แต่ง.//ปี พ.ศ.//ชื่อบทหรือชื่อตอนในหนังสือ.//ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)/ชื่อเรื่อง.//ใน/เลขหน้า-เลขหน้า.//สำนักพิมพ์.

Author,/A./A.//Year.//Title of the chapter.//In/Editor/(Ed. or Eds.),/Title of the book.//p./Page numbers-Page numbers.//Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

ชัยพร ตั้งวรกุล. (2562). วิถีชีวิตชาวเมืองสงขลา. ใน วิภาวี แสงรวีกาญจน์ (บ.ก.). *วิถีชีวิตชาวเมืองริมลุ่มน้ำทะเลสาบ*. (น. 13-42). สืบค้นจาก <https://www.songkhla lake.com/songkhla>

Tomlinson, B. (2003). Developing Principled Frameworks for Materials Development. In B. Tomlinson (Ed.), *Developing Materials for Language Teaching*. Continuum. (p. 107-129).

2.9 หนังสือแปล

ชื่อ/นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ.//ปี พ.ศ. ผู้แปล.//ชื่อเรื่องหนังสือ(ของผู้แปล)/[ชื่อหนังสือต้นฉบับ]/(พิมพ์ครั้งที่/x).//ชื่อ/นามสกุล/ผู้แปล.//สำนักพิมพ์.

Author,/A./A.//Year.//Book title(Subtitle)/[Original Manuscript].//Translator,/T./T.,/Translator/(Edition/ed.).//Publisher.

****ตัวอย่าง / Example****

โอสแมน อลิส. (2566). *แต่เธอผู้เจ็บปวด [SOLITAIRE]*. (วลัยลักษณ์ จิตตะยโสธร, ผู้แปล). นามมีบุ๊ค.

Süskind, P. (2010). *Perfume: The Story of a Murderer*. (John, E. W., Translator). Hamish Hamilton.

2.10 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ (E-Book)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง// (ปีพิมพ์)//ชื่อหนังสือ/ (พิมพ์ครั้งที่/x)//สำนักพิมพ์(หากแตกต่างไปจากชื่อผู้แต่ง)//
สืบค้นจาก/http://www.xxxxxxxxxx

Author,/A./A.// (Year)//Title of the book/(Edition/ed.)//Publisher (if distinct from author) //
Retrieved/from/http://www.xxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

สอ-สะ-รา. (2567). *เดิมเต็มรัก (Special Part)*. สืบค้นจาก <https://www.mebmarket.com/ebook-279307-เดิมเต็มรัก-Special-Part>

Kelleman, I. (2010). *A Complete Grammar of Esperanto*. Retrieved from <https://libro.eb20.net/Reader/rdr.aspx?b=553941#>

2.11 วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรีบัณฑิตและปริญญามหาบัณฑิตรูปเล่ม / ดิพิมพ์

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง// (ปี พ.ศ.)//ชื่อวิทยานิพนธ์/ [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต]//สาขาวิชาหรือภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย.

Author,/A./A.// (Year)//Title of thesis/dissertation/[Unpublished doctoral and master's theses
dissertation]//Department,/faculty,/university.

****ตัวอย่าง / Example****

เทียนชัย สุริมาศ. (2560). *พลวัตของการใช้ประโยชน์ผืนป่าในฐานการขัดเกลาทางสังคม
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]*. พัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา), บัณฑิตวิทยาลัย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Sombutpothon, P. (2021). *Factors on drug store with good pharmacy practice to abide the
criterion of the quality pharmacy at Chonburi province* [Doctoral Thesis]. Philosophy
(Environment and resource studies), faculty of graduate studies, Mahidol university.

2.12 วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรีบัณฑิตและปริญญามหาบัณฑิตจากเว็บไซต์หรือฐานข้อมูล

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง// (ปี พ.ศ.)//ชื่อวิทยานิพนธ์/ [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต หรือวิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต]//สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย//สืบค้นจาก/http://www.xxxxxxxxxxxxxxx

Author,/A./A.// (Year)//Title of thesis/dissertation/[Unpublished doctoral dissertation]//Field of
study,/faculty,/Institution//Retrieved/from/http://www.xxxxxxxxxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

ลออวรรณ อึ้งสกุล. (2544). *การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ของหัวหน้าภาควิชาตามทัศนะของหัวหน้า
ภาควิชาและอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต]*. สาขาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

สืบค้นจาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=4&RecId=109&obj_id=520&showmenu=no

Gurung, B. (2020). *Effective Management of School Scouting Program by Applying Plan-Do-Check-Act Model* [Thesis Master]. Educational Administration, Faculty of Education, Naresuan University. Retrieved from <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2566/3/62061757.pdf>

2.13 บทความในวารสารวิชาการ ในรูปแบบรูปเล่ม / ดิจิทัล

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง// (ปี พ.ศ.)//ชื่อบทความ//ชื่อวารสาร//ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า.

Author,/A./A./ (Year)//Title of article//Title of Journal//Volume number(Issue number),/page range of article.

****ตัวอย่าง / Example****

ฤชุตา เทพยากุล และอิศริฐัฐ รินโธสง. (2559). ความหมายและองค์ประกอบของการบริหารคนเก่งในองค์กร: การทบทวนวรรณกรรม. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*. 9(2), 77–84.

Parra-Martinez, F. A. and Wai, J. (2023). Talent identification research: A bibliometric study from multidisciplinary and global perspectives. *Frontiers in Psychology*. 14(1), 1–22.

2.14 บทความในวารสารวิชาการ ในออนไลน์ (กรณีไม่มีเลข DOI)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง// (ปี พ.ศ.)//ชื่อบทความ//ชื่อวารสาร//ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า//สืบค้นจาก/
<http://www.xxxxxxxxxx>

Author,/A./A./ (Year)//Title of article//Title of Journal //Volume number(Issue number),/page range of article//Retrieved/from/<http://www.xxxxxxxxxx>

****ตัวอย่าง / Example****

จอมขวัญ สุทธิพันธ์. (2564). การเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะท้อนตามเสียงพูดแบบมีเงื่อนไขร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่สะท้อนตามเสียงพูดที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ภาษาไทยด้านเสียงปัจจุบันในสติกเกอร์ไลน์ภาษาไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด*. 10(2), 91-105.

สืบค้นจาก <https://so01.tcithaijo.org/index.php/AJMBU/article/view/239924/167284>

Pattaratumrong, M. and Wongkhamhaeng, K. (2019). The Molecular Identification of Nephtys species (Polychaeta: Phyllodocida) from Songkhla Lake, Southern Thailand. *Naresuan University Journal: Science And Technology (NUJST)*. 27(3), 1-9. Retrieved from <http://www.journal.nu.ac.th/NUJST/article/view/Vol-27-No-3-2019-1-9>

2.15บทความในวารสารวิชาการ ในออนไลน์ (กรณีมีเลข DOI)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง//ปี พ.ศ.//ชื่อบทความ//ชื่อวารสาร//ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า//doi:xxxxxxxx
Author,/A./A.//Year.//Title of article.//Title of Journal. //Volume number(Issue number),/page
rage of article.//doi:xxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

สิริลักษณ์ มาตย์มี และวัชร ยี่สุนเทศ. (2563). กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ
สินค้าในร้านสะดวกซื้อ 7-ELEVEN ในเขตตลาดกระบี่. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*. 30(1), 1-15.
doi: 10.14456/pyuj.2020.1

Chantana, C. (2019). A Cooling System for a Mushroom House for Use in the Upper Central
Region Climate of Thailand. *Naresuan University Journal: Science And Technology*
(NUJST). 27(3), 10-19. doi: 10.14456/nujst.2019.22

2.16รายงานการประชุมวิชาการที่มี Proceeding ในรูปแบบรูปเล่ม / ตีพิมพ์

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง//ปี พ.ศ.//ชื่อบทความ//ใน/ชื่อ//นามสกุลของบรรณาธิการ(บ.ก.)/ชื่อการประชุม//
(เลขหน้า).

Author,/A./A.//Year.//Title.//In/Editor/(Ed. or Eds.)/Title of conference.//page rage).

****ตัวอย่าง / Example****

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2549). การศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน. ใน กนกวรรณ สิ้นสุข (บ.ก.). *รายงานการ
สัมมนา เรื่องการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. (12-19). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Saichan, K., Tapaamondech, S., Techawiwattanaboon, T. and Patarakul, K. (2023). Identification of
Lactobacillus spp. isolated from stool and colon biopsy tissues of Thai healthy elderly
using MALDI-TOF mass spectrometry. *Proceedings of 61st Kasetsart University Annual
Conference: Science, Engineering and Architecture, Agro-Industry, Natural Resources
and Environment*. (990-996).

2.17รายงานการประชุมวิชาการที่มี Proceeding ในรูปแบบออนไลน์

ชื่อ//นามสกุล//ปี พ.ศ.//ชื่อบทความ//ใน/ชื่อ//นามสกุลของบรรณาธิการ(บ.ก.)/ชื่อการประชุม//เลข
หน้า//ชื่อเว็บไซต์//สืบค้นจาก/http://www.xxxxxxxxxx

Author,/A./A.//Year.//Title.//In/Editor/(Ed. or Eds.)/Title of conference.//page rage.//
Website name.//Retrieved/from/http://www.xxxxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

ชาลีณา นอรอเอ, นุร่อชีดา จารง, ณฐพร มุสิกเจริญ และวรินทร์พิสิษ ยศศิริ. (2561). ลักษณะการใช้ภาษา
บนสื่อสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน. *พลวัตการศึกษายุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล*

การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9. (940-952). คลังปัญญาแห่งชาติ
ได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. สืบค้นจาก <https://wb.yru.ac.th/bitstream/yr/6190/1/2561-HNICSarina940-952.pdf>

Chuetaleng, T., Tasaboomrung, N. and Nillapun, M. (2022). *The Curriculum Administration Model for Empowerment of Persons with Disabilities According to the ASEAN University Network-Quality Assurance (AUN-QA)*. In M. Nillapun (Ed.). *The 9th International Conference on Education (ICE 2022)*. (136-151). Google Drive. Retrieved from <https://drive.google.com/drive/folders/1seqn5jOmZCwy7Z9DM-CwFyzIMAPTaBEJ>

2.18 เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการ ที่ไม่มี Proceeding (Symposium)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.// (ปี พ.ศ.).// เรื่องที่ประชุม.// ในชื่อ/นามสกุล/ (ประธาน).// ชื่อการประชุม/
[Symposium].// ชื่องานที่จัดประชุม, สถานที่ประชุม.

Author, /A./A.// (Year).// Title of contribution.// In/Chairname/ (Chair).// Title of the Symposium/
[Symposium].// Conference Name, Location.

ตัวอย่าง / Example

สุชาติ อิมสารณ. (2563). งานศิลปะสื่อผสมที่ได้แรงบันดาลใจมาจากจิตรกรรมฝาผนัง วัดภูมินทร์จังหวัดน่าน :
“คันทรูมารชาดก”. ใน วิจารณ์ ดิออง (ประธาน). *มหกรรมงานวิจัยแห่งชาติ 2563* [Symposium].
(363-376). โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ และบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์. กรุงเทพฯ.

Deci, E. L., and Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality.
In R. Dienstbier (Ed.). *Nebraska Symposium on Motivation: Vol. 38 Perspectives on motivation* [Symposium]. (237-288). University of Nebraska Press. United state of America.

2.19 รายงานการวิจัย (Research Reports)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).// ชื่อเรื่อง/ (รายงานผลการวิจัย).// สำนักพิมพ์.

Author, /A./A.// (Year).// Title of Research Reports/ (Research Reports).// Publisher.

ตัวอย่าง / Example

พินิจ ทิพย์มณี. (2553). *การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตายของประเทศไทย* (รายงาน
ผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

Center, H. L. S. and County, O. (2016). *Naval Intelligence Office* (Research Reports).
Photographic Intelligence Center.

2.20 การนำเสนองานวิจัยหรือการนำเสนอโปสเตอร์ (Paper/ Poster Presentation)

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.// (ปี พ.ศ.).//ชื่อเอกสาร หรือโปสเตอร์/[เอกสารนำเสนอในที่ประชุม หรือโปสเตอร์
นำเสนอในที่ประชุม].//ชื่อการประชุม.// (เลขหน้า).

Author,/A./A.// (Year).//Title of conference paper or poster/[Paper presentation or Poster
presentation].//Conference Name.// (page range of article).

****ตัวอย่าง / Example****

สดใส อังกาบอุบล. (2564). กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
อาชีวศึกษา ของวิทยาลัยเทคนิคภูเก็ต [โปสเตอร์นำเสนอในที่ประชุม]. การประชุมวิชาการระดับชาติ
ด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนวัตกรรม ครั้งที่ 4. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ.

Leckenby, S., and Acklaghi, H. (2017). *Is point-of-care troponin enough in decision making
process in emergency departments* [Poster Presentation]. ACEM ASM 2017 “Impossible
is Just a Perspective” Darling Harbour, Sydney. Australia.

2.21 หนังสือพิมพ์ รูปแบบฉบับตีพิมพ์

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.// (ปี พ.ศ./เดือน/วัน).//ชื่อคอลัมน์.//ชื่อหนังสือพิมพ์.// (เลขหน้า).

Author,/A./A.// (Year/Month/Day).//Title of the Cullum.//Title of the Newspaper.// (page).

****ตัวอย่าง / Example****

ธวัช วิรัตน์พิงศ์. (2549 มีนาคม 14). ปฏิวัตินักวิจัยรุ่นใหม่. *มติชน*. (8).

Bangprapa, M. and Nanuam, W. (2017 January 31). NRSA refuses to back down on media bill
despite pressure. *Bangkok Post*. (1).

2.22 หนังสือพิมพ์ รูปแบบออนไลน์

ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง.// (ปี พ.ศ./เดือน/วัน).//ชื่อคอลัมน์.//ชื่อหนังสือพิมพ์.//สืบค้นจาก/
<http://www.xxxxxxxxxx>

Author,/A./A.// (Year/Month/Day).//Title of the Cullum.//Title of the Newspaper.//Retrieved/
from/<http://www.xxxxxxxxxx>

****ตัวอย่าง / Example****

เลนซ์ชุม. (2566 ธันวาคม 9). สังคมโลก : กอดวัวแก้เครียด. *เดลินิวส์ออนไลน์*. สืบค้นจาก
<https://www.dailynews.co.th/articles/2974649/>

Sarmiento, P. (2023 September 1). First Bullet Train ushers in new era of connectivity for
Southeast Asia. *The Nation*. Retrieved from [https://www.nationthailand.com/blogs/
world/asean/40030701](https://www.nationthailand.com/blogs/world/asean/40030701)

2.23 เว็บไซต์

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน// (ปี พ.ศ.)//ชื่อบทความ//ชื่อเว็บไซต์//สืบค้นจาก/http://www.xxxxxxxxxx
 Author,/A./A.// (Year) //Title of the work //Website Name //Retrieved from/http://www.xxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

สรณา แสงเย็นพันธ์. (2566). 10 เว็บไซต์จับคู่สี ออกแบบงานได้สวยทันตา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
 นเรศวร. สืบค้นจาก <https://www.nupress.grad.nu.ac.th/จับคู่สี/>

Brown, E. (2018). *The Good Book of Colors: The Essential Guide for Business*. DesignMantic.
 Retrieved from <https://www.designmantic.com/blog/infographics/good-book-of-colors/>

2.24 ข้อมูลจาก Facebook (ต้องเป็นข้อมูลจากองค์กรหรือบุคคลที่น่าเชื่อถือ)

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียนหรือโพสต์// (ปี พ.ศ./เดือน/วัน) //เนื้อหาโพสต์ 20 คำแรก//Facebook//สืบค้น
 จาก/http://www.facebook.com/xxxxxxxxxxx

Author,/A./A.// (Year/Month/Day) //The content of the first 20 words of the post.//Facebook//
 Retrieved from/http://www.facebook.com/xxxxxxxxxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. (2567 กุมภาพันธ์ 21). พลเอก ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ องคมนตรี เป็นประธานใน
 พิธีเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการพัฒนาแบบทดสอบมาตรฐานคุณลักษณะวิศวกรรมสังคม
 สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. Facebook. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/nrctofficial/posts/pfbid0TpaVvHuLSasSeAfU3edTDJKg8fTddNfovYj9i4oJAWN3Dfk69YCYZquyuA2MzVK4Sl>

Gates, B. (2023 July 19). *Nelson Mandela's courage and wisdom changed the world. His leadership in battling HIV/AIDS still inspires me.* Facebook. Retrieved from
https://www.facebook.com/BillGates/posts/pfbid02QoAe6Ekh76xVwGgjx5jJ34kht48YLg9Un41LFMR53LxxkhvM36QGN3ik7ziqy3VYL?locale=th_TH

2.25 วิดีโอยูทูป หรือวิดีโอสตรีมมิ่ง (YouTube หรือ streaming video)

ชื่อ//นามสกุลผู้อัปโหลดวิดีโอ// (ปี พ.ศ./เดือน/ปี) //ชื่อวิดีโอที่โพสต์/วิดีโอ//YouTube//สืบค้น
 จาก/http://www.youtube.com/xxxxxxxxxxxxx

Uploader,/U./U.// (Year/Month/Day) //Title of work/[Video].//YouTube//Retrieved from/
<http://www.youtube.com/xxxxxxxxxxxxx>

****ตัวอย่าง / Example****

Kru-Ngor ครูเงาะ รสสุคนธ์ กองเกตุ. (2566 พฤษภาคม 13). 3 วิธีจัดการคนหัวแข็งอีโก้ | LIVE Replay
 EP.57 [วิดีโอ]. YouTube. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=jAXLBXmwx-I>

graphlly93. (2022 May 14). *Remove Objects From Photos with PATCH TOOL | Adobe Photoshop* [Video]. YouTube. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=8L_oAmPTUx0

2.26 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อประกาศ. //(ปี พ.ศ./เดือน/วัน ที่ประกาศ). //ราชกิจจานุเบกษา. //เล่มที่/xxx./ตอนที่/xx./น./x-xx.

Title of announce. //(Year/Month/Day). //Title of Gazette. //Vol./xxx./Part/xx./p./xx.

****ตัวอย่าง / Example****

ราชกิจจานุเบกษา. (2520 กรกฎาคม 31). *การแบ่งส่วนราชการและภาควิชาในมหาวิทยาลัยมหิดล*. เล่มที่ 94, ตอนที่ 71, น. 15-16.

Government Gazette. (2017 July 31). *Constitution of the Kingdom of Thailand*. Vol. 134, Part 40 a, p. 1-115.

2.27 ราชกิจจานุเบกษา รูปแบบออนไลน์

ชื่อประกาศ. //(ปี พ.ศ./เดือน/วัน ที่ประกาศ). //ราชกิจจานุเบกษา. //เล่มที่/xxx./ตอนที่/xx./น./x-xx. //

ชื่อเว็บไซต์. //สืบค้นจาก/http://www.xxxxxxxx

Title of announce. //(Year/Month/Day). //Title of Gazette. //Vol./xxx./Part/xx./p./xx. //Website

Name. //Retrieved from/http://www.xxxxxxxx

****ตัวอย่าง / Example****

ราชกิจจานุเบกษา. (2520 กรกฎาคม 31). *การแบ่งส่วนราชการและภาควิชาในมหาวิทยาลัยมหิดล*. เล่มที่ 94, ตอนที่ 71, น. 15-16. มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นจาก <https://archive.li.mahidol.ac.th/bitstream/handle/0280026809/2201/MH01-79.PDF?sequence=1&isAllowed=y>

Government Gazette. (2017 April 6). *Constitution of the Kingdom of Thailand*. Vol. 134, Part 40 a, p. 1-115. Cyrilla. Retrieved from https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution2/download/article/article_20180829093502.pdf

2.28 การสัมภาษณ์

ชื่อ/นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. //(ปี พ.ศ./เดือน/วัน). //เรื่องที่สัมภาษณ์/[สัมภาษณ์]. //ตำแหน่ง(ถ้ามี).

Interviewee. //I. // (Year/Month/Day). //Title of Interview/[Interview]. //Position(if available).

****ตัวอย่าง / Example****

สุวรรณ การหงส์. (2566 มิถุนายน 13). *น้ำส้มควันไม้* [สัมภาษณ์]. ผู้ใหญ่บ้านบ้านอ่างทอง.

Jolie, A. (2016 January 30). *Being a Mother* [Interview].